TILL

JORDENS MEDELPUNKT

AF

JULES VERNE

———

ÖFVERSÄTTNING

———

NY, ILLUSTRERAD UPPLAGA,

UTGIFVEN UNDER LEDNING AF

G. NORDENSKIÖLD

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

UPSALA 1894
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTR.-AKTIEB.

Förord till den elektroniska utgåvan

Den franska romanen *Voyage au centre de la terre* av **Jules Verne** (1828-1905) illustrerad av **Édouard Riou** (1833-1900), i svensk översättning utgiven av **Gustav Nordenskiöld** (1868-1895), har digitaliserats i juni 2012 av Bibliotheque Sainte Genevieve och anpassats för Projekt Runeberg i november 2015 av Ralph E.

Jfr. det franska originalet med illustrationer i **Voyage au centre de la terre**!

 Detta verk kan läsas såsom en uppslagen bok i färg på Internet Archive.

TILL

JORDENS MEDELPUNKT

AF

JULES VERNE ——— ÖFVERSÄTTNING ——— NY, ILLUSTRERAD UPPLAGA,

UTGIFVEN UNDER LEDNING AF **G. NORDENSKIÖLD** STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

UPSALA 1894
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTR.-AKTIEB.

FÖRSTA KAPITLET.

Söndagen den 24 Maj 1863 återkom min onkel, professor Lidenbrock, med hastiga steg till sitt lilla hus, nummer 19 Königsstrasse, en af de äldsta gatorna i den gamla delen af Hamburg.

Hans hushållerska, den beskedliga Martha, hade skäl att tro det hon försummat sig, ty middagen var knappt påsatt i köksspisen.

— Godt, — tänkte jag, — om onkel, som är en af de mest otåliga menniskor, är hungrig, så kommer ban att uppgifva höga rop af förbittring.

— Är professorn redan hemma? — utbrast den goda Martha häpen, och öppnade dörren till matsalen på glänt.

— Ja, Martha; men middagen behöfver inte vara färdig, ty klockan är inte två. Hon har nyss slagit half i S:t Michel.

— Hvarför kommer då professorn hem?

— Förmodligen skall ban säga oss det.

— Der är ban! Jag går min väg, herr Axel; ni får söka bringa honom till förnuft.

Den goda Martha skyndade derpå tillbaka till sitt kulinariska laboratorium.

Jag qvarstannade ensam. Men att förmå den mest lietlefrade professor att taga reson, var en för mig, med min något obeslutsamma karakter, ingalunda lätt sak. Derför beredde jag mig också försigtigtvis på att uppnå min lilla vindskammare, då förstuguportcn gnisslade på4

sina hakar; tunga steg kommo trätrappan att knarra, och herrn i huset rusade genom matsalen direkt till sitt arbetsrum.

Men under denna hastiga passage hade han kastat sin käpp med ett nötknäpparehufvud i en vrå, sin stora, ruggiga hatt på bordet, och med hög röst tillropat mig:

— Axel, följ mig!

Jag fick icke ens tid att röra mig ur stället, förlän professorn redan med ett lifligt uttryck af otålighet utbrast:

— Nå! är du inte här ännu?

Jag rusade in i min fruktansvärde herres arbetsrum.

Otto Lidenbrock var icke någon elak menniska, det erkänner jag gerna; men så vida ingen alldeles osannolik förändring inträffar, kommer han att dö såsom ett förskräckligt original.

Han var professor vid Johanmeum och föreläste i mineralogi, hvarunder han reguliert två eller tre gånger råkade i raseri. Han bekymrade sig icke om att hafva flitiga elever på sina föreläsningar, icke heller om den grad af uppmärksamhet de skänkte honom, lika litet som om den kunskap de kunde inhemta deraf; sådana detaljer oroade honom föga. Han föreläste "subjektivt", enligt ett uttryck lånadt från den tyska filosofien, för sig sjelf och icke för andra. Han var en lärd egoist, en vetenskaplig brunn, hvars mekanism gnisslade, då man ville hemta något derur, med ett ord: en girigbuk.

Det finnes flere professorer af den sorten i Tyskland.

Olyckligtvis hade min onkel en viss svårighet att uttrycka sig muntligen, om icke i det enskilda lifvet, så åtminstone då han talade offentligt, och detta är ett beklagligt fel hos en talare. Under sina föreläsningar på Johannæum inträffade i sjelfva verket ofta, att professorn plötsligt förstummades; han kämpade med ett gensträf-vigt ord, som icke ville flyta öfver hans läppar, ett så-

dant der ord, som gör motstånd, som sväller upp och slutar med att komma fram under den föga vetenskapliga formen af en svordom. Och dermed inträdde vreden.

För öfrigt förekomma uti mineralogien en hop half-grekiska, half-latinska benämningar, som äro svåra att uttala, hårda namn, som skulle kunna förtorka en poets läppar. Jag ämnar icke tala något illa om denna vetenskap, vare det långt ifrån mig, men då man har att göra med rhomboedriska kristaller, retinit, gehlenit, blymolyb-dater, manganwolframater, zirkoniater och titanater, så må det vara äfven den mest öfvade tunga tillåtet att felsäga sig.

I staden kände man denna förlåtliga svaghet hos min onkel och missbrukade den; man passade på honom vid kinkiga passager, då han råkade i raseri, och man skrattade åt honom, hvilket icke bevisar god ton, ej ens hos tyskar. Och om det alltid var stort tillopp af åhörare på Lidenbrocks föreläsningar, huru många voro ej de som framför allt infunno sig för att få skratta åt professorns utbrott af vrede!

Emellertid var min onkel, jag kan ej upprepa det för ofta, en verkligt lärd man. Ehuru han stundom krossade sina prof vid en allt för häftig undersökning, förenade han mineralogens öga med geologens snille. Beväpnad med sin hammare, sin mejsel, sin magnetnål, sitt blåsrör och sin flaska med salpetersyra, var ban en stor man. På brottet, på utseendet, på smältbarheten, på ljudet, på lukten och smaken af något mineral gaf ban det utan tvekan dess rätta plats bland de nära tusen species, som vetenskapen i våra dagar räknar.

Lidenbrocks namn var derför också ärofullt bekant vid lärosätena och de nationella sällskapen. Humphry Davy, Humboldt, kaptenerne Franklin och Sabine försummade icke att besöka honom, då de reste genom Hamburg. Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Ed-wards, S:t-Claire-Deville ville gerna rådgöra med honom

rörande kemiens mest brinnande frågor. Denna vetenskap hade honom att tacka för ganska vackra upptäckter, och 1853 hade i Leipzig utkommit en Afhandling om transcendent kristallografi af professor Otto Lidenbrock, stor folio med planscher, som dock icke betalade kostnaden för utgifvandet.

Tillägg vidare, att min onkel var intendent vid ryske ambassadören Struves mineralogiska museum, en dyrbar samling, af europeisk ryktbarhet.

Sådan var den man, som nu så otåligt kallade mig. Föreställ er en lång, mager person, med en helsa af jern och en ungdomlig blondhet, som till det yttre minskade hans femtio år med ett tiotal. Hans stora ögon rullade beständigt bakom ett par glasögon af betydliga dimensioner; hans långa, tunna näsa liknade en skarpslipad klinga; malicen påstod till och med, att den var magnetisk och drog till sig jernfilspån. Rent förtal! Den drog icke till sig annat än snus, men detta i stor myckenhet, för att icke ljuga.

Om jag tillägger, att min onkel alltid tog matematiskt lika steg om en half famn, och säger, att ban under sin gång höll sina händer hårdt hopknutna, hvilket är ett tecken till häftigt temperament, så känner man honom tillräckligt för att icke längta allt för ifrigt efter hans sällskap.

Han bodde i sitt lilla hus vid Königsstrasse, en byggnad till hälften af trä, till hälften af tegel, med spetsig gafvel; det vette åt en af dessa krokiga kanaler, som slingra sig midt igenom den äldsta delen af Hamburg, hvilken lyckligtvis skonades vid branden 1842.

Det gamla huset lutade en smula, det är sant, och väggen bugtade sig utåt mot de förbigående; taket satt snedt,

liksom mössan på en student i Tugenbund, och dess liniers räthet lemnade åtskilligt att önska; men i det hela stod det sig godt, tack vare en gammal alm,

som kraftigt stödde dess faQad och som om våren sträckte sina blomklasar in genom fönsterrutorna.

Min onkel befann sig för en tysk professor i ganska goda omständigheter. Huset var uteslutande hans egen? dom med allt hvad deruti fans. Bland innehållet räknandes lians guddotter Graüben, en ung vierländska om sjut* ton år, gamla Martha och jag, som, i min dubbla egen^ skap af brorson och faderlös, biträdde vid hans experiment, Jag tillstår, att jag med nöje egnade mig åt geolo* giens studium; jag hade mineralogens blod i mina ådror och hade aldrig ledsamt i sällskap med mina dyrbara stenar. Med ett ord: man kunde lefva lycklig i detta lilla hus vid Königsstrasse, trots dess egares nervösa otålighet, ty ehuru han stundom visade sig litet brutal, så höll han derför icke mindre utaf mig. Men mannen förstod sig icke på att vänta, och han hade mera brådt än naturen.

Då han i April månad hade planterat reseda eller dylikt i porslinskrukorna uti salongen, så gick han regu-liert hvarje morgon och ryckte på bladen för att få dem att växa fortare.

Med ett dylikt original fans ingen annan utväg än att lyda. Jag skyndade således in i hans arbetsrum.

ANDKA KAPITLET.

Detta rum var ett verkligt museum. Der funnos alla slags prof ur mineralriket, försedda med etiketter i den fullkomligaste ordning, enligt mineraliernas indelning i olika afdelningar, såsom svafvelföreningar, silikater, karbonater m. m.

Huru väl kände jag icke till dessa för många andra värdelösa prof af den mineralogiska vetenskapen! Huru många gånger hade jag ej, i stället för att leka med

jemnåriga gossar, roat mig med att afdamma dessa gra-fiter, antraciter, kol, kådiga trästycken och torf bitar! Och dessa hartser, kådor och organiska salter, som måste skyddas för hvarje det minsta damkorn! Och dessa metaller, ifrån jernet ända till guldet, hvars relativa värde försvann inför den absoluta jemlikheten mellan vetenskapliga prof! Och alla dessa stenar, som skulle räckt till för att bygga om huset vid Königsstrasse, till och med att öka det med en kammare, der jag skulle kunna inrätta mig på bästa sätt!

Men då jag nu inträdde i kabinettet, tänkte jag knappast på dessa märkvärdigheter; onkel upptog ensam mina tankar. Han satt nedsjunken i sin stora länstol, klädd med Utrechtersammet, och höll i sina händer en bok, som lian betraktade med den djupaste beundran.

— Hvilken bok! hvilken bok! — utbrast han.

Detta utrop påminde mig om, att professor Liden-

brock äfven var bokvurm på lediga stunder; men en gammal lunta egde intet värde i hans ögon, så vida den ej var omöjlig att finna eller åtminstone oläslig.

— Nå, — yttrade han till mig, — ser du då ingenting? Det är ju en ovärderlig skatt, som jag hittat denna morgon medan jag glötade i Hevelii butik.

— Ypperligt! — svarade jag med pligtskyldig beundran.

Hvartill tjenade i sjelfva verket allt detta väsen för en gammal qvartfoliant, hvars rygg och sidor tycktes vara gjorda af ett klumpigt kalfskinn, en gulnad lunta, hvarvid hängde ett urblekt sigill?

Men professorns uttryck af beundran upphördB ej.

— Se, — sade han, i det han på samma gång sjelf frågade och svarade, — är det inte vackert? Jo, det är beundransvärdt! Och hvilket band! Faller inte boken lätt upp? Jo, den ligger öppen vid hvilken sida som helst!

Och sluter den sig till väl? Ja, ty permarne och bladen bilda ett enda helt, utan att skilja sig åteller gapa på något håll! Och denna rygg, som inte har en enda brytning efter sjuhundra års tillvaro! Ack! det är ett band, hvaröfver Bozerian, Closs och Purgold skulle varit stolte!

Ill. Pahn. Otto Lidenbrock var en lång, mager person (sid. 6).

Under det min onkel talade, öppnade och tillslöt

han om hvartannat den gamla luntan. Jag kunde icke göra annat än att fråga honom om innehållet i densamma ehuru detta ej på något sätt intresserade mig.

— Och hvad heter då denna märkvärdiga bok? — frågade jag med en ton af nyfikenhet, allt för entusiastisk för att icke vara låtsad.

— Detta verk! — svarade min onkel lifligt, — det är Heimskringla af Snorre Sturlasson, den ryktbare isländske författaren i tolfte seklet! Det är historien om de norske konungarne, som regerade på Island!

— Verkligen! — inföll jag med ett visst intresse, — och förmodligen är det en öfversättning på tyska språket ?

— Hvad säger du? — utropade professorn lifligt: — en öfversättning? Hvad skulle jag göra med en öfversättning? Hvem bryr sig om en öfversättning? Det här är originalarbetet på isländska språket, detta präktiga idiom, på en gång rikt och enkelt, som medgifver de mest olika grammatikaliska kombinationer och talrika ordförändringar!

— Liksom tyskan, — invände jag med en viss belåtenhet.

— Ja, — svarade min onkel, och höjde på axlarna. Det isländska språket eger tre genera, liksom grekiskan, och deklinerar nomina propria liksom latinet!

— Så! — sade jag, något rubbad ur min likgiltighet; — och är det vackra stilar i den der boken?

— Stilar! Hvem talar om stilar, du olycksfogel? Det är visst fråga om stilar nu! Du tror, att den är tryckt? Vet då, din åsna, att det är ett manuskript, och ett runmanuskript!

— Kun or?

— Ja! Tänker du begära, att jag skall förklara det ordet för dig?

— Det skall jag nog akta mig för, — svarade jag med tonen af en man, hvars egenkärlek blifvit sårad.

Men min onkel fortsatte oförtrutet och upplyste mig,

emot min vilja, om saker, som jag knappt brydde mig om att lära känna.

— Runor, — återtog han, — voro de skriftecken, som fordom begagnades på Island, och enligt sagan upp-funnos de af sjelfve Odin! Men så se då och beundra, du otrogne, dessa typer, som utgått ur en guds uppfinningsförmåga!

I brist på lämpliga ord höll jag minsann på att falla på knä, ett sätt att svara, som bör behaga gudar såväl som konungar, ty det har den fördelen att aldrig sätta dem i förlägenhet, då en händelse inträffade, som ändrade samtalets gång.

Det var åsynen af ett skrynkligt pergament, som gled ur boken och föll ned på golfvet.

Min onkel störtade sig öfver lappen med lätt begriplig girighet. Ett gammalt dokument, inneslutet i en gammal bok, kanske sedan uråldriga tider, kunde icke undgå att i hans ögon ega ett högt värde.

— Hvad är det der? — skrek han.

På samma gång utbredde han omsorgsfullt på bordet ett stycke pergament af fem tums längd och tre tums bredd,

hvarpå sträckte sig tvärs öfver rader med mystiska tecken.

Här följer en trogen afbildning deraf. Jag anser mig förpligtad att låta läsaren lära känna dessa besynnerliga tecken, emedan de gåfvo professor Lidenbrock och hans brorson anledning till att företaga den underbaraste expedition i det nittonde århundradet:

x.AkhM h yl fHW|YF TTH1Y K

4TM1 ^ KKbrhYI

wju

hK-r-mF kitb^r*

IfAIT-rk tirffcbUk

khisrT AÀIWI

.KWKAK mißh f/Mkth

fcti-nBfc yx bill12

Professorn betraktade några ögonblick denna serie af bokstäfver: omsider sköt han upp sina glasögon och yttrade:

— Det är runor; dessa typer äro fullkomligt identiska med dem i Snorre Sturlassons manuskript! Men hvad kan detta betyda?

Då runskriften syntes mig vara en uppfinning af de lärde, för att lura den stackars enfaldiga verlden, så bedröfvade det mig icke att se, det min onkel ingenting förstod. Åtminstone föreföll det mig så af hans fingrar, som började häftigt röra sig.

— Det är bestämdt gammal isländska! — mumlade han mellan tänderna.

Professor Lidenbrock borde förstå sig derpå, ty han gick och gälde för att vara en verklig polyglott, icke just derför, att ban talade flytande de två tusen språk och de fyra tusen dialekter, som begagnas på jordklotet, men han kände dock en god del deraf.

Han höll således, då han stötte på denna svårighet, på att öfverlemna sig åt sin karakters hela häftighet, och jag förutsåg ett våldsamt uppträde, då den lilla pendylen på spiskransen slog två.

I detsamma öppnade den gamla Martha dörren till rummet och sade:

— Soppan är serverad!

— Åt fanders med soppan, — ropade min onkel, — och den som kokat henne, och dem som skola äta henne också!

Martha försvann. Jag skyndade efter henne, och utan att veta huru, befann jag mig sittande på min vanliga plats i matsalen.

Jag väntade några ögonblick. Professorn kom icke. . Det var, så vidt jag vet, första gången han uteblef från middagens högtidlighet. Och hvilken middag, sedan! Ju-liennesoppa, skinkomelett med muskotsås, kalfrygg med

plommonkompott, och till dessert sockrade räkor samt gammalt godt Mosel.

För ett gammalt pappers skull offrade min onkel allt detta. I egenskap af en öm brorson trodde jag mig skyldig att äta för honom på samma gång som för egen läkning, hvilket jag också samvetsgrannt gjorde.

— Aldrig har jag sett något sådant! — sade den goda Martha. — Att professorn inte äter middag!

— Ja, det är verkligen besynnerligt.

— Det bebådar någon allvarsam händelse! — svarade den gamla tjenarinnan med en knyck på hufvudet.

Enligt min tanke betydde det ingenting annat än ett förfärligt uppträde, då min onkel skulle finna, att hans middag var uppäten.

Jag höll redan på med min sista räka, då en högljudd stämma ryckte mig från dessertens njutningar. Jag gjorde ett enda språng från salen till kabinettet.

TREDJE KAPITLET.

— Det är tydligen runor, — sade professorn, och rynkade ögonbrynen. — Men det finnes en hemlighet härunder, och jag skall upptäcka den, om inte . . .

En häftig åtbörd fulländade hans tanke.

— Sätt dig der, — tillade han, pekande med fingret åt bordet, — och skrif!

Inom ett ögonblick var jag färdig.

— Nu skall jag diktera för dig hvarje bokstaf i vårt alfabet, som svarar emot en af dessa isländska bokstäfver. Vi få se hvad det ger för resultat. Men, vid den helige Mikael, akta dig väl för att skrifva fel!

Diktamen började, och jag gjorde mitt bästa. Hvarje14

bokstaf nämndes, den ena efter den andra, och lemnade nedanstående obegripliga följd af ord:

m.rnlls esreuel seeclde sgtssmf unteief niedrke kt,samn atrateS Saodrrn emtnael nuaect rrilSa Atvaar .nscrc ieaabs ccdrmi eeutul fr an tu dt,iac oseibo Kedii I.

Då detta arbete var slutadt, fattade min onkel häftigt pappersbladet, hvarpå jag skrifvit, och granskade det länge och uppmärksamt.

— Hvad vill det säga? — upprepade ban maskin-messigt.

Jag skulle på min ära icke kunnat säga honom det. För öfrigt frågade ban mig icke, utan fortfor att tala för sig sjelf:

— Det är hvad vi kalla ett kryptogram, — sade ban, — hvaruti meningen är dold derigenom, att bokstäfverna med flit blifvit omkastade, men bilda en begriplig mening om de ordnas på lämpligt sätt. Häri finnes kanske förklaringen eller tillkännagifvandet af någon stor upptäckt !

För min del tänkte jag, att det var platt ingenting, men behöll min mening för mig sjelf.

Professorn tog då boken och pergamentet och jem-förde dem med hvarandra.

— Dessa båda skrifter äro inte af samma hand, — sade han; — kryptogramet är yngre än boken, och jag finner genast ett obestridligt bevis derpå. Första bokstafven är ett dubbelt M, som man förgäfves skulle söka uti Sturlassons bok, ty det infördes inte i det isländska alfabetet förr än i fjortonde seklet. Det är således minst två hundra års tidskilnad mellan manuskriptet och detta dokument.

Detta förekom mig, det medger jag, temligen logiskt.

— Jag ledes alltså till den tanken, — återtog min onkel, — att någon af denna boks egare skrifvit dessa hemlighetsfulla bokstäfver. Men hvem tusan var väl denne egare? Skulle han inte hafva satt sitt namn någonstädes på manuskriptet?

Min onkel sköt upp sina glasögon, fattade ett förstoringsglas och granskade omsorgsfullt de första sidorna i boken. Bakpå den andra, der bokens titel fans, upptäckte han en fläck, hvilken för ögat visade sig som en

bläckplump. Men vid närmare betraktande urskilde man några till hälften utplånade bokstäfver. Min onkel förstod att detta var den intressanta punkten; han hakade sig fast vid fläcken, och med förstoringsglasets tillhjelp upptäckte han slutligen följande tecken, runbokstäfver, som han utan tvekan läste:

1/kw Hmhhh-f-*

— Arne Saknussemm! — utropade han med triumferande ton; — men det är ju ett namn, och dertill ett isländskt namn, på en lärd i sextonde seklet, en ryktbar alkemist!

Jag betraktade min onkel med en viss beundran.

— Desse alkemister, — återtog han, — Avicenus, Baco och Paracelsus, voro de ende verkligt lärde på sin tid. De gjorde upptäckter, öfver hvilka vi hafva rättighet att förundra oss. Hvarför skulle inte denne Saknussemm hafva dolt någon öfverraskande uppfinning under detta obegripliga kryptogram? Så måste det vara. Ja, så är det!

Professorns inbillning fattade eld vid denna hypotes.

— Utan tvifvel, — vågade jag svara, — men hvilket intresse kunde denne lärde hafva att på detta sätt dölja en märkvärdig upptäckt?

— Hvarför? hvarför? Hä! vet jag det? Gjorde inte Galilei på samma sätt med Saturnus? För öfrigt16

få vi väl se. Jag skall hafva reda på hemligheten i detta dokument, och inte äta eller sofva förr än jag utletat den.

— Åhå! — suckade jag.

— Inte du heller, Axel, — återtog han.

— För tusan! — tänkte jag, — det är lyckligt att jag ätit för två!

— Och framför allt, — sade min onkel, — måste man finna det språk, hvarpå detta chiffer är skrifvet, och det bör inte vara så svårt.

Yid dessa ord upplyfte jag hastigt hufvudet. Min onkel fortsatte sia monolog.

— Ingenting är lättare. I detta dokument finnas etthundratrettiotvå bokstäfver, som innehålla sjuttionio konsonanter mot femtiotre vokaler. Nå, det är ungefär den proportion, som förekommer i de sydländska språken, under det de nordiska munarterna äro ofantligt mycket rikare på konsonanter. Således är här fråga om ett sydländskt språk. Men hvad är det då för språk?

Här väntade jag, att min lärde slägting skulle fastna, men jag fann, att han var en djupsinnig analytiker.

— Denne Saknussemm, — återtog han, — var en kunnig man ; när han inte skref på sitt modersmål, borde han företrädesvis välja det språk, som begagnades bland de mera bildade i sextonde seklet, nemligen latinet. Om jag misstager mig, så kan jag gissa på spanska, franska, italienska, grekiska, hebreiska. Men sextonde seklets lärde skrefvo i allmänhet på latin. Jag har således rättighet att a priori säga: detta är latin.

Jag hoppade till på stolen. Mina latinska minnen uppreste sig mot det påståendet, att denna befängda ordserie skulle kunna tillhöra Virgilii ljufva språk.

— Ja! latin, — återtog min onkel, — men förvänd

latin.

— Må göra, — tänkte jag. — Men 0111 du vänder den rätt. så är du trod. käre onkel.TREDJE KAPITLET

17

— Låt oss pröfva på, — sade han, i det han åter fattade bladet, hvarpå jag skrifvit. — Här är en serie af etthundratrettiotvå bokstäfver, som presentera sig i en skenbar oordning. Der finnas ord med endast konsonanter, såsom det första "mrnlls", andra der tvärtom vokalerna öfverflöda, till exempel det femte, "unteief", eller det näst

sista, "oseibo". Denna fördelning är icke gjord på en slump, utan en matematisk följd af den okända regel, som tillämpats vid dessa bokstäfvers anordning. Det synes mig säkert, att den ursprungliga frasen blifvit ordentligt skrifven och sedermera omvänd enligt någon lag, som man måste upptäcka. Den som egde nyckeln till detta chiffer skulle kunna läsa det obehindradt. Men hvarest finna denna nyckel? Axel, har du den?

På denna fråga svarade jag ingenting, och det af goda skäl. Mina blickar hade stannat på ett förtjusande porträtt på väggen; det var Graübens porträtt. Min onkels pupill befann sig för närvarande i Altona hos en af sina slägtingar, och hennes frånvaro gjorde mig mycket nedslagen, ty, jag kan tillstå det nu, den vackra vierlänskan och professorns brorson älskade hvarandra med äkta tyskt tålamod och lugn. Vi hade förlofvat oss utan min onkels vetskap, ty han var allt för mycket geolog för att fatta sådana känslor. Graüben var en förtjusande ung flicka, blond och blåögd, af en något trög karakter och litet allvarsamt lynne, men hon älskade mig icke mindre för det. För min del tillbad jag henne, om eljest ett sådant ord finnes i tyska språket. Min lilla vierländskas bild förde mig således i ett ögonblick från den verkliga verlden till inbillningens, till minnenas verld.

Jag återsåg den trogna följeslagerskan i mina arbeten och mina nöjen. Hon hjelpte mig hvarje dag att ordna min onkels dyrbara stenar och att förse dem med etiketter. Fröken Graüben var minsann ingen dålig

mineralog. Hon hade kommit längre än mången lärd, och tyckte om att gå till bottnen med vetenskapens kinkigaste frågor. Hvilka angenäma timmar hade vi ej tillbragt tillsammans under gemensamma studier! Och hvad jag ofta afundades dessa känslolösa stenar, hvilka hon handterade med sina förtjusande händer!

Och sedan, när fritimmen kom, gingo vi ut båda två, vi promenerade i de lummiga Alster-alléerna och gjorde hvarandra sällskap till den gamla med tjära bestrukna qvarnen, som gör så god elfekt vid yttersta ändan af sjön; under vägen språkade vi och höllo hvarandra i hand. Jag berättade för henne saker, åt hvilka hon skrattade så godt. Sålunda hunno vi ända till Elbe-stranden, och sedan vi sagt godnatt åt svanorna, som summo bland de stora, hvita näckrosorna, återvände vi till kajen med ångbåten.

Så långt hade jag just hunnit i min dröm, då min onkel, bultande med knogarne mot bordet, häftigt återkallade mig till verkligheten.

— Låt se, — sade han, — den första idé, som bör framställa sig för att omkasta bokstäfverna i en mening, är, tyckes det mig, att skrifva orden vertikalt i stället för horisontelt.

— Ser man på! — tänkte jag.

— Man måste se, hvad resultatet blir derutaf. Axel, skrif en mening, hvilken som helst, på denna pappersbit ; men i stället för att skrifva bokstäfverna efter hvarandra, så sätt dem i vertikala rader, och gruppera dem sålunda till ett antal af fem eller sex.

Jag förstod hvarom det handlade, och skref omedelbart uppifrån nedåt:

J B i n a b a k g l G e g a j i r n ä r m l a t l d i l üTREDJE KAPITLET

19

— Godt, — sade professorn utan att läsa hvad jag skrifvit. — Sätt nu dessa ord i en horisontel linie. — Jag lydde och erhöll följande fras:

Jsinab akglGe ga,irn ärmla! ldilii

— Mycket bra! — sade min onkel och ryckte papperet ur mina händer; — här är något, som redan har utseende af ett gammalt dokument: vokalerna och konsonanterna befinna sig i samma oordning; det finnes till och med stora bokstäfver midt i orden, liksom skiljetecken, alldeles som i Saknussemms manuskript!

Jag kunde icke undgå att finna dessa anmärkningar ganska sinnrika.

— Nå, — sade min onkel, vändande sig direkt till mig, — för att läsa den mening, som du nyss skrifvit, och som jag icke känner, behöfver jag endast efter hvarandra taga första bokstafven i hvarje ord, vidare den andra, derefter den tredje, och så vidare.

Och till sin stora förvåning, och framför allt till min, läste onkel:

Jag älskar dig, min lilla Graüben!

— Hvad! — utbrast professorn.

Utan att veta det hade jag som en förälskad tok skrifvit denna komprometterande mening!

— Jaså! du älskar Graüben? — återtog min onkel med äkta förmyndareton.

— Ja . . . nej ... — stammade jag. .

— Aha! du älskar Graüben! — upprepade ban ma-skinmessigt. — Nåväl, låt oss tillämpa min metod på dokumentet i fråga!

På nytt försjunkande i sin allt uppslukande tankegång, glömde onkel redan mina oförståndiga ord. Jag säger oförståndiga, ty den lärdes hufvud kunde icke fatta hjertats angelägenheter. Men lyckligtvis upptogs han endast af tanken på dokumentet.

Professor Lidenbrocks ögon slungade blixtar genom glasögonen, då han stod i begrepp att göra sitt hufvud-20

experiment. Hans fingrar darrade, då han återtog det gamla pergamentet. Han var allvarsamt upprörd. Slutligen hostade han hårdt, och nämnande efter hvarandra den första bokstafven i hvarje ord, derefter den andra, och så vidare, dikterade ban med högtidlig stämma följande serie för mig:

mmessunkaSenrA.icefdoK.segnittamurtn ecertserrette,rotaivsadua,ednecsedsadne
lacartniiiliiJsiratracSarbmutabUedmek meretarcsilucoIsleffenSnl

Då vi slutat, var jag också upprörd, jag medger det; dessa bokstäfver, uppnämnda en och en, hade icke bildat någon mening; jag väntade således, att professorn skulle låta sina läppar högtidligen uttala någon fras på förträfflig latin.

Men hvem hade kunnat' förutse det! Ett häftigt knytnäfslag skakade bordet. Bläcket stänkte omkring och pennan hoppade ur min hand.

— Det är inte så! — skrek min onkel, — det är inte sundt förnuft i det här!

Genomfarande rummet som en kula, rusade han utför trappan lik en lavin, störtade ut på Königsstrasse Qch försvann med långa steg.

FJERDE KAPITLET.

— Har lian gått? — ropade Martha, som skyndat till vid bullret af förstuguporten, hvilken med stor häftighet igenslogs och kom hela huset att darra.

— Ja, — svarade jag, — det är säkert!

— Nå! än hans middag? — frågade den gamla tjenarinna».

— Han kommer inte att äta middag!

— Och hans supé?

— Han kommer inte att supera!

— Huru? — frågade Martha ocli knäppte ihop händerna.

— Nej, kära Martha, han kommer inte att äta och ingen annan heller här i huset. Onkel Lidenhrock sätter oss alla på svältkur ända till dess han lyckats dechiffrera en gammal skrift, som är fullkomligt obegriplig!

— Jesus! då återstår för oss ingenting annat än att dö af hunger!

Jag vågade icke tillstå att det, med en så bestämd person som min onkel, var ett oundvikligt öde.

Allvarsamt oroad, återvände den gamla tjenarinnan suckande till sitt kök.

Då jag blef ensam, föll jag på den tanken att gå och omtala allt för Graüben. Men huru komma ut ur huset? Professorn kunde återkomma hvilket ögonblick som helst. Och om ban ropade på mig? Och om ban åter ville börja detta logogryfiska arbete, som man förgäfves skulle hafva förelagt de gamles Oedipus? Och hvad skulle väl hända, om jag icke svarade på hans kallelse?

Det klokaste var att stanna hemma. En mineralog i BesanQon hade just skickat oss en samling mineralier, som man måste ordna. Jag började således arbeta. Jag sorterade, försåg med etiketter och ordnade i deras fack alla dessa ihåliga stenar, i hvilka små kristaller dallrade.

Men detta arbete upptog icke mina tankar. Affären med det gamla dokumentet upphörde icke att på ett underligt sätt sysselsätta mig. Mitt hufvud brände, och jag började fattas af en obestämd oro. Jag hade en förkänning af någon nära förestående katastrof.

Efter en timmes förlopp voro mina stenar ordentligt upplagda. Jag slog mig då ned i den stora Utrechter-stolen, med hängande armar och tillbakalutadt hufvud.22

Jag tände en pipa med långt, krokigt munstycke och livars skulpterade hufvud föreställde en vårdslöst utsträckt najad, hvarefter jag roade mig med att följa fortgången af genomrökningen, som småningom förvandlade min najadtill en fullständig negrinna. Då och då lyssnade jag, om några steg hördes i trappan. Men nej! Hvar kunde min onkel vara i detta ögonblick? Jag föreställde mig honom springande under de vackra träden på vägen till Altona, gestikulerande, skjutande till måls med sin käpp på muren, med kraftfull arm nedslående gräset, afhuggande tistlarna och störande de ensamma storkarna i deras hvila.

Skulle ban återkomma triumferande eller modstulen* Hvem skulle bli den segrande, hemligheten eller ban? Så frågade jag mig sjelf, och tog maskinmessigt i mina händer pappersbladet, hvarpå den obegripliga serien bokstäfver som jag skrifvit utsträckte sig. Jag upprepade för mig sjelf:

— Hvad betyder detta?

Jag försökte att gruppera dessa bokstäfver, så att de skulle bilda ord. Omöjligt! Huru man än samman-stälde dem, två och två, tre, eller fem, eller sex, så blef deraf ingenting begripligt. Der funnos väl de fjortonde, femtonde och sextonde bokstäfverna, som bildade det engelska ordet "ice". De åttiofjerde, åttiofemte och åttiosjette bildade ordet "Sir". Slutligen, midt på dokumentet, märkte jag också på tredje raden de latinska orden "rota", "mutabile", "ira", "nec", "atra".

— För tusan, — tänkte jag, — dessa sista ord kunna tyckas gifva min onkel rätt rörande dokumentets språk! Och vidare upptäckte jag på fjerde raden ordet "luco", som betyder "helig lund". Det är sant, att man på tredje raden läste ordet "tabiled", som är af fullkomligt hebreisk typ, och på sista raden orden "mer", "arc", "mère", som äro rent franska.

Man kunde rent af mista förståndet! Fyra olikaFJERDE KAPITLET

språk i denna absurda fras! Hvilket samband kunde väl finnas mellan orden "is, herre, vrede, grym, helig lund, föränderlig, haf, båge eller moder?" Det första och sista kunde lätteligen förenas: det låg ingenting underligt uti att det i ett dokument skrifvet på Island var fråga om ett ishaf. Men att derför förstå resten af kryptogramet var en

annan sak.

Jag kämpade således med en oupplöslig svårighet; min hjerna upphettades, mina ögon stirrade på pappersbladet; de hundratrettiotvå bokstäfverna tycktes dansa rundt omkring mig, och blodet jagades häftigt åt hufvudet.

Jag var ett rof för en slags synvilla; jag tyckte mig qväfvas och måste hafva luft. Maskinmessigt fläktade jag med papperet, hvars båda sidor ömsevis fram-stälde sig för mina blickar.

Huru stor var ej min öfverraskning, då jag vid en af dessa svängningar, just i det ögonblick papperets baksida vändes åt mig, trodde mig se fullkomligt läsliga ord, latinska ord, bland andra "craterem" och "terrestre"!

Ett ljus uppgick plötsligt för min själ; dessa enda antydningar läto mig genomskåda sanningen; jag hade upptäckt lagen för chiffret. För att förstå detta dokument var det icke ens nödvändigt att läsa tvärt igenom det omvända bladet! Nej, sådant det var, sådant det blifvit mig förestafvadt kunde det beqvämligen uttydas. Alla professorns sinnrika antaganden förverkligades. Han hade haft rätt i afseende på bokstäfvernes fördelning, rätt med hänsyn till dokumentets språk! Det hade be-höfts en obetydlighet, ett "intet" för att han skulle kunnat läsa denna latinska fras från början till slut, och detta "intet" hade slumpen lemnat i mina händer!

Man kan väl tänka sig, att jag kände mig upprörd! Det skymde för mina ögon, och jag kunde icke begagna mig utaf dem. Jag hade bredt ut papperet på bordet och behöfde blott kasta en blick derpå för att komma i besittning af hemligheten.*Ill. Riou.PAHN.* Den gamla tjenarinnan återvände suckande till sitt kök (sid. 21).

Slutligen lyckades jag att stilla min oro. Jag ålade mig att gå två slag omkring rummet, för att lugna mina nerver, innan jag på nytt slog mig ned i den beqväma stolen.FJERDE KAPITLET

25

— Låt oss läsa! — utropade jag, efter att hafva fylt mina lungor med ett rikligt förråd af luft.

Jag lutade mig fram mot bordet; jag satte mitt pekfinger på hvarje bokstaf, en efter annan, och uppläste med hög röst bela frasen, utan att stanna, utan att tveka ett ögonblick.

Men huru stor var ej den häpnad, den förskräckelse, som intogo mig! Jag kände mig i början liksom träffad af ett plötsligt slag. Huru! Hvad jag nyss inhemtat skulle verkligen hafva tilldragit sig! En menniska skulle haft nog djerfhet att intränga i! . . .

— Ah! — utbrast jag och rusade upp. — Men nej! nej! min onkel får ej veta det! Det fattades blott, att lian skulle få kännedom om en dylik färd! Han skulle vilja företaga den! Ingenting skulle af hålla honom derifrån! En så inbiten geolog! Ilan skulle bestämdt resa, oaktadt alla hinder, i trots af allt! Och om ban toge mig med sig, och vi icke komme tillbaka! Aldrig, aldrig!

Jag befann mig i ett tillstånd af öfverätning, svårt att beskrifva.

— Nej, nej! Det skall inte ske, — sade jag med fasthet, — och efter som jag kan hindra att en dylik idé får magt med min tyranns själ, så skall jag göra det. Genom att vända detta dokument fram och åter, kunde ban händelsevis upptäcka nyckeln dertill. Låt oss förstöra det!

Ännu fans litet eld i kaminen. Jag fattade icke blott pappersbladet, utan äfven Saknussemms pergament; jag stod just i begrepp att med feberhet hand kasta alltsammans på glöden och tillintetgöra den farliga hemligheten, då dörren till rummet öppnades, och min onkel inträdde.26

TIT,ti JORDENS MEDELPUNKT

FEMTE KAPITLET.

Jag hade nätt och jemt tid att lägga det fördömda dokumentet tillbaka på bordet.

Professor Lidenbrock tycktes vara försjunken i djupa betraktelser. Hans allt beherskande tanke lemnade honom icke ett ögonblicks ro; ban hade tydligen granskat, analyserat saken, tagit i anspråk sin inbillnings alla resurser under promenaden, och återkom nu för att tillämpa någon ny kombination.

Han slog sig hastigt ner i länstolen och började med pennan i hand att teckna formler, som liknade en algebraisk kalkyl.

Mina blickar följde hans darrande hand, jag förlorade icke en enda af hans rörelser. Hvilket oväntadt resultat skulle väl plötsligen framträda? Jag darrade, ehuru utan orsak, alldenstund, då den rätta, den "enda" lösningen redan var funnen, hvarje annat försök nödvändigtvis skulle blifva fruktlöst.

I tre långa timmar arbetade min onkel utan att tala, utan att lyfta upp hufvudet, utstrykande, återtagande, skrapande och började om igen tusen gånger.

Jag visste ganska väl, att om han lyckades ordna dessa bokstäfver i alla de sins emellan olika ställningar, som de kunde intaga, så skulle den rätta frasen återfinnas deribland. Men jag visste också, att endast tjugu bokstäfver kunna bilda två qvintillioner, fyrahundratrettiotvå qvadrillioner, niohundratvå trillioner, åtta milliarder, hundrasjuttiosex millioner, sexhundrafyrtiotusen olika kombinationer. Och som det nu fans hundratrettiotvå bokstäfver i frasen, så innefattade dessa hundratrettiotvå bokstäfver ett antal olika fraser, som endast kan uttryckas med åtminstone hundratrettiotre siffror, ett tal som är nära nog omöjligt att framsäga och öfvergår all uppfattning.

Således var jag lugn för detta heroiska medel till problemets lösning.

Imellertid förflöt tiden; natten inträdde; bullret på gatan tystnade; alltjemt lutad öfver sitt papper såg onkel ingenting, icke ens den goda Martha, som öppnade dörren till hälften; ban hörde ingenting, ej ens den hederliga qvinnans ord, då hon sade:

— Kommer herrn att spisa i afton?

Martha måste också gå utan något svar. För min del hade jag, efter någon tids motstånd, intagits af en oöfvervinnelig sömnlust, och jag somnade i ett soffhörn, under det min onkel Lidenbrock alltjemt räknade och strök ut.

Då jag vaknade följande morgon satt han ännu outtröttligt vid sitt arbete. Hans röda ögon, hans gulbleka hy, det af hans feberheta händer oordnade håret och de purprade kindknotorna talade tillräckligt tydligt om hans förfärliga kamp med det omöjliga, och under hvilken själsansträngning, hvilken hjernans öfverretning timmarne hade förflutit för honom.

Det gjorde mig verkligen ondt om honom. Trots de förebråelser som jag trodde mig ega rättighet att göra honom, intogs jag af en viss rörelse. Den stackars mannen var till den grad intagen af sin idé, att ban glömde bort att blifva ond. Alla hans kropps- och själskrafter koncentrerade sig kring en enda punkt, och då de icke fingo sitt aflopp genom vanliga kanaler, kunde man frukta, att den onaturliga spänningen hvilket ögonblick som helst skulle döcla honom.

Jag kunde med en åtbörd, med ett enda ord lossa det jernband, som omslöt hans hjerna, men jag gjorde ingenting.

Och likväl hade jag ett godt hjerta. Hvarför var jag då stum under sådana omständigheter? Det skedde i min onkels eget intresse.

— Nej, nej, — upprepade jag, — nej, jag skall

inte tala! Han skulle vilja dit; jag känner honom; ingenting skulle kunna hejda honom. Han har en vulkanisk inbillning, och han skulle våga lifvet för att göra hvad andra geologer inte gjort. Jag skall tiga, jag skall bevara den hemlighet, hvaröfver slumpen gjort mig till herre! Att upptäcka den skulle vara detsamma som att döda professor Lidenbrock! Må han ana den, om han kan. Jag vill inte en dag hafva att förebrå mig att ha fört honom till undergång!

Efter detta beslut lade jag armarne i kors och vän-lade. Men jag hade gjort upp min räkning utan en händelse, som inträffade några timmar senare.

Då den goda Martha ville gå hemifrån ut på torget, fann hon porten stängd; den stora nyckeln satt icke i låset. Hvem hade tagit bort den? Påtagligen min onkel, då han föregående afton återkom från sin brådstörtade promenad.

Var det med afsigt? Var det af ovarsamhet? Ville ban underkasta oss hungerns lidanden? Det tycktes mig något för starkt. Huru! Skulle Martha och jag blifva offer för en händelse, som icke rörde oss det allra minsta? Utan tvifvel, och jag erinrade mig en föregående händelse af beskaffenhet att skrämma upp oss. För några år sedan, då min onkel höll på med sin stora mineralogiska klassificering, hade han en gång verkligen arbetat fyrtioåtta timmar utan att äta, och hela hans hus måste lämpa sig efter denna vetenskapliga matordning. Jag för min del fick kramp i magen, något som är föga uppfriskande för en gosse med temligen stark matlust.

Nu såg det ut som om frukosten skulle uteblifva likasom supén föregående afton. Jag beslöt emellertid att vara hjeltemodig och att icke gifva vika för hungerns kraf. Martha tog saken mycket allvarsamt och var otröst-lig, den beskedliga qvinnan. Hvad mig angick, tänkte

jag mera på omöjligheten att lemna huset, och på goda skäl. Man förstår mig nog.

Min onkel arbetade oafbrutet; hans inbillning förlorade sig i kombinationernas ideella verld; han lefde långt ifrån jorden, och i sjelfva verket utom de jordiska behofven.

Fram emot middagen började hungern allvarsamt plåga mig. I sin oskuld hade Martha dagen förut förtärt förråden i skafferiet; det fans ingenting qvar i huset. Imellertid höll jag mig tapper och gjorde det till en slags hederssak.

Klockan slog två. Detta blef löjligt, till och med odrägligt. Jag sökte intala mig, att jag öfverdref dokumentets vigt, att min onkel icke skulle sätta tro dertill, att han skulle betrakta det som ett simpelt bedrägeri, att man i värsta fall skulle qvarhålla honom emot hans vilja, om han önskade våga på äfventyret, att lian slutligen sjelf kunde upptäcka nyckeln till cliif-fern, och att jag onödigtvis dömt mig till återhållsamhet.

Dessa skäl, som jag aftonen förut med förtrytelse förkastat, syntes mig nu förträffliga; jag fann det till och med dumt att hafva väntat så länge, och jag tog mitt parti att säga allt.

Jag sökte således något uppslag i ämnet, som icke gick allt för rakt på saken, då professorn steg upp, satte på sig hatten och beredde sig att gå ut.

Hvad! lemna huset och ännu en gång stänga oss inne! Aldrig!

— Onkel! — sade jag.

Han tycktes icke höra mig.

— Onkel Lidenbrock! — upprepade jag med högre

röst.

— Hvad? — frågade han likt en person, som plötsligt väckes ur sömnen.

— Nyckeln?

— Hvilken nyckel? Portnyckeln?

— Nej, utbrast jag, — nyckeln till dokumentet!

Professorn betraktade mig öfver glasögonen; han

märkte utan tvifvel någonting ovanligt i mitt ansigte, ty han fattade mig lifligt i armen och frågade mig med blicken, ur stånd att tala. Och likväl blef aldrig en fråga mera bestämdt framställd.

Jag rörde mitt hufvud uppifrån och nedåt.

Han skakade sitt med en slags ömkan, liksom han haft att göra med en dåre.

Jag gjorde en mera jakande åtbörd.

Hans ögon började lysa med liflig glans, hans hand J>lef hotande.

Denna stumma konversation under sådana omständigheter skulle hafva intresserat den mest likgiltige åskådare. Och jag kom i sjelfva verket derhän, att jag icke mera vågade tala, ty jag fruktade, att min onkel skulle qväfva mig under de första utbrotten af sin glädje. Men han blef så enträgen, att jag måste svara.

— Ja, denna nyckel! . . . slumpen! . . .

— Hvad säger du? — ropade han med obeskriflig rörelse.

— Se här, — sade jag, räckande honom pappersbladet, hvarpå jag hade skrifvit, — läs!

— Men detta betyder ju ingenting! — svarade han, i det han kramade papperet.

— Ingenting om man läser från början, men från slutet . . .

Jag hade icke slutat meningen, då professorn utstötte ett skri, ja mer än ett skri, ett verkligt rytande! Ett ljus gick upp för hans själ. Han var förvandlad.

— Ah! snillrike Saknussemm! — utbrast han, — du hade således skrifvit din mening bakfram?

Och störtande sig öfver pappersbladet, läste han med fuktig blick och upprörd stämma hela dokumentet, gående från den sista bokstafven till den första.

Det var affattadt i följande ordalag:FEMTE KAPITLET

In Sn fiffels Yoculis craterem kem delibat unibra Scartaris Julii inträ calendas descende, andas viator, ct terrestre centrum attinges. Kod feci. Arne Saknussemm.

Hvilket kan från denna dåliga latin öfversättas sålunda :

Stic/ ned i Snaeffels Jökulskrater, som smekes af Scartaris skuejtja uti Juli, djerfve resande, så skall du framkomma till jordens medelpunkt. Hvilket jag har gjort. Arne Saknussemm.

Vid läsningen häraf hoppade min onkel till, liksom han oförmodadt skulle vidrört ett elektriskt batteri. Han var präktig i sin djerfhet, sin glädje och öfvertygelse. Han kom och gick, fattade om sitt hufvud med båda händerna, flyttade stolarne i oordning, staplade upp böckerna på hvarandra och, otroligt nog, kastade boll med sina dyrbara stenar; ban utdelade ett slag med knytnäfven på ena stället, en släng på ett annat. Omsider lugnades hans nerver, och lik en man, som konsumerat för stort qvantum flytande varor, nedföll ban åter i sin länstol.

— Men hvad är klockan? — frågade ban efter några ögonblicks tystnad.

— Tre, — svarade jag.

— Kors! middagstimmen bar gått hastigt. Jag dör af hunger. Till bords! Och sedan . . .

— Sedan ?

— Skall du packa min kappsäck.

— Hvad! — utropade jag.

— Och din också! — svarade den obeveklige professorn, i det han inträdde i matsalen.32

SJETTE KAPITLET.

Vid dessa ord gick en rysning genom min kropp. Imellertid lade jag band på mig, och beslöt till och med att hålla god min. Blott vetenskapliga argument kunde hejda professor Lidenbrock. Sådana funnos också, och ganska goda därtill, mot möjligheten af en dylik resa. Att begifva sig till jordens medelpunkt! Hvilken galenskap! Jag sparade min lärdom till ett lägligt tillfälle och tänkte nu på måltiden.

Det är öfverflödigt att meddela min onkels vredesutbrott vid åsynen af det odukade bordet. Allt förklarades. Den goda Martha återfick sin frihet; hon skyndade till torget, oeh gjorde sin sak så väl, att min hunger en timme derefter var stillad, och jag åter egnade min uppmärksamhet åt min belägenhet.

Under måltiden var min onkel nästan glad, och ban tillät sig till och med lärda skämt, som aldrig äro särdeles farliga. Efter desserten gaf han mig tecken att följa med in i hans arbetsrum.

Jag lydde. Han satte sig vid ena- ändan af sitt skrifbord, och jag vid den andra.

— Axel, — sade ban med temligen mild röst, du är en mycket kunnig gosse; du har här gjort mig en oersättlig tjenst, då jag, trött att kämpa förgäfves, stod i begrepp att öfvergifva denna kombination. Hvart hade jag förirrat mig? Ingen kan veta det! Jag skall aldrig glömma detta, min gosse, och du skall hafva din andel i den ära, vi skola skörda.

, — Seså, — tänkte jag, — nu är han vid godt lynne; ögonblicket är inne att diskutera denna ära.

— Framför allt, — återtog onkel, — anbefaller jag dig den fullkomligaste tystlåtenhet, du förstår mig? Jag saknar icke afundsmän inom den lärda verlden, ochmånga skulle vilja företaga denna resa, som inte skola få aning därom förr än vid vår återkomst.

Ill. Riou. Jag lutade mig ned öfver kartan (aid. 35).

— Tror ni, att antalet af dessa djerfva blefve så stort?34

— Helt visst! Hvem skulle väl tveka att eröfra ett sådant rykte? Om detta dokument vore kändt, så skulle en hel armé af geologer störta sig i Arne Saknus-semms spår.

— Det är något, hvarom jag inte är öfvertygad, onkel, ty ingenting bevisar äktheten af detta dokument.

— Huru! Än boken, i hvilken vi upptäckt det?

— Godt! jag medger, att denne Saknussemm har skrifvit dessa rader, men följer väl deraf, att han verkligen fullbordat denna resa, och kan icke detta gamla pergament innebära en mystifikation?

Detta sista, något vågade ord ångrade jag nästan att hafva uttalat. Professorn rynkade sina tjocka ögonbryn, och jag fruktade att hafva framkallat ett tvärt afbrott i samtalet. Lyckligtvis blef ingenting derutaf. Min stränga interlokutör visade början till ett slags småleende på sina läppar och svarade:

— Det är hvad vi skola se.

— Ack! — sade jag något oroad; — men tillåt mig att uttömma serien af mina invändningar rörande detta dokument.

— Tala, min gosse, genera dig inte. Jag lemnar dig full frihet att uttrycka din mening. Du är icke längre min brorson, utan min embetsbroder. Således, fortsätt!

— Nåväl, först och främst skall jag tillfråga er, hvad de der Jökul, Sneffels och Scartaris äro, om hvilka jag aldrig hört talas?

— Ingenting är enklare. Jag har just för någon tid sedan erhållit en karta från min vän Augustus Petermann i Leipzig; den kunde icke komma bättre till pass. Tag den tredje kartboken i andra afdelningen i stora biblioteket,

serien Z, planschen 4.

Jag steg upp och fann snart, tack vare den noggranna anvisningen, den begärda kartboken. Min onkel slog upp den och sade:

— Här är en af de bästa kartor öfver Island, nemligen Handersons, och jag tror, att den skall gifva oss lösning på alla svårigheter.

Jag lutade mig ned öfver kartan.

— Betrakta denna ö, sammansatt af vulkaner, — sade professorn, — och märk att alla bära namnet Jökul. Detta ord betyder "glacier" på isländska, och på Islands höga latitud framträda de flesta eruptioner tvärt igenom islagren. Derför tillämpas benämningen Jökul på alla eldsprutande berg på ön.

— Godt, — svarade jag; men hvad är då Sneffels?

Jag hoppades, att det icke skulle gifvas något svar

på denna fråga; men jag bedrog mig. Onkel återtog:

— Följ mig utefter Islands vestra kust. Ser du dess hufvudstad, Reykiavik? Ja? Godt! Gå upp för de otaliga fjordarne på dess af hafvet sönderslitna kuster, och stanna något nedom sextiofemte gradens latitud. Hvad ser du der?

— Ett slags halfö, liknande ett afgnaget ben, som slutar med en ofantlig knäskål.

— Liknelsen är rigtig, min gosse; nå, ser du ingenting på den der knäskålen?

— Jo, ett berg, som tyckes hafva skjutit ut i hafvet.

— Godt! det är Sneffels.

— Sneffels?

— Alldeles, ett berg om femtusen fots höjd, ett af de mest anmärkningsvärda på ön och bestämdt det ryktbaraste i hela verlden, om dess krater leder till jordklotets medelpunkt.

— Men det är omöjligt! — utropade jag, höjande på axlarna och uppresande mig mot ett sådant antagande.

— Omöjligt! — svarade professor Lidenbrock i sträng ton. — Och hvarför det?

— Emedan denna krater tydligen är tillstängd af lava, glödande klippstycken, och således . . .

— Och om det är en slocknad krater?

— Slocknad?

— Ja. Antalet af vulkaner i verkäamhet på jordens yta uppgår för närvarande ej till mer än omkring tre hundra, men det finnes ett vida större antal slocknade vulkaner. Nu är Sneffels bland de sistnämnda, och sedan den historiska tidens begynnelse har den blott haft ett enda utbrott, nemligen år 1219; från denna epok räknadt har dess oro småningom afstannat, och den tillhör inte nu mera de verksamma vulkanernas antal.

På dessa bestämda upplysningar hade jag alldeles intet att svara; jag återgick således till andra punkter i dokumentet som syntes dunkla.

— Hvad betyder det der ordet Scartaris, — frågade jag, — och hvad har Calendæ Jnlii der att göra?

Min onkel tog sig några sekunders betänketid. Jag hade ett ögonblicks förhoppning, men blott ett enda, ty strax derpå svarade han med dessa ord:

— Hvad du kallar dunkelt, är klart för mig. Detta bevisar den snillrika omsorg, hvarmed Saknussemm velat

bestämma sin upptäckt. Sneffels består af flera kratrar; det var således nödvändigt att angifva hvilken af dem, som leder till jordens medelpunkt. Hvad gjorde då den lärde isländaren? Han anmärkte, att vid annalkandet af Calendæ Julii, det vill säga under de sista dagarne af Juni månad, en af bergets toppar, Scartaris, kastade sin skugga fram till öppningen af den ifrågavarande kratern, och han bekräftade detta faktum i sitt dokument. Kan man tänka sig något bestämdare tillkännagifvande, och skall det, då vi en gång hunnit fram till Sneffels topp, vara möjligt att tveka om den väg, man har att taga?

Min onkel hade ett bestämdt svar för allting. Jag såg ganska väl, att han var oangriplig på orden i det gamla pergamentet. Jag upphörde således att ansätta honom i detta ämne, och då det framför allt gälde att öfvertyga honom, öfvergick jag till vetenskapliga invänd-SJETTE KAPITLET

ningar, som enligt min åsigt voro af vidare allvarsammare beskaffenhet.

— Må göra, — sade jag; — jag nödgas medgifva, att Saknussemms fras är tydlig och inte kan lemna något tvifvel i sinnet. Jag medger till och med att dokumentet har utseende af att vara fullkomligt autentiskt. Denna lärde har nedstigit till bottnen af Sneffels, han har sett Scartaris skugga smeka kraterns bräddar före den 1 Juli, han har till och med hört berättas i sitt tidehvarfs legender, att denna krater ledde till jordens medelpunkt ; men hvad det angår, att sjelf hafva framträngt dit, att hafva gjort denna resa och återkommit derifrån, om han företagit den, nej, hundra gånger nej!

— Och skälet? — inföll onkel med en underligt gäckande ton.

— Att alla vetenskapliga teorier bevisa, att ett sådant företag är overkställbart!

— Säga alla teorier så? — svarade professorn med godmodig uppsyn. — Ah, de der ledsamma teorierna! HVad de äro försmädliga, de der stackars teorierna!

Jag såg, att han gäckades med mig, men jag fortsatte icke desto mindre.

— Ja, det är fullkomligt kändt, att värmen tilltager omkring en grad på hvar etthundraåttionde fots djup under jordytan; om man antager denna bestämda proportion, och då jordradien är sexhundra mil, så råder vid medelpunkten en temperatur, som går till mer än två-hundrasextontusen grader. Ämnena i jordens inre befinna sig då i ett tillstånd af hvitglödande gas, ty metallerna, guldet, platinan eller de hårdaste klippor motstå icke en sådan hetta. Jag har således rättighet att fråga, om det är möjligt att intränga i en sådan medelpunkt!

— Således är det värmen, som besvärar dig, Axel?

— Utan tvifvel. Om vi hinna till ett djup af blott38

tre mil, hafva vi uppnått gränsen af jordskorpan, ty redan der är temperaturen öfver trettonhundra grader.

— Och du är rädd att råka i smältning?

— Den frågan lemnar jag åt er att afgöra, — svarade jag stött.

— Så hör då en sak, — återtog professor Liden-brock med öfverlägsen min: — det är, att hvarken du eller någon annan med säkerhet vet, livad som föregår i jordens inre, alldenstund man knappt känner tolftusende-delen af dess radie; det är, att vetenskapen beständigt utvecklas och att hvarje teori oupphörligen kullkastas af en ny. Har man icke ända till Fouriers tid trott, att de planetariska rymdernas temperatur sjönk mer och mer, och vet man icke nu, att den högsta köld i de eteriska regionerna icke går utöfver fyrtio eller femtio grader under fryspunkten? Hvarför skulle det icke vara på samma sätt med den inre värmen? Hvarför skulle den inte vid ett visst djup uppnå en oöfverstiglig gräns i stället för att stiga ända till den grad, att de mest eldfasta metaller smälta?

Då min onkel förde frågan in på hypotesernas område, hade jag ingenting att svara.

— Nåväl, jag skall säga dig, att verkligt lärda, Poisson bland andra, hafva bevisat, att om en hetta af

tvåhundratusen grader existerade i jordens inre, så skulle de glödande gaser, som utvecklas utur de smälta ämnena, ega en sådan elasticitet, att jordskorpan inte kunde motstå den, utan skulle explodera, liksom väggarna i en ångpanna under ångans påtryckning.

— Det är Poissons åsigt, onkel, det är alltsammans.

— Medgifves, men det är äfven andra utmärkta geologers mening, att jordens inre inte består af gas, inte af vatten eller af de tyngsta stenarter, som vi känna, ty i detta fall skulle jordens tyngd vara två gånger mindre.

— Ack, med siffror kan man bevisa allt, hvad man

vili!

— Och med fakta, min gosse, är det ju samma förhållande! Är det inte afgjordt, att vulkanernas antal har betydligt förminskats sedan verldens första dagar? Och om den der centralhettan existerar, kan man då inte deraf sluta till, att den sträfvar att afsvalna.

— Onkel, om ni går in på suppositionernas område, så har jag intet mer att säga.

— Men jag har att säga, att enligt min tanke de mest kompetenta personers åsigter i ämnet sammanstämma. Erinrar du dig ett besök, som den ryktbare engelske kemisten Humphry Davy gjorde mig 1825?

— Yisst inte, efter som jag icke kom till verlden förr än nitton år derefter.

— Nåväl, Humphry Davy besökte mig på resa genom Hamburg. Vi diskuterade, bland andra frågor, länge hypotesen om jordkärnans flytande tillstånd. Vi voro öfver ens om, att detta ilytningstillstånd inte kunde existera, och detta af ett skäl, hvarpå vetenskapen aldrig funnit något svar.

— Hvilket då? — frågade jag något förundrad.

— Det att denna flytande massa, liksom oceanen, skulle vara känslig för månens attraktion, och följaktligen två gånger om dagen en inre ebb och flod skulle uppstå, som skulle upplyfta jordskorpan och förorsaka periodiska jordbäfningar!

— Men det är likväl tydligt, att jordens yta varit i glödande tillstånd, och det är tillåtet att antaga, det den yttre skorpan först svalnat, under det hettan drog sig tillbaka till medelpunkten.

— Misstag, — svarade min onkel; — jorden har blifvit upphettad genom ytans förbränning, ej annorlunda. Dess yta bestod af en stor mängd metaller, sådana som kalium, natrium, som besitta den egendomligheten att antändas vid blotta beröringen med luft eller vatten;

dessa metaller fattade eld, då de atmosferiska ångorna störtade ned på jorden i form af regn; och småningom, då vattnet nedträngde i jordskorpans springor, förorsakade de nya eldsvådor med explosioner och utbrott. Deraf kan man förklara de talrika vulkanerna i verldens begynnelse.

— Detta är i sanning en skarpsinnig hypotes! — utbrast jag nästan mot min vilja.

— Som Humphry Davy bekräftade, just här, genom ett ganska enkelt experiment. Han gjorde en kula hufvudsakligen af de metaller, hvarom jag nyss talat, OGh som fullkomligt liknade vår jord; då man lät en fin dagg falla på dess yta, så svälde den upp, oxiderades och bildade ett litet berg, på hvars spets en liten krater öppnade sig; en eruption egde rum och meddelade åt hela kulan en sådan hetta, att man omöjligen kunde hålla den i handen.

Jag började verkligen rubbas i min öfvertygelse genom professorns argument, som ban för öfrigt gjorde gällande med sin vanliga passion och entusiasm.

— Du ser, Axel, — tillade han, — att frågan om centralkärnans beskaffenhet har gifvit upphof till olika antaganden bland geologerne; ingenting är mindre bevisadt än läran om denna inre värme; enligt min åsigt finnes den inte, skulle inte kunna finnas; för öfrigt få vi väl se, och vi skola liksom Arne Saknussemm få veta, hvad vi skola tänka i denna stora fråga.

— Nåväl, ja! — svarade jag, i det jag kände mig intagen af hans entusiasm; ja, vi skola se det, om man eljest ser något der.

— Och hvarför inte? Kunna vi inte räkna på elektriska fenomen, som lysa oss, till och med på atmosferen, som genom trycket kan bli lysande, då man närmar sig medelpunkten.

— Jo, — sade jag, — jo! det är verkligen möjligt.

<— Det är säkert, — svarade min onkel triumfe-SJETTE KAPITLET

Jag fann honom skrikande och gestikulerande (sid. 44).

rande; — men tystnad förstår du? Tyst med allt detta, och må ingen falla på den tanken att före oss upptäcka jordens medelpunkt.42

SJUNDE KAPITLET.

Sålunda afslöts detta minnesvärda samtal, som förorsakade mig feber. Liksom förblindad kom jag ut ur min onkels arbetsrum, och det fans ej tillräcklig luft på Hamburgs gator för att återställa mig. Jag vandrade således utåt Elbestranden, på den sidan, der ångfärjan lägger till, hvilken sätter staden i förbindelse med jernbanan till Harburg.

Var jag öfvertygad om, det jag nyss hört? Hade jag icke låtit professor Lidenbrocks öfverlägsenhet inverka på mig? Borde jag taga för allvar hans beslut att begifva sig till jordklotets medelpunkt? Var det en dåres vansinniga spekulationer, som jag nyss åhört, eller ett stort snilles vetenskapliga deduktioner? Och hvar upphörde sanningen, hvar började förvillelser) i allt detta?

Jag sväfvade mellan tusende stridiga antaganden, utan att kunna fästa mig vid något.

Imellertid erinrade jag mig, att jag varit öfvertygad, ehuru min entusiasm började modereras; men jag skulle velat resa omedelbart utan att få någon tid till reflexioner. Ja, jag skulle icke saknat mod att tillsnöra min kappsäck i detta ögonblick.

Jag måste dock tillstå, att denna öfverspänning var försvunnen efter en timmes förlopp; min nerver förslap-pades, och från jordens djupa afgrunder steg jag åter upp på jordens yta.

— Det är absurdt! — utbrast jag; — det är inte sundt förnuft deruti! Det är ej ett allvarsamt förslag att göra en sansad ung man. Ingenting af allt detta existerar; jag har sofvit illa och haft en obehaglig dröm.

Emellertid hade jag följt Elbestranden och kommit utom staden samt befann mig på vägen till Altona. En aning ledde mig, och en rigtig aning, ty snart såg jagÅTTONDE KAPITLET

min lilla Graüben, som med lätta steg återkom till Hamburg.

— Graiiben! — ropade jag åt henne på långt håll.

Den unga flickan stannade, något förvånad, förmodar jag, att höra sig på detta sätt tillropas på en allmän väg. Med tio steg befann jag mig vid hennes sida.

— Axel! — sade hon öfverraskad. — Ah! Du har gått mig till mötes! Det var snält, min vän.

Men då Graüben betraktade mig, kunde hon icke underlåta att se min oroliga, bestörta min.

— Hur är det med dig? — sade hon och räckte mig handen.

— Hur det är med mig, Graüben? — utbrast jag.

Inom några sekunder och med några ord hade min

vackra vierländska reda på ställningen. Hon iakttog en stunds tystnad; klappade hennes hjerta lika fort som mitt? Det vet jag icke, men hennes hand darrade i min, och vi vandrade ett hundratal steg framåt utan att tala.

— Axel! — sade hon slutligen.

— Min älskade Graüben!

— Det blir en angenäm resa.

Jag studsade vid dessa ord.

— Ja, Axel, en resa värdig brorsonen till en lärd man. Det är bra, att en man utmärker sig genom något stort företag.

— Hvad, Graüben! du afråder mig inte från att äfventyra en dylik expedition?

— Nej, käre Axel, och jag skulle gerna göra onkel och dig sällskap, om inte en stackars flicka blefve er till besvär.

— Talar du sanning?

— Fullkomligt sant.

Ack! hustrur, flickor, alltid obegripliga qvinnohjer-tan! Då I ej ären de blygaste af alla varelser, ären I de modigaste! Förnuftet har ingenting med er att skaffa. Detta barn uppmuntrade mig att deltaga i en sådan ex-44

pedition! Hon hyste ingen fruktan för att fresta på äfventyret! Hon dref mig framåt, mig, som hon dock älskade!

Jag var förvirrad och, hvarför icke säga det, full af blygsel.

— Graüben, — återtog jag, — få se, om du i morgon talar på samma sätt.

— I morgon, käre Axel, skall jag tala som i dag.

Vi fortsatte vår väg, Graüben och jag, hållande

hvarandra i handen, men under djup tystnad. Jag var medtagen af dagens sinnesrörelser.

— Allt sammanräknadt, — tänkte jag, — så är det ännu långt till den första Juli, och dessförinnan kunna många händelser inträffa, som kunna böta min onkel fpr hans vurm att resa under jorden. Natten hade redan inträdt, då vi hunno till huset vid Königsstrasse. Jag väntade att finna allt i lugn, min onkel enligt sin vana liggande i sin säng, och den goda Martha sysselsatt med det sista damningsbestyret i matsalen.

Men jag hade icke tagit i beräkning professorns otålighet. Jag fann honom skrikande och gestikulerande midt ibland en skara bärare, som aflastade en hop varor i förstugan; den gamla tjenarinnan visste ej, hvart hon skulle taga vägen.

— Men så kom då, Axel! skynda dig då, olycklige! — ropade min onkel, så fort han upptäckte mig på långt håll. Och din kappsäck, som inte är packad och mina papper, som ej äro ordnade, och min nattsäck, som jag ej finner nyckeln till, och mina damasker, som inte komma!

Jag stannade bestört. Rösten svek mig. Knappt nog förmådde mina läppar framstamma orden:

— Vi skola således resa?

— Ja, olycklige gosse, som går och promenerar i stället för att vara här.

— Resa? — upprepade jag med svag röst.

— Ja, i öfvermorgon bittida, klockan ett.

Jag förmådde icke höra mera, ütan flydde upp på min lilla kammare.

Det kunde icke längre betviflas. Min onkel hade användt sin eftermiddag för att anskaffa en del af de effekter och redskap, som voro nödvändiga för hans resa; förstugan var belamrad med repstegar, rep med knutar, facklor, järnkrampor, pikar, jernskodda käppar, hackor m. m., tillräckligt för åtminstone tio man att bära.

Jag tillbragte en afskyvärd natt. Följande morgon ropade man på mig i god tid. Jag var fullt och fast besluten att icke öppna min dörr. Men huru kunde jag motstå den ljufva röst, som uttalade orden: "Min käre Axel!"

Jag kom ut ur kammaren och trodde, att mitt för-' störda utseende, min blekhet, mina af sömnlöshet röda ögon skulle göra verkan på Gratiben och förändra hennes tankar.

— Ack, min Axel, — sade hon, — jag ser, att du mår bättre, sedan du lugnat dig under natten.

— Lugnat mig! — ropade jag och rusade åter till spegeln. Jag såg verkligen mindre medtagen ut än jag trodde. Det var nästan otroligt.

— Axel, — sade Graüben, — jag har talat länge med min förmyndare. Han är en djerf vetenskapsman, en man med stort mod, och du erinrar dig väl, att hans blod flyter i dina ådror. Han har berättat för mig sina planer, sina förhoppningar, hvarför och huru ban hoppas uppnå sitt mål, och jag tviflar ej på, att han skall hinna det. Ack, Axel, det är vackert att egna sig åt vetenskapen! Hvilken ära väntar ej professorn, och den skall återfalla på hans följeslagare! Vid återkomsten, Axel, skall du vara en man, hans like, fri att tala, fri att handla och fri slutligen att . . .

Den unga flickan afbröt sin mening och rodnade. Hennes ord återupplifvade mitt mod. Men ännu ville

jag icke tro på vår afresa. Jag förde Graüben med mig till professorns rum.

— Min onkel, — sade jag, — det är således afgjordt, att vi skola resa?

— Hvad! tviflar du derpå?

— Nej, — svarade jag för att icke motsäga honom. — Men jag skulle vilja fråga er, livad det är, som drifver oss så fort åstad.

— Jo tiden! tiden, som flyr med ohjelplig hastighet!

— Men vi hafva ännu blott den 26 Maj, och till slutet af Juni . . .

Bab! tror du då, enfaldiga menniska, att man kommer så lätt till Island? Om du inte hade sprungit ifrån mig som en galning, så skulle jag tagit dig med mig till Liffender & C:is danska byrå, der du kunde fått se, att det inte är mer än en kommunikation, den 22 i hvarje månad, mellan Köpenhamn och Reykiavik.

— Nåväl?

— Nåväl! om vi dröjde till den 22 Juni, så skulle vi komma för sent för att se Scartaris skugga smeka Sneffels. Man måste således uppnå Köpenhamn så fort som möjligt för att söka ett transportmedel. Gå och packa din kappsäck!

Häremot var ingenting att invända. Jag gick åter upp på min kammare. Graüben följde mig. Hon åtog sig att i en liten nattsäck nedlägga de nödvändigaste effekterna för min resa. Hon var icke mer upprörd än om frågan gält en lustfärd till Lübeck eller Helgoland; hennes små händer rörde sig fram och åter utan brådska. Hon språkade lugnt

och gaf mig de förnnftigaste skäl för vår expedition. Hon var förtjusande, och jag kände mig högst förbittrad mot henne. Ibland var jag på väg att öfverila mig, men hon aktade ej derpå och fortsatte metodiskt sitt lugna bestyr.

Slutligen var den sista remmen i kappsäcken tillspänd, och jag gick ned i bottenvåningen.ÅTTONDE KAPITLET

Under loppet af denna dag mångdubblades antalet af leverantörer med fysiska instrument, vapen och elektriska apparater. Den beskedliga Martha var alldeles yr i hufvudet.

— Är herrn tokig? — frågade hon.

Jag gjorde ett jakande tecken.

— Och han tager er med sig?

Samma åtbörd.

— Hvart då? — frågade hon.

Jag pekade med fingret mot jordens medelpunkt.

— Ned i källaren? — skrek den gamla tjenarinnan.

— Nej, — sade jag slutligen, — ändå djupare.

Aftonen inträffade; jag visste icke huru långt tiden

framskridit.

— I morgon bittida, — sade min onkel, — precis klockan sex resa vi.

Klockan tio nedföll jag på min bädd lik en orörlig massa.

Under natten återkom min förskräckelse. Jag tillbragte den med att drömma om afgrunder. Jag var ett rof för vansinne; jag kände mig fattad af professorns kraftiga hand, bortsläpad, neddragen i djupet, sjunkande! Jag föll ned till bottnen af omätliga bråddjup med den oupphörligt tilltagande hastigheten hos kroppar, som lemnas åt sig sjelfva i rymden. Mitt lif var blott ett enda oändligt fall.

Klockan fem på morgonen vaknade jag, förkrossad af trötthet och sinnesrörelse. Jag gick ned i matsalen, der min onkel redan satt till bords och åt med stor skyndsamhet. Jag betraktade honom med en känsla af förskräckelse. Men Graüben var der. Jag sade ingenting; äta kunde jag ej.

Klockan half sex hördes ett rullande ljud på gatan; en rymlig vagn kom för att föra oss till Altona-jern-vägen, och inom kort var den fullpackad med min onkels effekter.48

— Och din kappsäck? — frågade han mig.

— Den är i ordning, — svarade jag med låg röst.

— Skynda dig då att bära ned den, eljest blir det ditt fel, om vi komma för sent till bantåget!

Nu fann jag det omöjligt att strida mot mitt öde. Jag gick åter upp på min kammare, tog kappsäcken och lät den glida utför trappstegen samt skyndade mig sjelf efter.

I detta ögonblick öfverlemnade onkel "regerings-tömmarne" i huset i Graübens händer, och min vackra vierländska bibehöll sitt vanliga lugn: Hon kysste onkel, men kunde dock icke tillbakahålla en tår, då hon snuddade vid min kind med sina ljufva läppar.

— Graüben! — utbrast jag.

<— Res, min käre Axel, res; du lemnar din fästmö, men vid hemkomsten återfinner du din hustru.

Jag tryckte Graüben i mina armar och tog plats i vagnen. Martha och den unga flickan tillvinkade oss ett sista farväl från portttröskeln, hvarefter de båda hästarna, pådrifna af kusken, satte af i galopp på vägen till Altona.

ÅTTONDE KAPITLET.

Altona, Hamburgs egentliga bangård, bildar utgångspunkten för Kiel-banan, som skulle föra oss till stränderna af Belt. Inom mindre än tjugu minuter befunno vi oss på holsteinska området.

Klockan half sju stannade vagnen vid bangården; min onkels talrika collies, hans voluminösa reseffekter aflastades, bortfördes, vägdes, påtecknades, lastades på nytt i bagagevagnarne, och klockan sju sutto vi midt emot hvarandra i samma kupé. Ångpipan hvisslade, lokomotivet satte sig i rörelse. Vi voro på väg.

Martha och den unga flickan tillvinkade oss ett sista farväl (sid. 48),

Var jag nu lugn? Ännu icke. Den friska morgonluften, föremålen under vägen, som under tågets snabba fart hastigt följde på hvarandra, skingrade något mfn förstämning.

Hvad professorns tankar angick, så ilade de tydligen före detta tåg, som gick allt för långsamt i förhållande till hans otålighet. Vi voro allena i kupén, men talade icke. Min onkel undersökte på nytt sina fickor och sin nattsäck med minutiös noggranhet, och jag såg ganska väl att ingenting fattades honom, som var nödvändigt för utförandet af hans planer.

Bland annat hade han ett pappersblad, omsorgsfullt hopviket, försedt med danska konsulatets stämpel och underskrifvet af hr Christensen, som var dansk konsul i Hamburg och professorns vän, hvilket skulle göra det lätt för oss att i Köpenhamn erhålla rekommendationer till guvernören på Island. Jag observerade äfven det famösa pergamentet, väl instucket uti det hemligaste rummet i portföljen. Jag förbannade det i djupet af mitt hjerta, och började åter betrakta landet, som bestod af en lång följd af enformiga, föga egendomliga, gytjiga och föga fruktbara slätter: en särdeles gynsam mark för anläggande af en jernväg, och väl lämpande sig för dessa raka linier, som jernvägskompanierna tycka så mycket om.

Men denna enformighet fick icke tid att trötta mig, ty tre timmar efter vår afresa stannade tåget i Kiel, två steg från hafvet.

Vårt bagage inregistrerades för Köpenhamn, utan att vi behöfde bekymra oss derom; men professorn följde det dock med oroliga blickar under transporten till ångbåten, der det försvann i lastrummet.

I sin brådska hade min onkel så väl beräknat tiden för bantågets framkomst till ångbåten, att vi fingo en hel dag till öfverlopps. Ångaren Elenora afgick icke förr än på natten. Följden deraf var en nio timmars feber, hvarunder den lättretlige resanden förbannade både ångbåtsrederiet, jernvägsstyrelsen och regeringen, som tflläto dylika missbruk. Jag höll på att instämma med honom, då han anföll kaptenen på Elenora rörande denna

sak och ville tvinga honom att elda upp utan att förlora en minut. Kaptenen bad honom gå sin väg.

I Kiel liksom annorstädes måste dock en dag kunna fördrifvas. Genom att promenera på de grönskande stränderna af den hafsvik vid hvars ända den lilla staden höjer sig, och ströfva i de lummiga skogarne, som gifva den utseende af ett fogelnäste uti en risknippa, genom att beundra villorna, försedda med hvar sitt lilla badhus, samt slutligen att gå och svärja, hunno vi slutligen till klockan tio på aftonen.

Elenoras rökhvirflar utbredde sig i luften; däcket darrade under maskinens arbete; vi voro om bord och

innehafvare af två bäddar, ordnade i fartygets enda hytt.

Klockan en qvart öfver tio kastades ändarne loss, och ångaren gled snabbt öfver Stora Belts dystra vågor.

Natten var mörk, med frisk bris och hög sjö; några eldar syntes från kusten; senare tindrade en blänkfyr, jag vet ej hvilken, öfver vågorna; det var allt som stannade i mitt minne af denna första sjöresa.

Klockan sju på morgonen stego vi i land vid Korsör, en liten stad belägen på vestra kusten af Seeland, der vi lemnade ångbåten och satte oss på en annan jernväg, som förde oss tvärs igenom ett landskap som icke var mindre flackt än de holsteinska slätterna. v

Ännu återstod tre timmars resa för att hinna Danmarks hufvudstad. Min onkel hade icke tillslutit sina ögon på hela natten, och jag tror att ban i sin otålighet sökte pådrifva vaggonen med sina fötter.

Slutligen upptäckte han en flik af hafvet.

— Sundet! — utropade han.

Till venster om oss fans en storartad byggnad, som liknade ett hospital.

— Det är ett dårhus, — upplyste en af våra reskamrater.

— Godt, — tänkte jag, — det är just en inrättning, der vi borde sluta våra dagar! Men huru stort än

detta hospital är, så är det dock allt för litet att rymma all professor Lidenbrocks galenskap!

Omsider satte vi foten i Köpenhamn klockan tio på morgonen; våra effekter lastades på en vagn och fördes med oss till hotell Phoenix vid Bred-Gade, hvilket var en halftimmes affär, emedan bangården är belägen utanför staden. Min onkel gjorde derpå en hastig toilett och tog mig med sig ut. Hotellets portvakt talade tyska och engelska, men professorn, i sin egenskap af polyglott, frågade honom på god danska, och det var på god danska, som denna person upplyste honom om hvar nordiska antiqvitetsmuséet var beläget.

Direktören för detta egendomliga etablissement, der märkvärdigheter finnas hopade som lemna ett rikt bidrag till landets historia, med dess gamla stenvapen, dess bägare och dess smycken, var den lärde professor Thomson, en vän till konsuln i Hamburg.

Min onkel hade ett varmt rekommendationsbref till honom. I allmänhet tager en lärd emot en annan temligen illa, men här var det helt annorlunda. Såsom en tjenstfärdig man välkomnade herr Thomson hjertligt både professor Lidenbrock och hans brorson. Man behöfver knappast tillägga att hans hemlighet väl bevarades'inför den förträfflige direktören vid muséet; vi ämnade helt enkelt besöka Island såsom ointresserade amatörer.

Herr Thomson stälde sig helt och hållet till vår disposition, och vi lupo utefter kajerne för att söka ett segelfärdigt fartyg.

Jag hoppades att icke några kommunikationsmedel skulle finnas, men tyvärr var det ej så. Den lilla danska skonerten Valkyrian skulle afsegla till Reykiavik den 2 Juni. Kapten Bjarne befann sig om bord, och hans blifvande passagerare höll i glädjen på att krama sönder hans händer. Den hedersmannen blef något förvånad öfver ett sådant handtag. Han fann det vara en mycket enkel sak att segla till Island, ty det var hans

yrke. Min onkel fann detta sublimt, och den värde kaptenen begagnade sig af denna förtjusning för att låta oss betala dubbelt pris för öfverfarten på hans fartyg. Men vi fäste icke så mycket afseende dervid.

— Kom om bord på tisdag morgon klockan sju, — sade kapten Bjarne efter att hafva stoppat ett respektabelt antal specier i sin ficka.

Vi tackade derpå herr Thomson för hans stora tjenster och återvände till hotell Phoenix.

— Det går bra, mycket bra! — sade min onkel. — Hvilken lycklig slump att finna detta fartyg segelfärdigt! Låt oss nu äta frukost och gå ut att bese staden.

Vi begåfvo oss till Kongens Nytorv, en oregelbunden öppen plats, der det finnes en post med två mindre, oskyldiga kanoner, som icke skrämma någon. Strax bredvid i N:o 5 fans en fransysk "restauration", som hölls af en kock vid namn Vincent, och der vi fingo en ypperlig frukost för det måttliga priset af fyra mark för hvar person.

Derefter fann jag ett barnsligt nöje i att gå omkring i staden; min onkel tog en vagn och såg för öfrigt ingenting, hvarken det obetydliga kungliga palatset eller den vackra bron från sjuttonde århundradet, som går öfver Museikanalen, eller Thorwaldsens ofantliga museum, som är prydt med ohyggliga målningar på murarne och i sitt inre innesluter denne bildhuggares arbeten, eller det i en park belägna förtjusande lilla slottet Rosenborg, eller den beundransvärda börsbyggnaden i renässans-stil, eller dess klocktorn, bildadt af de sammanflätade svansarna af fyra bronsdrakar, eller de stora vallqvarnarna, hvilkas långa vingar svälde som seglen på ett fartyg för hafsvinden.

Hvilka angenäma promenader skulle ej min vackra vierländska och jag hafva gjort i trakten af hamnen, der tvådäckare och fregatter slumrade fredligt under sina röda betäckningar, på sundets grönskande stränder, uti54

dessa skuggiga lundar, i hvilkas sköte citadellet, hvars kanoner utsträcka sina mynningar mellan pilträdens

grenar, gömmer sig!

Men ack! hon var långt borta, min stackars Graüben, och kunde jag väl hoppas att någonsin få återse henne?

Om onkel imellertid icke såg något af alla dessa naturskönheter, så blef han lifligt frapperad vid åsynen af ett visst kyrktorn, beläget på ön Amager, som utgör Köpenhamns sydvestra del.

Jag erhöll order att styra kursen åt denna sida; jag gick om bord på en liten ångslup, hvilken tjenstgjorde i stället för roddbåt och inom några ögonblick lade till vid dock-kajen.

Efter att hafva passerat några trånga gator, der fångar, klädde i till hälften gula, till hälften gråa byxor, arbetade under uppsyningsmännens käppar, framkommo vi till Vor Freisers Kirke. Denna kyrka erbjöd ingenting anmärkningsvärdt. Men orsaken hvarför dess temligen höga torn ådragit sig professorns uppmärksamhet var, att ända från plattformen lopp rundt omkring dess spira en yttertrappa, hvars spiraler befunno sig under bar himmel.

— Låt oss gå upp, — sade min onkel.

— Men svindeln? — invände jag.

— Ett skäl till; man måste vänja sig dervid.

— Men . . .

— Kom, säger jag dig; låt oss inte förspilla tiden.

Jag måste lyda. En vaktare, som bodde på andra

sidan gatan, gaf oss en nyckel, och vi började stiga upp.

Min onkel gick framför mig med lätta steg. Jag följde honom icke utan fruktan, ty mitt hufvud förvirrades med en beklaglig lätthet; jag egde hvarken örnens säkerhet eller hans känslolösa nerver.

Så länge vi voro instängda i den inre trappan gick allt bra; men efter hundrafemtio steg träffade friska luf-

ten mitt ansigte. Vi hade hunnit till tornaltanen, der den luftiga trappan vidtog, skyddad af ett lätt gallerverk, och hvars steg, som blefvo allt smalare, tycktes leda till det oändliga.

— Jag kan inte! — utbrast jag.

— Skulle du händelsevis vara en pultron? Gå på! — svarade den obeveklige professorn.

Jag måste följa honom så godt jag kunde genom att hålla mig fast. Friska luften bedöfvade mig; jag kände tornet vagga för vindstötarne; mina ben ville ej bära mig; snart kröp jag på knä, derefter på magen; jag tillslöt ögonen och erfor en obehaglig känsla af den tomma rymden.

Slutligen fattade mig onkel i kragen, och sålunda framsläpad hann jag nära intill kulan.

— Se, — sade ban, — och se dig väl omkring! Man måste vänja sig vid afgrunderna!

Jag öppnade ögonen och såg midt igenom rökmolnen husen tillplattade och liksom krossade genom ett fall. Ofvanför mitt hufvud sväfvade sönderslitna moln, som genom en optisk synvilla förekommo mig orörliga, under det tornet, kulan och jag sjelf bortfördes med fantastisk snabbhet. Långt bort utbredde sig på ena sidan den grönskande slätten, på den andra glänste hafvet under solstrålarne. Sundet upprullade sig vid Helsingör, med några hvita segel, liknande måsvingar, och i dimman österut sträckte sig den knappt skönjbara svenska kusten. Hela detta omätliga panorama låg utbredt för mina blickar.

Icke desto mindre måste jag resa mig upp, stå rak och blicka mig omkring. Min första lektion i svindel räckte en timme. Då det ändtligen tilläts mig att stiga utför och med foten beröra gatorna, var jag alldeles styf i lederna.

— I morgon börja vi på nytt, — sade min professor.

Och jag upprepade verkligen under fem dagar denna svindlande öfning, och gjorde med eller mot min vilja betydliga framsteg i de "höga betraktelsernas" konst.

NIONDE KAPITLET.

Dagen för afresan inträffade. Aftonen förut hade den artige herr Thomson gifvit oss rekommendationsbref till guvernören på Island, grefve Trampe, biskopens medhjelpare, herr Pictursson, och borgmästaren Finsen i Reykjavik. Till tacksamhet gaf min onkel honom de varmaste handtryckningar.

Den 2 Juni klockan sex på morgonen var vårt dyrbara bagage fördt ombord på Valkyrian. Kaptenen förde oss till våra temligen trånga hytter, som voro inredda uti ett slags ruff.

— Ha vi god vind? — frågade min onkel.

— Förträfflig, — svarade kapten Bjarne, — den är sydostlig. Vi löpa ut ur sundet i öppna sjön och för fulla segel.

Några ögonblick senare var skonerten klar och gick för fulla segel ut i sundet. En timme derefter tycktes Danmarks hufvudstad sjunka ned i de aflägsna vågorna, och Valkyrian strök utefter kusten vid Helsingör. I den nervösa sinnesstämning hvari jag befann mig väntade jag att få se Hamlets skugga irra omkring på den historiska terrassen.

— Sublime dåre! — sade jag, — du skulle nog skänka oss ditt bifall! Du skulle kanske följa oss för att vid jordens medelpunkt söka en lösning af ditt eviga tvifvel.

Men ingenting syntes till på de gamla murarna. Slottet är för öfrigt mycket yngre än den hjeltemodige prinsen af Danmark. Det tjenar nu till en praktfull

bostad åt bevakningen vid detta Sundets smalaste ställe, der årligen femton tusen fartyg af alla nationer passera förbi.

Kronborgs slott försvann snart i dimman, liksom Helsingborgs torn, som reser sig på svenska kusten, och skonerten krängde lindrigt under Kattegatts bris.

Utsigt af Reykiavik (a. Cl).

Valkyrian var en god seglare, men med ett segelfartyg vet man aldrig hvad man har att räkna på. Hon seglade på Reykiavik med kol, husgerådssaker, lerkärl, yllekläder och en last spanmål. Fem mans besättning, alla danskar, var tillräcklig för att manövrera fartyget.

— Huru länge räcker öfverfarten? — frågade min onkel kaptenen.

— Ungefär tio dagar, — svarade denne, — om vi inte råka ut för svåra nordvestbyar på höjden af Färöarna.

— Men ni tror väl inte att ni har att befara något betydligare dröjsmål ?

— Nej, herr professor; var lugn, vi skola hinna fram.

Mot aftonen dublerade skonerten Skagen, Danmarks

nordligaste udde, passerade under natten Skagerak, seglade utefter Norges yttersta ända på höjden af Cap Lindesnæs och befann sig derpå i Nordsjön.

Två dagar senare hade vi känning af Skotlands kust på höjden af Peterhead, och Valkyrian vände sig mot Färöarna, passerande mellan Orkney- och Shetlandsöarna.

Snart spolades skonerten af Atlantens vågor, hon måste kryssa mot nordanvinden och hann ej utan möda Färöarna. Den 8 fick kaptenen i sigte den ostligaste af dessa öar, och från detta ögonblick höll ban rakt på Cap Portland, som är beläget på södra kusten af Island.

Resan erbjöd ingen händelse af vigt. Jag motstod temligen väl sjösjukan; min onkel deremot befann sig, till sin stora ledsnad och ännu större skam, sjuk hela tiden.

Han kunde således icke få några underrättelser af kapten Bjarne rörande Sneffels, om kommunikationsmedlen, om transporternas lätthet; ban måste uppskjuta dermed till framkomsten och tillbragte tiden utsträckt i sin hytt, hvars väggar knakade under den våldsamma stampningen. Man måste tillstå, att onkel till någon del för-tjenade sitt öde.

Den 11 kunde vi pejla Cap Portland. Vädret var då klart och tillät oss att se Myrdals Jökul, som dominerar det. Udden består af en bergklint med branta sluttningar, som står alldeles enstaka på stranden.

Valkyrian höll sig på vederbörligt afstånd från kusten, seglande utefter densamma mot vester, midt igenom talrika hopar af hvalar och hajar. Snart syntes en ofantlig, genomborrad klippa, hvarigenom hafvet ursinnigt brusade fram. Vestmans-öarna tycktes uppstiga ur oceanen, liksom utsådda klippor på den klara ytan. Från detta ögonblick höll skonerten ut till sjös, för att på godt afstånd dublera Cap Reykianäs, som bildar Islands vestra spets.

Den höga sjögången hindrade min onkel att gå upp på däck och njuta anblicken af dessa djupt inskurna, af sydvestvindarne piskade stränder.

Fyrtioåtta timmar senare, efter det skonerten nödgats fly med strukna segel för en storm, upptäckte man i öster kumlet på Skagens udde, hvars farliga klippor sträcka sig långt ut i hafvet. En isländsk lots kom om bord, och efter tre timmars förlopp ankrade Valkyrian framför Reykiavik i Faxa-fjorden.

Professorn kom ändtligen upp ur sin hytt, något blek, något medtagen, men lika entusiastisk och med ett uttryck af tillfredsställelse i sina ögon.

Stadens befolkning, som lifligt intresserade sig för ankomsten af ett fartyg, med hvilket hvar och en väntar någon sändning, samlade sig på kajen.

Min onkel hade brådtom att lemna sitt flytande fängelse, för att icke säga sitt sjukhus. Men innan han lemnade skonertens däck tog han mig med sig för-ut och utpekade med fingret ett högt berg med två spetsar på vikens norra strand, en dubbelkon, betäckt med evig snö.

— Sneffels! — utropade han, — Sneffels!60

tit,ti jordens medelpunkt

Med en åtbörd ålade han mig absolut tystnad och nedsteg derpå i den väntande båten. Jag följde honom, och kort derefter satte vi foten på Islands jord.

Strax derefter syntes en man med godt utseende och klädd i generalsuniform; det var den förnämste överhetspersonen, guvernören på ön, grefve Trampe i egen person. Professorn såg snart med hvem han hade att göra; ban lemnade guvernören sina bref från Köpenhamn, och ett kort samtal uppstod på danska, för hvilket jag på goda skäl förblef helt och hållet främmande. Men följden af detta första möte blef att grefve Trampe stälde sig helt och hållet till professor Lidenbrocks disposition.

Min onkel blef mycket väl emottagen af borgmästaren Finsen, som till drägten var lika militärisk som guvernören, men till lynne och befattning också lika fredlig.

Hvad biskopens medhjelpare, herr Pictursson, angick, så spelade ban sjelf belt och hållet biskop i det nordiska distriktet, men vi måste för ögonblicket afstå från att blifva förestälda för honom. Men en älskvärd man, hvars bistånd blef oss mycket välkommet, var deremot herr Fridriksson, lärare i naturvetenskap vid Reykiaviks skola. Denne anspråkslöse lärde talade endast isländska och latin; han erbjöd mig genast sina tjenster på Horatii språk, och jag kände strax, att vi voro skapade att förstå hvarandra. Han var i sjelfva verket den enda person, med hvilken jag kunde underhålla mig under mitt vistande på Island.

Af de tre rum, af hvilka hans hus bestod, stälde den förträfflige mannen två till vårt förfogande, och vi voro snart installerade der med våra effekter, hvilkas mängd satte de goda Reykiaviksboarne i någon förundran.

— Nå, Axel, — sade min onkel, — det går bra och det svåraste är redan undangjordt.

— Hvad, det svåraste? — utropade jag.

— Utan tvifvel; nu hafva vi blott att nedstiga!åttonde kapitlet

61

— Om ni tager det så, har ni rätt; men sedan man nedstigit, måste man stiga upp igen, förmodar jag?

— Åh, det bekymrar mig föga! Låt se! vi hafva ingen tid att förlora. Jag begifver mig till biblioteket. Måhända finnes der något manuskript af Saknussemm, och jag skulle vara mycket glad att få rådfråga det.

• Jag gick ut och irrade omkring på måfå. Att gå vilse på Reykiaviks gator skulle icke varit någon lätt sak; jag behöfde således icke fråga mig för om vägen, hvilket då man blott använder åtbördernas språk, utsätter en för många missförstånd.

Staden ligger på en temligen låg och sumpig mark mellan två kullar. Ett ofantligt lavaflöde betäcker den på ena sidan och fortsätter i sakta sluttning mot hafvet. På andra sidan utbreder sig den rymliga Faxa-viken, som i norr begränsas af Sneffels' ofantliga glacier, och der Valkyrian för ögonblicket låg ensam till ankars. Vanligtvis bruka de engelska och franska fiskeriuppsy-ningsmännen ligga förankrade der, men för närvarande voro de borta i tjensteärenden på östra kusterna af ön.

Den längsta af gatorna i Reykiavik är parallel med stranden; der bo samtlige köpmännen i sina träkojor, byggda af röda, horizontelt lagda stockar; den andra gatan, belägen längre åt vester, leder till en liten sjö, mellan biskopens residens och de hus som bebos af de invånare, hvilka icke tillhöra köpmännens klass.

Jag hade snart klättrat uppför dessa steniga och dystra vägar; understundom såg jag ett stycke ful gräsvall, liknande en gammal yllematta, bleknad genom långvarigt begagnande, eller till och med en tillstymmelse till trädgård, hvars sparsamma grönsaker, potatis, kål och laktuk, skulle passat förträffligt på ett lilliputiskt bord; äfven några tvinande löfkojor försökte uppfånga en liten solstråle.

Närmare slutet af den sistnämnda gatan fann jag den allmänna kyrkogården, inhägnad af en jordvall, och62

icke saknande stort utrymme. Med några steg kom jag derifrån till guvernörens hus, som var ett uselt kyffe i jemförelse med stadshuset i Hamburg, men ett palats bredvid den isländska befolkningens hyddor.

Mellan den lilla sjön och staden reste sig kyrkan, hållen i protestantisk stil och uppförd af kalksten, för hvars brytning vulkanerna sjelfva draga försorg; dess röda tegeltak borde påtagligen skingras i luften af de häftiga vestliga vindarne, till stor skada för de fromma troende.

På en nära belägen höjd upptäckte jag national-skolan, der man, enligt livad jag sedermera erfor af min värd, undervisade i hebreiska, engelska, franska och danska, fyra språk af hvilka jag till min skam icke förstod ett ord. Jag skulle varit den siste af de fyrtio elever den lilla skolan räknade, och ovärdig att ligga tillsammans med dem i dessa itudelade skåp, der de klenaste qväfdes från första natten.

På tre timmar hade jag genomströfvat icke allenast staden utan äfven dess omgifningar. Anblicken deraf i sin helhet var egendomligt dyster. Inga träd, ingen vegetation, kan man säga. Öfverallt skarpa kanter och vulkaniska klippor. Isländarnes kojor äro byggda af jord och torf; väggarna äro böjda inåt, och det hela liknar ett tak ställdt på marken. Men dessa tak utgöra relativt bördiga ängar, der gräset växer temligen högt, tack vare värmen inuti bostaden, och som man omsorgsfullt skördar vid höbergningstiden, hvarförutan husdjuren skulle gå och beta på dessa grönskande boningar.

Under min vandring mötte jag få af invånarne. Vid återkomsten till köpmansgatan såg jag största delen af befolkningen sysselsatt med att torka, salta och inpacka kabeljo, som utgör öns förnämsta exportartikel. Männen syntes starkt byggda, men klumpiga, ett slags blonda germaner med tankfull blick, som känna sig stå litet utom menskligheten, arme landsflyktingar, förvisade till denna isjord, hvars natur skulle kunnat passa för eski-åttonde kapitlet

måer, alldenstund hon dömt dem att lefva på gränsen af polcirkeln! Förgäfves sökte jag upptäcka ett leende på deras ansigten; de skrattade väl någon gång med ett slags ofrivillig muskelsammandragning, men logo aldrig.

Deras drägt bestod af en otymplig blus af svart ylle, bekant i de skandinaviska länderna under namn af "vadmal", en hatt med breda brätten, benkläder med röda kanter och ett stycke läder hopviket i form af skodon.

Qvinnorna, som hade en sorgsen och undergifven uppsyn samt ett temligen behagligt men uttryckslöst utseende, voro klädda i lifstycke och kjortel af mörkt vadmal ; flickorna buro på sitt i flätor upplagda hår en liten brun, stickad mössa, hvaremot de gifta qvinnorna insvepte hufvudet i en brokig duk, hvaröfver reste sig en sorts prydnad af hvitt tyg.

Då jag efter en grundlig promenad återvände till hr Fridrikssons hus, befann sig onkel redan der i sällskap med sin värd.

Isländsk hufvudbonad.

TIONDE KAPITLET.

Middagen var färdig och angreps med glupskhet af professor Lidenbrock, hvars nödtvungna återhållsamhet om bord hade betydligt höjt hans af naturen goda aptit. Måltiden, som till sin beskaffenhet var mer dansk än isländsk, hade i och för sig ingenting anmärkningsvärdt; men vår värd, som deremot var mer isländare än dansk, erinrade mig om den forna gästfrihetens heroer, ty det syntes mig uppenbart, att vi uti hans hus betydde mer än han sjelf.

Samtalet fördes på landets språk, som min onkel uppblandade med tyska och Fridriksson med latin, på det att jag skulle kunna förstå det. Det vände sig omkring vetenskapliga frågor, såsom det anstod lärde män; men professorn iakttog den största försigtighet i sina yttranden, och hans ögon ålade mig i hvarje ögonblick fullständig tystnad

rörande våra framtida planer.

Strax i början tillsporde Fridriksson min onkel om resultatet af hans undersökningar i biblioteket.

— Ert bibliotek! — inföll denne; — det består ju blott af defekta böcker på de nästan tomma hyllorna.

— Hvad? — utropade Fridriksson; — vi ega åtta tusen volymer, af hvilka många äro dyrbara och sällsynta arbeten på det gamla skandinaviska språket, samt allt nytt, hvarmed Köpenhamn hvarje år förser oss.

— Hvar vill ni taga dessa åtta tusen volymer? För min del . . .

— Åh, herr professor, de vandra landet omkring. Man liar smak för att studera på vår gamla is-ö. Det finnes ej en arrendator, inte en fiskare, som ej kan läsa och som ej läser. Vi tro att böcker, i stället för att multna bakom ett jerngaller långt ifrån nyfikna blickar, äro bestämda till att förbrukas under läsarens ögon. Derför gå också dessa böcker ur hand och i hand, slitna,åttonde kapitlet

lästa och åter lästa, och ofta komma de inte åter på sin hylla förr än efter ett eller två års frånvaro.

— Och under tiden, — svarade min onkel med en viss missräkning, — få främlingar . . .

— Ja, hvem kan hjelpa det! främlingarne hafva sina bibliotek, och våra landsmän måste först och främst upplysas. Jag upprepar det: kärleken till studier ligger i blodet hos isländaren. Också bildade vi 1816 ett litterärt sällskap, som går framåt; främmande lärde anse sig hedrade att vara medlemmar deraf; det gifver ut böcker afsedda för våra landsmäns undervisning och gör landet verkliga tjenster. Om ni vill blifva en af våra korresponderande ledamöter, herr professor, skall ni derigenom göra oss det största nöje.

Min onkel, som redan tillhörde ett hundratal lärda sällskap, antog tillbudet med en artighet, som högeligen smickrade Fridriksson.

— Haf nu godheten, — fortfor denne, — att för mig uppgifva de böcker, som ni hoppades finna i vårt bibliotek, så skall jag måhända kunna lemna er upplysning om dem.

Jag såg på min onkel; ban tvekade att svara på detta tillbud, som direkt berörde hans planer. Men efter några ögonblicks betänkande beslöt ban sig för att tala.

— Herr Fridriksson, — sade han, — jag vill veta, om ni bland de gamla arbetena ega Arne Saknussemms skrifter ?

— Arne Saknussemm! — svarade professorn i Reykiavik. — Ni menar denne lärde man i sextonde seklet, som var på en gång stor naturforskare, stor alkemist och en berömd resande?

— Alldeles.

— En af stjernorna i den isländska litteraturen och vetenskapen?

— Som ni säger.

— En framför alla andra utmärkt man?

— Jag medgifver det.

— Och hvars djerfhet var lika stor som hans snille?

— Jag hör, att ni känner väl till honom.

Min onkel var utom sig af glädje att höra talas på detta sätt om sin hjelte; han slukade Fridriksson med blickarne.

— Nå, — frågade han, — hans arbeten?

— Ack! hans arbeten ega vi inte.

— Hvad! på Island?

— De finnas ingenstädes, emedan Arne Saknussemm blef. förföljd för kätteri, och hans arbeten brändes 1573 i Köpenhamn af bödelns hand.

— Mycket bra! Förträffligt! — utropade min onkel, -till stor häpnad för professorn i naturvetenskaperna.

— Hvad menar ni? — frågade denne.

— Då förklaras allt, då hänger allt rätt tillsammans, det är tydligt, och jag förstår hvarför Saknussemm, förföljd och tvungen att dölja sitt snilles upptäckter, måst i ett obegripligt kryptogram begrafva den hemlighet . . .

— Hvilken hemlighet? — frågade Fridriksson lifligt.

— En hemlighet som . . . hvarom . . — svarade min onkel stammande.

— Skulle ni ega något särskildt dokument? — återtog vår värd.

— Nej! Jag framkastade blott och bart en supposition.

— Godt, — svarade Fridriksson, som var artig nog att icke vara enträgen, då*han såg sin gästs förlägenhet. — Jag hoppas, — tillade han, — att ni inte skall lemna vår ö utan att hafva hemtat något ur dess mineralogiska rikedomar?

— Naturligtvis, — svarade min onkel; — men jag kommer något sent; forskare hafva redan passerat fram här.åttonde kapitlet

— Ja, lierr professor; herrar Olafsens och Povel-sens arbeten, utförda på konungens befallning, Troils studier, herrar Gaimards och Roberts vetenskapliga mission med franska korvetten La Becker ch e * och slutligen de lärde mäns observationer, som voro om bord på fregatten La Reine Hortense, hafva mägtigt bidragit till kännedomen om Island. Men, tro mig, det är ännu mycket att göra.

— Tror ni det? — frågade min onkel med godmodig uppsyn, bemödande sig att dölja sina blickars glans.

— Ja! Huru många berg, glacierer, vulkaner, som ännu äro föga bekanta, finnas inte att studera! Utan att gå längre: ser ni detta berg, som reser sig vid horizonten? Det är Sneffels.

— Aha! — sade min onkel, — Snelfels.

— Ja, en af de märkvärdigaste vulkaner, hvars krater man sällan besöker.

— Kanhända är den slocknad?

— Slocknad för femhundra år sedan.

— Välan! — svarade min onkel, som ursinnigt kastade sina ben om hvarandra för att inte hoppa högt upp i luften, — jag har lust att börja mina geologiska studier med detta Seffel . . . Fessel . . . jag minnes ej namnet.

— Sneffels, — rättade den artige Fridriksson.

Denna del af samtalet hade förts på latin, hvaraf

jag förstått alltsammans. Med möda hade jäg hållit mig allvarsam, då jag såg min onkels bemödande att undertrycka sin glädje, som öfvergick alla gränser, och hans försök att antaga den oskyldigaste min i verlden.

— Era ord, — sade han, — bestämma mig! Vi skola försöka att bestiga detta Sneffels, kanske till och med att undersöka dess krater!

* La liecherche skickades 1835 af amiral Duperré för att återfinna öpiren af Blossevilles och La Lilloises förolyckade expedition, hvarom man aldrig erhöll några underrättelser.68

tit,ti jordens medelpunkt

— Jag beklagar, — svarade Fridriksson, — att mina göromål inte tillåta mig att vara frånvarande; det skulle eljest varit mig ett nöje och en förmån att få åtfölja er.

— Ack! nej, nej, — svarade min onkel lifligt; — vi vilja inte falla någon till besvär, herr Fridriksson, och jag tackar er af allt hjerta. Närvaron af en lärd sådan som ni skulle varit oss till stor nytta, men pligten kallar er.

Jag vill tro att vår värd, i sin isländska själs oskuld, icke fattade min onkels stora skrymteri.

— Jag gillar högeligen, herr professor, — sade han, — att ni börjar med denna vulkan, och ni kommer der att göra en rik skörd af egendomliga observationer. Men säg mig, huru tänker ni komma fram till Sneffels' halfö?

— Till sjös, genom att färdas öfver viken. Det är den ginaste vägen.

— Utan tvifvel; men den är omöjlig att begagna.

— Hvarför?

— Emedan vi inte ega en enda båt i Reykiavik.

— För tusan!

— Man måste färdas landvägen utefter kusten. Det blir längre väg, men intressantare.

— Godt! Jag skall skaffa mig en vägvisare.

— Jag har just en sådan att erbjuda er.

— En säker, intelligent person?

— Ja, en af halföns inbyggare. Det är en skicklig ejderjägare, med hvilken ni skall blifva nöjd. Han talar danska obehindradt.

— Och när kan jag träffa honom?

— I morgon, om ni så önskar.

— Hvarför inte i dag?

,— Derför att han inte kommer hit förr än i morgon.

— Således i morgon, — svarade min onkel med en suck.elfte kahtlet

69

Detta vigtiga samtal afslutades några ögonblick derefter med varma tacksägelser af den tyske professorn till den isländske. Under middagens lopp hade min onkel inhemtat flera vigtiga omständigheter, bland andra Sak-nussemms historia, anledningen till hans hemlighetsfulla dokument, liksom att vår värd icke komme att åtfölja oss på vår expedition och att från och med morgondagen en vägvisare skulle stå till vår disposition.

ELFTE KAPITLET.

Om aftonen tog jag en kort promenad utefter Rey-kiaviks stränder och återkom i god tid för att lägga mig i min säng af tjocka plankor och föll snart i djup sömn.

Då jag vaknade, hörde jag min onkel ifrigt tala i det angränsande rummet; jag steg genast upp och skyndade mig till honom.

Han språkade på danska med en högväxt, kraftigt bildad ung man, som såg ut att besitta ovanliga kroppskrafter. Hans hufvud var mycket stort; de blåa ögonen, som syntes mig intelligenta, egde ett drömmande uttryck; hans långa hår, som till och med i England skulle ansetts som rödt, föll ned på hans atletiska axlar. Denne infödings rörelser voro mjuka, men ban rörde blott obetydligt på armarne, likt en person som icke kände till eller föraktade åtbördernas språk. Allt hos honom antydde ett fullkomligt lugnt, icke liknöjdt men stilla temperament. Man fann,

att ban icke begärde något af andra, att han arbetade efter eget behag och att hans filosofi här i verlden icke medgaf hvarken förvåning eller oro. Jag uppfattade dessa skiftningar af isländarens karakter genom det sätt, hvarpå han åhörde sin interloku-törs passionerade ordflöde. Han stod med korslagda armar, orörlig midt under min onkels lifliga gester; för att vägra en sak nöjde ban sig med att röra hufvudet70

från venster till höger, och böjde, det till tecken af bifall, men allt detta så obetydligt, att hans långa hår knappt rubbades dervid. Det var en ända till girighet drifven sparsamhet med åtbörder.

Vid anblicken af denne man skulle jag säkert aldrig hafva anat, att han till yrket var jägare; visserligen borde han icke skrämma villebrådet, men huru kunde han upphinna det.

Detta förklarades, då Fridriksson upplyste mig om, att denna lugna person endast jagade ejderfogel, hvars dun utgör öns största rikedom. Detta dun kallas också ejderdun, och det fordras intet synnerligt slöseri med rörelser för att insamla det.

Under de första dagarne af sommaren börjar ejder-gåsen att reda sitt bo på marken bland klipporna vid de otaliga, djupa fjordar, af hvilka hela kusten är sönderskuren. När nästet är bygdt, bekläder hon det med fina fjädrar, som hon rycker från sitt eget bröst. Kort derefter infinner sig jägaren, eller rättare köpmannen, och borttager boet, då gåsen börjar sitt arbete på nytt; och detta fortfar, så länge hon eger något dun. När hon helt och hållet utplundrat sig, är det hanens tur att släppa till sin beklädnad. Men då dennes större och hårdare dun icke eger något värde i handeln, gör jägaren sig ej möda att beröfva honom hans ungars bädd; boet blir således färdigt, honan lägger sina ägg, ungarne utkläckas, och följande året börjar åter skörden af ejderdun.

Som ejdern icke väljer de branta klipporna för att bygga sitt bo, utan hellre de lätt tillgängliga och hori-zontela berghällar som slutta ned i hafvet, kunde den isländske jägaren utöfva sitt yrke utan stor ansträngning. Han var en jordbrukare, som hvarken behöfde så eller skära sin skörd, utan blott insamla den.

Denna allvarsamma, flegmatiska och tystlåtna person hette Hans Bjelke och infann sig på Fridrikssonssjuttonde kapitlet

rekommendation. Det var vår blifvande vägvisare, och hans sätt utgjorde en besynnerlig kontrast mot min onkels.

Emellertid kommo de lätt öfverens. Ingendera af dem gjorde afseende på priset; den ene var färdig att antaga hvad man bjöd honom, den andre villig att gifva hvad som begärdes. Aldrig var ett köp lättare att afsluta.

Ofverenskommelsen innehöll, att Hans förband sig att föra oss till byn Stapi, belägen på södra stranden af SnefFels halfö, tätt vid vulkanens fot. Man kunde beräkna ungefär tjugutvå mil landväg, enligt min onkels åsigt en resa på två dagar.

Men då han erfor, att det var fråga om danska mil, på tjugufyratusen fot, måste ban rabattera på sin kalkyl och, med afseende å de dåliga vägarne, beräkna sju eller åtta dagars färd.

Fyra hästar skulle ställas till onkels disposition, två för att bära honom och mig samt två andra för att transportera våra saker. Hans skulle enligt sin vana gå till fots. Han kände fullkomligt denna del af kusten och lofvade att föra oss den kortaste vägen.

Hans engagement hos min onkel skulle icke upphöra vid vår ankomst till Stapi, utan fortfara under hela den tid, som var nödvändig för den senares vetenskapliga utflykter, för ett pris af tre specier i veckan. Men såsom ett oeftergifligt vilkor blef uttryckligen bestämdt, att denna summa skulle erläggas till vägvisaren hvarje lördagsafton.

Afresan utsattes till den 16 Juni. Min onkel ville lemna jägaren handpenning, men denne afslog detta med ett enda ord.

— Efteråt, — sade han, och professorn öfversatte det genast för mig.

När saken blifvit uppgjord, aflägsnade sig Hans genast.72

tit,ti jordens medelpunkt

Hans var en allvarsam, fleguiatisl; ocli tystlåten person (sid. 70).

— En förträfflig karl, — utbrast min onkel, — men han förstår väl knappast den underbara rol, som framtiden förbehåller honom att spela.

— Han åtföljer oss således ända till . . .

— Ja, Axel, ända till jordens medelpunkt.sjuttonde kapitlet

73

Ännu återstodo fyrtioåtta timmar, hvilka jag till min stora ledsnad måste begagna till våra förberedelser; vi använde all vår förmåga för att anbringa hvarje sak på förmånligaste sätt, instrumenten på ett ställe, vapnen på ett annat, verktygen i en packe, lifsmedlen i en annan, inalles fyra afdelningar.

Instrumenten bestodo utaf:

l:o. En. hundragradig Eigels termometer, uppgraderad ända till etthundrafemtio grader, hvilket syntes mig antingen för mycket eller också för litet: för mycket, ifall den omgifvande värmen skulle stiga så högt, i hvilken händelse vi skulle blifva kokade; för litet, om det gälde att mäta temperaturen i heta källor eller annat flytande ämne.

2:o. En manometer för komprimerad luft, konstruerad att angifva högre tryck än atmosferens vid hafsytan. Den vanliga barometern skulle i sjelfva verket icke räckt till, emedan det atmosferiska trycket borde ökas i samma mån som vi nedstego under jordens yta.

3:o. En kronometer af Boissonnas den yngre i Genève, noggrant justerad efter Hamburgs meridian.

4:o. Två inklinations- och deklinationskompasser.

5:o. En nattkikare.

6:o. Två Iiuhmkorffs apparater, hvilka förmedelst en elektrisk ström gåfvo ett portativt, mycket stadigt och föga skrymmande ljus*.

* Rulimkorffs apparat består af en Buusenstapel, försatt i verksamhet medelst surt kromsyradt kali, som icke sprider någon lukt; en induktionsrnlle siitter den genom stapeln utvecklade elektriciteten i förbindelse med en särskildt konstruerad lykta; i denna lykta befinner sig ett lufttomt glasrör, hvari endast finnes ett rosiduum af kolsyra eller qväfve. Då apparaten är i verksamhet, blir denna gas lysande och frambringar ett hvitaktigt och oafbrutet sken. Stapeln och rullen förvaras i en lädersäck, som den resande bär i en axelrem. Lyktan appliceras utanpå kroppen och lemnar tillräcklig upplysning i djupt mörker; den tillåter en att utan fara för explosion våga sig in midt ibland de mest antändbara gaser, och släckes icke ens i de djupaste vattendrag. Ruhm-74

tit,ti jordens medelpunkt

Vapnen bestodo af två karbiner af Purdley, Möre & C:o samt två Colts revolvrar. Hvartill skulle dessa vapen tjena? Vi hade hvarken vildar eller vilddjur att frukta för, förmodar jag. Men min onkel tycktes räkna på sin arsenal liksom på sina instrument, isynnerhet på en ansenlig qvantitet bomullskrut, som icke lider af fukt och hvars expansionskraft är vida öfverlägsen det vanliga krutets.

Verktygen utgjordes af två jernspett, två sten-hackor, en silkesstege, tre jernskodda käppar, en yxa, en hammare, ett dussin kilar och ringskrufvar af jern samt långa knutstreck, hvilket alltsammans utgjorde en stor börda, ty stegen höll trehundra fot i längd.

Slutligen fans proviant, hvaraf förrådet väl icke var särdeles stort till omfånget, men likväl betryggande, ty jag

visste, att det i prepareradt kött och torra skorpor innehöll lifsmedel för sex månader. Den enda flytande beståndsdelen deraf var genèver, och vatten saknades alldeles, men vi hade stora flaskor, och min onkel räknade på att finna källor, der vi kunde fylla dem; de invändningar jag kunnat göra mot dessas beskaffenhet, deras temperaturgrad, till och med deras obefintlighet, hade varit fruktlösa.

För att komplettera den noggranna listan på våra reseffekter må jag anteckna ett portativt apotek, innehållande - saxar med trubbiga skänglar, spjelor för benbrott, bindlar och kompresser, plåsterlappar, ett åderlåtningsfat — allt förskräckliga saker; vidare en samling flaskor, innehållande dextrin, sårläkande sprit, ättiksyrad blyoxid, eter och ammoniak — alltsammans saker af föga lugnande boskaffenhet — samt slutligen hvad som behöfdes för de Kuhmkorffska apparaterna.

korff är en lärd och skicklig fysiker. Hans stora upptäckt är induk-tionsrullen, som möjliggör åstadkommandet af elektricitet af hög tension. Han erhöll 1864 det femårspris af 50,000 francs, som. i Frankrike är ut-fäst för den sinnrikaste användningen af elektricitet.sjuttonde kapitlet

Min onkel hade icke heller glömt att förse sig med tobak, jagtkrut och fnöske samt en lädergördel, som han bar om lifvet och hvaruti förvarades en tillräcklig qvantitet mynt i guld, silfver och papper. Sex par starka skodon, som gjorts vattentäta medelst en blandning af tjära och kautschuk, funnos äfven uti redskapsafdelningen.

— Sålunda klädda och utrustade finnes ingenting, som hindrar oss~att gå långt, — sade min onkel.

Hela dagen den 14 användes till att inpacka dessa olika artiklar. Om aftonen spisade vi hos grefve Trampe, i sällskap med borgmästaren i Reykiavik och doktor Hyaltalin, landets utmärkta läkare. Fridriksson var icke bland de inbjudna gästerne; jag erfor sedermera, att guvernören och han voro oense rörande en administrationsfråga och derför ej umgingos. Jag var således icke i tillfälle att förstå ett ord af hvad som yttrades under denna halfofficiela måltid; jag anmärkte blott att min onkel talade hela tiden.

Följande dag, den 15, afslutades förberedelserna. Vår värd gjorde professorn ett synnerligt nöje genom att lemna honom en karta öfver Island, som var ojemförligt mycket fullständigare än Hendersons, upprättad af Olaf Nikolaus Olsen, i llmooo skala och utgifven af det lärda samfundet på Island, på grund af Scheel Frisacs landtmäteriarbeten och Björn Gumlaugsons topografiska mätningar. Det var ett dyrbart dokument för en mineralog.

Sista aftonen förflöt under ett intimt samtal med Fridriksson, för hvilken jag erfor en liflig sympati, och derpå följde en temligen orolig sömn, åtminstone för min del.

Klockan fem på morgonen väcktes jag genom gnäg-gandet af fyra hästar, som stampade utanför mitt fönster. Jag klädde mig skyndsamt och gick ned på gatan, der Hans höll på att afsluta pålassningen af våra saker, så att säga utan att röra sig, ehuru han arbetade med76

icke vanlig skicklighet. Min onkel gjorde mera buller än nytta, och vägvisaren tycktes fästa högst obetydligt afseende vid hans föreskrifter.

Klockan sex var allt färdigt, och Fridriksson tryckte våra händer. Min onkel tackade honom med mycken hjertlighet på isländska för hans utmärkta gästfrihet. Hvad mig angick, så började jag på min bästa latin en varm afskedshelsning, hvarefter vi satte oss i sadeln, och Fridriksson skickade med sitt sista farväl efter mig denna vers, som Virgilius tycktes hafva skrifvit för oss resande, hvilka icke kände vår väg:

Et quamcunique viam dederit fortuna sequamur.

TOLFTE KAPITLET.

Vi hade begifvit oss på väg i mulet, men stadigt väder, då vi hvarken hade att frukta tröttande värme eller olycksbringande regn — ett äkta turistväder.

Nöjet att färdas på hästryggen tvärs igenom ett obekant land gjorde mig gynsamt stämd för början af vårt företag. Jag var helt och hållen intagen af turistens lycka, som känner frihetens behag, och började finna mig i mitt öde.

— Och hvad riskerar jag för öfrigt ?_— tänkte jag. — Att resa midt i ett det besynnerligaste land! Att bestiga ett märkvärdigt berg! I värsta fall att nedstiga till bottnen af en slocknad krater! Det är ju ganska tydligt, att denne Saknussemm icke gjort något annat. Hvad angår tillvaron af ett galleri, som leder till jordklotets medelpunkt, så är det en ren inbillning, en absolut omöjlighet! Låt oss således utan prut taga emot det goda, som kan vinnas af denna expedition.

Jag hade knappast slutat detta räsonnement förr än vi redan hade lemnat Reykiavik.

Hans vandrade med snabba, jemna, uthålliga steg i spetsen för karavanen. De båda packhästarne följde efter honom med våra saker, utan att man behöfde styra dem. Derefter kommo onkel och jag, sanningen att säga utan att göra en allt för dålig figur på våra små, men kraftfulla hästar.

Island är en af Europas stora öar, och räknar fjortonhundra qvadratmil med endast sextiotusen invånare. Geografer hafva indelat det i fyra distrikt, af hvilka vi hade att på snedden genomfara det, som bär namn af sydvestra fjerdedelen, "Sudvestr Fjordüngr".

Hans hade från den stund ban lemnade Reykiavik nästan omedelbart följt hafsstranden. Vi färdades öfver magra betesmarker, som gjorde sig mycken möda att blifva gröna, men der den gula färgen var öfvervägande. De väldiga trachytmassornas rödaktiga spetsar visade sig afstympade vid horizonten i österns dimmor; några snöfläckar, som återkastade det matta ljuset, glänste här och der på de aflägsna höjdernas sluttningar; en del mer djerft formade spetsar genomborrade de gråa molnen och framträdde åter ofvanför de rörliga ångorna, liknande blindskär, utsådda midt på himlahvalfvet.

Ofta bildade dessa kedjor af tvärbranta klippor en udde mot hafvet och inkräktade på betesmarken, men alltid återstod dock tillräcklig plats för att komma fram. För öfrigt valde våra hästar af instinkt de beqvämaste ställena, utan att någonsin sakta sin gång. Min onkel hade icke ens den trösten att få mana på sin gångare med röst eller piska; han fick ej tid att vara otålig. Jag kunde icke tillbakahålla ett småleende, då jag såg honom, som var så stor, på sin lilla häst, och då hans långa ben nästan nådde marken, liknade han en Centaur med sex fötter.

— Ett snällt kreatur! Ett snällt kreatur! — sade han. — Vet du, Axel, att det fins intet djur, som öfvergår den isländska hästen i klokhet. Snö, stormar, ofar-

bara vägar, klippor, glacierer, ingenting hejdar honom. Han är modig, lugn, säker. Aldrig ett felsteg, aldrig något motstånd! Om han har en ström, en fjord att passera, och sådant kommer att inträffa, så skall du få se honom utan tvekan kasta sig i vattnet såsom en amfibie och upphinna motsatta stranden! Men vi skola inte drifva på honom, utan låta honom hållas, så skola vi, den ena bärande den andra, färdas våra tre mil om dagen.

— Vi ja, utan tvifvel, — svarade jag, — men vägvisaren ?

- Åh, honom oroar jag mig inte för. Dessa menniskor gå utan att märka det, och den här rör sig så litet, att han inte bör blifva trött. För öfrigt skall jag, om så behöfves, afstå min häst åt honom, ty jag skulle snart få kramp, om jag inte toge någon motion. Med armarne är det nog bra, men man måste också tänka på benen.

Imellertid färdades vi raskt framåt. Landet var redan i det närmaste öde; här och der visade sig någon enstaka gård, någon ensam boër*, uppförd af trä, jord och lavastycken, liksom en tiggare vid kanten af en krokig väg. Dessa förfallna kojor tycktes anropa de förbigåendes barmhertighet, och vid minsta anledning skulle man velat gifva dem en almosa. Vägar saknades helt och hållet i detta land, till och med gångstigar, och vegetationen, så långsam den än var, hade dock snart utplånat de sällsynte vandrarnes spår.

Och likväl räknades denna del af provinsen, som var belägen strax invid hufvudstaden, bland de bebodda och

odlade delarne af Island. Hurudana skulle då de andra vara, som voro ödsligare än denna öken? Efter en half mils färd hade vi ännu icke mött någon landtman på tröskeln till sin koja, eller någon vild herde, betande

" Isländsk bondstuga.

en hjord, mindre vild än lian, blott några åt sig sjelfva lemnade kor och får. Hurudana skulle då de andra trakterna vara, sönderslitna, omstörtade genom eruptiva fenomen, som härledde sig från vulkaniska explosioner och underjordiska skakningar?

Längre fram skulle vi äfven lära känna sådana trakter, men vid en blick på Oisens karta fann jag att man undvek dem genom att taga vägen utefter hafs-strandens af vikar uppfylda kant. Den stora plutoniska rörelsen har i sjelfva verket hufvudsakligen koncentrerat sig i det inre af ön, der de horizontelt på hvarandra uppstaplade klippbäddarna, på det skandinaviska språket kallade "trappor" — skrolliga bergsträckningar, eruptioner af basalt, tuflf, alla slags vulkaniska hopgyttringar, flöden af smält lava och porfyr —, hafva bildat ett land af största dysterhet. Jag anade då föga den anblick, som väntade oss på Sneffels' halfö, der alla dessa förödelser af en vild natur äro sammanhopade till ett förfärande kaos.

Två timmar efter det vi lemnat lleykiavik framkommo vi till byn Gufunres, kallad "aoalkirkja", eller hufvudkyrkan, hvilken icke egde något anmärkningsvärdt. Blott några bus, knappt tillräckliga för att utgöra en tysk bondgård.

Der stannade Hans en halftimme, hvarunder ban delade vår enkla frukost, svarade med ja eller nej på min onkels spörsmål om vägens beskaffenhet, och på frågan hvar han ämnade tillbringa natten endast med ordet:

— Gardar.

Jag rådfrågade kartan, för att få veta hvar detta Gardar låg, och fann en liten köping med detta namn på stranden af Hvalfjorden, fyra mil från Reykiavik. Jag visade det för min onkel.

— Blott fyra mil! — sade han. — Fyra mil af tjugutvå! Det är en nätt promenad.

Han ville göra en anmärkning till vägvisaren, men denne svarade icke, utan återtog sin plats framför hästarna och fortsatte marschen.

Tre timmar senare, under hvilka vi beständigt trampat betesmarkernas bleka gräsmatta, måste vi kringgå Kollafjord, en väg, hvilken var både lättare och kortare än att passera viken. Snart inträdde vi i en "ping-stace", eller säte för den kommunala lagskipningen, kallad Ejulberg, hvars klocka skulle hafva slagit tolf, om de isländska kyrkorna varit rika nog att ega en klocka;

Islandshästar (sid. 77).

men de likna i detta fall sina församlingsboar, hvilka icke heller ega några klockor och kunna vara dem förutan.

Der fingo hästarne rasta, hvarefter de togo vägen utefter en strandremsa, inklämd mellan hafvet och en kedja af kullar, samt utan att hvila buro oss till Brantars "aoalkirkja", och en mil längre bort till Saurböers "annexia", annexkyrka, belägen på södra stranden af Hvalfjorden.

Klockan var då fyra på eftermiddagen, och vi hade tillryggalagt fyra mil.

Fjorden var på detta ställe åtminstone en half mil bred och vågorna bröto sig brusande mot de skarpa klipporna; viken utvidgade sig mellan klippmurar, som bildade ett slags sluttning af tretusen fots höjd, anmärkningsvärd för den mörka färg, som i upprepade lager åtskilde de rödaktiga tufferna. Huru kloka än våra hästar voro, så spådde jag icke något godt af försöket att på ryggen af ett fyrfota djur öfvergå en ganska stor hafsarm.

— Om de äro kloka, — tänkte jag, — så skola de inte försöka att passera. I alla händelser åtager jag mig att vara klok äfven för dem.

Men min onkel ville inte vänta, utan sporrade sin häst mot vattnet. Djuret kände vågornas sqvalpande mot stranden och stannade. Min onkel, som hade sin idé för sig, dref det framåt. Hästen vägrade ånyo och skakade blott på hufvudet. Derpå följde eder och piskslängar samt ytterligare protester af hästen, som slog bakut och ville kasta af sin ryttare. Slutligen böjde han sina knän, drog sig undan mellan professorns ben och lemnade honom upprättstående på två stenar vid stranden, liksom kolossen på Rhodos.

— Fördömda häst! — skrek ryttaren, som plötsligt blifvit förvandlad till fotgängare, och blygdes lik en kavalleriofficer, som förflyttas till infanteriet.

— Färja! — sade vägvisaren och vidrörde hans axel.

— Hvad! en färja?

— Der, — svarade Hans i det han pekade på en båt.

— Ja, — inföll jag, — det är en färja.

— Det var en annan sak! Nå, framåt då!

— Tidvattnet, — återtog vägvisaren.

— Hvad säger han?

— Han säger, att det är ebb och flod, — svarade min onkel, öfversättande för mig det danska uttrycket.

— Utan tvifvel måste man invänta floden?

— Vänta? — frågade onkel.

— Ja! — svarade Hans.

Min onkel stampade af otålighet, under det hästarne styrde sina steg mot färjan.

Jag insåg fullkomligt nödvändigheten af att invänta ett visst ögonblick för att verkställa öfverfarten af fjorden, nemligen då vattnet, hunnet till sin största höjd, är stillastående. Då äro in- och utströmningen nästan omärkliga, och färjan löper ej fara att bortföras, vare sig till ändan af viken eller ut på öppna hafvet.

Det gynsamma ögonblicket inträffade icke förr än klockan sex på aftonen; min onkel, jag, vägvisaren, två färjkarlar och de fyra hästarne hade tagit plats i ett slags platt, temligen bräcklig båt. Van som jag var vid ångfärjorna på Elben, fann jag karlarnes åror utgöra ett bedröfligt mekaniskt hjelpmedel. Det fordrades mer än en timme för att öfverfara fjorden, men slutligen var färden fullbordad utan olyckshändelse.

En halftimme senare uppnådde vi Gardars "aoal-kirkja".

TRETTONDE KAPITLET.

Det skulle varit mörkt, men under sextiofemte breddgraden borde jag icke förundra mig öfver polarregio-nernas nattliga klarhet, och på Island går icke solen ned under Juni och Juli månader.

Imellertid hade temperaturen sjunkit. Jag frös och var isynnerhet hungrig, samt helsade derför den "boër" välkommen, som gästfritt öppnades för att emottaga oss.

Det var en bondstuga, som dock i afseende på gästfrihet gick upp emot ett kungligt palats. Vid vår ankomst räckte värden oss sin hand och gaf oss utan andra ceremonier tecken att följa efter honom.

Att följa efter honom är just rätta uttrycket, tysjuttonde kapitlet

att gå bredvid honom skulle varit omöjligt. En lång, mörk och trång passage lemnade inträde i denna bostad, byggd af nödtorftigt tillyxade bjelkar, och ledde till de särskilda rummen, som voro fyra till antalet, nemligen köket, väfkammaren, familjens sofrum, samt, det bästa af alla, gästkammaren. Min onkel, på hvars figur man icke tänkt vid byggnadens uppförande, undgick ej att tre eller fyra gånger stöta hufvudet i taket.

Man införde oss i vår kammare, ett slags stor sal med golf af stampad jord och upplyst af ett fönster, hvars rutor voro gjorda af föga genomskinliga fårhinnor. Sängkläderna bestodo af torrt foder, som var lagdt mellan två träramar, målade i rödt och prydda med isländska tänkespråk. Jag väntade mig icke en sådan beqvämlighet; men i hela huset rådde en stark lukt af torrt hö, utlakadt kött och sur mjölk, hvaraf mina luktorganer befunno sig temligen illa.

Så snart vi hunnit lägga af oss vår reskostym, lät värdens röst höra sig, som inbjöd oss att komma in i köket, det enda rum der man gjorde upp eld äfven under den strängaste köld.

Min onkel skyndade sig att efterkomma den vänliga tillsägelsen, och jag följde honom.

Köksspisen var af uråldrig fason; midt i rummet fans en sten, som utgjorde hela eldstaden, och i taket var ett hål, hvarigenom röken gick ut. Detta rum tjenade äfven till matsal.

Yid vårt inträde helsade värden oss, liksom om ban ännu icke hade sett oss, med ordet "sællvertu", som betyder "våren lycklige", och kysste oss på kinden.

Hans hustru yttrade derefter samma ord, åtföljda af samma ceremoni, hvarefter de båda makarna lade högra handen på hjertat och bugade sig djupt.

Jag skyndar att tillägga, att isländskan var moder till nitton barn, alla, både stora och små, krälande om hvarandra midt i de rökhvirflar, af hvilka rummet upp-84

fy]lles från eldstaden. I hvarje ögonblick upptäckte jag ett litet blondt och något melankoliskt hufvud, som stack fram ur denna dimma; man skulle kunnat taga dem för en hop af illa tvättade englar.

Min onkel och jag bemötte dem alla ganska vänligt, och snart hade vi tre eller fyra af dessa bytingar på våra axlar, lika många på våra knän och resten mellan våra ben. De som kunde tala upprepade sitt "sællvertu" i alla möjliga tonarter, och de som inte kunde tala skreko så mycket bättre.

Denna konsert afbröts af tillkännagifvandet om måltiden. I samma ögonblick inträdde jägaren, som nyss slutat att fodra hästarna, det vill säga att ban helt ekonomiskt släppt dem lösa midt på fältet. De arma djuren nöjde sig med att afbeta den sparsamma mossan på klipporna och litet föga närande hafstång för att följande morgon icke försumma att af sig sjelfva komma och återtaga sitt arbete från föregående dagen.

— "Sællvertu", — sade Hans, hvarefter han lugnt, automatiskt kysste värden, värdinnan och deras nitton barn, utan att den ena kyssen var mera accentuerad än den andra.

Då denna ceremoni var afslutad satte man sig till bords till ett antal af tjugufyra personer, och följaktligen den ena på den andra, i ordets egentliga bemärkelse. De lyckligaste hade endast en byting på hvarje knä.

Imellertid inträdde stillhet i denna lilla verld vid åsynen af soppan, och den till och med hos isländske pojkar naturliga tystlåtenheten gjorde sig ånyo gällande. Värden serverade oss en icke obehaglig soppa på mossa och derefter en ofantlig portion torr fisk, simmande i tjugu år gammalt, härsket smör, som enligt de gastronomiska begreppen på Island var vida bättre än färskt. Dertill fans "skyr", ett slags ystad mjölk med skorpor och enbärssaft, samt slutligen en dryck af mjölk och vassla, spädd med vatten och i landet kallad "blanda".sjuttonde kapitlet

Huruvida denna besynnerliga föda var god eller ej, är något som jag icke kan bedöma. Jag var hungrig, och till dessert slukade jag ända till sista skeden en tjock bohvetevälling.

Då måltiden var förbi, försvunno barnen; de äldre omslöto eldstaden, der torf, ljung, kogödsel och torkade fiskben brunno. Efter denna "nypa värme" uppsökte de olika grupperna åter sina resp. rum. Värdinnan erbjöd sig, enligt bruket, att draga utaf oss våra strumpor och byxor; men då vi höfligt gjorde invändningar, afstod hon derifrån, och jag kunde omsider krypa ned i min foderbädd.

Klockan fem följande morgon togo vi afsked af den isländske bonden; min onkel hade mycken möda att förmå honom emottaga en passande vedergällning, och Hans gaf signal till afresa.

Hundra steg från Gardar började terrängen att förändra utseende; marken blef sumpig och mindre gynsam för vår färd. På högra sidan utsträckte sig bergskedjan oafbrutet, liksom ett omätligt system af naturliga befästningar, hvilkas inre sluttning vi följde; oftast träffade vi på bäckar, som man måste söka vada öfver utan att allt för mycket väta bagaget.

Ödsligheten blef allt djupare och djupare; någon gång syntes emellertid en mensklig skugga fly långt bort, och om vägens krökning oförmodadt förde oss nära ett af dessa spöken, kände jag en plötslig vedervilja vid åsynen af ett uppsväldt hufvud med skinande hud, be-röfvadt sitt hår, och med vederstyggliga sår, som de usla paltorna icke förmådde dölja.

Den olyckliga varelsen kom icke för att räcka oss sin vanskapliga hand; tvärtom flydde ban, men icke så fort, att ej Hans helsade honom med sitt vanliga "srell-vertu".

— Spetelsk, — sade ban.

— Eh spetelsk! — upprepade min onkel.86

Och detta enda ord utöfvade sin frånstötande verkan. Den ohyggliga spetälskan är temligen allmän på Island; den är icke smittosam, men ärftlig, hvarför också de olyckliga sjuklingarna äro förbjudne att ingå äktenskap.

Dessa uppenbarelser voro icke af beskaffenhet att upplifva landskapet, som blef djupt bedröfligt. De sista grässtråna hade nyligen försvunnit under våra fötter; ej ett träd syntes till, om icke några klungor af dverg-björkar, liknande buskar; ej ett djur, om icke några hästar, hvilkas egare ej kunde föda dem, och som nu, lemnade åt sig sjelfva, irrade kring på de dystra slätterna. Stundom sväfvade en falk i de gråa molnen och flydde snabbt söderut; jag blef melankolisk vid åsynen af denna vilda natur och återsåg i minnet mitt hemland.

Snart måste vi öfvergå flera mindre fjordar utan betydenhet och slutligen en verklig hafsvik; tidvattnet, som då var lugnt, tillät oss att passera utan dröjsmål samt uppnå Alftanæs by, belägen en mil längre bort.

Efter att hafva vadat öfver två strömmar, rika på laxöring och gädda, Alfa och Heta, blefvo vi på aftonen tvungna att tillbringa natten i en öfvergifven koja, som var ett tillhåll för alla den skandinaviska mytologiens tomtegubbar. Säkerligen hade köldens genius der valt sin bostad och tillstälde upptåg under hela natten.

Den följande dagen utmärktes ej af någon särskild händelse. Ständigt samma sumpiga mark, samma enformighet, samma sorgliga anblick. På aftonen hade vi tillryggalagt hälften af den väg, vi hade att färdas, och lågo vid Krösolbts "annexia".

Den 19 Juni färdades vi vid pass en mil på en mark af lava, som på landets språk kallas "braun"; sprickorna på dess yta antogo form af stundom utsträckta, stundom om hvarandra hoptrasslade kablar; ett ofantligt flöde lopp utför de angränsande bergen, som bestodo afsjuttonde kapitlet

numera slocknade vulkaner, men hvilkas forna våldsamhet bevisades af dessa qvarlefvor. Några rökhvirflar från varma källor visade sig imellertid här och der.

Vi hade ej tid att studera dessa fenomen, ty vi måste skynda framåt. Snart syntes åter den sumpiga marken under våra hästars fötter, och stundom påträffade vi en liten sjö. Vår färd gick nu i ostlig rigtning, ty vi hade i sjelfva verket kringgått den stora Faxaviken, och den dubbla, hvita spetsen af Sneffels reste sig mot molnen på mindre än fem* mils afstånd.

Hästarna gingo raskt, och markens svårigheter hejdade dem icke. För min del började jag känna mig ganska trött, men min onkel höll sig fortfarande kry och rak, liksom på första dagen, och jag kunde icke afhålla mig från att beundra honom lika mycket som jägaren, hvilken betraktade denna expedition som en vanlig promenad.

Lördagen den 20 Juni klockan 6 på aftonen uppnådde vi köpingen Büdir, som var belägen vid hafsstranden ; vägvisaren fordrade sin öfverenskomna betalning, och onkel gjorde upp sin räkning med honom. Det var Hans' egen familj, det vill säga hans farbröder och half kusiner, som erbjödo oss gästfrihet; vi blefvo väl emottagne, och utan att missbruka de hederliga menniskornas godhet skulle jag gerna velat hos dem åter-hemta mig efter resans mödor. Min onkel, som icke behöfde hvila, såg ej saken på samma sätt, och följande morgon måste vi åter bestiga våra snälla kreatur.

Marken bar spår af granskapet med bergen, och här och der stack en klipphäll upp ur jorden, liksom rötterna från en gammal ek. Vi färdades omkring vulkanens ofantliga bas. Professorn lemnade den icke ur sigte;

* På sidd. 44 och 45 äro några sifferuppgifter reducerade från franska till motsvarande svenska, men för öfrigt äro alla förekommande längdmått, såsom mil, famn, aln, fot m. m. frunaka. En fransk mil motsvarar 4'/j kilometer.

Stapifjorden var omgifven af de egendomligaste baaaltmurar (sid. 89).

han gestikulerade och tycktes trotsa honom, sägande: — Se der är jetten, som jag skall underkufva! Slutligen stannade hästarna efter fyra timmars marsch af sig sjelfva vid prestgården Stapi.

FJORTONDE KAPITLET.

Stapi är en köping, bestående af ett trettiotal hyddor och byggd blott af lava. Den ligger vid ändan af en liten fjord, omgifven af de egendomligaste basaltmurar. Man vet att basalt är en mörk bergart af vulkaniskt ursprung, och som genom en pelarformig förklyftning ger upphof till de mest fantastiska klippformationer. Naturen går dervid geometriskt tillväga och arbetar på menskligt sätt, liksom den skulle handterat vinkelmåttet, kompassen och vattenpasset. Om hon eljest öfverallt visar sitt konstnärskap med sina stora massor, kringslungade utan ordning, sina knappt påbörjade koner, sina ofulländade pyramider, genom sina bizarra linier, så har hon deremot här velat gifva exempel på ordning, och långt innan de äldsta tidernas arkitekter skapat en allvarlig stil, som aldrig blifvit öfverträffad vare sig af Babylons glans eller Greklands underverk.

Jag hade visserligen hört talas om jettegalleriet i Irland och Fingals grotta på en af Hebriderna, men åsynen af en basaltbyggnad hade ännu aldrig erbjudit sig för mina blickar.

Vid Stapi visade sig detta fenomen i bela sin skönhet. Fjordens liksom hela halföns stränder bestodo af en serie vertikala kolonner af trettio fots höjd och med rena proportioner, uppbärande en bred list, bestående af horizonteia kolonner, hvilkas öfverskjutande delar bildade ett slags hvalf öfver hafvet. På vissa mellanrum och under detta naturliga tak upptäckte ögat spetsbågiga öppningar af en beundransvärd teckning, genom hvilka oceanens vågor brusande framstörtade. Några af hafvet lösryckta basaltpelare lågo utsträckta på marken liksom ruiner efter något forntida tempel, evigt unga ruiner, öfver hvilka århundraden gingo fram utan att skada dem.

Sådant var det sista rastestället på vår resa ofvan

jord, dit Hans omtänksamt fört oss, och jag lugnade mig något vid tanken på att han skulle följa oss ännu längre.

Vid framkomsten till dörren af pastorns hus, som var en tarflig koja, hvarken vackrare eller beqvämare än grannarnes, såg jag en man, med hammare i hand och förskinn af läder om lifvet, sysselsatt med att sko en häst.

— "Sællvertu", — sade jägaren till honom.

— God dag, — svarade hofslagaren på god danska.

— Kyrkoherden, — sade Hans i det han vände sig till onkel.

— Det ser ut, Axel, som om den här hedersmannen skulle vara kyrkoherden, — sade min onkel, öfversättande ordet för mig.

Under tiden underrättade vägvisaren kyrkoherden om ändamålet med vår ankomst, hvarpå den senare afbröt sitt arbete och utstötte ett slags rop, som utan tvifvel begagnas bland hästar och hästhandlare; strax derefter kom en stor megära ut ur kojan. Om hon icke höll sex fot i längd, så fattades det åtminstone ej mycket.

Jag befarade att hon skulle erbjuda oss resande den isländska kyssen; deraf blef dock ingenting, och hon visade till och med föga benägenhet att föra oss in i huset.

Gästrummet, som var trångt, smutsigt och osundt, syntes mig vara det sämsta i prestgården, men man måste nöja sig dermed. Kyrkoherden tycktes icke hylla gammaldags gästfrihet, långt derifrån. Innan dagens slut såg jag, att vi hade att göra med en smed, fiskare, jägare eller snickare, men alldeles icke med en Herrans tjenare. Vi voro dock ännu midt i veckan, det är sant, och kanske bättrade han sig till Söndagen.

Jag vill icke säga något ondt om dessa stackars prester, som, när allt kommer omkring, äro mycket fattiga; de erhålla från danska regeringen en till löjlighet liten betalning och få från sin församling fjerdedelen afsjuttonde kapitlet

tionden, hvilken icke uppgår till en summa af sjuttio riksdaler. Deraf följer nödvändigheten att arbeta för att lefva; men genom att fiska, jaga och sko hästar slutar man med att antaga sätt, ton och seder af jägare, fiskare och annat föga bildadt folk. På aftonen märkte jag till och med, att vår värd icke räknade nykterheten till antalet af sina dygder.

Min onkel insåg snart med hvem han hade att göra, och i stället för en god och värdig lärd man fann han en klumpig och okunnig bonde. Han beslöt derför att så fort som möjligt börja sin stora expedition och lemna den allt utom gästvänliga prestgården. Han fäste icke afseende vid mödan och beslöt att tillbringa några dagar bland bergen.

Förberedelserna till afresan började således redan morgonen efter vår ankomst till Stapi. Hans antog tre isländare i vår tjenst, för att ersätta hästarne vid transporten af våra saker; men då vi en gång hunnit till kraterns botten skulle desse infödingar vända om och lemna oss åt oss sjelfva. Denna punkt blef fullkomligt bestämd.

Vid detta tillfälle måste min onkel underrätta jägaren om sin afsigt att fortsätta undersökningen af vulkanen ända till dess yttersta gränser.

Hans inskränkte sig till att böja på hufvudet; han såg ingen skilnad på att gå hit eller dit, fördjupa sig i sin ös innandömen eller färdas tvärs öfver den. Hvad mig angick, så hade jag hittills varit distraherad af resans händelser och hade i viss mån glömt framtiden, men kände mig nu på en gång lifligt upprörd. Hvad skulle jag göra? Ett försök att motstå professor Liden-brock kunde möjligen med utsigt till framgång hafva försökts i Hamburg, men ingalunda vid foten af Sneffels.

En tanke bland andra oroade mig mycket, en förskräcklig tanke, som var i stånd att skaka mera känsliga nerver än mina.92

— Låt se, — tänkte jag, — vi stå i begrepp att bestiga Sneffels. Godt! Vi skola besöka dess krater. Godt! Det

hafva andra gjort, utan att dö deraf. Men det är icke allt. Om det yppar sig en väg för att tränga ned i jordens inelfvor,, om den olycksfogeln Saknussemm sagt sant, skola vi förirra oss bland vulkanens underjordiska gallerier. Och ingenting bekräftar, att Sneffels är slocknad! Hvem bevisar oss att ej ett utbrott förestår? Om detta vidunder sofver sedan år 1229, följer väl deraf, att det inte åter kan vakna? Och om det vaknar, livad skall det då blifva af oss?

Detta var något att tänka på, och jag tänkte. Jag kunde inte sofva utan att drömma om eruptioner; med ett ord: att spela rollen af slagg syntes mig temligen obehagligt.

Omsider uthärdade jag icke längre, hvarför jag beslöt att så äntligt som möjligt underställa min onkel frågan under formen af en fullkomligt osannolik hypotes.

Jag sökte upp honom, delgaf honom mina farhågor och drog mig derpå litet tillbaka, för att låta honom brusa upp efter behag.

— Jag har tänkt derpå, — svarade han helt enkelt.

Hvad betydde dessa ord? Skulle han verkligen

vara färdig att lyssna till förnuftets röst? Tänkte han på att uppskjuta sina planer ? Det kunde man väl knappt hoppas.

Efter några ögonblicks tystnad, som jag icke vågade afbryta, återtog han:

— Jag har tänkt derpå. Sedan vår ankomst till Stapi har jag sysselsatt mig med den allvarsamma fråga, som du framkastat, ty vi få ej handla oförståndigt.

— Nej, — svarade jag med tonvigt.

— Sneffels har varit stum under sexhundra år, men> den kan åter upphäfva sin röst. Utbrotten v föregås alltid af fullkomligt kända fenomen; jag har derför frågatsjuttonde kapitlet

landets inbyggare, jag har studerat marken, och kan försäkra dig, Axel, att det inte blir någon eruption.

Jag häpnade öfver en sådan försäkran och kunde ej svara ett ord.

— Du betviflar mina ord? — frågade min onkel. — Nåväl, följ mig.

Jag lydde maskinmessigt. Professorn gick ut från prestgården och följde en rak väg, som genom en öppning i basaltmuren ledde från hafvet. Snart befunno vi oss på öppna fältet, om man kan gifva detta namn åt en ofantlig sammanhopning af vulkaniska eruptionsprodukter. Landet syntes liksom förkrossadt under ett regn af ofantliga stenar af trapp, basalt, trachyt och andra genom eldens inverkan uppkomna bergarter.

Här och der såg jag rökhvirflar uppstiga i luften. Dessa hvita ångor, på isländska kallade "reykir", härledde sig från varma källor och tillkännagåfvo genom sin häftighet jordens vulkaniska verksamhet, hvilket syntes mig bekräfta mina farhågor; jag blef derför slagen med förvåning då min onkel sade:

— Du ser dessa rökhvirflar, Axel? Nåväl, de bevisa, att vi inte behöfva frukta för vulkanens raseri!

— Ah, bevars! — utropade jag.

—* Hör noga på, — återtog professorn; — vid annalkandet af ett utbrott fördubbla dessa rökhvirflar sin häftighet, men försvinna helt och hållet så länge fenomenet varar, ty dessa elastiska ångor, som då inte ega tillräcklig kraft, taga vägen genom kratern i stället för att framtränga genom springorna på jordklotet. Om således dessa ångor bibehålla sig i sitt vanliga tillstånd, om de inte tilltaga i styrka och om du dertill lägger, att vinden och regnet inte lemna rum för en lugn och tjock luft, så kan du vara säker om att ingen eruption är nära förestående.

— Men . . .94

— Tyst? Då vetenskapen talat, återstår ingenting annat än att tiga.

Jag återkom helt nedslagen till prestgården; min onkel hade slagit mig med sina vetenskapliga vapen. Ännu hyste jag imellertid en förhoppning, nemligen att det, då vi en gång kommit till kraterns botten, skulle vara omöjligt att i brist på någon öppning nedstiga djupare, och detta till trots för alla Saknussemmar i verlden.

Hela den följande natten plågades jag af drömmar, att jag befann mig midt i en vulkan och att jag från jordens afgrunder kände mig slungas ut i de planetariska rymderna under form af en vulkanisk sten.

Dagen derpå, den 23 Juni, väntade Hans oss med sina följeslagare, lastade med lifsmedel, verktyg och instrument. Två jernskodda käppar, två bössor och två patronkök voro reserverade för min onkel och mig. Såsom en försigtig man hade Hans ökat vårt bagage med en fyld lädersäck, som i förening med våra flaskor försäkrade oss om vatten för åtta dagar.

Klockan var nio på morgonen. Kyrkoherden och hans långa megära väntade utanför sin dörr; utan tvifvel ville de sända ett vänligt sista farväl till de resande. Men detta farväl antog den oväntade formen af en lång nota, der man beräknat ända till luften — jag kan godt säga den osunda luften — i pastorshuset. Det värda paret taxerade oss som en schweizisk värdshusvärd och satte ett högt pris på sin dåliga gästfrihet.

Min onkel betalade utan att pruta. En man, som reste till jordens medelpunkt, fäste sig ej vid några riksdaler."

Då denna affär blifvit uppgjord, gaf Hans signal till affärd, och några ögonblick derefter hade vi lemnat Stapi.sjuttonde kapitlet

FEMTONDE KAPITLET.

Sneffels liar en höjd af femtusen fot och afslutar med sin dubbla kon en trachytkedja, som är ett skarpt framträdande drag i öns orografiska system. Från vår utgångspunkt kunde man icke se dessa båda spetsar afteckna sig mot himlens gråaktiga botten; jag upptäckte blott en ofantlig kalott af snö, som halkat ned på jättens panna. »

Vi tågade fram efter hvarandra, företrädde af jägaren, som klättrade uppför trånga stigar, der två personer icke skulle kunnat gå i bredd, och hvarje samtal blef således i det närmaste omöjligt.

Ofvanom Stapifjordens basaltmurar visade sig först en mark af gräsartad och trådig mossa, som utgjorde en aflagring af den forntida vegetationen i halföns sump-trakter; förrådet af dessa ännu obegagnade brännbara ämnen skulle räckt till att under ett helt århundrade värma Islands hela befolkning. Från bottnen räknadt höll denna vidsträckta torfmosse i en del raviner ofta sjuttio fots djup och företedde successiva lager af för-kolade växtlemningar, åtskilda genom tunna skikt af tuff, blandad med pimsten.

Som en värdig brorson till professor Lidenbrock och trots mina djupa tankar observerade jag med intresse de mineralogiska kuriositeter, som lågo utbredda i detta ofantliga naturhistoriska kabinett, och på samma gång genomgick jag i mitt sinne Islands bela geologiska historia.

Denna besynnerliga ö har påtagligen framkommit ur hafvets djup under en relativt sen tidsålder; måhända höjer den sig till och med ännu med en omärklig rörelse. Om så är, så kan man icke tillskrifva dess ursprung någon annan orsak än den underjordiska eldens verkan, och i detta fall gå Humphry Davys teori,100

Saknussemms dokument och min onkels påståenden, ja, alla teorier upp i rök. Detta antagande ledde mig till en uppmärksam granskning af jordens beskaffenhet, och jag gjorde mig snart reda för gången af de fenomen, som förekommit vid dess bildande.

Island saknar helt och hållet sådan mark, som uppkommit genom aflagring ur vatten, och består uteslutande af

vulkaniska bergarter, en sammangyttring af stenar och klippor af porös beskaffenhet. Före vulkanernas tillvaro bestod ön af massiv trapp, som sakta höjt sig ofvan vågorna. Den inre elden hade änno icke. utbrutit.

Men senare öppnade sig på ön en bred diagonal remna från sydvest till nordost, hvarigenom småningom ofantliga lavamassor utgöto sig. Fenomenet försiggick då utan våldsamhet; massan af eruptiva ämnen var ofantlig, och den smälta lavan, som utpressades från jordklotets innandöme, utbredde sig lugnt såsom vidsträckta täcken eller i oregelbundna massor. Vid denna period bildades öns yngre vulkaniska bergarter.

Men tack vare dessa eruptioner tillväxte öns tjocklek betydligt, och i följd deraf dess motståndskraft. Man fattar lätt, hvilka qvantiteter af elastiska, gasformiga ämnen skulle samla sig i dess inre, då det icke längre erbjöds någon öppning, sedan den trachytiska skorpan afsvalnat. Nu inträffade ett ögonblick, då dessa gasers mekaniska kraft blef så stor, att de genombröto den tunga skorpan och borrade sig höga skorstenar. Sålunda bildades kratrar kring hvilka vulkankäglorna uppväxte genom anhopning af slagg och lava.

De vulkaniska krafterna fortsatte nu oafbrutet att verka. Genom de nybildade öppningarna frambröto först basaltartade massor, af hvilka den slätt, vi i detta ögonblick öfverskredo, erbjöd de underbaraste prof för våra blickar. Yi gingo på dessa tunga, mörkgråa klippor, som under afsvalningen format sig till sexkantiga prismor. På afstånd visade sig ett stort antal afplattadesjuttonde kapitlet

Vi lemnade hvarandra bistånd förmodelst våra käppar (sid. D9).

koner, hvilka fordom varit lika många eldsprutande öppningar.

På den första basalt-eruptionen följde nya ännu ymnigare lavaflöden, och vulkanerna, hvilkas kraft ökades allt efter som antalet kratrar minskades, gåfvo upphof

till nya ofantliga lager af aska och slagg, hvaraf jag observerade en stor mängd, som utstrålande från bergets topp, spridde sig utefter dess sidor, liksom en rik hårklädsel.

Sådan var gången af de fenomen, som bildat Island; de voro alla en följd af den inre eldens verksamhet, och det var en dårskap att antaga, att den inre massan icke fortfarande skulle befinna sig i ett permanent tillstånd af hvitglödande flytning. Det var framför allt dåraktigt att tala om att uppnå jordklotets medelpunkt!

Jag lugnade mig således med afseende å utgången af vårt företag, allt under det jag fortfor att bestiga Sneffels.

Vägen blef allt svårare; marken höjde sig, klippstyckena vacklade, och det fordrades den största uppmärksamhet för att undvika farliga fall.

Hans vandrade lugnt framåt, liksom hade han befunnit sig på jemn mark; stundom försvann han bakom kolossala block, och vi förlorade honom ur sigte för ögonblicket, tills en skarp hvissling från hans läppar angaf den rigtning vi borde taga. Ofta stannade ban också, samlade några stenar, ordnade dem på ett i ögonen fallande sätt och bildade sålunda vissa märken, bestämda att angifva vägen vid återtåget; en i och för sig välbetänkt försigtighet, som kommande händelser dock gjorde onyttig.

Tre tröttsamma timmars marsch hade endast fört oss till bergets fot. Hans gjorde tecken att stanna. Frukosten utdelades och intogs i största hast, hvarvid min onkel åt dubbla portioner, för att kunna gå så mycket fortare. Men oaktadt detta uppehåll afsåg ej blott vederqvickelse, utan äfven hvila, måste vi lämpa oss efter vägvisarens godtfinnande, och efter en timmes rast gaf han åter signal till uppbrott. De tre isländarne, hvilka voro lika tystlåtna som deras kamrat jägaren, yttrade icke ett ord och åto måttligt.

Vi började nu bes+iga Sneffels sluttningar. Genomsjuttonde kapitlet

en i bergstrakter ofta förekommande optisk synvilla föreföll mig dess snöhöljda topp vara helt nära; men hvilka långa.timmar återstodo ej för att uppnå den! Och framför allt: hvilken möda! Stenarna, som icke samman-höllos af någon jord, något gräs, rullade undan våra fötter och försvunno nedåt slättlandet med lavinens hastighet.

På vissa ställen bildade bergets sidor en vinkel af minst trettiosex grader mot horizontalplanet; det var omöjligt att klättra uppför dem, dessa ofantliga stenras måste med stor svårighet kringgås, och vi lemnade dervid hvarandra ömsesigt bistånd förmedelst våra jernskodda käppar.

Jag bör anmärka, att min onkel så mycket som möjligt höll sig bredvid mig; han lemnade mig icke ur sigte, och mången gång förlänade mig hans arm ett säkert stöd. För egen del hade ban förmodligen en medfödd känsla af jemvigt, ty ban vacklade ej. Ehuru lastade, klättrade isländarne med bergsboars vighet uppför branterna.

Då jag med ögat mätte höjden af Sneffels' topp, syntes det mig omöjligt att uppnå den från denna sida, om ej sidornas lutningsvinkel minskades. Efter en timme af mödor och vågade språng på det stora snötäcke, som låg utbredt öfver vulkanens sluttning, stodo vi oförmodadt framför ett slags trappa, som underlättade vårt uppstigande. Den var bildad genom en af dessa stenströmmar, som förorsakas af eruptioner och på isländska bära namnet af "stinå".

Om icke denna ström blifvit hejdad i sitt lopp genom bergsluttningens beskaffenhet, skulle den hafva störtat ned i hafvet och bildat nya öar.

Sådan den var, gagnade den oss imellertid mycket. Bergets branthet ökades, men denna stentrappa tillät oss att beqvämt stiga uppåt, till och med så hastigt, att då jag ett ögonblick stannat efter, under det mina följeslagare fortsatte sin vandring, fann jag dem genom afståndet redan förminskade till mikroskopiska dimensioner.100

tit,ti jordens medelpunkt

Klockan sju på aftonen hade vi klättrat uppför de tvåtusen stegen i denna trappa, och hade nu utsigt öfver en upphöjning af berget, ett slags grund, hvarpå kraterns egentliga kon hvilade.

Hafvet utbredde sig tretusen tvåhundra fot nedanför oss; vi hade öfverskridit den eviga snögränsen, som på Island icke ligger högt upp, till följd af klimatets beständiga fuktighet. Kölden var ganska stark och vinden blåste hårdt; mina krafter voro uttömda. Professorn såg att mina ben vägrade göra tjenst och beslöt, oaktadt sin otålighet, att stanna, hvarför han gjorde tecken åt jägaren, som skakade på hufvudet och svarade:

— Deruppe.

— Det tyckes, som vi nödgades stiga högre upp, — sade onkel, och frågade derefter Hans om anledningen till hans svar.

— "Mistour", — sade vägvisaren.

— Ja, mistour, — upprepade en af isländarne i temligen uppskrämd ton.

— Hvad betyder detta ord? — frågade jag oroligt.

— Se! — sade onkel.

Jag rigtade mina blickar nedåt slättlandet. En ofantlig kolonn af pulveriserad pimsten, sand och dam höjde sig hvirflande som ett skydrag och fördes af vinden mot den sida af Sneffels, vid hvilken vi höllo oss; detta mörka förhänge, utspändt framför solen, åstadkom en stark skugga, som föll på berget. Om denna pelare böjde sig, skulle den oundvikligen rycka oss in i sina hvirflar. Detta fenomen, som förekommer temligen ofta, då vinden kommer från glaciererna, har på isländska erhållit namnet "mistour".

— "Hastigt, hastigt", — ropade vår vägvisare.

Utan att förstå danska, begrep jag, att vi måste så

fort som möjligt följa Hans, hvilken började kringgå kraterns kon, men på sned, för att derigenom underlätta marschen. Snart slog pelaren ned öfver berget, somsjuttonde kapitlet

darrade vid stöten; stenarne fattades af hvirfvelvinden och flögo omkring som ett regn, liksom vid en eruption. Lyckligtvis befunno vi oss på motsatta sidan och i skydd för all fara; men utan vägvisarens förutseende skalle våra kroppar fallit ned långt derifrån, sönderslitna, förvandlade till stoft, såsom lemningar af någon okänd meteor.

Imellertid ansåg Hans inte rådligt att tillbringa natten på könens sidor, och vi fortsatte vårt uppstigande i zigzag; de femtonhundra fot, som återstodo att klättra, upptogo nära fem timmar, och omvägar, sneddningar och kontramarscher utgjorde tre mil. Jag förmådde icke gå längre; jag dukade under af hunger och köld, och den något förtunnade luften var icke tillräcklig för mina lungor.

Ändtligen uppnådde vi Sneffels' topp klockan elfva på aftonen i fullt mörker, och innan jag sökte ett skydd i det inre af kratern, hade jag tid att få se midnattssolen vid dess lägsta punkt, kastande sina bleka strålar på ön, som låg insomnad nedanför mina fötter.

SEXTONDE KAPITLET.

Aftonmåltiden intogs hastigt, och den lilla truppen lägrade sig på bästa sätt. Bädden var hård, skyddet föga säkert och belägenheten ganska pinsam, på femtusen fots höjd öfver hafvets yta. Imellertid var min sömn särdeles lugn denna natt, som var en af de bästa jag på länge tillbragt. Jag drömde icke ens.

Följande morgon vaknade jag till hälften stelfrusen af en ganska skarp luft, vid strålarne af en lysande sol. Jag lemnade min granitbädd och gick att njuta af det praktfulla skådespel, som visade sig för mina blickar.

Jag stod på toppen af den ena utaf Sneffels' båda

spetsar, nemligen den södra, och min blick omfattade derifrån större delen af ön. Till följd af en synvilla, som man kan iakttaga på alla stora höjder, visade sig dess stränder upphöjda, under det de centrala delarna föreföllo nedsänkta. Man skulle kunnat tro, att en af Helbesmers reliefkartor låg utbredd under mina fötter. Jag såg de djupa dalarna korsa hvarandra i alla rigtningar, bråddjupen sänka sig såsom brunnar, sjöarna förminskas till dammar, floderna till bäckar. På min högra sida följde otaliga glacierer på hvarandra och mångfaldiga bergspetsar; öfver några af dessa sväfvade en lätt rök. Våg-linierna hos dessa oräkneliga berg, som genom sin snöbetäckning tycktes vara höljda af skum, återkallade i mitt minne anblicken af ett upprördt haf. Om jag vände mig åt vester, utsträckte sig oceanen der i sin majestätiska oändlighet, liksom en fortsättning af dessa hvithuf-vade bergspetsar. Mitt öga förmådde knappt urskilja hvar jorden upphörde, hvar vattnet vidtog.

Jag försjönk i denna tjusande hänryckning, som man erfar på stora höjder, och denna gång utan svindel, ty jag började omsider vänja mig vid dessa sublima skådespel. Mina förbländade blickar badade i solstrålarnas genomskinliga glans. Jag glömde hvem jag var och hvar jag var för att lefva elfvornas eller sylfernas, den skandinaviska mytologiens inbillade väsendens lif. Jag berusade mig af höjdernas vällust, utan att tänka på de afgrunder, i hvilka mitt öde inom kort skulle sänka mig ned; men jag återkallades till medvetande af verkligheten genom ankomsten af professorn och Hans, som förenade sig med mig på bergets högsta spets.

Min onkel vände sig mot vester ocli pekade med handen på en lätt ånga, en dimma, en antydan om land, som aftecknade sig mot hafsytan.

— Grönland! — sade han.

— Grönland? — frågade jag.

— Ja, vi befinna oss inte trettiofem mil derifrån,

och undèr islossningen komma de hvita björnarne ända till Island, seglande på norra oceanens drif-isar. Men

detta är af föga vigt. Vi stå på toppen af Sneffels, och här äro tvenne spetsar, en i söder, en i norr. Hans skall säga oss hvad namn isländarna gifva den, hvarpå vi i detta ögonblick befinna oss.

Frågan framstäldes, och jägaren svarade:

— Scartaris.

Min onkel kastade på mig en triumferande blick.

— Till kratern! — sade han.

Sneffels' krater bildade en upp- och nedvänd kon, hvars öppning kunde vara en half mil i diameter; djupet uppskattade jag till omkring tvåtusen fot. Må man tänka sig tillståndet i en sådan tratt, då den uppfyldes af åska och lågor! Urhålkningens botten borde icke hålla mer än femhundra fot i omkrets, hvarföre de temligen måttliga sluttningarna medgåfvo en att med lätthet närma sig dess nedre del. Helt ofrivilligt kom jag att jemföra denna krater med en ofantlig muskedunder, och denna jemförelse skrämde mig.

— Att nedstiga i en dunderbössa, — tänkte jag, — då den kanske är laddad och skottet kan brinna af vid den minsta stöt, är ett vanvettigt företag.

Men jag fick icke draga mig tillbaka. Hans intog åter med likgiltig min sin plats i spetsen för truppen, och jag följde efter utan att säga ett ord.

För att underlätta nedstigandet beskref Hans mycket aflånga ellipser i det inre af könen. Man måste framtåga midt ibland uppslungade klippstycken, af hvilka några, rubbade ur sina fördjupningar, studsande störtade ned till afgrundens botten och i sitt fall uppväckte ekon af en sällsam klarhet.

Vissa delar af könen bildade inre glacierer, och Hans framgick då blott med den yttersta försigtighet, pröfvande marken med sin jernskodda käpp, för att upptäcka om der funnes några remnor. På vissa till utseendet farliga104

ställen måste vi binda oss tillsammans med ett långt tåg, på det den, som möjligen oförmodadt förlorade fotfäste, skulle hållas uppe af sina följeslagare. Detta var ett godt försigtighetsmått, som dock icke aflägsnade hvarje fara.

Imellertid, och oaktadt svårigheten att nedstiga på sluttningar, som vägvisaren icke kände, skedde färden utan olyckshändelser, med undantag utaf förlusten af en tågbundt, som halkade ur händerna på en af isländarna och på kortaste väg begaf sig ned, till bottnen.

Vid middagstiden hade vi hunnit ned. Jag lyfte upp hufvudet och såg könens öfre mynning, hvari ett stycke af himmelen var infattadt, bildande en på ett sällsamt sätt hoprängd, men nästan fullkomlig cirkel. Blott på en punkt framstack spetsen af Scartaris, som tycktes förlora sig i det oändliga.

Vid kraterns botten öppnade sig tre tunnelar, tre skorstensrör, genom hvilka centralelden vid tiden för Sneffels' eruptioner jagade fram sin lava och sina ångor. Hvartdera af dessa rör höll omkring hundra fot i diameter och gapade tätt framför våra fötter. Jag egde icke mod att blicka ned uti dem. Professor Lidenbrock hade gjort en hastig undersökning rörande deras fördelning; han flämtade af otålighet och sprang från det ena till det andra, gestikulerande och mumlande obegripliga ord. Hans och hans kamrater sutto på lavastycken och följde noga hans ifriga verksamhet; tydligen trodde de, att han var vansinnig.

Plötsligt uppgaf min onkel ett rop. Jag trodde, att ban förlorat fotfäste och fallit ned i något af de trenne svalgen. Men nej! Jag fann honom med uppräckta armar och vidt utspärrade ben, stående upprätt framför en i medelpunkten af kratern liggande granitklippa, liksom en ofantlig piedestal till en Plutostaty. Hans utseende visade häpnad, men en häpnad, som snart lemnade rum för en vansinnig glädje.sjuttonde kapitlet

— Se! — sade professorn till mig (sid. 105).

— Axel, Axel! — skrek han, — kom hit! kom hit! Jag skyndade fram. Hvarken Hans eller de andre

isländarne rörde sig från stället.

— Se! — sade professorn till mig.106

tit,ti jordens medelpunkt

Delande hans häpnad, om ej hans glädje, läste jag på klippans vestra sida, i af tiden halft utplånade runor, det tusen gånger förbannade namnet:

Wkh¥l-PX

— Arne Saknussemm! — ropade min onkel; — tviflar du ännu?

Jag svarade ej, utan återvände förbryllad till min lavabänk.

Hur länge jag sålunda förblef försjunken i mina tankar, vet jag icke. Allt hvad jag känner är, att jag, då jag åter upplyfte hufvudet, såg min onkel och Hans allena på bottnen af kratern. Isländarna hade blifvit afskedade och nedstego nu åter utför de yttre sluttningarna af Sneffels, för att återvända till Stapi.

Hans sof lugnt vid foten af en klippa, der han åt sig tillrustat en improviserad bädd ; min onkel gick rundt omkring på kraterns botten, liksom ett vilddjur i en fallgrop. Jag kände hvarken håg eller kraft att stiga upp, hvarför jag följde vägvisarens exempel och öfverlemnade mig åt en plågsam dvala, hvarunder jag trodde mig höra buller eller känna skakningar i bergets sidor.

Sålunda passerade denna första natt på bottnen af kratern.

Följande morgon sänkte sig en grå, mulen, tung himmel ned öfver könens topp. Jag märkte det icke så mycket på mörkret nere i kratern som på den vrede, hvaraf min onkel intogs.

Jag förstod anledningen dertill, och en skymt af hopp vaknade åter i mitt hjerta! Skälet var följande:

Af de tre vägar, som öppnade sig vid våra fötter, hade Saknussemm följt en enda. Enligt den lärde islän-darens utsago borde man igenkänna den på den egendomliga omständighet, som antyddes i kryptogramet, attsjuttonde kapitlet

107

Scartaris' skugga skulle smeka dess rand under de sista dagarna af Juni månad.

Man kunde i sjelfva verket betrakta denna skarpa spets såsom nålen på en ofantlig solvisare, hvars skugga på en bestämd dag utpekade vägen till jordens medelpunkt.

Om nu icke solen visade sig, så fans ingen skugga och följaktligen intet tillkännagifvande. Vi skrefvo den 25 Juni. Om himmelen förblefve molnbetäckt under sex dagar, måste man uppskjuta observationen till ett annat år. fc

Jag afstår från att beskrifva professor Lidenbrocks vanmägtiga vrede. Dagen förflöt och ingen skugga aftecknade sig på kraterns botten. Hans rörde sig icke från sin plats, men han måste utan tvifvel frågat sig hvad vi väntade på, i fall ban eljest frågade sig något. Min onkel yttrade ej en enda gång ett ord till mig, och hans blickar, som oföränderligen rigtades mot himmelen, förlorade sig i dess gråa och töckniga färg.

Den 26 ännu på samma sätt. Ett snöblandadt regn föll hela dagen. Hans uppreste en koja af lavastycken. Jag fann ett visst nöje i att med blicken följa de tusentals improviserade kaskaderna på könens sidor, hvilkas döfvande buller ökades af hvarje sten.

Min onkel var utom sig, och det var något, som kunnat reta en lugnare menniska än han, ty det var verkligen att lida skeppsbrott i hamnen.

Men på stora sorger låter himmelen alltid stor glädje följa, och den förbehöll professor Lidenbrock en tillfredsställelse, som stod i förhållande till hans förtviflade sorg.

Den följande dagen var himmelen också mulen; men Söndagen den 28 Juni, den tredje från slutet af månaden, följde med månskiftet äfven ombyte af väderlek, och solen sände floder af strålar ned i kratern. Hvarje liten upphöjning, hvarje klippa, hvarje sten, hvarje ojemnhet fick sin andel af dess ljusa flöde och kastade genast108

sin skugga på marken. Framför allt aftecknade sig Scar-taris som en brant bergvägg och började sakta vrida sig med den strålande himlakroppen.

Min onkel vred sig på samma sätt.

Vid middagstiden, då skuggan var som kortast, snuddade den vid randen af den mellersta öppningen.

— Der är det! utropade professorn, — der är det! Till jordklotets medelpunkt! — tillade han på danska.

— Framåt! — yttrade vägvisaren lugnt.

— Framåt! — svarade min onkel.

Klockan var 1,13 på middagen.

SJUTTONDE KAPITLET.

Nu började den egentliga resan. Hittills hade mödorna varit större än svårigheterna, men nu skulle de senare bokstafligen växa under våra fötter.

Ännu hade jag icke sänkt mina blickar i den omätliga brunn, hvari jag skulle nedstiga. Ögonblicket var kommet; ännu kunde jag antingen besluta mig för företaget eller vägra att försöka på det. Men jag blygdes för jägaren att draga mig tillbaka. Hans gick så lugnt in på äfventyret, med sådan likgiltighet, så helt och hållet obekymrad för hvarje fara, att jag rodnade vid tanken på att vara mindre modig än ban. Ensam skulle jag börjat med en hel rad af argument, men i närvaro af vägvisaren teg jag; en tanke flög bort till min vackra vierländska, under det jag närmade mig den mellersta öppningen.

Jag har redan sagt, att den höll hundra fot i diameter, eller ungefär trehundra fot i omkrets. Jag. lutade mig öfver en framskjutande klippa och blickade ned. Mitt hår reste sig på ända. Hela min varelse intogs af känslan af den tomma rymden ; jag kände tyngdpunkten flyt-sjuttonde kapitlet

tas inom mig och svindeln stiga mig åt hufvudet som ett rus; jag var på väg att falla; en hand höll mig tillbaka — det var Hans'. Jag hade tydligen icke tagit tillräckligt många lektioner på spetsen af Vor-Frelsers-Kirke i Köpenhamn.

Men hur litet jag än vågat sänka mina blickar ned i denna brunn, hade jag imellertid gjort mig reda för dess formation. Dess nästan lodräta väggar visade talrika utsprång, som borde underlätta nedstigandet. Men om trappan fans, så saknades deremot ledstången. Ett tåg, fäst vid öppningen, skulle varit tillräckligt för att hjelpa oss, men huru skulle vi lossa det, då vi hunnit fram till dess nedre ända?

Min onkel använde ett mycket enkelt medel för att öfvervinna denna svårighet. Han rullade nemligen upp ett tåg af en tums diameter och fyrahundra fots längd ; hälften deraf lät han löpa ned, kastade det derefter omkring ett utspringande lavablock och släppte derpå äfven dess andra hälft ned i djupet. Hvar och en af oss kunde då nedstiga genom att i handen samla båda hälfterna af tåget, som då icke kunde skrida, och när man nedstigit tvåhundra fot, var ingenting lättare än att hemta det till sig genom att släppa den ena ändan och draga i den andra. Man kunde sedan fortfara med denna metod ad infinitum.

— Låt oss nu, — sade min onkel, — efter att hafva slutat dessa förberedelser, sysselsätta oss med vårt bagage; det måste delas i tre delar, af hvilka hvar och en af oss fäster en bundt på sin rygg. Jag talar endast om de ömtåliga sakerna.

Den djerfve professorn räknade uppenbarligen icke oss till denna senare kategori.

— Hans, — återtog han, — skall taga verktygen och en del af lifsmedlen; du, Axel, en annan del af lifs-medlen samt vapnen, och jag tager återstoden af lifsmedlen samt de ömtåliga instrumenten.110

tit,ti jordens medelpunkt

— Än kläderna då, — sade jag, — och denna massa af rep och stegar, hvem skall åtaga sig att föra dem ned? ^

— De komma för sig sjelfva.

— På hvad sätt då? — frågade jag.

— Du skall få se.

Min onkel vidtog gerna kraftiga medel och utan att tv«ka. På hans befallning hopsamlade Hans alla mindre ömtåliga saker i en enda packe, som bands stadigt tillhopa och derefter belt enkelt nedstörtades i djupet.

Jag hörde tydligt det dån, som uppstod genom luftlagrens rubbning. Lutad öfver svalget, följde min onkel med belåten blick bagagets nedfärd och reste sig ej upp förr än han förlorat det ur sigte.

— Godt, — sade han. — Nu är det vår tur.

Jag frågar hvarje menniska med sundt förnuft, om det var möjligt att höra sådana ord utan att rysa?

Professorn fäste paketet med instrumenten på sin rygg, Hans tog verktygen och jag vapnen. Nedstigandet började i följande ordning: först Hans, så min onkel och sedan jag. Det försiggick under en djup tystnad, som endast stördes genom rasandet af stenflisor, hvilka störtade ned i afgrunden.

Jag lät mig, så att säga, glida ned, med ena handen hårdt fasthållande det dubbla tåget och med den andra stödjande mig vid min jernskodda käpp. En enda tanke beherskade mig: jag fruktade att fästpunkten skulle gifva vika. Tåget syntes mig vara temligen svagt för att bära en tyngd af tre personer, och jag begagnade mig deraf så litet som möjligt, åstadkommande underverk af balansering på lavautsprången, dem jag sökte att fatta med foten såsom med en hand.

Då något af dessa hala steg rubbades under Hans' fötter, sade han med sin lugna röst:

— Gif akt!sjuttonde kapitlet

111

— Gif akt! — upprepade min onkel på tyska.

Efter en halflimmes förlopp hade vi kommit till ett

slätt klippstycke, som var starkt fäst i det underjordiska rörets vägg.

Hans drog på den ena ändan af repet, hvars andra ända höjde sig i luften och nedföll, efter att hafva gått öfver sin fästpunkt, dragande med sig ett ganska farligt regn eller snarare hagel af smärre stenar och lava.

Då jag lutade mig ned öfver den trånga platån, hvarpå vi stodo, anmärkte jag, att någon botten på detta hål ännu inte var synlig.

Manövern med repet förnyades, och efter en halftimme till hade vi hunnit ytterligare tvåhundra fot längre ned.

Jag vet ej, om den mest inbitne geolog skulle kunnat försöka att under detta nedstigande stundera de omgifvande föremålens beskaffenhet. För min del rörde det mig ej, om dessa lager voro pliocen, miocen, eocen, krita, jura, trias, permiska, stenkolsbärande, devoniska, siluriska eller arkäiska. Men professorn gjorde utan tvifvel sina observationer och anteckningar, ty under ett af våra uppehåll sade han till mig:

— Ju längre jag går, desto större förtröstan hyser jag. Dessa vulkaniska trakters beskaffenhet gifver absolut rätt åt Davys teori. Vi befinna oss midt i den ursprungliga härden, der den kemiska processen af metallernas syrsättning vid beröringen med luft och vatten försiggått. Jag förnekar bestämdt teorien om en central eld. För öfrigt få vi väl se.

Alltid samma slutsats. Man kan lätt fatta, att jag då icke kunde finna något nöje i att disputera. Min tystnad uttyddes såsom samtycke, och nedstigandet började ånyo.

Efter tre timmars förlopp såg jag ännu ingen botten på röret. Då jag blickade uppåt urskilde jag ännu dess mynning, som dock märkbart förminskades. Dess112 tit,ti jordens medelpunkt

Nedstigandet började i följande ordning (sid. 110).

väggar, som omärkligt lutade tillsamman, började att närma sig hvarandra. JÆörkret tilltog småningom.

Imellertid nedstego vi alltjemt; jag tyckte, att de stenar, som lösrycktes från väggarna, försvunno med ettsjuttonde kapitlet

mattare ljud och att de hastigt borde möta afgrundens botten.

Jag hade hållit noggrann räkning på, huru många gånger vi flyttat vårt rep, och jag kunde derför göra mig bestämd reda för det djup vi uppnått och den tid, som förflutit.

Fjorton gånger hade vi upprepat denna manöver, som alltid räckte en halftimme. Det var således sju timmar samt för hvilostunder tre och en half timmar, eller inalles tio och en half timmar. Vi hade begifvit oss åstad klockan ett, och klockan borde således i detta ögonblick vara elfva. Med afseende å det djup, hvartill vi framträngt, gåfvo dessa fjorton manövrer med ett tåg om tvåhundra fots längd tvåtusen åttahundra fot.

I detta ögonblick hördes Hans' röst:

— Halt! — sade han.

Jag stannade i ett ögonblick, just som jag höll på att stöta min onkel i hufvudet med mina fötter.

— Vi äro framme, — sade han.

— Hvar? — frågade jag och skred fram till honom.

— I bottnen på den perpendikulära öppningen.

— Fins det då ingen annan utgång?

— Jo, ett slags gång, som jag urskiljer och som sneddar mot höger. Vi få väl se i morgon. Låt oss nu först supera och sedan sofva.

Ännu var det icke fullkomligt mörkt. Vi öppnade nu matsäcken, vi åto och lade oss derefter så godt hvar och en kunde på en bädd af stenar och lavastycken.

Då jag sträckte ut mig på ryggen och öppnade ögonen, såg jag en lysande punkt vid slutet af detta tretusen fot långa rör, som förvandlades till en gigantisk kikare.

Det var en stjerna, utan något tindrande sken, och som efter min beräkning borde vara ß i Lilla Björn.

Derefter föll jag i djup sömn.

l

ADERTONDE KAPITLET,

Klockan åtta på morgonen kom en stråle af dager och väckte oss. De tusen fasetterna i väggarnas lava återkastade den och spredo den som ett gnistrande regn.

Detta ljus var tillräckligt starkt för att tillåta oss att urskilja de omgifvande föremålen.

— Nå, Axel, hvad säger du om detta? — utropade min onkel, gnuggande sina händer. — Har du någonsin tillbragt en lugnare natt i vårt hus vid Königsstrasse ? Intet buller af kärror, inga rop af vandrande krämare, intet gräl mellan roddare!

— Utan tvifvel äro vi mycket lugna på bottnen af denna brunn, men sjelfva detta lugn har någonting förskräckande.

— Bevars! — utropade min onkel, — om du redan är rädd, hvad skall det då blifva sedan? Vi hafva ännu inte inträngt en tum i jordens inre.

— Hvad menar ni?

— Jag menar, att vi ännu endast hunnit till öns botten! Denna långa, vertikala tub, som utmynnar i Sneffels' krater, stannar ungefär i jemnhöjd med hafsytan.

— Är ni säker derpå?

— Mycket säker. Rådfråga barometern.

Qvicksilfret, som småningom stigit i instrumentet

allt efter som vi gingo nedåt, hade verkligen stannat på tjugunio tum.

— Du ser, — återtog professorn, — att vi ännu hafva endast en atmosfers tryck, och jag längtar att barometern skall lemna rum för manometern.

Förstnämnda instrument skulle i sjelfva verket blifva onyttigt i samma ögonblick luftens tyngd pressade qvicksilfret till rörets öfre ända.sjuttonde kapitlet

— Men, — sade jag, — kunna vi inte befara, att detta ständigt växande tryck skall blifva plågsamt?

— Nej, vi nedstiga långsamt, och våra lungor skola vänja sig vid att andas en mer komprimerad atmosfer. Luftseglarne sluta med att sakna luft, då de höja sig i de högre rymderna, och vi skola kanske få för mycket deraf, men jag tycker mer om det. Låt oss inte förlora ett ögonblick. Hvar är packen, som gick före oss ned i det inre af berget?

Jag erinrade mig nu, att vi föregående afton förgäfves hade sökt den. Min onkel frågade Hans, som uppmärksamt sett sig omkring med sina jägareögon och svarade:

— Der uppe!

Paketet hade verkligen fastnat på ett klipputsprång, omkring hundra fot ofvanför våra hufvuden. Isländaren klättrade upp, vig som en katt, och inom några minuter kom paketet åter ned till oss.

— Låt oss nu frukostera, — sade min onkel, — och frukostera liksom personer, hvilka hafva en lång väg att färdas.

Skorporna och det torra köttet fuktades med några droppar vatten, blandadt med genèver.

Efter måltidens slut framtog min onkel ur fickan en anteckningsbok, afsedd för observationer, hvarefter han studerade sina instrument och skref upp följande resultat:

Måndagen den 1 Juli.

Kronometern: 8 t. 17 m. f. m.

Barometern: '29 tum 7 lin.

Termometern: 6 gr.

Rigtning: O.S.O.

Sistnämnda anmärkning gälde det mörka galleriet och angafs af kompassen.

— Nu, Axel, — ropade professorn entusiastiskt, — skola vi på allvar fördjupa oss i jordens inre. Det är således just i detta ögonblick vår resa börjar.116

Med dessa ord fattade min onkel med ena handen den Ruhmkorffska apparaten, som hängde kring hans hals, och med den andra satte han den elektriska strömmen i förbindelse med glasröret i lyktan, hvarefter ett ganska klart ljus skingrade mörkret i galleriet.

Hans bar den andra apparaten, som likaledes sattes i verksamhet. Denna sinnrika användning af elektriciteten, hvarigenom vi skapade en artificiel dager, tillät oss att länge vandra framåt, till och med midt ibland de mest antändbara gaser.

— Framåt! — sade onkel.

Hvar och en tog åter sin börda på ryggen. Hans åtog sig att rulla framför sig paketet med tågen och kläderna, hvarefter vi inträngde i galleriet, jag i sista rummet.

I det ögonblick vi skulle fördjupa oss i den mörka gången upplyfte jag hufvudet och skådade ännu en gång genom den ofantliga tuben denna isländska himmel, som jag kanske icke mer skulle återse.

Vid den sista eruptionen år 1229 hade lavan brutit sig en väg genom denna tunnel och beklädt dess inre med en tjock och glänsande skorpa, hvarifrån det elektriska ljuset återkastades med mångdubblad styrka.

Den största svårigheten vid färden var att icke glida allt för hastigt utför en sluttning af omkring fyrtiofem graders vinkel. Lyckligtvis funnos ojemnheter, fördjupningar och upphöjningar, hvilka tjenade oss till trappsteg, och vi behöfde blott gå nedåt samt låta vårt bagage, som fasthölls med ett långt tåg, rulla utför.

Men hvad som under våra fötter tedde sig såsom trappsteg, förvandlades till stalaktit på väggarna. Den på vissa ställen porösa lavan var fylld af små runda blåsor; mörka qvartskristaller, prydda med genomskinliga droppar af glas, upphängda såsom lampor i hvalfvet ofvanför oss, tycktes antändas der vi gingo fram. Mansjuttonde kapitlet

skulle kunnat tro, att djupets andar illuminerade sitt palats för att emottaga gästerna från jorden.

— Det är praktfullt! — utbrast jag ofrivilligt. — Hvilket skådespel, onkel! Beundrar ni ej dessa nyanser i lavan, som i omärkliga grader skifta från brunrödt ända till lysande gult? Se dessa kristaller, hvilka förekomma oss såsom lysande klot!

— Jaså, tycker du det, Axel ? — svarade min onkel. — Du finner det bländande, min gosse! Men du skall få se på ännu bättre, hoppas jag. Låt oss gå vidare !

Han kunde med större skäl hafva sagt "låt oss glida", ty vi kommo utan den minsta möda utför sluttningarna. Det var Virgilii facilis descensus Averni. Kompassen, som jag ofta rådfrågade, angaf med orubblig bestämdhet rigtningen från sydost till nordvest; lavagången böjde sig hvarken åt den ena eller andra sidan, utan fortgick oföränderligen i rak linie.

Imellertid öka'des icke värmen i anmärkningsvärd grad, hvilket förhållande bekräftade Davys teorier, och mer än en gång rådfrågade jag förvånad termometern. Efter två timmars färd visade den ännu icke mer än tio grader, det vill säga en tillökning af fyra grader, hvilket berättigade mig till den tanken, att vårt nedstigande var mera horisontelt än vertikalt. Ingenting var för öfrigt lättare än att få bestämdt veta, hvilket djup vi uppnått. Professorn uppmätte noggrant vägens inklinations-och deviationsvinklar, men behöll resultatet af sina observationer för sig sjelf.

Framåt klockan åtta på aftonen gaf ban signal att stanna, och Hans satte sig genast. Våra lampor fästes vid ett

utspringande lavastycke. Vi befunno oss i ett slags grotta, der luft ingalunda saknades, tvärtom hunno vissa vindfläktar fram till oss. Hvad kunde väl frambringa dem? Hvilken atmosferisk rubbning skulle man väl tillskrifva deras ursprung? Det var en fråga, som118

tit,ti jordens medelpunkt

jag i detta ögonblick ej försölite att lösa, ty hunger och trötthet gjorde mig oförmögen att tänka. Ett sju timmars oafbrutet nedstigande sker icke utan en betydlig förbrukning af kroppskrafter, och mina voro uttömda. Det gjorde mig således ett nöje att höra ordet "halt". Hans utbredde några lifsmedel på ett lavablock, och alla åto med god matlust. Men en sak oroade mig: vårt vattenförråd var till hälften förbrukadt. Min onkel räknade på underjordiska källor för att åter fylla det, men hittills liade dessa helt och hållet uteblifvit, och jag kunde icke af hålla mig från att fästa hans uppmärksamhet härpå.

— Denna brist på källor öfverraskar dig? — sade

han.

— Icke så litet; den till och med oroar mig. Vi hafva inte vatten för mer än fem dagar.

— Var lugn, Axel, jag ansvarar dig för att vi skola finna vatten, och dertill mer än vi vilja hafva.

— När då?

— Så snart vi lemnat detta lavatäcke. Hur vill du, att källor skulle kunna framspringa genom dessa väggar ?

— Men denna gång sträcker sig kanske ganska djupt, och det förefaller mig, som om vi ännu inte gått långt i vertikal rigtning.

— Hvad är det, som kommer dig att tro detta?

— Jo, att värmen skulle vara starkare, om vi vore långt komna i det inre af jordskorpan.

— Enligt ditt system, ja, — svarade min onkel. — Hvad utvisar termometern?

— Knappt femton grader, hvilket endast utgör nio graders tillökning sedan vår affärd.

— Godt, drag då slutsatsen!

— Den lyder sålunda: Enligt de noggrannaste observationer stiger temperaturen i jordens inre en grad för hvar hundrade fot. Men vissa lokala omständigheter kunna modifiera dessa iakttagelser, och man har till exempel isjuttonde kapitlet

119

Yakutskt i Sibirien anmärkt, att ökningen utgjorde en grad på trettiosex fot. Denna skillnad beror uppenbarligen på bergens beskaffenhet såsom värmeledare, och jag skulle också vilja tillägga, att man anmärkt, att temperaturförhöjningen i granskapet af en slocknad vulkan och genom gneis var blott en grad på hundratjugufem fot. Låt oss fästa oss vid denna sista hypotes, som är mest gyn-sam, och derefter göra vår beräkning.

— Räkna, min gosse.

— Ingenting är lättare, — sade jag, och tecknade några siffror i min annotationsbok. — Nio gånger ett-hundratjugufem fot gör elfvahundratjugufem fots djup,

— Det är fullkomligt rigtigt.

— Nåväl?

— Nåväl, enligt mina observationer hafva vi hunnit tiotusen fot under hafvets yta.

— Är det möjligt?

— Ja, eller ock äro siffrorna inte längre siffror!

Professorns beräkningar voro rigtiga. Vi hade redan med sextusen fot öfverskridit det största djup, menniskor uppnått, såsom i Kitz-Bahls grufvor i Tyrolen samt dylika i Wurtemberg och Böhmen.

Temperaturen, som på denna punkt bort vara åttioen grader, utgjorde knappt femton, hvilket gaf mig anledning till besynnerliga reflexioner.

NITTONDE KAPITLET.

Dagen derpå, Tisdagen den 2 Juli, fortsattes nedstigandet. Vi följde alltjemt lavagalleriet, som bildade en naturlig, sakta sluttande trappa, likt dessa lutande planer, som man ännu finner i gamla hus i stället för trappor. Så fortgick det ända till klockan 12,17 på mid-120

dagen, i hvilket ögonblick vi upphunno Hans, som nyss förut stannat.

— Ändtligen, — utbrast onkel, — hafva vi kommit till slutet af detta skorstensrör.

Jag såg mig omkring. Vi befunno oss i medelpunkten af en korsväg, der två vägar, båda mörka och trånga, utmynnade. Hvilkendera skulle man nu följa? Det var svårt att afgöra.

Min onkel ville imellertid icke synas tveksam hvarken för mig eller vägvisaren; ban utvisade alltså den östra tunneln, och snart hade vi alla tre fördjupat oss i densamma.

För öfrigt skulle hvarje tvekan mellan dessa vägar kunnat förlängas i oändlighet, ty der fans intet tecken, som kunde bestämma valet för den ena eller den andra, utan man måste belt och hållet anförtro sig åt slumpen.

Detta nya galleris sluttning var föga märkbar och dess genomskärningsyta mycket olika. Stundom öppnade sig för våra ögon en följd af hvalfbågar, liknande tvärskeppen i en götisk katedral. Medeltidens artister skulle der kunnat studera alla former af denna religiösa arkitektur, hvars hufvudprincip spetsbågen utgör. Längre fram böjde vi våra hufvuden under platta bågar i romersk stil, och tjocka, grundfasta pelare tycktes svigta under hvalfvens tyngd. På vissa ställen öfvergingo dessa hvalf till låga passager, liknande bäfverns boningar, och der vi nödgades att krypande passera genom de trånga öppningarna.

Värmen bibehöll sig på en måttlig punkt. Jag tänkte ofrivilligt på dess intensitet, då den af Sneffels utspydda lavan störtade sig fram genom denna nu så lugna kanal. Jag förestälde mig, huru eldströmmarna brötos mot galleriets hörn och huru de öfverhettade ångorna sammanpressades i denna trånga kanal!

— Bara inte, — tänkte jag, — vulkanen åter intages af några fantasier på gamla dagar!

Stundom öppnade sig för våra ögon en fuljd af hvalfbågar (sid. 120).

Dessa reflexioner meddelade jag icke onkel Liden-brock; lian skulle icke förstått dem; lians enda tanke var att gå framåt. Han gick, han åkte, till och med tumlade fram, allt med en öfvertygelse, som, noga räknadt, var beundransvärd.

Eftei1 en föga tröttande promenad hade vi klockan sex vunnit två mil i söder, men knappt en fjerdedels mil på djupet. ~~ „

Min onkel gaf tecken till hvila. Man åt utan att förspilla många ord och somnade utan att tänka allt för mycket.

Våra anstalter för natten voro mycket enkla, och en resfilt, hvari man rullade in sig, utgjorde hela bädden. Vi behöfde hvarken frukta för köld eller olägliga besök. Resande, som fördjupa sig i Afrikas ödemarker eller i skötet af nya verldens skogar, äro nödsakade att vaka öfver hvarandra under sömnens timmar; här deremot rådde absolut ensamhet och fullkomlig trygghet för både vildar och vilddjur.

Om morgonen vaknade vi friska och uthvilade. Färden fortsattes utefter en lavaväg liksom dagen förut, och det var omöjligt att granska beskaffenheten af de trakter, vi genomgingo. I stället för att fördjupa sig i jordens

innandömen tycktes tunneln vilja blifva fullkomligt horizontel; jag trodde mig till och med märka, att den höjde sig upp mot jordens yta. Detta förhållande blef fram emot klockan tio på morgonen så påtagligt och följaktligen så tröttande, att jag nödgades sakta min gång.

— Nå, Axel? — frågade professorn otåligt.

— Jag orkar inte längre, — svarade jag.

— Hvad? efter tre timmars promenad på så ypperlig väg!

— Ypperlig, det vill jag inte förneka, men bestämdt tröttande.

— Hvad? När vi endast behöfva gå utför!

— Stiga uppåt, om ni ej misstycker!

— Stiga uppåt! — sade min onkel, höjande på axlarna.

— Utan tvifvel. Sedan en half timme har sluttnin-tJUGUÅtTonde kapitlet

gen aftagit, och om det fortfar på samma sätt, skola vi säkerligen komma tillbaka till Island.

Professorn skakade på hufvudet, likt en person som icke vill blifva öfvertygad. Jag försökte att åter få samtalet i gång, men han svarade mig icke och gaf signal till aftåg. Jag såg väl, att hans tystnad icke var annat än koncentreradt dåligt humör.

Imellertid hade jag modigt återtagit min börda och följde skyndsamt Hans, som gick efter jnin onkel. Jag satte en ära i att icke blifva efter och tänkte framför allt på att icke förlora mina följeslagare ur sigte; jag darrade vid föreställningen om att gå vilse i denna underjordiska labyrint.

Om för öfrigt denna väg genom sin stigning blef mera tröttsam, så tröstade jag mig däröfver vid tanken på att den närmade mig till jordens yta. Det var en förhoppning, som bekräftades vid hvarje steg, och jag fröjdade mig åt tanken på att få återse min lilla Graüben.

Vid middagstiden inträdde en förändring i utseendet af galleriets väggar, hvilken jag märkte derigenom att det elektriska ljuset svagare reflekterades från murarna. På lavabeklädnaden följde naturliga klippor, hvilkas massa bestod af lutande och ofta vertikala lager. Vi befunno oss midt uti öfvergångstiden, midt i den siluriska perioden*.

— Det är tydligt, — utropade jag, — att aflagringar i vatten under jordens andra utvecklingsperiod bildat dessa lager af skiffer, kalk och sandsten ! Vi vända ryggen åt granitgrunden! Vi likna personer i Hamburg, som resa från Hannover för att komma till Lübeck.

Jag hade bort gömma dessa iakttagelser för mig sjelf, men min smak för geologien var större än klokheten, och onkel Lidenbrock hörde mina utrop.

' Sü kallad emedan lager tillhörande denna period äro ganska utbredda i de trakter af England, som fordom beboddes af den eeltiska stammen silurer.121 ttll jordens medelpunkt

>

— Hvad är på färde? — frågade han.

— Se! — svarade jag och visade honom omvexlande sand- och kalkstenslager samt de första spåren af skifferlika bergarter.

— Nå, än sedan?

— Vi hafva kommit till den period, under hvilken de första plantorna och de första djuren visade sig!

— Såå! menar du det?

— Men se då, betrakta, granska!

Jag nödgade professorn att föra sin lampa utefter galleriets väggar, och väntade att få höra några utrop af öfverraskning; men han yttrade icke ett ord, utan fortsatte sin väg.

Hade ban förstått mig' eller icke? Ville han icke, af egenkärlek såsom onkel och lärd, erkänna att han misstagit sig, då han valde denna östra tunnel, eller hade ban föresatt sig att utforska denna gång ända till dess yttersta ända? Det var klart, att vi lemnat lavans väg och att denna gång icke kunde leda till Sneffels' bärd.

Men jag frågade mig sjelf, om jag icke lade allt för stor vigt vid denna förändring i jordlagren. Bedrog jag mig icke sjelf? Färdades vi verkligen genom de klippbäddar, som hvila ofvanpå graniten.

— Om jag har rätt, — tänkte jag, — så bör jag finna någon qvarlefva af en urverldsplanta, och då måste man låta öfvertyga sig. Låt oss söka.

Jag hade icke gått hundra steg, förr än obestridliga bevis framstodo för mina ögon. Det måste vara så, ty under den siluriska perioden innehöllo hafven mer än femtonhundra species ur växt- och djurriket. Mina fötter, som voro vana vid den hårda lavamarken, trampade på en gång ett stoft, som bestod af qvarlefvor efter plantor och snäckor, och på väggarna syntes tydliga aftryck efter fucus och lycopodium. Professor Lidenbrock kundetjugUÅTTonde kapitlet

icke misstaga sig derpå, men han tillslöt ögonen, förmodar jag, och fortsatte sin väg med oförminskad hastighet.

Detta var en envishet, som gick öfver alla gränser, och jag fördrog den icke längre. Jag upptog en fullkomligt bibehållen snäcka, som tillhört ett djur ungefärligen liknande nutidens Oniscus, gick derefter fatt min onkel och sade till honom:

— Se hit!

— Ja, — svarade han lugnt, — det är skalet af en crustacé, tillhörande trilobiternas försvunna slägte. Ingenting vidare!

— Men sluter ni inte deraf? . . .

— Detsamma som du sjelf? Jo, fullkomligt. Vi hafva lemnat granitbädden och lavans väg. Det är möjligt, att jag har misstagit mig; men jag blir inte förvissad om mitt misstag, förr än jag uppnått yttersta ändan af detta galleri.

— Ni gör rätt i att handla så, min onkel, och jag skulle gilla er, om vi inte hade att frukta en mer och mer hotande fara.

— Hvilken då?

— Brist på vatten.

— Vi få indela det i bestämda rationel'!

TJUGONDE KAPITLET.

Det var verkligen nödvändigt att lefva på förknappning, ty vid aftonmåltiden fann jag, att vårt förråd icke kunde räcka längre än tre dagar. Och dertill kom det ytterligare obehaget, att vi hade ringa förhoppning om att träffa på något källsprång i dessa lager från övergångsperioden.

Under hela den följande dagen sträckte galleriet sina oändliga bågar framför oss, och vi framtågade nästan126

utan att yttra ett ord. Vi började blifva lika ordkarge som Hans.

Vägen höjde sig icke, åtminstone icke betydligt; stundom tycktes den till och med slutta nedåt. Men denna för öfrigt föga märkbara tendens kunde icke lugna professorn, ty jordlagrens beskaffenhet förblef oförändrad och

utvisade fortfarande öfvergångsperioden.

Väggarnas skiffer- och kalklager samt den gamla, röda sandstenen belystes präktigt af det elektriska ljuset. Man skulle kunnat tro sig vara i en öppnad malmgång midt i Devonshire, som gifvit sitt namn åt dessa slags jordlager. Praktfulla marmorarter beklädde murarne, somliga agatgråa, med fantastiska hvita ådror, andra rosenröda eller gula med röda fläckar; längre bort funnos prof på mörka, röd- och brunfläckiga arter, i hvilka kalkstenen framstod i lifliga nyanser.

Största delen af dessa marmorarter visade intryck af urverldens djur. Sedan föregående dagen hade skapelsen gjort tydliga framsteg. I stället för de rudimentära trilobiterna observerade jag lemningar af fullkomligare slägten, bland andra fiskar Ganoider och dessa San-ropteris, i hvilka paläontologens blick förstått att upptäcka de första formerna af reptilerna. De devoniska hafven voro bebodda af ett stort antal djur af detta slag, hvilka i tusental inbäddades i den nya formationens klippor.

Det var alltså tydligt att vi stego uppför det ani-mala lifvets stege, på hvars topp menniskan står. Men professorn tycktes icke akta derpå.

Han väntade på två saker: antingen att en vertikal brunn skulle öppna sig framför hans fötter och göra det möjligt för honom att åter stiga nedåt, eller ock att något hinder skulle afhålla honom från att fortsätta på denna väg. Men aftonen kom utan att detta hopp upp-fyldes.

På Fredagen fördjupade sig vår lilla trupp ånyo i

galleriets krökningar, efter en natt, hvarunder jag redan började känna törstens plågor.

Efter tio timmars gång märkte jag att lampskenets återstrålning på väggarna minskades på ett egendomligt sätt. Marmorn, skiffern, kalk- och sandstenen lemnade rum för en mörk och glanslös beklädnad. På ett ställe, der tunneln var ganska trång, stödde jag mig mot den venstra väggen, och då jag drog min hand tillbaka, var den alldeles svart. Jag undersökte saken närmare och fann, att vi voro midt i en stenkölsgrufva.

— En kolgrufva! — utbrast jag.

— En grufva utan arbetare, — svarade min onkel.

— Åh, hvem vet?

— Det vet jag, — svarade professorn kort, — och jag är säker på, att detta galleri, som öppnar sig tvärs igenom kolbäddarna, inte blifvit gjordt af menniskohänder. Men det betyder föga, om det är naturens verk eller ej. Mattimmen är inne: låtom oss äta.

Hans framtog några lifsmedel; jag åt obetydligt, men drack de få droppar vatten, som utgjorde min ration. Vägvisarens flaska, som var till hälften fyld, var allt som återstod för att släcka tre menniskors törst.

Efter måltiden utsträckte mina båda följeslagare sig på sina filtar och funno i sömnen ett medel att glömma sina mödor. För min del kunde jag icke somna, utan räknade timmarne ända till morgonen. •

Klockan sex på Lördagen begåfvo vi oss åter i väg. Tjugu minuter senare kommo vi till en rymlig urhålk-ning, och jag insåg då, att menniskohänder icke kunnat gräfva denna grufva; hvalfven skulle då ha varit förtimrade, och det var ett underverk af jemvigt, att de ännu kunde hålla sig uppe.

Detta slags grotta höll hundra fot i bredd och hundrafemtio i höjd. En ofantlig stenmassa hade blifvit våldsamt bortförd genom någon underjordisk kraft; vikande för någon mägtig stöt, hade berget öppnat sig och lemnat

detta stora tomrum, der invånarne från jorden nu inträngde för första gången.

Hela stenkolsperiodens historia var skrifven på dessa mörka väggar, och geologen kunde der med lätthet följa de

särskilda stadierna. Kollagren voro åtskilda genom kompakta hvarf af sand- eller lerskiffer och liksom krossade af de öfra bäddarna.

Vid denna tidsålder, som föregick den sekundära perioden, betäcktes jorden af en oerhörd vegetation, framkallad genom den dubbla verkan af en tropisk hetta och en beständig fuktighet. En atmosfer af ångor omgaf jordklotet på alla sidor och hindrade ännu solens strålar att nå det. Deraf drogs den slutsatsen, att den höga temperaturen icke berodde på denna nya eldhärd; måhända var icke en gång "dagens stjerna" ännu färdig att spela sin glänsande rol. "Klimaten" funnos ännu icke, och en brännhet värme spred sig öfver klotets yta, lika vid eqvatorn som vid polerna. Hvarifrån kom den? Från jordklotets inre.

Trots professor Lidenbrocks teorier var en häftig eld dold i jordklotets inre del; dess verksamhet lät känna sig ända till de yttersta lagren af jordskorpan; växterna, beröfvade solens välgörande utstrålning, lemnade hvarken blommor eller vällukter från sig, men deras rötter hemtade ett kraftfullt lif ur de första dagarnas brännande jordmån.

Det fans få träd, blott skafgräs, ofantliga gräsvallar, ormbunkar, lummer, sigillarier, asterophylliter, sällsynta familjer, som då räknade arter i tusental. Men det är just denna öfverflödiga vegetation, som stenkolet har att tacka för sitt upphof. Ofantliga massor af växter hopades hufvudsakligen i flodernas deltabildningar, der de sedan inbäddades i siam, som medfördes af vattnet, och småningom hopade sig till ansenliga lager.

Derpå började den naturliga kemiens inverkan; på hafvens botten förvandlades de vegetabiliska massorna

först till torf, och undergingo derefter, under utveckling af gaser en varm jäsningsprocess, en fullständig minera-lisering.

Sålunda bildades dessa oerhörda kolbäddar, hvilka emellertid på grund af den oerhördt snabba förbrukningen böra uttömmas på mindre än tre århundraden, om de industriidkande folken icke taga sig till vara.

Dessa tankar runnö mig i sinnet, under det jag betraktade de kolskatter, som funnos hopade i denna del af jordmassan. Utan tvifvel komma de aldrig i dagen, ty beartbetningen af dessa djupt liggande grufvor skulle kräfva allt för betydliga offer. Och hvartill skulle det för öfrigt gagna, då kolet på många ställen ännu ligger så att säga utbredt på jordens yta? Sådana jag såg dessa orörda lager, sådana skola de derför ock vara, då verldens sista timma slår.

Emellertid gingo vi framåt, och ensam bland mina kamrater glömde jag vägens längd, för att fördjupa mig i geologiska betraktelser. Temperaturen förblef sådan den var under vår färd genom lavan och de skifferartade lagren. Men mina luktorganer erforo en mycket utpräglad lukt af ett flygtigt kolväte. Jag upptäckte genast i detta galleri närvaron af en betydlig qvantitet af den farliga gas, som grufarbetarne gifvit namnet grufgas, och hvars explosion så ofta förorsakat förfärliga olyckshändelser.

Lyckligtvis begagnade vi till belysning Ruhmkorffs sinnrika apparat; men om vi till vår olycka varit nog oförståndiga att undersöka detta galleri med facklor i händerna, så skulle en ryslig explosion gjort slut på resan och dödat oss.

Denna promenad genom stenkol räckte ända till aftonen. Min onkel förmådde knappt lägga band på den otålighet han erfor till följd af vägens horizontela rigtning. På tjugu stegs afstånd rådde djupt mörker, som hindrade oss att bedöma galleriets längd, och jag började

anse det ändlöst, då klockan sex en mur oförmodadt visade sig framför oss. Hvarken till höger eller venster, ofvanför eller under, ingenstädes fans någon väg! Vi hade kommit till slutet af en återvändsgränd.

— Nå, så mycket bättre! — utropade min onkel; — jag vet då åtminstone hvad jag har att rätta mig efter. Vi äro inte på Saknussemms väg, och det återstår ingenting annat än att vända om. Låtom oss söka en natts hvila, och inom tre dagar skola vi åter hafva hunnit till den punkt, der de båda gallerierna förenade sig.

— Ja, — sade jag, — om vi ega krafter dertill!

— Och hvarför inte?

— Emedan vattnet är alldeles slut i morgon.

— Och modet? Tager det också slut? — frågade professorn, i det han betraktade mig med en sträng blick.

Jag vågade icke svara honom.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Följande dag bröto vi upp i god tid; vi måste skynda, ty vi voro fem dagars väg från korsgången.

Jag skall icke uppehålla mig för länge vid våra lidanden på återfärden. Min onkel uthärdade dem med förtrytelsen hos en man, hvilken känner sig hafva orätt, Hans med sin lugna naturs resignation, jag beklagande mig och förtviflande, jag tillstår det. Jag förmådde icke modigt möta denna motgång.

Såsom jag hade förutsett, tog vattnet helt och hållet slut efter första dagens marsch. Våra förråder af flytande varor inskränkte sig då till genèver, men denna afskyvärda vätska brände mig i halsen, och jag kunde icke ens fördraga åsynen deraf. Jag fann temperaturen qväfvande, tröttheten förlamade mig, och mer än en gång var jagtRETTIOförsta kapitlet

nära att falla omkull orörlig. Vi gjorde då halt, och min onkel eller isländaren uppfriskade mig så godt de kunde. Men jag såg redan, att den förre med svårighet kämpade mot den ytterliga tröttheten och de plågor, som föranleddes af bristen på vatten.

Tisdagen den 9 Juli hunno vi ändtligen, krälande halfdöde på händer och fötter, till de båda galleriernas föreningspunkt. Der nedföll jag som en liflös massa, utsträckt på lavagrunden. Klockan var då tio på morgonen.

Hans och min onkel försökte, under det de stödde sig mot väggen, att knapra på några skorpbitar. Djupa suckar arbetade sig fram öfver mina svullnade läppar, tills jag omsider föll i en djup dvala.

Efter en stunds förlopp närmade sig min onkel till mig och upplyfte mig i sina armar.

— Stackars barn! — mumlade han med en ton af verklig ömhet.

Jag blef rörd af dessa ord, ovan som jag var vid vänlighet af den brutale professorn; jag fattade hans darrande händer i mina, och han lät det ske, under det han betraktade mig med fuktiga ögon.

Då såg jag honom fatta flaskan, som hängde om hans hals, och till min stora häpnad förde ban den till mina läppar.

— Drick! — sade han.

Hade jag hört rätt? Var min onkel tokig? Jag betraktade honom med häpen min och kunde icke förstå honom.

—- Drick! — upprepade han och lyfte upp flaskan samt tömde den belt och hållet mellan mina läppar.

Ack, hvilken njutning! En klunk vatten fuktade min förtorkade mun, blott en enda, men den var tillräcklig för att hos mig återkalla det redan flyktande lifvet.

Jag tackade min onkel med hopknäpta händer.

— Ja, — sade han, — en mun vatten! Den sista!132

Förstår du? Den sista! Jag hade bevarat den som en dyrbarhet i min flaska. Tjugu gånger, hundra gånger har jag motstått mitt stora begär att dricka! Men nej, Axel, jag sparade den åt dig.

— Min onkel! — mumlade jag, under det stora tårar fuktade mina ögon.

— Ja, stackars barn, jag visste att du vid framkomsten till denna korsväg skulle nedfalla halfdöd, och derför gömde jag mina sista vattendroppar för att dermed upplifva dig.

— Tack, tack! — utbrast jag.

Huru litet än min törst var stillad, hade jag dock återvunnit någon kraft. De sammandragna musklerna i min strupe mjuknade, inflammationen i läpparna mildrades, och jag kunde tala.

— Låt se, — sade jag, — vi hafva nu blott ett parti att taga; vi sakna vatten och måste vända om.

Min onkel undvek att se på mig, medan jag yttrade dessa ord; han böjde ned sitt hufvud, och hans blickar undflydde mina.

— Vi måste vända om, — utbrast jag, — och återtaga vägen till Sneffels. Måtte Gud gifva oss kraft att stiga upp till kraterns spets!

— Vända om! — sade min onkel, liksom han snarare svarat sig sjelf än mig.

— Ja, vända om, och det utan att förlora ett ögonblick.

En temligen lång stund förflöt under tystnad.

— Således, Axel, — återtog professorn med egendomlig röst, —- hafva inte dessa vattendroppar återgifvit dig mod och kraft?

c- Mod!

— Jag finner dig lika nedslagen som förut och hör dig ännu tala förtviflans ord!

Med hvilken menniska hade jag då att göra, och hvilka planer uppgjordes väl ännu i hans djerfva själ?

-- Hvad! Ni vill inte? . . .tRETTIOförsta kapitlet

133

— Afstå från denna expedition i det ögonblick, då allt antyder, att den kan lyckas! Visst inte!

— Vi måste således finna oss uti att omkomma?

— Nej, Axel, nej! res du! Jag vill inte påskynda din död! Hans må ledsaga dig. Lemna mig ensam!

— Öfvergifva er!

— Lemna mig, säger jag dig! Jag har börjat denna resa; jag skall fortsätta den ända till målet, eller också kommer jag inte tillbaka. Gå din väg, Axel, gå din väg!

Min onkel talade med utomordentlig häftighet. Hans röst, som ett ögonblick varit mild, blef åter hård och hotande. Han kämpade med dyster ihärdighet mot det omöjliga. Jag ville icke öfvergifva honom på bottnen af denna afgrund, men å andra sidan dref mig sjelfbevarelseinstinkten att fly från honom.

Vägvisaren följde denna scen med sin vanliga likgiltighet, men han förstod likväl, hvad som föregick mellan hans båda följeslagare. Våra åtbörder antydde tillräckligt den olika väg, hvarpå hvar och en af oss försökte föra den andra; men Hans tycktes föga intressera sig för en fråga, der hans lif stod på spel, färdig att fortsätta resan, om man gaf signal till aftåg, färdig att stanna på sin herres minsta vink.

Om jag i detta ögonblick kunnat göra mig förstådd af vår vägvisare! Mina ord, mina suckar, min röst skulle besegrat denna hårda natur! Jag skulle förklarat för honom, låtit honom så att säga taga med handen på de faror, som ban icke tycktes ana, och vi båda skulle måhända lyckats öfvertala den envisa professorn. Om så behöfts, skulle vi kunnat tvinga honom att återvända till spetsen af Sneffels!

Jag närmade mig till Hans och lade min hand på hans; han rörde sig icke. Jag visade honom vägen till kratern; han förblef orörlig. Mitt flämtande ansigte utvisade mina plågor, men isländaren blott skakade sakta på hufvudet och pekade lugnt på min onkel.134

— Herre! — sade han.

— Herre! — utropade jag. — Dåre! Nej, han är inte herre öfver ditt lif! Vi måste fly! Vi måste bortföra honom! Hör du mig? Förstår du mig?

Jag hade fattat Hans i armen och ville förmå honom att stiga upp; jag stred med honom, då onkel trädde emellan.

— Lugn, Axel! •— sade ban. — Du vinner ingenting af denna känslolösa tjenare. Hör derför på, hvad jag har att föreslå dig.

Jag lade armarne i kors och såg min onkel rakt i ansigtet.

— Bristen på vatten, — sade ban, — utgör det enda hindret för fullbordandet af mina planer. I detta östra galleri, som består af lava, skiffer och kol, hafva vi inte funnit en enda droppe flytande ämne. Det är möjligt, att vi blifva lyckligare, om vi följa den vestra tunneln.

Jag skakade på hufvudet med en min af djupt tvifvel.

— Hör mig till slut, — återtog professorn, böjande rösten. — Medan du låg här utan rörelse, har jag undersökt detta galleris formation. Det leder rakt ned i jordens innandömen och skall inom få timmar föra oss till den massiva graniten, der vi böra träffa på källor i öfverflöd. Klippans natur vill det så, och instinkten förenar sig med logiken att understödja min öfvertygelse. Hör således hvad jag har att föreslå dig. Då Columbus begärde tre dagar af sin besättning för att upptäcka nya länder, beviljade manskapet, i trots af sjukdom och förskräckelse, dock hans begäran, och han upptäckte Nya Verlden. Jag, dessa underjordiska trakters Columbus, jag begär blott en dag till af dig. Om jag efter denna tids förlopp inte funnit det vatten, som vi nu sakna, så svär jag, att vi skola återvända till jordens yta.

Oaktadt min oro, blef jag rörd af dessa ord ochtjuguandra kapitlet

af det våld, min onkel gjorde på sig för att tala på detta sätt.

— Nå, — svarade jag, — må det ske som ni önskar, och må Gud belöna er öfvermenskliga energi. Ni har inte mer än några timmar på er att fresta ödet. Framåt!

TJUGUANDRA KAPITLET.

Vi började åter nedstiga, men denna gång genom det nya galleriet. Hans gick enligt sin vana förut. Vi hade icke gått hundra steg, då professorn, som lyste med sin lykta på murarne, utbrast:

— Här äro palaeozoiska lager! Vi äro på god väg! framåt! framåt!

Då i det första skedet af jordklotets daning dess yta småningom afsvalnade, åstadkom förminskningen af kärnans volym förkastningar, krympningar och sprickor i den yttre skorpan. Den gång vi följde var en sådan remna, genom hvilken den eruptiva graniten en gång banade sig väg. Dess tusende krökningar bildade en intrasslad labyrint genom den första tidsålderns jord.

Allt efter som vi kommo längre ned visade sig de successiva lager, som bildade den första jordskorpan, med större tydlighet. Den geologiska vetenskapen betraktar denna ursprungliga skorpa såsom basen för de sedimentära lagren, och har funnit, att den består af flere särskilda lager såsom gneis, glimmerskiffer m. m. —, hvilka bilda den orubbliga grund, på hvilken öfriga lager hvila.

Men aldrig hafva mineraloger träffat tillsammans under så besynnerliga omständigheter för att på stället studera

naturen. Hvad den liflösa borren icke förmådde upphemta på jordens yta af hennes inre byggnad, kunde vi studera med våra ögon och vidröra med våra händer.

Jag trodde mig färdas genom en ihålig diamant (sid. 137).

Tvärs igenom det i vackra gröna nyanser färgade skifferlagret slingrade sig metallförande ådror af koppar och mangan jemte spår af platina och guld. Jag tänkte på alla de rikedomar, hvilka lågo gömda i jordklotets inre, och af hvilka den menskliga girigheten aldrig skulle

komma i åtnjutande! Dessa skatter hafva de första dagarnes omstörtningar begrafvit på sådana djup, att hvarken hackan eller spettet kunna rycka dem ur deras graf.

På skiffern följde gneis, lätt igenkänlig på sin regelbundna och parallelskiffriga struktur, och derefter glimmerskiffer, fördelad i stora lameller i ögonen fallande genom sin tindrande glans.

De elektriska apparaternas ljus, hvilket återkastades af klippmassans små facetter, utsände sina strålar åt alla håll, och jag trodde mig färdas genom en ihålig diamant, i hvilken dessa strålar bröto sig i tusende bländande färger.

Omkring klockan sex började denna ljusfest märkbart aftaga, nästan upphöra; väggarna antogo ett kristalliniskt, men dystert utseende; glimmern blandade sig förtroligare med fältspat och qvarts, för att bilda den egentliga klippan, den framför alla andra hårda stenen, som, utan att krossas, uppbär jordklotets fyra våningar. Vi voro inmurade i granitens ofantliga fängelse.

Klockan var åtta på aftonen. Vatten saknades ännu och jag led förfärligt. Min onkel vandrade förut och ville icke stanna; ban lyssnade för att uppfånga sorlet af någon källa, men ban hörde intet!

Imellertid vägrade mina ben att bära mig, men jag motstod mina plågor, för att icke tvinga min onkel att stanna, hvilket skulle för honom utgjort ett förtviflans slag, ty dagen, den sista som tillhörde honom, led mot sitt slut.

Slutligen öfvergåfvo mig krafterna; jag uppgaf ett rop och föll omkull.

— Hjelp! jag dör.

Min onkel vände om ; ban betraktade mig med korslagda armar och uttalade slutligen följande dystra ord:

— Allt är slut!

En åtbörd af vrede träffade för sista gången mina blickar, innan mina ögon föllo tillhopa.

Då jag åter öppnade dem, såg jag mina båda följeslagare ligga orörliga, insvepta i sina filtar. Sofvo de? För min del kunde jag icke njuta ett ögonblicks sömn; jag led allt för mycket, framför allt af tanken på att något botemedel icke fans för mitt onda. Min onkels sista ord genljödo i mina öron: allt var slut! I ett sådant tillstånd af svaghet var det nemligen otänkbart att åter hinna upp till jordens yta.

Yi hade en halfannan mil tjock jordskorpa öfver oss, och det förekom mig, som om denna massa tryckte med hela sin tyngd på mina axlar. Jag kände mig förkrossad och gjorde våldsamma ansträngningar för att vända mig på min granitbädd.

Några timmar förflöto. En djup, graflik tystnad herskade omkring oss; intet ljud trängde igenom dessa murar, af hvilka den tunnaste höll några mil i tjocklek.

Midt under min domning tyckte jag mig emellertid höra ett buller. Det var mörkt i tunneln, men då jag ansträngde mina ögon, kunde jag se isländaren försvinna med lampan i handen.

Hvarför gick Hans bort? Öfvergaf han oss? Onkel sof. Jag ville ropa, men min röst kunde icke tränga fram öfver mina förtorkade läppar. Det var nu alldeles mörkt, och det sista ljudet hade dött bort.

— Hans öfvergifver oss! Hans! Hans!

Dessa ord uttalade jag dock blott inom mig sjelf; längre kommo de icke. Men efter det första ögonblickets förskräckelse blygdes jag för mina misstankar mot en man, i hvars uppförande dittills ingenting misstänkt förekommit. Hans' bortgång kunde icke vara en flykt, ty i stället för att gå uppåt galleriet gick ban utför detsamma; onda afsigter skulle fört honom uppåt, icke nedåt. Denna tanke lugnade mig något något och ledde mig på en annan tankegång. Blott ett allvarsamt motiv hade kunnat rycka denna lugna man ur hans hvila. Gicktjugotredje kapitlet

han ut på upptäckter? Hade han kanske under nattens tystnad hört något sorl, som icke hunnit fram till mig?

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Under en timmes tid sökte jag att under full yrsel begrunda alla de skäl, som kunnat förmå den lugna jägaren att handla så, och de mest galna idéer upprunno i min hjerna. Jag trodde, att jag var på väg att förlora förståndet!

Men ändtligen hördes buller af fotsteg från tunnelns djup, och Hans kom åter upp. Ett matt ljussken började synas på väggarna och framskymtade slutligen i gångens öppning. Hans visade sig.

Han gick fram till min onkel, lade handen på hans axel och väckte honom sakta. Onkel reste sig upp.

— Hvad är det? — frågade han.

— Vatten! — svarade jägaren.

Jag kunde frestas tro, att under inflytandet af häftiga plågor hvar och en blir polyglott. Jag förstod icke ett ord danska och likväl begrep jag af instinkt vår vägvisares ord.

— Vatten! vatten! — skrek jag, klappande händerna och gestikulerande som en vansinnig.

— Vatten! — upprepade min onkel. — Hvar? — frågade ban på isländska.

— Nedåt, — svarade Hans.

— Hvar? Nedåt! — Jag förstod allt. Jag fattade jägarens händer och tryckte dem, under det han lugnt betraktade mig.

Tillrustningarna för färden upptogo icke lång tid, och snart vandrade vi i en gång, hvars lutning alltjemt tilltog.

En timme senare hade vi framträngt omkring tusen

famnar och kommit tvåtusen fot på djupet.

I detta ögonblick hörde jag tydligt ett ovanligt ljud i granitmurens sidor, ett slags doft brusande, likt en aflägsen åska. Då vi under den första halftimmens marsch icke träffade på den omtalade källan, kände jag mig åter intagas af ångest, men då underrättade mig min onkel om orsaken till det buller som hördes.

— Hans har inte bedragit sig, — sade ban; — hvad du der hör är brusandet af en bäck.

— En bäck! — utropade jag.

— Man kan ej tvifla derpå; en underjordisk flod löper rundt omkring oss!

Eggade af hoppet påskyndade vi våra steg. Jag kände icke längre någon trötthet. Kedan detta sorl af rinnande vatten uppfriskade mig. Det tilltog märkbart; strömmen, som länge hållit sig öfver våra hufvuden, lopp nu, brusande och skummande, i den venstra väggen. Jag lade ofta min hand på klippan, i förhoppning att der finna spår af svettning eller fuktighet, men förgäfves.

Ännu en halftimme förflöt, ännu en half mil till-ryggalades.

Det blef då klart för mig, att jägaren under sin frånvaro icke kunnat sträcka sina undersökningar utöfver denna punkt. Ledd af en för bergsbor och vattenupptäckare egendomlig instinkt "kände" han denna ström tvärs igenom klippan, men säkerligen hade ban ej sett den ovärderliga flytande vätskan; han hade icke släckt sin törst deruti.

Snart blef det till och med troligt, att om vi gingo längre skulle vi aflägsna oss från strömmen, hvars brusande började blifva allt svagare.

Vi vände då om. Hans stannade just på den punkt, der strömmen tycktes vara oss närmast.

Jag satte mig bredvid muren, under det vattnet

flöt fram med utomordentlig häftighet två fot ifrån mig; men en granitmur skilde oss ännu åt.

Utan att tänka, utan att fråga mig om icke något medel fans att komma åt detta vatten, öfverlemnade jag mig åt ett ögonblicks förtviflan.

Hans såg på mig, och jag trodde mig se ett leende framskymta på hans läppar.

Han steg upp och fattade sin lampa ; jag följde honom. Han styrde sina steg mot muren; jag betraktade honom. Han lade örat till den torra klippan och förde det långsamt utefter muren, uppmärksamt lyssnande. Jag förstod, att han sökte just den punkt, der strömmens brusande hördes starkast, och denna punkt påträffade ban i venstra sidoväggen, tre fot ofvanför marken.

Jag kände mig i högsta grad upprörd och vågade icke ana, hvad jägaren ämnade göra, men jag måste helt och hållet gilla det, och jag öfverhopade honom med mina tacksamhetsbetygelser, då jag såg honom fatta sitt jern-spett för att angripa sjelfva klippan.

— Räddade! — ropade jag.

— Ja, — utropade min onkel utom sig, — Hans har rätt! Prisad vare den modige jägaren! Vi skulle inte hafva hittat på den utvägen!

Det tror jag väl! Ett sådant medel, huru enkelt det än var, skulle aldrig fallit oss in, ty ingenting var farligare än att gifva ett slag med hackan i denna jordmassa. Om något ras skulle inträffa, som krossade oss! Och om strömmen skulle rycka oss med sig, då den bröt fram tvärs igenom klippan! Dessa faror voro ingalunda inbillade, men ingen fruktan för ras eller öfversvämning kunde nu hejda oss, och vår törst var så häftig, att vi skulle ha gräft igenom Oceanens botten för att stilla den.

Hans grep sig an med detta arbete, som hvarken min onkel eller jag kunnat verkställa. Otåligheten skulle fört våra händer, och klippan flugit i stycken under de häftiga slagen. Den lugna och förståndiga vägvisaren

angrep deremot bergväggen oupphörligt med lätta, men tätt upprepade stötar, och gjorde sålunda en öppning om sex tums vidd. Jag hörde strömmens brus ökas och tyckte mig redan känna det välgörande vattnet fukta mina läppar.

Snart inträngde spettet två fot i granitmuren. Arbetet hade räckt mer än en timme, och jag våndades af otålighet! Min onkel ville tillgripa kraftiga medel; jag hade stor lhöda att hejda honom, och han fattade redan sitt jernspett, då plötsligt en hväsning lät höra sig, och strax derpå sprang en vattenstråle fram ur klippmuren och bröt sig mot den motsatta väggen.

Hans, som blifvit till hälften kullkastad af stöten, kunde icke återhålla ett rop af smärta, och jag fann orsaken dertill, då jag doppade mina händer i vattenstrålen och i min ordning uppgaf ett häftigt rop — vattnet var kokhett.

— Vatten af hundra graders värme! — utropade jag.

— Nåja, det svalnar väl! — svarade min onkel.

Gången uppfyldes af ångor, på samma gång en bäck

bildade sig och försvann i de underjordiska krökningarna; inom kort hemtade vi derutur vår första klunk.

Ack, hvilken njutning! hvilken onämnbar vällustf Hvad var detta för vatten? Hvarifrån kom det? Det var oss likgiltigt, det var vatten, och ehuru ännu varmt, återskänkte det oss lifvet, som stod i begrepp att fly. Jag drack utan uppehåll, utan att ens smaka.

Först efter en minuts njutning utropade jag:

'— Men det är ju jernhaltigt vatten!

— Förträffligt för magen, — svarade min onkel, — och synnerligen stärkande. Detta är lika godt som att göra en resa till Spaa eller Töplitz!

— Ack, hvad det är godt!

— Det tror jag nog, ett vatten som är hemtadt två mil under jordytan. Det har en ingalunda obehaglig bläcksm^k. Hans har här gjort oss en ypperlig tjenst,tjugotredje kapitlet

och jag föreslår derför, att vi gifva hans namn åt denna helsobringande bäck.

— Bra! — utropade jag.

Och namnet Hans-bäcken antogs genast.

Hans blef just icke stolt deraf, och efter att måttligt hafva förfriskat sig, satte ban sig i ett hörn, lika lugn som vanligt.

— Nu, — sade jag, — böra vi inte låta detta vatten förrinna.

— Hvartill skulle det gagna? — svarade min onkel. — Jag misstänker att källan är outtömlig.

— Hvad rör det oss! Låtom oss fylla säcken och flaskorna och sedan försöka täppa till öppningen.

Mitt råd följdes. Hans bemödade sig att tillstoppa hålet i väggen med stenskärfvor och tygstycken; men det var ingen lätt sak, ty han brände händerna utan att lyckas och trycket var så betydligt, att alla våra ansträngningar förblefvo fruktlösa.

— Det är tydligt, -— sade jag, — att de öfra sam-samlingarna af detta rinnande vatten, att döma efter strålens styrka, befinna sig på en betydlig höjd.

— Utan tvifvel, — svarade min onkel; — det är tusen atmosferers tryck, om denna vattenkolonn har trettiotvåtusen fots höjd. Men jag får en idé!

— Hvilken då?

— Hvarför envisas vi att stänga denna öppning?

— Emedan . . .

Jag var i förlägenhet för att finna något skäl.

— Äro vi säkra om att åter kunna fylla våra flaskor, då de blifva tomma?

— Nej, visst inte.

— Nåväl, låt då vattnet rinna! Det skall enligt naturens ordning flyta nedåt och tjena till ledning för dem, som det skall läska under vägen!

— Bra påhittadt! — utropade jag, — och medEn vattenstråle sprang fram ur lslippmuren (sid. 142).

denna bäck till följeslagare fins inte något skäl, hvarför vi ej skulle lyckas i våra planer.

— Aha! tror du det, min gosse? — sade professorn skrattande.

— Jag gör mer än det, jag är säker derpå.

— Ett ögonblick! Låtom oss att börja med hvila några timmar.

Jag glömde verkligen, att det var njitt, men kronometern åtog sig att påminna mig derom, och snart föllo vi alla, tillräckligt återstälda och uppfriskade, i djup sömn.

TJUGUFJERDE KAPITLET.

Morgonen derpå hade vi redan glömt våra utståndna lidanden. Jag förundrade mig i början öfver, att jag icke var törstig och frågade efter orsaken dertill; men bäcken, som sorlande framflöt vid mina fötter, gaf mig svaret derpå.

Vi frukosterade och drucko af detta förträffliga jern» haltiga vatten. Jag kände mig åter vid friska krafter och fullt besluten att gå långt. Hvarför skulle icke en förtröstansfull menniska såsom min onkel lyckas, med en skicklig vägvisare sådan som Hans och en "beslutsam" brorson som jag? Sådana voro de vackra tankar, som jagade genom min hjerna! Om man föreslagit mig att åter stiga upp till Sneffels' spets, skulle jag fortryt-samt vägrat dertill.

Men lyckligtvis var det blott fråga om att gå nedåt.

— Låtom oss gå! — ropade jag och framkallade genom min entusiastiska ton jordklotets slumrande ekon.

Marschen började åter Torsdagsmorgonen klockan åtta. Granitgången, som slingrade sig i många bugter, företedde oväntade krökningar och liknade början till en labyrint; men i allmänhet var dess hufvudrigtning alltid sydostlig. Min onkel försummade icke att med största omsorg studera sin kompass, för att hålla reda på den tillryggalagda vägen.

Galleriet fortlöpte nästan horisontelt, med på sin

höjd tre centimeters lutning på metern. Bäcken löpp säktä sorlande under våra fötter; jag jemförde den med en väl» villig tomte, som ledde oss genom jorden, och smekte med handen den ljumma najaden, hvars sång beledsagade våra steg. Mitt goda lynne tog gerna en mytologisk Vändning.

Hvad min onkel angick, han som blott drömde om den vertikala rigtningen, så förargade ban sig öfver vägens jemnhet. Hans färd förlängde sig i oändlighet, och i stället för att enligt hans uttryck följa jordradien, gick han genom hypotenusan. Men vi hade intet val, och så länge vi närmade oss medelpunkten, huru litet det än var, fingo vi icke beklaga oss.

För öfrigt tilltogo sluttningarna då och då; najaden företog sig att bullersamt tumla utför, och vi nedstego djupare i dess sällskap.

Med ett ord: vi gingo denna och den följande dagen en lång väg i horisontel, men en jemförelsevis obetydlig i vertikal rigtning.

Fredagsaftonen, den 12 Juli, borde vi efter beräkning vara trettio mil sydost från Reykiavik och på ett djup af två och en half mil.

Då öppnade sig en temligen afskräckande brunn under våra fötter, och min onkel kunde icke afhålla sig ifrån att klappa i händerna, då han beräknade sidornas branthet.

— Den der skall föra oss långt, — ropade han, — och lätt, ty utsprången från klipporna bilda en verklig trappa!

Till förekommande af all olycka gjorde Hans i ordning tågen, och nedstigandet började. Jag vill icke kalla det farligt, ty jag var redan förtrogen med detta slags öfning.

Öppningen bestod af en trång remna i den massiva klippan, af samma slag som en afskärande klyfta i en stenkolsgrufva, och hade tydligen uppstått vid tiden

jordens afsvalning genom jordmassans sammandragning. Om den fordom tjenat till aflopp för de eruptiva massor, som utslungades af Sneffels, så kunde jag icke förklara för mig, att dessa icke efterlemnat något spår. Vi ned-stego utför ett slags vindeltrappa, som man skulle kunnat tro vara gjord af menniskohand.

Hvarje qvartstimme måste vi stanna för att hemta nödig hvila och återgifva våra ben deras spänstighet. Vi satte oss då på något klippstycke, språkade under det vi åto och släckte vår törst ur bäcken.

Det behöfver icke tilläggas, att Hans-bäcken i denna klyfta förvandlades till en kaskad på bekostnad af sin volym, men naturligtvis skulle den med mindre skarp sluttning återtaga sitt fredliga lopp. I detta ögonblick påminde den om min värde onkel, hans otålighet och hans vrede, då den deremot under sitt stilla lopp liknade den lugna isländska jägaren.

Den 13 och 14 Juli följde vi klyftans spiraler och inträngde allt längre i jordskorpan. Vi voro nu nära fem mil under hafsytan. Men den 15 mot middagen antog klyftan, allt i sydostlig rigtning, en vida mindre lutning af omkring fyrtiofem grader.

Vägen blef då beqväm och rent af enformig, och resan erbjöd icke någon omvexling.

Onsdagen den 17 voro vi omsider sju mil under jorden och ungefär femtio mil från Sneffels. Ehuru vi voro något litet uttröttade, var dock vårt helsotillstånd godt, och reseapoteket ännu orördt.

Timme efter timme antecknade min onkel hvad kompassen, kronometern, manometern och termometern an-gåfvo, och offentliggjorde sedan allt i den vetenskapliga berättelsen om sin resa. Han kunde således med lätthet göra sig reda för sin belägenhet. Då ban upplyste mig om, att vi befunno oss på ett horisontelt afstånd af femtio mil från utgångspunkten, kunde jag icke undertrycka ett utrop.

— Hvad är det? — frågade ban.

— Ingenting, men jag gjorde en reflexion.

— Hvilken då, min gosse?

— Jo, att om era kalkyler äro rigtiga, så befinna vi oss inte längre under Island.

— Tror du det?

— Det är lätt att öfvertyga sig derom, — sade jag, och mätte ut afståndet på kartan. — Jag bedrog mig inte, — fortfor jag. — Vi hafva lemnat Cap Portland bakom oss, och dessa femtio mil i sydost hafva fört oss midt under hafvet.

— Midt under hafvet, — svarade onkel och gnuggade händerna.

— Således, — utbrast jag, — utbreder sig oceanen öfver våra hufvuden.

— Ack, Axel, ingenting är naturligare! Fins det inte kolgrufvor vid Newcastle, som gå långt under vattnet?

Professorn kunde finna denna belägenhet mycket naturlig, men tanken på att vandra under hafvet upphörde .icke att oroa mig. Och likväl gjorde det föga till saken, om Islands slätter och berg eller Atlantens böljor sträckte sig öfver våra hufvuden, blott granitstommen var solid. Dessutom vande jag mig snart vid denna tanke, ty gången, stundom rak, stundom slingrande, nyckfull i sin lutning som i sina krökningar, men beständigt fortlöpande i sydost och beständigt sänkande sig, förde oss hastigt till betydliga djup.

Tre dagar senare, Lördagen den 20 Juli, kommo vi på aftonen till ett slags temligen rymlig grotta; min onkel lemnade Hans som vanligt tre speciel- i vecko-aflöning och beslöt att egna följande dag åt hvila.

TJUGUFEMTE KAPITLET.

På Söndagsmorgonen vaknade jag derför utan den vanliga tanken på omedelbart uppbrott; och ehuru vi befunno oss djupt ned i afgrunden, var den dock derför icke mindre behaglig. Yi voro för öfrigt vana vid denna troglodytiska tillvaro; jag tänkte knappast på solen, stjernorna, månen, traden, husen, städerna, på alla dessa jordiska öfverflödsartiklar, som menniskan gjort till nödvändighetsvaror; i vår egenskap af fossilier föraktade vi dessa onyttiga saker.

Grottan bildade ett stort rum; på dess granitbotten framflöt sakta den trogna bäcken, hvars vatten på sådant afstånd från sin källa icke var varmare än den omgifvande luften och utan svårighet lät dricka sig.

Efter middagen ville professorn egna några timmar till att ordna sina dagliga anteckningar.

— Först och främst, — sade ban, — skall jag göra mina kalkyler för att noggrant bestämma vårt läge; jag vill vid återkomsten kunna rita en karta öfver vår färd, ett slags vertikal genomskärning af jordgloben, som skall framställa vår expedition i profil.

— Det blir ganska egendomligt, min onkel; men kunna era observationer ega tillräcklig grad af noggrannhet?

— Ja, jag har omsorgsfullt antecknat vinklarna och sluttningarna, och jag är säker om att inte misstaga mig. Låtom oss nu först se hvar vi äro. Tag kompassen och se efter, hvilken rigtning den angifver!

Jag betraktade instrumentet och svarade efter en uppmärksam granskning:

— Ost till syd.

— Godt! — sade professorn, i det ban antecknade observationen och gjorde några hastiga beräkningar. —

Jag slutar af mina observationer, att vi tillryggalagt åttiofem mil ifrån vår utgångspunkt.

— Således färdas vi under Atlantiska oceanen?

— Alldeles.

— Och i detta ögonblick rasar der kanske en storm, och fartyg skakas öfver våra hufvuden af vågor och vind?

— Allt för möjligt.

— Och hvalfiskar piska vårt fängelses murar med sina stjertar?

— Var lugn, Axel, de kunna ej rubba dem. Men låtom oss återgå till våra kalkyler. Vi äro i sydost, åttiofem mil från Sneffels' bas, och enligt mina föregående anteckningar uppskattar jag det djup vi uppnått till sexton mil.

— Sexton mil! — utropade jag.

— Helt visst.

— Men det är ju den yttersta gräns vetenskapen angifvit för jordskorpans tjocklek!

— Det nekar jag inte till.

— Och här skulle, enligt lagarna för temperaturens tilltagande, råda en värme af femtonhundra grader.

— "Skulle", min gosse.

— Och all denna granit skulle inte kunna bibehålla sig i fast form, utan vara fullkomligt flytande.

-— Du ser, att det inte är så, och att fakta såsom ofta är fallet strida mot teorierna.

Jag nödgas medgifva det, men det förvånar mig

likväl.

— Hvad visar termometern?

— Tjugusju och sex tiondels grader.

— Det fattas således blott fjortonhundrasjuttiotvå och fyra tiondels grader, för att de lärde skola få rätt. Läran om temperaturens proportionella stigande är således ett misstag. Humphry Davy bedrog sig alltså inte, och jag har följaktligen inte gjort orätt i att lyssna till honom. Hvad har du att svara derpå?

— Ingenting.

I sjelfva verket skulle jag haft mycket att säga. Jag medgaf ej på minsta sätt Davys teori; tvärtom höll jag fortfarande på central värmen, ehuru jag icke erfor dess verkningar. Jag ville hellre medgifva, att denna skorsten till en slocknad vulkan, beklädd med en betäckning af eldfast lava, icke tillät värmen att fortplanta sig genom dess väggar.

Men utan att uppehålla mig med att uppsöka nya argument, inskränkte jag mig till att taga situationen sådan den var.

— Onkel, — återtog jag, — jag anser alla era kalkyler vara rigtiga, men tillåt mig att draga en sträng slutsats deraf.

— Gör som du vill, min gosse.

— På den punkt vi befinna oss, på Islands latitud, är jordradien ungefär femtonhundraåttiotre mil?

— Femtonhundraåttiotre och en tredjedels mil.

— Låtom oss säga sextonhundra mil i rundt tal. Af en väg på sextonhundra mil hafva vi tillryggalagt tolf?

— Alldeles som du säger.

— Och detta med uppoffring af åttiofem mil i sned rigtning.

— Mycket rigtigt.

— På ungefär tjugu dagar?

— På tjugu dagar.

— Sexton mil utgöra en hundradel af jordens radio. Om vi fortsätta på samma sätt, skola vi använda tvåtusen dagar eller nära fem och ett halft år till ned-, stigandet!

Professorn svarade ioke.

— Oberäknadt att om sexton mil i vertikal rigtning tillryggaläggas på en horisontel sträcka af åttio mil, så återstår åttatusen mil i sydost, och långt innan vi hinna jordens medelpunkt skola vi hafva hamnat på någon punkt på dess yta!

— Bort med alla dina kalkyler! — svarade min onkel med en åtbörd af vrede. — Bort med alla dina hypoteser! Hvarpå grunda de sig? Hvem säger dig, att inte denna gång leder rakt till vårt mål? Dessutom har jag ett prejudikat för mig. Hvad jag gör, har en annan gjort, och då han lyckats, skall jag i min ordning lyckas.

— Jag hoppas det; men inte desto mindre må det tillåtas mig . . .

— Det är dig tillåtet att tiga, Axel, när du vill prata sådana dumheter.

Jag såg ganska väl, att den förfärlige professorn hotade att åter framträda under onkelns skepnad, och tog detta ad notam.

— Se nu på manometern, — återtog han. — Hvad visar den?

— Ett betydligt tryck.

— Godt! Du ser, att vi genom att nedstiga sakta, genom att småningom vänja oss vid atmosferens täthet alldeles inte lida deraf.

— Alldeles inte, med undantag af någon smärta i öronen.

— Det betyder ingenting, och du kan låta detta obehag försvinna genom att sätta den yttre luften i skyndsam förbindelse med luften i dina lungor.

— Mycket rigtigt, — svarade jag, fullt besluten att icke vidare motsäga min onkel. — Det är till och med ett verkligt nöje att känna sig försänkt i denna tätare atmosfer. Har ni märkt, med hvilken kraft ljudet fortplantar sig här?

— Ja visst. En döf skulle här slutligen höra förträffligt.

— Men denna täthet kommer utan tvifvel att ökas?

— Ja, enligt en temligen obestämd lag. Det är sant, att tyngden minskas i samma proportion som vi komma längre ned. Du vet, att dess verkan låter lif-tjugufemte ka pitt,et

Det var ett farligt nedstigande (sid. 155).

ligast känna sig på jordens yta, ocli att föremålen icke ega någon tyngd vid medelpunkten.

— Jag vet det; men säg mig: skall inte denna luft slutligen erhålla vattnets täthet?

— Utan tvifvel, under sjuhundratio atmosferers tryck.

— Och längre ned?

— Längre ned ökas tätheten ännu mer.

— Huru skola vi då komma ned?

— Hm! vi få lägga stenar i fickorna.

— Min sann, onkel, har ni inte svar på allt.

Jag vågade icke gå längre på hypotesernas område, ty jag skulle åter igen ha stött på någon omöjlighet, som satt professorn i eld och lågor.

Imellertid var det tydligt, att luften under ett tryck, som kunde uppgå till tusentals atmosferer, slutligen skulle öfvergå till fast form, och under förutsättning att våra kroppar härdat ut, måste man då stanna, trots alla rä-sonnemanger i verlden.

Men jag framdrog icke detta argument; min onkel skulle ha kommit med sin evinnerliga Saknussemm, en föregångare utan värde, ty äfven med antagande af den lärde isländarens sanningsenlighet, återstod alltid en mycket enkel sak att besvara:

Huru hade Saknussemm i sextonde seklet, då hvar-ken barometern eller manometern voro uppfunna, kunnat bestämma sin ankomst till jordens medelpunkt?

Men jag behöll detta inkast för mig sjelf och afvaktade händelsernas gång.

Återstoden af dagen förflöt under beräkningar och samtal. Jag höll alltid med professor Lidenbrock och

afundades den fullkomliga likgiltigheten hos Hans, som gick blindt dit ödet förde honom, utan att bekymra sig om orsaker och verkningar.

TJUGUSJETTE KAPITLET.

Man måste erkänna, att allt hittills gått väl, och jag skulle haft orätt att beklaga mig. Om "medeltalet" af svårigheter icke ökades, kunde vi icke förfela att

uppnå vårt mål. Ocli hvilken ära skulle vi inte då skörda! Jag hade redan kommit derhän, att helt allvarsamt tänka på detta sätt à la Lidenbrock. Berodde detta på den främmande omgifning, hvari jag lefde ? Kanske.

Brantare sluttningar, några till och med förfärligt vertikala, förde oss på några dagar djupt ned i den inre kärnan. Vissa dagar hunno vi halfannan à två mil närmare medelpunkten. Det var ett farligt nedstigande, dervid Hans' skicklighet och beundransvärda kallblodighet voro oss till stor nytta. Den känslolöse isländaren uppoffrade sig med en obegriplig liknöjdhet, och tack vare honom passerades månget svårt ställe, som vi allena icke skulle kunnat öfvergå.

Hans' tystlåtenhet tilltog dag för dag, och jag tror till och med att den smittade oss. De yttre föremålen hafva en reel inverkan på vår hjerna, och den, som stänger in sig mellan fyra väggar, förlorar slutligen förmågan att kombinera tankar och ord. Huru många cellfångar hafva ej blifvit försoffade, om ej vansinniga, af brist på öfning för tankeförmögenheterna!

Under de tvenne veckor, hvilka närmast följde på vårt sista samtal, inträffade ingenting som är värdt att omtala. Jag återfinner icke i mitt minne, och detta af goda skäl, mer än en enda tilldragelse af ytterligt allvarsam beskaffenhet, och det skulle vara mig svårt att glömma den minsta detalj deraf.

Den 7 Augusti hade vårt oafbrutna nedstigande fört oss till ett djup af tretton mil, det vill säga, att öfver våra hufvuden funnos tretton mil klippor, oceaner, kontinenter och städer. Vi borde då vara tvåhundra mil aflägsna från Island.

Denna dag följde tunneln ett föga lutande plan.

Jag gick förut. Min onkel bar den ena af de båda Ruhmkorffska apparaterna och jag den andra. Under vägen granskade jag granitbäddarna.

På en gång upptäckte jag, då jag händelsevis vände niig om, att jag var ensam.

— Godt, — tänkte jag, — jag har gått för fort, eller kanske hafva Hans och min onkel stannat på vägen; jag måste söka upp dem. Lyckligtvis stiger vägen inte mycket.

Jag vände om och vandrade en qvarts timme. Jag såg mig omkring; ingen syntes till. Jag ropade; intet svar hördes. Min röst förlorade sig ibland de ekon, som den plötsligen framkallade.

Jag började att känna mig orolig, och en rysning lopp igenom bela min kropp.

— Litet lugn, — sade jag med hög röst; — jag är säker om att återfinna mina följeslagare. Det fins inte två vägar! Jag var före dem; låtom oss således vända om.

Under en halftimme gick jàg åter uppåt; jag lyssnade, om icke något rop skulle ställas till mig, och i denna täta atmosfer kunde det hinna -mig på långt afstånd; men en ovanligt djup tystnad rådde i det ofantliga galleriet.

Jag stannade och kunde icke tro på min ensamhet; jag ville väl medgifva, att jag gått vilse, icke att jag var förlorad. Då man gått vilse, finner man åter rätta vägen.

— Låt se, upprepade jag, — då det inte fins mer än en väg, och de följa den, så bör jag återfinna dem; det behöfves blott att gå längre uppåt. Så vida de ej, då de inte se mig och kanske glömma att jag gick före dem,

också fallit på den tanken att gå tillbaka. Men till och med i sådant fall skall jag finna dem, om jag skyndar mig. Det är tydligt!

Jag upprepade dessa sista ord liksom en person, hvilken icke är öfvex-tygad, och jag behöfde lång tid att kombinera så enkla idéer.

Då uppstod ett tvifvel hos mig. Var jag verkligen före dem? Ja visst! Hans följde efter mig och gick

före min onkel. Han hade till och med stannat några ögonblick för att sätta packningen till rätta på sin rygg, och denna omständighet återkom i mitt minne. Just i detta ögonblick måste jag hafva gått vidare.

— Utomdess, — tänkte jag, — har jag ett säkert medel att inte gå vilse, en ledtråd i denna labyrint, som inte kan brista, min trogna bäck. Jag behöfver blott följa den uppför dess lopp, så skall jag ovilkorligen återfinna mina följeslagares spår.

Denna tankegång gaf mig nytt mod, och jag beslöt att utan ett ögonblicks dröjsmål åter begifva mig å stad.

Huru välsignade jag ej nu min onkels förutseende, då han hindrade jägaren att tillstoppa den öppning, ban gjort i granitväggen! Nu skulle denna välgörande källa, efter att hafva läskat oss under färden, leda mig genom gångens slingrande krökningar.

Men innan jag gick uppåt, tänkte jag, att en tvagning skulle göra mig godt.

Jag böjde mig derför ned för att doppa min panna i Hans-bäckens vatten.

Må man döma om min häpnad!

Jag kände en torr och jemn granit! Bäcken flöt ej längre vid mina fötter!

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Min förtviflan kan ej beskrifvas! inga ord på menskligt språk kunna uttrycka mina känslor. Jag var lefvande begrafven, med utsigt att dö af hungerns och törstens qval.

Hvad denna klippa förekom mig förtorkad! Maskin-messigt förde jag mina brännheta händer öfver marken.

Men hur hade jag kommit att öfvergifva bäckens

lopp, ty den fans inte längre der! Jag förstod nu skälet till den underliga tystnaden, då jag sista gången lyssnade, om icke något rop från mina följeslagare skulle hinna fram till mina öron. I det ögonblick, då mina steg först förirrade sig på den origtiga vägen, märkte jag icke bäckens frånvaro, och det var tydligt, att galleriet samtidigt delat sig framför mig, under det att Hans-bäcken, följande en annan sluttning, aflägsnat sig med sina följeslagare mot okända djup!

Huru skulle jag komma tillbaka? Några spår funnos icke, och min fot lemnade icke något märke på graniten. Jag bråkade min hjerna för att söka en lösning på detta olösliga problem, men min belägenhet kunde sammanfattas i det enda ordet: förlorad!

Ja! förlorad på ett djup, som syntes mig omätligt! Denna trettio mils jordskorpa tryckte med förfärande tyngd på mina axlar; jag kände mig förkrossad.

Jag sökte att rigta mina tankar på jordiska förhållanden, men det var blott med möda, jag lyckades deri. Hamburg, huset vid Königsstrasse, min stackars Graüben, bela denna verld, under hvilken jag irrade, passerade hastigt förbi min uppjagade inbillning. Under en liflig hallucination genomgick jag resans händelser, öfverfarten, Island, Fridriksson, Sneffels! Och jag sade till mig sjelf, att om jag i min nuvarande belägenhet ännu hyste det minsta hopp, så var det ett tecken till galenskap, och att det vore bättre att rent af förtvifla!

Hvilken mensklig magt kunde i sjelfva verket återföra mig till jordklotets yta och öppna dessa ofantliga hvalf, som höjde sig öfver mitt hufvud? Hvem kunde föra mig på återvägen och sammanföra mig med mina följeslagare ?

— Ack, min onkel! — utropade jag i en ton af förtviflan.

Det var det enda förebrående ord, som kom öfver

mina läppar, ty jag förstod, livad den olycklige mannen måste lida medan lian i sin ordning sökte mig.

Då jag sålunda fann mig utan all mensklig lijelp, oförmögen att företaga något till min räddning, tänkte jag på himlens hjelp. Minnen från min barndom och hågkomsten af min mor, som jag icke sett sedan den tid, då hon brukade kyssa mig, återkommo för mitt sinne. Jag tog min tillflykt till bönen, hur liten rättighet jag än kunde ega att blifva bönhörd af Gud, då jag så sent vände mig till honom, och anropade honom med brinnande andakt.

Bönen återgaf mig något lugn, och jag förmådde koncentrera alla mina själskrafter på min närvarande belägenhet.

Jag hade lifsmedel för tre dagar, och min vattenflaska var full. Imellertid kunde jag icke förblifva ensam längre; men skulle jag vandra uppåt eller nedåt?

Tydligen uppåt, allt jemt uppåt!

På sådant sätt borde jag komma till den punkt, der jag afvikit från bäcken, till den bedröfliga delningspunkten. En gång der, med bäcken under mina fötter, kunde jag alltid åter hinna toppen af Sneffels.

Hvarför hade jag icke kommit att tänka derpå förut? Deri låg uppenbarligen en utsigt till räddning, och det angelägnaste var således att återfinna Hans-bäckens lopp.

Jag reste mig upp och vandrade uppför det temligen brant sluttande galleriet, stödjande mig på min jern-skodda käpp. Jag vandrade framåt, uppfyld af hopp och utan oro, liksom en man, hvilken icke har något val i afseende å den väg, han skall följa.

Under en halftimmes tid hejdade ingenting mina steg; jag försökte att igenkänna min väg på tunnelns form, på vissa klippors ojemnheter, på krökningarna, men jag fann intet särskildt kännemärke och insåg snart, att detta galleri icke kunde återföra mig till delnings-

punkten. Den saknade utgång; jag stötte emot en ogenomtränglig mur och föll omkull på klippan.

Den förskräckelse och förtviflan, hvaraf jag då intogs, förmår jag ej beskrifva; jag låg der tillintetgjord. Min sista förhoppning hade blifvit krossad mot denna granitmur.

^Förlorad i denna labyrint, hvars krokar korsade sig i alla rigtningar, kunde jag ej mera försöka en omöjlig flykt; jag skulle dö den förfärligaste död! Men besynnerligt nog föll det mig in, att om min förstenade kropp en dag återfunnes, skulle dess upptäckt trettio mil ned i jordens inre framkalla allvarsamma vetenskapliga diskussioner !

Jag ville tala högt, men förmådde endast frambringa oartikulerade ljud öfver mina förtorkade läppar; jag flämtade af ångest.

Midt under denna ängslan intogs min själ af en ny förskräckelse. Min lampa föll till marken ocli gick sönder; jag^ hade intet, hvarmed jag kunde iståndsätta den. Ljuset bleknade redan och skulle snart slockna!

Jag såg på, huru ljusstrålen minskades i apparatens rör. En bel procession af rörliga skuggor framträdde på de mörka väggarna. Jag vågade icke blinka med ögonlocken af fruktan att förlora den minsta strimma af detta flyktande sken! I hvarje ögonblick tyckte jag, att det skulle slockna och mörkret uppsluka mig.

Slutligen flämtade en sista ljusglimt i lampan, och jag följde den, jag slukade den med blicken, jag rigtade bela min synkraft på densamma, liksom på den sista skymt af ljus, som det var mig förbehållet att uppfatta, ocli begrofs derefter i det oändliga mörkret.

Ett förskräckligt skri undslapp mig! På jorden, äfven under de mörkaste nätter, försvinner aldrig ljuset helt och hållet! Det är diffust, mycket svagt, men hur litet än återstår deraf, uppfångas det dock af ögats näthinna! Men här fans intet; det fullkomliga mörkret gjorde mig i ordets egentliga bemärkelse blind.TJUGUSJUNDE KAPITLET

"Axel, Axel! är det du?" (sid. 164).

Då förvirrades mitt hufvud. Jag steg upp med utsträckta armar, försökande ett det mest smärtsamma famlande. Jag flydde, rusande på måfå framåt i denna intrasslade labyrint, ständigt nedåt, springande tvärt igenom jordskorpan, liksom en invånare i de underjordiska

klyftorna, ropande, skrikande, vrålande, stundom stötande mig mot de skrofliga klipporna, fallande omkull och åter resande mig upp blodig, sökande att insupa det blod, som strömmade öfver mitt ansigte och beständigt väntande att någon klippmur plötsligen skulle uppställa ett hinder, hvaremot mitt hufvud kunde krossas!

Hvart förde mig detta vansinniga lopp? Jag var helt och hållet okunnig derom. Efter flera timmars förlopp och med uttömda krafter föll jag som en liflös massa ned invid väggen och förlorade sansen!

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Då jag åter kom till sans var mitt ansigte fuktigt, men fuktigt af tårar. Jag kan icke säga, huru länge detta tillstånd af känslolöshet varade, ty jag kunde icke längre hålla reda på tidens gång. Aldrig har någon varit så ensam som jag, aldrig så fullkomligt öfvergifven!

Efter fallet hade jag förlorat mycket blod och kände mig öfvergjuten deraf. Ack, hvad jag sörjde öfver att jag icke redan var död! Jag ville icke tänka mer, jag förjagade hvarje minne, och öfverväldigad af smärta rullade jag mig närmare den motsatta väggen.

Redan kände jag vanmagten ånyo intaga mig, då ett starkt buller träffade mina öron. Det liknade ett långt utdraget åskdunder, och jag hörde ljudvågorna småningom förlora sig i afgrundens aflägsna djup.

Hvarifrån härledde sig detta buller? Utan tvifvel från något fenomen, som inträffade i jordmassans sköte! Någon gasexplosion eller fallet af något väldigt jordlager!

Jag lyssnade för att få höra, om detta buller skulle förnyas. En qvarts timme förflöt, hvarunder gallerietTJUGUÅTTONDE KAPITLET

var försänkt i en tystnad så djup, att jag till och med hörde mitt eget hjertas slag.

På en gång tyckte sig mitt öra, som händelsevis befann sig tätt invid klippmuren, uppfatta obestämda, ofattliga, aflägsna ord. En darrning genomflög mig.

— Det är en inbillning! — tänkte jag.

Men nej! Då jag lyssnade ännu uppmärksammare, hörde jag tydligen ett mummel af röster, ehuru min svaghet icke tillät mig att fatta hvad som yttrades. Imellertid talade man, derom var jag säker.

Ett ögonblick fruktade jag, att det kunde vara mina egna ord som återgåfvos af ekot. Kanske hade jag ropat utan att veta derom; jag tillslöt derför hårdt mina läppar och lade ånyo mitt öra till väggen.

— Ja, bestämdt; man talar! man talar!

Då jag flyttade mig några fot utefter muren, hörde jag till och med tydligt röster. Jag lyckades uppfatta ord, ehuru

obestämda, orediga, obegripliga, hvilka hunno fram till mig, liksom om de blifvit yttrade med låg röst, så att säga frammumlade. Ordet "förlorad" upprepades flera gånger med smärtsam ton.

Hvad betydde detta? Hvem yttrade det? Utan tvifvel min onkel eller Hans. Men om jag hörde dem, så borde de också höra mig.

— Hitåt! — ropade jag af alla mina krafter, —

hitåt!

Jag lyssnade efter ett svar, ett rop, en suck, men ingenting hördes. Några minuter förflöto. En hel verld af idéer uppsteg i min själ; jag trodde att min försvagade röst icke kunde hinna fram till mina följeslagare.

— Ty det är de som tala, — upprepade jag. — Hvilka andra menniskor skulle väl vara begrafna här, trettio mil under jordytan?

Jag började åter lyssna. Under det jag förde mitt öra fram och åter utefter bergväggen, fann jag en punkt,

der rösterna tycktes uppnå sin största intensitet. Ordet "förlorad" träffade åter mitt öra och derpå hördes åter detta åskdunder, som väckt mig ur min domning.

— Nej, — sade jag, — nej! Dessa röster höras inte tvärs igenom bergmassan. Väggen är bildad af granit, som inte skulle släppa igenom ljudet af det starkaste skott! Detta buller kommer genom sjelfva galleriet! Det måste vara en verkan af alldeles egendomliga akustiska förhållanden.

Åter igen lyssnade jag, och denna gång, ja! denna gång hörde jag tydligt mitt namn ropas genom klipp-hvalfven!

Det var min onkel, som uttalade det! Han språ-kade med vägvisaren, och ordet "förlorad" upprepades flere gånger på danska.

Då förstod jag allt. För att kunna höras måste jag tala invid denna mur, som tjenade att leda ljudet af min röst, liksom tråden leder elektriciteten.

Men jag hade ingen tid att förlora. Mina följeslagare behöfde blott aflägsna sig några steg för att det akustiska fenomenet skulle upphöra. Jag närmade mig således muren och uttalade så tydligt jag förmådde orden: Onkel Lidenbrock!

Nu väntade jag under den yttersta ångest. Ljudets hastighet är icke utomordentligt stor, och luftlagrens täthet ökar icke ens dess hastighet. Några sekellånga sekunder förflöto, då slutligen dessa ord hunno fram till mina öron:

— Axel, Axel! är det du?

— Ja! Ja! — svarade jag.

— Mitt barn, hvar är du?

— Förlorad, i det djupaste mörker.

— Och din lykta?

— Slocknad.

— Och bäcken?

— Försvunnen.

— Axel, min stackars Axel, fatta mod!

— Mina krafter äro uttömda! Jag eger icke styrka att svara. Men tala till mig!

— Mod, — återtog min onkel. — Tala inte, hör på mig. Vi hafva sökt dig både uppåt och nedåt i galleriet. Omöjligt att finna dig. Ack! jag har sörjt öfver dig, mitt barn! Då vi trodde, att du allt jemt följde Hans-bäcken,

gingo vi slutligen åter nedåt, då och då aflossande böss-skott. Om våra röster nu kunna förena sig, så är det en rent akustisk effekt! Våra händer kunna inte nå hvarandra! Men förtvifla inte, Axel! Det är redan något att kunna höra hvarandra!

Under tiden hade jag reflekterat, och en viss ännu obestämd förhoppning återvände i min själ. Men först och främst fans en sak, som var af vigt för mig att känna. Jag närmade derför mina läppar till muren och sade:

— Onkel!

— Mitt barn! — svarades mig efter några ögonblick.

— Vi måste framför allt veta, huru långt vi äro aflägsna från hvarandra.166

— Det är lätt.

— Ni har ju er kronometer?

— Ja.

— Nåväl, tag den. Säg mitt namn och observera noggrant sekunden, då ni talar. Jag skall upprepa det så fort det hinner fram till mig, och ni iakttager på samma sätt precis det ögonblick, då mitt svar når er.

— Godt, och hälften af den tid, som förflyter mellan min fråga och ditt svar, angifver hur länge ljudet af min röst är på väg för att komma till dig.

— Alldeles så, onkel.

— Är du färdig?

— Ja.

— Nåväl, gif akt! jag skall uttala ditt namn.

Jag lade mitt öra intill väggen, och så fort namnet "Axel" nådde mig, svårade jag omedelbart "Axel", ocli väntade derefter.

— Fyrtio sekunder, — sade då min onkel. — Fyrtio sekunder hafva förflutit mellan de båda orden; ljudet behöfver således tjugu sekunder att uppstiga. Efter ett tusen tjugu fot i sekunden gör detta tjugutusen fyrahundra fot, eller en och fem åttondels mil.

— Halfannan mil! — mumlade jag.TJUGUÅTTONDE KAPITLET 167

— Nå! de kunna passeras, Axel!

— Men skall man gå uppåt eller nedåt?

— Nedåt, och hör på skälet! Vi hafva kommit till ett vidsträckt tomrum, der ett stort antal gallerier utmynna. Det som du följt leder med säkerhet hit, ty det tyckes som om alla dessa klyftor och jordsprickor skulle utstråla från den ofantliga grotta, der vi befinna oss. Stig derför upp och begif dig åter på väg. Gå, kryp om det behöfs, glid utför de branta sluttningarna, och du skall finna våra armar redo att emottaga dig viel vägens slut. Framåt, mitt barn, framåt!

Dessa ord återupplifvade mitt mod.

— Farväl, onkel! — ropade jag; — jag går. Våra röster kunna inte längre stå i förbindelse med hvarandra från det ögonblick, då jag lemnar denna punkt! Farväl således!

— Farväl, Axel! vi råkas åter!

Det var de sista ord jag hörde.

Detta öfverraskande samtal, som fördes tvärs igenom jordens massa på mer än en mils afstånd, slutades med

dessa förhoppningsfulla ord. Jag sände en bön af tacksamhet till Gud, som fört mig genom denna dystra, omätliga rymd till den enda punkt, der mina kamraters röster kunde nå mig. Denna högst förvånande akustiska effekt förklarades lätt genom fysikens lagar; den berodde på hvalfvets form och på bergartens ledande förmåga. Åtskilliga exempel kunna anföras på en dylik fortplantning af ljudet, som icke märkes på mellanliggande punkter. Jag erinrar mig, att samma fenomen blifvit observeradt på flera ställen, bland andra i det inre galleriet af S:t Pauls-dömen i London, och framför168

allt i de besynnerliga grottorna på Sicilien, dessa stenbrott i närheten af Syrakusa, af hvilka det i detta afseende märkvärdigaste är kändt under namnet Dionysii öra.

Jag erinrade mig allt detta, och jag insåg tydligt, att intet hinder skilde oss åt, alldenstund min onkels röst hann fram till mig. Om jag följde samma väg som ljudet, borde jag följaktligen också komma fram, så framt icke krafterna sveko mig.

Jag steg således upp och snarare släpade mig fram än gick. Sluttningen var tämligen brant, och jag gled utför densamma.

Snart tilltog hastigheten af min nedfärd i en förfärande grad och hotade att öfvergå till ett fall; men jag egde icke längre styrka att stanna.

Plötsligen förlorade jag fotfäste och kände mig störta nedåt, studsande mot de skroüiga sidorna af ett lodrätt galleri, en verklig brunn. Mitt hufvud stötte emot en skarp klippkant och jag förlorade sansen.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Då jag åter hemtat mig, befann jag mig i half-mörker, utsträckt på tjocka filtar. Min onkel satt bredvid mig, spårande i mitt ansigte efter en skymt af lif. Vid min första suck fattade ban min hand; vid min första blick uppgaf han ett glädjerop.

— Han lefver! han lefver! — utbrast han.

— Ja! — svarade jag med svag stämma.

— Mitt barn, — sade min onkel och tryckte mig till sitt bröst, — du är då räddad!

Jag blef lifligt rörd af den ton, hvarmed dessa ord uttalades, och ännu mer af de omsorger, som beledsagade dem. Men det fordrades också dylika händelser för att hos min onkel framkalla en sådan känsloutgjutelse.TJUGUÅTTONDE KAPITLET

I detta ögonblick infann sig Hans, och jag vågar påstå, att hans ögon uttryckte en liflig tillfredsställelse, då han såg min hand hvila i onkels.

— God dag, — sade ban.

— God dag, Hans, god dag, — mumlade jag. — Men säg mig nu, onkel, hvar vi i denna stund befinna oss.

— I morgon, Axel, i morgon; i dag är du ännu för svag. Jag har lagt kompresser på ditt hufvud, hvilka inte få rubbas; sof derför, min gosse, och i morgon skall du få veta allt.

— Men säg mig åtminstone, — återtog jag, — huru mycket klockan är och hvilken dag vi skrifva.

— Klockan är 11 på aftonen, och vi skrifva i dag Söndagen den 11 Augusti; men jag tillåter dig inte att göra flera frågor före den 12 i denna månad.

Jag kände mig verkligen mycket svag och mina ögon tillslöto sig ofrivilligt. Jag behöfde en natts hvila och inslumrade med den tanken, att min ensamhet varat fyra långa dagar.

Vid mitt uppvaknande följande morgon blickade jag omkring mig. Min bädd, som tillredts af alla våra resfiltar,

var inrättad i en förtjusande grotta, prydd med praktfulla stalaktiter och på bottnen betäckt med fin sand. Det var halfmörkt i grottan; ingen fackla, ingen lampa var tänd, och likväl inträngde en viss oförklarlig dager utifrån genom en trång öppning. Jag hörde också ett sväfvande och obestämdt buller, liknande plaskandet af vågor, som brytas mot en strand, och stundom till och med en vindfläkt.

Jag undrade, om jag verkligen var vaken eller ännu drömde, om ej mitt genom fallet sönderslagna hufvud förnam helt och hållet inbillade ljud. Men hvarken mina ögon eller mina öron kunde i detta afseende misstaga sig.

— Det är en stråle af dagsljuset, — tänkte jag, — som smyger sig ned genom denna klippremna! Det är verkligen brusandet af vågor! Ack, jag känner en frisk

vindfläkt! Bedrager jag mig ej, eller ha vi åter kommit till jordens yta? Har då onkel afstått från sin expedition, eller skalle den redan vara lyckligen afslutad?

Professorn inträdde, medan jag grubblade på dessa olösliga frågor.

— God morgon, Axel! — sade han muntert. — Jag skulle vilja slå vad- om, att du känner dig rask!

-— Ahjft, — svarade jag, i det jag satte mig upp i bädden.

— Det bör så vara, ty du har sofvit lugnt. Hans och jag hafva turvis vakat öfver dig och sett din förbättring göra märkbara framsteg.

— Ja, jag känner mig verkligen uppfriskad, och beviset därpå är, att jag skall göra heder åt den frukost, ni säkert vilja bjuda mig.

— Du skall få äta, min gosse. Febern har försvunnit. Hans bar på dina sår lagt jag vet inte hvilket slags salfva, hvars hemlighet isländarna känna till, och de hafva läkts förträffligt. Yår jägare är en präktig karl!

Medan onkel språkade, gjorde han i ordning litet mat, som jag glupskt slukade, oaktadt hans varningar. Under tiden öfverhopade jag honom med frågor, som han skyndade sig att besvara.

Jag erfor då, att mitt lyckliga fall hade fört mig just till ändan af ett nästan lodrätt galleri; och som jag kommit ned i en ordentlig ström af stenar, af hvilka den minsta varit tillräcklig för att krossa mig, var det tydligt, att en del af jordmassan störtat ned på samma gång som jag. Detta förskräckliga fortkomstmedel förde mig rakt i min onkels armar, der jag nedföll blödande och sanslös.

— Det är i sanning förvånande, — sade han, — att du inte blef dödad tusen gånger om. Men för Guds skull, låtom oss inte mer skiljas åt, ty vi skulle Riskera att aldrig mer återse hvarandra.

"Låtom oss inte mer skiljas åt!" Resan var så-

ledes inte slutad? Jag spärrade upp mina ögon af förvåning, hvilket omedelbart framkallade den frågan:

— Hvad menar du, Axel?

— Jag har en fråga att framställa. Ni säger att jag är frisk och sund?

— Utan tvifvel.

— Och alla mina lemmar helbregda?

— Ja visst.

— Och mitt hufvud?

— Ditt hufvud sitter, några kontusioner oberäknade, fullkomligt välbehållet på sin plats, på dina axlar.

— Nå, då fruktar jag, att min hjerna blifvit rubbad.

— Rubbad?

— Ja. Ha vi inte kommit tillbaka upp till jordens yta?

— Nej, visst inte!

— Då måste jag vara tokig, ty jag ser dagsljuset, jag hör bullret af vindens susande och vågornas brytning.

— Jaså! är det ingenting annat?

— Vill ni då förklara mig? . . .

— Jag förklarar ingenting för dig, ty det är oförklarligt; men du skall få se och förstå att den geologiska vetenskapen ännu inte sagt sitt sista ord.

— Låtom oss då gå ut, — utropade jag och reste mig hastigt upp.

— Nej, Axel, nej! friska luften kunde skada dig.

— Friska luften?

— Ja, blåsten är temligen häftig, och jag vill inte, att du blottställer dig på sådant sätt.

— Men jag försäkrar er, att jag mår förträffligt.

— Litet tålamod, min gosse. Ett recidiv skulle sätta oss i förlägenhet, ocli vi hafva ingen tid att förlora, ty öfverfarten kan blifva långvarig.

— Öfverfarten?

— Ja, hvila dig äfven i dag, så gå vi om bord i morgon.172

— Gå om bord?

Vid dessa ord rusade jag upp.

Gå om bord! Hade vi då en flod, en sjö, ett haf till vår disposition? Låg ett fartyg förtöjdt i någon hamn i jordens inre?

Min nyfikenhet var drifven till sin största höjd, och onkel försökte förgäfves att hålla mig tillbaka. Då han såg, att min otålighet skulle skada mig mer än tillfredsställandet af mina önskningar, gaf han vika.

Jag klädde mig hastigt, insvepte mig för försigtig-hets skull i en af filtarna och gick derpå ut ur grottan.

TRETTIONDE KAPITLET.

Först såg jag ingenting, ty mina ögon, som voro ovana vid ljuset, slöto sig genast. Men då jag åter kunde öppna dem, blef jag snarare häpen än förtjust.

— Hafvet! — utropade jag.

— Ja, — svarade min onkel, — Lidenbrocks haf, och jag vill tro, att inte någon annan seglare skall bestrida mig äran att hafva upptäckt det och rättigheten att gifva det mitt namn.

En vidsträckt vattenyta, början af en sjö eller af en ocean, utbredde sig bortom synkretsen. Stranden hade djupa inskärningar, och vågornas sista rörelser bort-dogo på en fin, gyllene sand, uppblandad med små snäckor, der skapelsens första varelser lefvat. Vågorna bröto sig der med detta klangfulla ljud, som är egendomligt för mycket stora och instängda rum. Ett lätt skum flög bort med en lindrig bris, och några fuktiga dunster träffade mitt ansigte. På denna lätt sluttande strand, ungefär hundra steg från vattenbrynet, höjde sig de första sluttningarna af de ofantliga klippor, som längre bort upptornade sig till en omätlig höjd. Några af dem af-TJUGUÅTTONDE KAPITLET

skuro stranden med sina skarpa branter, bildande uddar och utsprång, som nöttes af hafvets bränningar. Längre bort kunde ögat följa deras ryggar, som skarpt aftecknade sig mot horisonten.

Det var väl en verklig ocean, med de jordiska strändernas nyckfulla former, men ödslig och af ett förfärande vildt utseende.

Att mina blickar kunde vandra långt öfver detta haf berodde på ett egendomligt ljus, som upplyste de minsta föremål. Det var icke solskenet med dess bländande glans, dess intensiva ljusknippor, icke heller det bleka och obestämda skenet af "nattens stjerna", hvilket endast är ett återsken utan värme. Nej! Lyskraften hos detta diffusa ljus, dess klara hvithet, dess ringa värmegrad samt dess glans, som i sjelfva verket var större än månskenets, angåfvo tydligen ett elektriskt ursprung. Det liknade ett norrsken, ett stadigvarande kosmiskt fenomen, uppfyllande denna grotta, som var rymlig nog att innesluta en ocean.

Hvalfvet, som sträckte sig öfver mitt hufvud, himlen, om man så vill, tycktes bestå af stora moln, rörliga och oföränderliga ångor, hvilka till följd af kondensering borde vissa dagar upplösa sig i ett hällregn. Jag skulle hafva trott, att vattnets afdunstning kunde hämmas under ett så starkt atmosferiskt tryck, men icke desto mindre sväfvade, af någon för mig obekant fysisk orsak, stora moln i luften. Men nu "var det vackert väder". Det elektriska fluidum frambragte förvånande ljuseffekter bland de höga molnen. Skarpa skuggor aftecknade sig på deras undersida, men stundom smög sig en stråle med ovanlig styrka fram mellan två molnbäddar ända ned till oss. Det var ändock icke solen, t

emedan ljuset saknade värme, och dess verkan var dyster, utomordentligt melankolisk. I stället för ett firmament, strålande af stjernor, tänkte jag mig ofvanom dessa moln ett granithvalf, som förkrossade mig med sin tyngd, och

hela denna rymd, så ofantlig den än var, skulle ej räckt till för den anspråkslösaste drabants bana.

Jag erinrade mig den engelske kaptenens teori, hvilken liknade jorden vid ett stort ihåligt klot, i hvars inre luften förblef lysande till följd af trycket, och der tvenne planeter, Pluto och Proserpina, beskrefvo sina hemlighetsfulla kretsar. Skulle han hafva talat sanning?

Vi voro verkligen instängda uti en ofantlig urhålk-ning, hvars bredd man icke kunde bedöma, emedan stranden vidgade sig så långt ögat nådde, lika litet som dess längd, emedan blicken snart hejdades af en något obestämd horisontlinie. Dess höjd deremot borde efter allt utseende vara flera mil. Ögat förmådde ej uppfatta hvar detta hvalf sammanslöt sina stödjemurar; men i luften sväfvade ett moln, hvars skenbara höjd borde kunna uppskattas till fyratusen meter, hvilket är mer än de jordiska dunsternas höjd och utan tvifvel berodde på luftens täthet.

Ordet "grotta" återgifver icke tydligt min tanke för att beskrifva detta omätliga rum; men de menskliga språkens ord kunna heller icke räcka till för den, som vågar sig in i jordklotets afgrunder.

Jag vet för öfrigt icke, genom hvilken geologisk händelse tillvaron af en dylik urhålkning skulle kunna förklaras. Hade den kunnat uppstå genom jordens afsvalning? Väl kände jag genom resandes beskrifningar till vissa ryktbara grottor, men ingen enda af dessa egde sådana dimensioner.

Om också Guacharas grotta i Columbia, hvilken besöktes af Humboldt, icke anförtrott hemligheten af sitt djup åt den lärde, som fann att den sträckte sig tvåtusen femhundra fot inåt berget, så är det dock ej sannolikt, att den är mycket djupare. Den ofantliga Mammuth-grottan i Kentucky erbjuder visserligen gigantiska proportioner, alldenstund dess hvalf höja sig femhundra fot öfver en sjö af omätligt djup, och resande färdas mer

än tio mil på den utan att finna dess slut *. Men hvad voro dessa hålor emot den, som jag nu beundrade, med sin dunsthimmel, sin elektriska belysning och ett vidsträckt haf inneslutet i dess sköte? Min inbillning kände sig

vanmägtig inför denna oändlighet.

Jag betraktade under tystnad alla dessa under och saknade ord för att uttrycka mina känslor. Jag trodde, att jag var på någon aflägsen planet, t. ex. Uranus eller Neptunus, och bevittnade fenomen, om hvilka min "jordiska" natur icke egde ett begrepp. För nya intryck fordras nya ord, men min fantasi skapade inga sådana. Jag betraktade, jag tänkte, jag beundrade med en häpnad, som var blandad med en viss grad af förfäran.

Detta oförmodade skådespel hade återkallat helsans färger på mina kinder; jag höll på att behandla min svaghet med förvåning och böta mig medelst denna nya läkemetod; för öfrigt uppfriskades jag genom den mycket täta luftens lifgifvande kraft, hvilken tillförde mina lungor mera syre.

Man inser lätt, att det efter fyrtiosju dagars instängning i ett trångt galleri skulle vara en oändlig njutning för oss att få inandas denna med fuktiga, salthaltiga ångor mättade luft.

Jag behöfde icke heller ångra, att jag lemnat den mörka grottan. Min onkel var redan förtrogen med dessa underverk och förvånades icke mer deröfver.

— Känner du dig stark nog att göra en liten promenad? — frågade han mig.

—• Ja visst, — svarade jag; — ingenting kan för mig vara angenämare.

— Nå, tag min arm, Axel, och låtom oss följa strandens krökningar.

Jag antog gerna förslaget, och vi började vandra ut-

* I Mammuth-grottan finnes icke någon sjö, endast en liten flod, på hvilken man kan färdas i båt. Någon sal högre än 200 fot finnes helt säkert ej heller. Ut g. anm.

En vidsträckt vattenyta utbredde sig för mina ögon (sid. 172).

efter denna nya oceans stränder. Till venster branta klippor, tornade den ena på den andra i gigantiska högar, hvilka gjorde intryck af något bizarrt, vidunderligt. Utför deras sidor nedströmmade otaliga kaskader, som fortsatte sitt lopp i klara och brusande strömmar. Några

lätta dunster, som sväfvade från den ena klippan till den andra, antydde platsen för varma källor, och bäckar flöto stilla till den gemensamma bassinen, sökande i sluttningarne tillfälle att hvar för sig sorla så behagligt som möjligt.

Bland dessa bäckar igenkände jag vår trogne följeslagare under vägen, Hans-bäcken, hvilken lugnt förlorade sig i hafvet, liksom om den aldrig hade gjort annat ifrån verldens begynnelse.

— Hädanefter få vi vara honom förutan, — sade jag med en suck.

— Bah! — svarade professorn, — den eller en annan, det är likgiltigt.

Jag fann detta svar något otacksamt.

Men i detta ögonblick fästes min uppmärksamhet på ett oväntadt skådespel. På femhundra stegs afstånd visade sig en hög, tjock, tät skog för våra ögon vid krökningen af en brant bergvägg. Den bestod af medelstora träd, formade såsom vanliga paraplyer, med bestämda och matematiskt regelbundna konturer; luftströmmarna tycktes icke utöfva något inflytande på deras löfverk, och trots vindstötarna förblefvo de orörliga såsom en samling förstenade cedrar.

Jag påskyndade mina steg. Jag visste icke något namn för dessa egendomliga företeelser. Utgjorde de icke en del af de tvåhundratusen hittills bekanta växtarterna, eller måste man inrymma åt dem en särskild plats i vattenvegationens flora? Nej! Då vi hunno fram i dess skugga öfvergick min öfverraskning till ren beundran.

Jag befann mig i sjelfva verket inför jordiska produkter, men tillskurna efter en gigantisk måttstock, och min onkel sade genast hvad det var.

— Det är en skog af champignoner, — sade han.

Och han misstog sig icke. Man kan tänka sig den

utveckling, dessa växter hade uppnått i denna varma och fuktiga luft. Jag visste, att Lycoperdon giganteum, enligt Bulliard, uppnått åtta à nio fot i omkrets; men

här var det fråga om hvita champignoner om trettio till fyrtio fots höjd, med cirkelrunda hufvuden. De stodo der i tusental. Ljuset förmådde icke genomtränga deras täta massa och ett fullständigt mörker rådde under dessa hvalf, som stodo bredvid hvarandra liksom de runda taken i en afrikansk stad.

Emellertid ville jag framtränga längre, trots den isande köld, som nedträngde från dessa köttiga hvalf. I en halftimmes tid irrade vi omkring i detta fuktiga mörker, och det var med en känsla af verkligt välbefinnande jag återfann hafvets strand.

Men vegetationen i denna underjordiska trakt stannade icke vid dessa champignoner. Längre bort höjde sig gruppvis ett stort antal andra träd med urblekt löfverk. De voro lätt igenkänliga såsom obetydliga jordiska trädslag med utomordentliga dimensioner, hundra fot höga lummerarter, jettelika sigillarier, trädlika ormbunkar, stora som de nordliga latitudernas granar, lepido-dendron med upprepadt gaffellika stammar, slutande med långa blad och beklädda med grofva taggar, liksom vidunderliga kaktusväxter.

— Förvånande, präktigt, gudomligt! — utropade min onkel. Här finnes hela den andra verldsepokens, öfvergångsperiodens, flora. Se här våra trädgårdars blygsamma plantor, som voro träd under jordens första århundraden! Se, Axel, och beundra! Aldrig har en botanist haft en sådan högtid!

— Ni har rätt, min onkel. Försynen tyckes hp, velat i detta ofantliga drifhus bevara dessa antediluvi-anska växter, som de lärdes ihärdighet med så stor framgång rekonstruerat.

— Du säger något, min gosse, det är ett drifhus; men du skulle komma sanningen ännu närmare, om du tillade, att det måhända är ett menageri.

— Ett menageri!

— Ja, utan tvifvel. Se blott detta stoft, som vi

trampa under våra fötter, dessa ben, som ligga spridda på marken.

— Ben! utbrast jag. — Ja, ben af antediluvianska

djur!

Jag hade störtat mig öfver dessa sekularspillror, bestående af ett oförstörbart mineraliskt ämne, och gaf utan tvekan ett namn åt dessa gigantiska ben, som liknade förtorkade trädstammar.

— Se här är underkäken af en mastodont, — sade jag; — här käkben af dinotherium; se här ett lårben, som icke kan hafva tillhört något annat än det största af dessa djur, megatherium. Ja, det är verkligen ett menageri, ty dessa bensamlingar ha visst inte blifvit hit-förda genom någon öfversvämning. Djuren, som de tillhört, ha lefvat på stränderna af detta underjordiska haf, i dessa trädlika plantors skugga. Håll, jag ser hela skelett. Men . . .

— Men? — upprepade min onkel.

— Jag fattar inte dylika fyrfota djurs tillvaro i denna granitgrotta.

— Hvarför inte?

— Emedan det animaliska lifvet endast existerat på jorden under en senare period, då de första sedimentära

jordlagren bildades, i det de aflagrades på föregående perioders hårda granitklippor.

— Kors! Axel, det fins ett mycket enkelt svar på dill invändning, nemligen att detta är sedimentära lager.

— Huru! på ett sådant djup under jordytan!

— Utan tvifvel, och detta faktum kan geologiskt förklaras. Vid en viss period bestod jorden blott af en elastisk skorpa, underkastad alternativa höjningar och sänkningar på grund af attraktionslagarna. Det är antagligt, att insjunkningar uppstått i marken och att en del af de sedimentära lagren blifvit neddragna till bottnen genom plötsligt öppnade svalg.

— Må så vara. Men om antediluvianska djur lef-180

vat i dessa underjordiska regioner, hvem säger oss då, att inte något af dessa vidunder ännu irrar omkring i dessa mörka skogar eller bakom dessa branta klippor?

Vid denna tanke granskade jag, icke utan bäfvan, horisontens rand, men ingen lefvande varelse visade sig på dessa ödsliga stränder.

Jag var litet trött och gick därför och satte mig på yttersta kanten af en bergudde, vid hvars fot vågorna bullersamt bröto sig och hvarifrån min blick omfattade hela denna vik, som bildades genom en inskärning på kusten. Vid yttersta ändan deraf fans en liten hamn undangömd mellan pyramidlika klippor, der det lugna vattnet slumrade skyddadt för vinden. En brigg och två eller tre skonertar skulle kunnat ankra der i all beqvämlighet; jag väntade nästan att få se något fartyg komma ut derifrån för fulla segel och begifva sig ut på öppna sjön för den sydliga brisen.

Men denna illusion skingrades hastigt. Vi voro helt säkert de enda lefvande varelserna i denna underjordiska verld. Då det ibland lugnade af, sänkte sig en tystnad, djupare än öknens, öfver de branta klipporna och tyngde på oceanens yta. Jag sökte då att genomtränga den aflägsna dimman, att sönderslita det förhänge, som dolde horisontens mystiska bakgrund. Hvilka önskningar genomträngde ej min själ! Hvar slutade detta haf? Hvart ledde det? Skulle vi någonsin få se dess motsatta strand?

Onkel för sin del tviflade alldeles icke derpå. Jag åter både önskade och fruktade det.

Efter en timmes förlopp, tillbragt med betraktande af detta underbara skådespel, återtogo vi vägen utefter stranden för att återvända till grottan, der jag föll i en djup sömn under inflytande af de besynnerligaste tankar.TRETTIOFÖRSTA KAPITLET

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Morgonen derpå vaknade jag fullkomligt återstäld. Jag tänkte, att ett bad skulle vara ganska välgörande för mig, ocli gick att för några minuter sänka mig i detta Medelhafs vatten, ett namn, som det i sanning för-tjenade bättre än något annat.

Jag återkom till frukosten med god aptit. Hans förstod sig på att tillaga vår lilla måltid; ban liade eld och vatten till sitt förfogande, så att han kunde i viss mån variera vår dagliga matordning. Till dessert bjöd ban oss några koppar kaffe, och aldrig har väl denna angenäma dryck förekommit mig behagligare.

— Nu, sade min onkel, — är flodtiden inne, — och vi få inte försumma tillfället att studera detta fenomen.

— Hvad, flodtiden! — utropade jag.

— Ja visst.

— Skulle solens och månens inflytande göra sig gällande ända hit?

— Hvarför inte? Äro inte alla kroppar underkastade den universella attraktionslagen? Iiuru kan då denna

vattenmassa undandraga sig densamma? Och oaktadt det atmosferiska trycket på dess yta, skall du få se den stiga som sjelfva atlanten.

I detta ögonblick närmade vi oss sanden vid hafsstranden, som vågorna redan började inkräkta.

— Se der börjar floden redan! — utbrast jag.

— Ja, Axel, och af dessa märken efter vågornas skum kan du se, att hafvet höjer sig omkring tio fot.

— Det är märkvärdigt!

— Nej, det är naturligt!

— Ni må säga det hur mycket som belst, min onkel, så synes mig allt detta utomordentligt, och jag kan knappt tro mina ögon. Hvem skulle någonsin uti denna182

jordskorpa kunna tänka sig en verklig ocean med sin ebb och flod, med sin bris och sina stormar!

— Hvarför inte? Finnes det något fysiskt skäl, som talar däremot?

— Jag ser intet sådant, så snart man måste förkasta teorien om den centrala värmen.

— Hittills har således Davys åsigt vunnit bekräftelse?

— Tydligen, och sedan finnes intet, som talar emot tillvaron af haf och länder i jordens inre.

— Utan tvifvel, men obebodda.

— Godt! men hvarför skulle inte dessa vatten lemna tillflykt åt några fiskar af okändt slag?

— Åtminstone ha vi ännu inte hittills upptäckt en enda.

— Men vi kunna göra oss refvar och se om metkroken har lika mycken framgång här nere som i hafven på jordens yta.

— Vi skola försöka, Axel, ty vi måste söka utforska alla dessa nya trakters hemligheter.

— Men livar äro vi, onkel? Jag har ännu inte gjort er denna fråga, hvarpå era instrument bort kunna gifva er ett svar.

— Horisontelt trehundrafemtio mil från Island.

— Så mycket?

— Jag är viss om att inte misstaga mig på femhundra famnar.

— Och kompassen visar alltjemt sydostlig riktning?

— Ja, med en vestlig deklination af nitton grader och fyrtiotvå minuter, alldeles som på jorden. Hvad dess inklination angår, företer sig ett besynnerligt faktum, som jag observerat med största noggrannhet.

— Hvilket då?

— Att nålen, i stället för att sänka sig emot polen, såsom den gör på norra halfklotet, tvärtom höjer sig upp.

— Man måste således deraf sluta, att den magne-TRETTIOFÖRSTA KAPITLET

tiska attraktionspunkten befinner sig mellan jordens yta och den punkt, dit vi kommit.

— Alldeles, och det är antagligt, att om vi komma till polarregionerna i trakten af sjuttionde graden, der James Ross upptäckte den magnetiska polen, skola vi få se nålen resa sig vertikalt. Denna hemlighetsfulla attraktionspunkt är således inte belägen på något synnerligt stort djup.

— Det är en sak, som vetenskapen ännu inte anat.

— Vetenskapen består af misstag, min gosse, men misstag, som äro nyttiga att begå, ty de leda småningom till sanningen.

— Och på hvilket djup befinna vi oss?

— Trettiofem mils.

— Således, — sade jag, i det jag betraktade kartan, — ha vi rakt öfver oss den bergiga delen af Skotland, der Grampianbergen resa sin snöbetäckta hjessa till en häpnadsväckande höjd.

— Ja, — svarade professorn skrattande. — Det är en något tung börda, men hvalfvet är säkert; den store verldsarkitekten har konstruerat det af goda materialier, och ingen menniska skulle kunnat gifva det en sådan sträckning! Hvad äro broarnas hvalf och katedralernas bågar mot detta skepp af tre mils böjd, hvarunder en ocean och dess stormar kunna utveckla sig efter behag?

— Jag befarar visst inte, att himlen skall falla ned på vårt hufvud. Men hvad har ni nu för plan, onkel? Ämnar ni inte återvända till jordens yta?

— Återvända! Jo vackert! Tvärtom fortsätta vi vår färd, efter som allting hittills gått så väl.

— Men jag inser inte, hur vi skola intränga under denna flytande slätt.

— Jag tänker inte störta mig dit med hufvudet förut. Men om oceanerna, egentligen talat, inte äro annat än sjöar, alldenstund de äro omgifna af land, så är

detta innanhaf så mycket säkrare omgifvet af massiva granitmassor.

— Det är otvifvelaktigt.

— Och på dess motsatta stränder är jag säker om att finna en annan utgång.

— Huru lång anser ni då denna ocean vara?

— Trettio eller fyrtio mil.

— Såå! — svarade jag, men tänkte för mig sjelf, att denna beräkning kunde vara mycket felaktig.

— Följaktligen ha vi ingen tid att förlora, och i morgon gå vi till sjös.

Ofrivilligt sökte jag med ögonen den farkost, som skulle föra oss öfver.

— Jaså, — sade jag, — vi skola gå om bord. Godt! Och med hvilket fartyg?

— Det blir inte på något fartyg, min gosse, utan på en god och stadig flotte.

— En flotte! — utropade jag. — Men en sådan är lika svår att bygga som ett fartyg, och jag förstår inte . . .

— Du förstår inte, Axel, men om du lyssnade, skulle du kunna höra ...

— Höra?

— Ja, vissa hammarslag, som kunna underrätta dig om, att Hans redan är i fullt arbete med att . . .

— Bygga en flotte?

— Ja.

— Har han redan huggit erforderligt virke?

— Träden funnos fälda på förhand. Kom, så skall du få se, hur han arbetar.

Efter en qvarts timmes promenad fick jag på andra sidan om den udde, som bildade den lilla naturliga hamnen, se Hans i full verksamhet. Ännu några steg och jag stod bredvid honom. Till min stora förvåning låg en

halffärdig flotte på sanden, tillverkad af bjelkar af ett egendomligt slags trä, och ett stort antal plankor, knänTRETTIOFJERDE KAPITLET 20ß

och spant af alla slag betäckte bokstafligen marken. Der fans tillräckligt virke för att bygga en hel flotta.

— Hvad är detta för slags trä, onkel? — ropade jag.

— Det är tall, gran, björk, alla slags nordiska barrträd, mineraliserade under hafsvattnets inverkan.

Mot middagen syntes ofantliga alger svaja på vågornas yta (sid. 187}.

— Ar det möjligt?

— Det är hvad man kallar " surturbrandur", eller fossilt virke.

— Men då måste det liksom ligniten ega stenens hårdhet och inte kunna flyta?186

TILL JORDENS MEDEtPtJNKT

— Detta händer stundom; det finnes träd, som blifvit förvandlade till verkliga antraciter, men också andra, hvilka liksom detta ännu endast undergått början till fossil förvandling. Se hit, — tillade min onkel och kastade en af dessa dyrbara lemningar i hafvet.

Trästycket försvann först, men återkom snart till vattenytan, der det förblef lugnt gungande på vågorna.

— Nå, är du nu öfvertygad? — frågade min onkel.

— Framför allt öfvertygad om, att detta är otroligt!

Följande afton var flotten alldeles färdig, tack vare

Hans' skicklighet. Den höll tio fot i längd och fem i bredd; de fossila bjelkarna, sins emellan sammanbundna med starka tåg, erbjödo en stadig yta, och sedan denna improviserade farkost väl lupit af stapeln, flöt den lugnt på Lidenbrockshafvets böljor.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Den 13 Augusti stego vi upp i god tid, ty det gälde att försöka på ett nytt, hastigt och föga tröttande fortkomstsätt.

— En mast, tillverkad af två grofva käppar, en rå, bildad af en tredje, ett segel, lånadt från vårt filtförråd, utgjorde flottens tackling. Tåg fattades icke; det hela var bastant.

Klockan sex gaf professorn signal att gå ombord. Lifsmedlen, bagaget, instrumenten, vapnen och en betydlig qvantitet sött vatten, uppsamladt bland klipporna — allt fans på sin plats.

Hans hade inrättat ett roder, som tillät honom att styra sin flytande apparat, och hvilket han skötte; jag gjorde loss tåget, som fasthöll oss vid stranden, seglet hissades och vi gledo hastigt ut på djupet.TRETTIOANDRA KAPITLET

187

I det ögonblick vi voro på väg att lemna den lilla hamnen, ville min onkel, som lade vikt på sin geografiska nomenklatur, gifva densamma ett namn, och föreslog bland andra mitt.

— Nej, — sade jag, då har jag ett annat att föreslå er.

— Hvilket då?

— Namnet Graüben. Port-Grüben skall taga sig rätt bra ut på kartan.

— Får gå för Port-Graüben.

Och på detta sätt förenades hågkomsten af min älskade vierländska med vår äfventyrliga expedition.

Brisen blåste från nordost, och vi seglade hastigt framåt för förlig vind. De mycket täta luftlagren egde en betydlig kraft och verkade på seglet som en jettelik pust.

Under loppet af en timme kunde onkel temligen noggrant beräkna vår hastighet.

— Om vi fortsätta på detta sätt, — sade han, — skola vi tillryggalägga minst trettio mil på tjugufyra timmar, och det skall inte dröja länge, innan vi få sigte på den motsatta stranden.

Jag svarade icke, utan tog plats framme i fören af flotten. Redan började norra stranden sjunka vid horisonten, som vidgade sig åt båda sidor, liksom för att underlätta vår afresa. Framför mina ögon utsträckte sig ett omätligt haf. De stora molnens gråaktiga skuggor vandrade hastigt öfver dess yta och tycktes liksom tynga på det dystra vattnet. Det elektriska ljusets silfver-hvita strålar, här och der återkastade af någon droppe, glänste i farkostens kölvatten. Snart hade vi förlorat allt land ur sigte, hvarje hvilopunkt för ögat var försvunnen, och om ej flottens forsande kölvatten utvisat motsatsen, skulle jag kunnat tro, att den låg fullkomligt orörlig.

• Mot middagen syntes ofantliga alger svaja på vå-188

gornas yta. Jag kände till den vegetativa kraften hos dessa växter, som uppstiga från hafvets botten från ett djup af mer än tolftusen fot, fortplanta sig under ett tryck af fyrahundra atmosferer och ofta bilda bankar tillräckligt betydande för att hindra skeppens fart; men aldrig funnos, såsom jag tror, mera gigantiska alger än dessa i Lidenbrocks haf.

Vår flotte passerade utefter tre à fyra tusen fots lång hafstång, liknande ofantliga ormar, som slingrade sig bortom synkretsen; jag roade mig att med blicken följa dessa oändliga band, beständigt troende mig uppnå slutet på dem; men under hela timmar gäckades mitt tålamod, om också icke min förvåning.

Hvilken naturkraft kunde frambringa sådana växter och hurudant månne jordens utseende var under de första dagarna af dess daning, då växtriket ensamt utvecklade sig på dess yta, under värmens och fuktens inverkan?

Aftonen inträdde, men luftens lysande beskaffenhet undergick, såsom jag redan föregående dag anmärkt, , ingen förändring. Det var ett konstant fenomen, på hvars varaktighet man kunde räkna.

Efter aftonmåltiden sträckte jag ut mig vid foten af masten och dröjde ej att insomna under bekymmerslösa drömmar.

Hans stod orörlig vid rodret och lät flotten gå; med den förliga vinden behöfde den för öfrigt knappast styras.

Sedan vår afresa från Port-Graüben hade professor Lidenbrock gifvit mig i uppdrag att föra " skeppsjournalen", att anteckna de minsta iakttagelser, annotera intressanta fenomen, vindens rigtning, hastigheten, tillryggalagd väglängd, med ett ord alla händelser under denna underliga seglats.

Jag inskränker mig derför till att här återgifva följande dagliga annotationer, skrifna så att säga under

händelsernas diktamen, för att gifva en mer exakt framställning af vår öfverfart.

Fredagen den 16 Augusti. — Jemn bris från N.O. Flotten seglar snabbt och i rak linie. Kusten är fortfarande synlig trettio mil i lä. Ingenting vid horisonten. Ljusets styrka oförändrad. Vackert väder, det vill säga att molnen gå mycket högt, äro obetydligt tjocka och simma i en hvit luft, liksom vore den af smält silfver; termometern: 32 grader Cels.

Vid middagstiden rustar Hans till en metkrok på ändan af ett tåg; till bete begagnar han en liten köttbit, och kastar den i hafvet. På två timmar får ban ingenting. Dessa vatten äro således obebodda? Nej, en ryckning kännes; Hans drar på sin ref och får upp en fisk, som sprattlar häftigt.

— En fisk! —1 ropar min onkel.

— Det är en stör! — infaller jag i min ordning, — en liten stör!

Professorn betraktar djuret uppmärksamt och delar icke min åsigt. Denna fisk har platt, rundt hufvud och främre delen af kroppen betäckt af benlika sköldar, munnen är utan tänder, bröstfenorna äro temligen utvecklade och lämpade för kroppen, som saknar stjert. Detta djur tillhör väl den ordning, dit naturforskarna hänföra stören, men det skiljer sig derifrån genom ganska väsentliga olikheter.

Min onkel har icke misstagit sig, ty efter en kort granskning säger han:

— Denna fisk tillhör en familj, som är utdöd för århundraden sedan och hvaraf man endast finner fossila lemningar i den devoniska formationen.

— Hvad, — säger jag, — ha vi kunnat fånga en af de ursprungliga hafvens invånare lefvande?

— Ja, — svarar professorn, fortsättande sina iakttagelser, — och du ser, att dessa fossila fiskar inte äro lika med nu befintliga slägten. Men att ega en af dessa

varelser lefvande utgör en verklig lycka för en naturforskare.

— Men hvilken familj tillhör han?

— Han hör till Ganoidernas ordning, familjen Ce-phalaspis.

— Vidare?

— Slägtet Pterichtys, derpå skulle jag kunna svära! Men den här har en egendomlighet, som endast finnes hos fiskar i underjordiska vatten.

— Hvilken då?

— Han är blind!

— Blind!

— Inte blott blind, utan ban saknar helt och hållet synorganer.

Jag betraktar fisken och finner professorns uppgift sann. Men det kan vara ett enskildt fall, och refven kastas derför åter ut i hafvet, försedd med nytt bete. Sannolikt är denna ocean ganska fiskrik, ty på mindre än två timmar fånga vi ett stort antal Pterichtys, äfvensom fiskar tillhörande den likaledes utdöda familjen Dip-terus, ehuru min onkel icke lyckas bestämma arten; alla sakna synorganer. Detta oförmodade fiskafänge kompletterar emellertid på ett förträffligt sätt vårt matförråd.

Således synes det vara ett bestämdt faktum, att detta haf icke innehåller annat än fossila arter, bland hvilka fiskarna liksom reptilierna äro så mycket fullkomligare som deras skapelse är äldre.

Måhända skola vi träffa på några af dessa ödlor, hvilkas form vetenskapen förstått att efter ett stycke ben eller brosk rekonstruera? Jag fattar kikaren och granskar hafvet, men det är öde; förmodligen äro vi ännu för nära kusterna. Jag vänder mina blickar uppåt. Hvarför skulle icke några af de foglar, den odödlige Cuvier tecknat, klyfva de tjocka luftlagren med sina vingar? Fiskarna skulle förse dem med tillräcklig föda.

Jag granskar rymden, men den är öde och tom liksom stränderna.

Emellertid ledes jag i inbillningen in på underbara palaeontologiska fantasier. Jag drömmer helt vaken. På vattenytan tror jag mig se enorma Chersiter, dessa antediluvianska sköldpaddor, som likna flytande öar. På de dystra stränderna vandra de första dagarnas stora däggdjur: Leptotherium, som man funnit i Brasiliens grottor; Mericotherium, som kommit från Sibiriens isre-gioner; längre bort gömmer sig den tjockhudade, gigantiska

tapiren Lophiodon bakom klipporna, färdig att kämpa om rofvet med Anoplotherium, det besynnerliga djuret, som har tycke på en gång af rhinoceros, häst, flodhäst och kamel, liksom om skaparen vid brådskan under verldens första timmar skulle sammanslagit flera djur till ett enda. Den jettelika Mastodonten svänger sin snabel och söndersmular strandens klippor med sina betar, under det Megatherium, stödd på sina ofantliga tassar, uppkastar jorden och med sitt bölande väcker granitens klingande eko. Högre upp klättrar den första apan, som visade sig på jordytan, uppför branterna, och ännu högre i den täta luften sväfvar Pterodactylus med sina handlika vingar lik en stor läderlapp. Slutligen utbreda ofantliga foglar, större än kasuaren, större än strutsen, sina långa vingar i de högsta luftlagren och stöta stundom sina hufvuden mot granit-hvalfvet.

Hela denna fossila verld framstår på nytt för min inbillning, och jag tycker mig lefva i den bibliska skapelsens tider, långt före menniskans födelse, då den ännu ofulländade jorden icke förmådde nära henne. Min dröm går tillbaka till de första lefvande varelsernas uppträdande. Däggdjuren försvinna, derefter foglarna, vidare den sekundära periodens reptilier och slutligen fiskarna, crusta-céerna, molluskerna, leddjuren. Öfvergångsperiodens Zoo-phyter återgå i sin tur till intet. Jordens bela tillvaro192

sammanfattas inom mig, och mitt hjerta är det enda, som klappar i den obebodda verlden. Det finnes icke längre några årstider, inga klimat; jordklotets egen värme tilltager oupphörligt och neutraliserar den strålande solens. Vegetationen blir öfverdrifven; jag passerar som en skugga midt ibland trädhöga ormbunkar, med osäker fot trampande markens skiftande mergel och brokiga lera; jag stöder mig mot ofantliga barrträd och lägger mig ned i skuggan af hundra fot höga Sphenophyller, Asterophyller och Lycopodier.

Århundraden förflyta som dagar! Jag genomgår hela serien af jordens förvandlingar. Växterna försvinna; granitklipporna förlora sin hårdhet; det flytande tillståndet ersätter det fasta, under inverkan af en mera intensiv värme; vattnet betäcker jordytan; det kokar, det antager gasform; ångorna omgifva jorden, som småningom icke utgör annat än en gasartad massa, skiftande i rödt, stor som solen och lysande som den!

I medelpunkten af denna nebulösa, fjortonhundratusen gånger större än det klot, som den en dag skall bilda, bortföres jag till de planetariska rymderna! Min kropp förgasas, sublimerar i sin ordning och blandas som en ovägbar atom med denna omätliga gasmassa, som tecknar sin lysande bana i den oändliga rymden!

Hvilken dröm! Hvart för den mig? Min feberheta hand tecknar underliga bilder på papperet! Jag har glömt allt, både professorn, vägvisaren och flotten! En syn har uppfylt min själ . . .

— Hur är det med dig? — frågar min onkel.

Mina ögon stå vidöppna och rigtade på honom utan

att se honom.

— Akta dig, Axel, du faller i hafvet!

Och i detsamma känner jag mig kraftigt fattad i armen af Hans, utan hvars mellankomst jag under inflytandet af min dröm skulle störtat i vattnet.

— Har han blifvit tokig? — utbrister professorn.Flotten lyftes genom en liäftig stöt ur yattnet (sid. 198).

— Hvad är å färde? — frågar jag ändtligen. -— Är du sjuk?

— Nej, jag hade en syn, men den är uu förbi. Allt går eljest bra?

Jules Verne. Till jordens medelpunkt,194

— Ja! god bris, godt vatten! Vi segla fort, och om ej min beräkning svikit mig, kan det inte dröja länge, innan vi uppnå land.

Vid dessa ord reser jag mig upp och granskar horisonten, men vid horisonten ses fortfarande endast moln och

vatten.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Lördagen den 17 Augusti. — Hafvet bibehåller alltjemt samma enformighet. Horisonten synes utomordentligt aflägsen.

Mitt hufvud kännes ännu tungt efter den lifliga drömmen. Min onkel har icke drömt, men han är vid dåligt lynne j han observerar hvarje punkt af rymden med sin kikare och korsar armarne med en min af sviken förhoppning.

Jag anmärker, att professorn -visar fallenhet för att åter blifva den otålige mannen från forna dagar, och jag inför detta faktum i min journal. Det fordrades sådana faror och lidanden som jag utstått för att locka en gnista af menskligheten ur honom; efter mitt återställande tager hans natur åter öfverhand. Men hvartill gagnar det att förarga sig? Sker ej resan under de mest gynsamma omständigheter? Flyger ej flotten fram med underbar snabbhet?

— Ni ser orolig ut, onkel, — säger jag, då jag ser honom ofta föra kikaren till sina ögon.

— Orolig? Nej!

— Otålig, då?

— Man kan blifva det för mindre!

— Vi färdas dock med en hastighet . . .

— Hvad rör det mig? Hastigheten är inte for liten, men hafvet är för stort!

Jag erinrar mig då, att professorn före vår afresa uppskattade denna underjordiska ocean till en längd af trettio mil; men vi hafva redan farit tre gånger så lång väg, och ännu synas icke de södra stränderna.

— Vi komma inte nedåt! — återtager professorn. — Allt detta är förspild tid, och jag har inte kommit så långt bort ifrån för att göra en båtfärd på ett kärr!

Han kallar denna öfverfart en båtfärd, och detta haf ett kärr!

— Men, — invänder jag, — vi ha ju följt den väg Saknussemm angifvit.

— Det är just frågan, det. Ha vi följt hans väg? Har Saknussemm träffat på detta långsträckta vatten? Har han öfverfarit det? Månne inte bäcken, som vi togo till vägvisare, fört oss helt och hållet vilse?

— I alla händelser behöfva vi inte ångra, att vi kommit hit. Detta skådespel är praktfullt, och . . .

— Det är inte frågan om att se. Jag har föresatt mig ett mål, och det vill jag uppnå! Tala således inte till mig om att beundra!

Jag lägger detta på minnet och lemnar professorn att bita sig i läpparna af otålighet. Klockan sex på aftonen begär Hans sin betalning, och får sina tre specier uppräknade.

Söndagen den 18 Augusti. —- Ingenting nytt. Samma väder. Vinden visar någon benägenhet att friska upp. Min första omsorg, då jag vaknar, är att förvissa mig om ljusets styrka, ty jag fruktar beständigt, att det elektriska fenomenet skall förblekna och slutligen slockna. Men min farhåga är öfverflödig, och flottens skugga aftecknar sig tydligt på vågornas yta.

Detta haf är i sanning ändlöst! Det måste hafva Medelhafvets eller till och med Atlantens bredd. Hvarför inte?

Min onkel lodar flere gånger. Han fäster en af de tyngsta jernstörarna vid ändan af ett tåg, som ban låter

löpa ut till tvåhundra famnars längd utan att finna någon botten, och vi hafva stor svårighet att åter hala upp vårt lod.

Då jernstören slutligen åter befinner sig om bord, fäster Hans min uppmärksamhet på några djupa märken i dess yta; man skulle kunna påstå, att denna jernstång blifvit kraftigt klämd mellan två hårda föremål.

Jag kastar en frågande blick på jägaren.

— Tänder! — säger han på danska.

Jag förstår honom icke utan vänder mig till min onkel, som är djupt försjunken i tankar. Jag vill icke störa honom, utan vänder mig till isländaren, som genom att flere gånger öppna och tillsluta munnen förklarar hvad han menar.

— Tänder! — utbrister jag häpen och betraktar jern-stången närmare.

Ja! det är verkligen märken efter tänder, som blifvit intryckta i jernet! De käkar, i hvilka de sitta, måtte ega en oerhörd styrka. Är det ett vidunder af förgångna slägten^ som rör sig under vattnets djupa bäddar, rofgi-rigare än hajen, fruktansvärdare än hvalfisken? Jag kan icke slita mina blickar från denna halft genombitna jernstång! Håller då min dröm från förra natten på att öfvergå till verklighet?

Dessa tankar oroa mig hela dagen, och min fantasi lugnar sig med möda under några timmars sömn.

Måndagen den 19 Augusti. — Jag söker erinra mig de olika lefnadsvanorna hos den sekundära periodens djur, hvilka efterträdde molluskerna, crustacéerna och fiskarna samt föregingo däggdjurens uppträdande på jorden. Verlden tillhörde då de vidunderliga reptilier, som spelade herrar i juraformationens haf*. Naturen hade gifvit dem den mest fullkomliga organisation. Hvilken gigantisk byggnad! hvilken utomordentlig styrka!

* Hafven i den sekundära perioden, der de lager, hvaraf Jurabergen bestä, afsatt sig.TRETTIOTREDJE KAPITLET

107

De nuvarande ödlorna, alligatorerna och krokodilerna, de största och fruktansvärdaste bland dem, äro icke annat än svaga afbilder af sina förfäder under de första tidsåldrarna.

Jag ryste vid frambesvärjandet af dessa vidunder, som intet menskligt öga skådat lefvande. De vistades på jorden tusen sekler före menniskan, men dessa fossila ben, som åter funnits i de kalkhaltiga skiffrar engelsmännen gifvit namnet "Lias", ha gjort det möjligt att anatomiskt rekonstruera dem och lära känna dessa kolossers kroppsbildning.

I Hamburgs museum har jag sett skelettet efter en af dessa ödlor, som höll trettio fot i längd. Är då jag, en af jordens innebyggare, utsedd att finna mig ansigte mot ansigte med dessa representanter af en antediluvi-ansk familj? Nej, det är omöjligt! Emellertid äro spår efter starka tänder intryckta i jernstången, och af märkena ser jag, att dessa tänder äro koniska såsom krokodilens.

Mina ögon fästas med förfäran på hafvet, hvarur jag fruktar att få se någon af dessa underhafsgrottornas invånare uppstiga.

Jag förmodar, att professorn delar mina tankar, om ej mina farhågor, ty sedan han undersökt jernstören, öfverfara hans blickar oceanen.

— Fördömda infall ban fick att loda! — tänker jag inom mig. Han har stört något djur i dess ro, och blott vi inte blifva anfallna på vägen! . . .

Jag kastar en blick på vapnen och förvissar mig om, att de äro i godt skick. Onkel ser hvad jag gör och gillar det med en åtbörd. En tydlig rörelse på vattenytan tillkännagifver redan oro i dess djupare regioner. Faran är nära; man måste vara på sin vakt.

Tisdagen den 20 Augusti. — Aftonen infaller, eller snarare det ögonblick då sömnen tynger på våra ögonlock, ty på denna ocean finnes ingen natt, och det beständiga ljuset tröttar i hög grad våra ögon, liksom seglade198

vi under de arktiska hafvens sol. Hans står vid rodret, och under hans vakt sofver jag.

Två timmar senare vaknar jag genom en häftig stöt.

Flotten har med obeskriflig kraft blifvit lyft ur vattnet och slungad tjugu famnar längre bort.

— Hvad är det? — utbrister min onkel; — ha vi stött på grund?

Hans pekar med fingret på en svart massa, som ömsom höjer och sänker sig på ett par hundra famnars afstånd. Jag betraktar den och utropar:

— Det är en kolossal tumlare!

— Ja, — svarar min onkel, — och der en hafsödla af ovanliga dimensioner.

— Och längre bort en oerhörd krokodil! Se dess breda käk och tandraderna, med hvilka den är beväpnad! Ah! han försvinner!

— En hvalfisk! en livalfisk! — ropar professorn. — Jag ser hans ofantliga fenor! Se hur han sprutar ut vatten och luft genom sina näsborrar!

Två vattenpelare uppstiga nu till betydlig höjd öfver hafsytan. Vi äro öfverraskade, häpne, förskräckte för denna samling af hafsvidunder, med öfvernaturliga dimensioner, af hvilka det minsta skulle kunnat krossa flotten med ett enda bett. Hans vill kasta om rodret, för att undfly detta farliga granskap; men på andra sidan upptäcker han andra icke mindre fruktansvärde fiender: en fyrtio fot bred sköldpadda och en trettio fot lång orm, som vaggar sitt ofantliga hufvud ofvan vågorna.

Omöjligt att fly. Reptilierna närma sig, kretsande omkring flotten med en hastighet, som öfverträffar det snabbaste iltåg, och beskrifvande koncentriska cirklar omkring den. Jag fattar min bössa, men hvilken verkan kan väl en kula åstadkomma på det fjällpansar, som betäcker dessa djurs kroppar?

Vi äro stumma af förskräckelse. De närma sig. På ena sidan krokodilen, på den andra ormen; återstoden

af flocken har försvunnit. Jag vill gifva eld, men Hans hejdar mig med ett tecken. De båda vidundren passera • femtio famnar från flotten, störta sig på hvarandra, och deras raseri hindrar dem att observera oss.

Striden börjar hundra famnar från flotten, och vi se tydligt de båda kämpande vidundren.

Men nu tycker jag, att äfven de andra djuren komma för att deltaga i striden : tumlaren, hvalfisken, ödlan, sköld' paddan; jag ser dem i hvarje ögonblick och utpekar deni för isländaren, men denne skakar på hufvudet,

— Två! — säger han.

— Hvad! Två? Han påstår, att blott två djur . . ,

-— Han har rätt, — infaller min onkel, som icke tagit kikaren från ögonen.

—• Det vore märkvärdigt!

— Ja! det första af dessa monster har tumlarens nos, ödlans hufvud och krokodilens tänder, och detta har missledt oss. Det är en Ichtyosaurus, den farligaste af de antediluvianska reptilierna!

— Och den andre?

— Den andre är en orm, gömd i en sköldpaddas skal, den förres oblidkelige fiende, en Plesiosaurus!

Hans har rätt. Det är blott två djur, som sålunda uppröra hafvets yta, och jag har framför mina ögon ett par af de ursprungliga hafvens reptilier. Jag urskiljer Ichtyosaurens blodiga öga, stort som ett menniskohufvud. Naturen har begåfvat honom med en ytterst kraftig synapparat, som förmår motstå vattenlagrens tryck nere i de djup, ban

bebor. Man har med rätta kallat honom hvalfisken bland ödlorna, ty han har både dess snabbhet och storlek. Han håller icke mindre än hundra fot, och jag kan döma till hans storlek, då han höjer sina vertikala stjertfenor ofvan vågorna; käken är ofantlig och innehåller enligt naturforskarnes påstående ej mindre än ett-liundraåttiotvå tänder.

Plesiosaurus, en orm med cylindrisk kropp och kort200

stjert, har fötter, liknande åror; kroppen är helt och hållet beklädd med ett skal liknande en sköldpaddas, och hans hals, böjlig som en svans, reser sig trettio fot öfver vattenytan.

Djuren anfalla hvarandra med obeskrifligt raseri, uppkastande hela berg af vatten, som återsvallar ända till flotten, och tjugu gånger bringar oss i fara att kantra. Otroligt skarpa ljud höras; djuren slingra sig om hvarandra, och jag kan icke längre skilja det ena från det andra. Man måste frukta allt af segraren.

En timme, två timmar förflyta, och striden fortgår med samma förbittring, hvarunder de stridande ömsom närma sig flotten, ömsom aflägsna sig derifrån; vi stå orörliga, färdiga att gifva eld.

Plötsligt försvinna både Ichtyosaurus och Plesiosaurus, bildande en verklig malström i vattnet. Flere minuter förgå. Skall striden afslutas i hafvets djup?

På en gång uppsticker Plesiosaurus' ofantliga hufvud; vidundret är dödligt såradt. Jag ser icke längre dess ofantliga kropp; endast den långa halsen reser sig upp, kröker sig, rätar ut sig och böjes åter, piskar vågorna som med ett gigantiskt gissel och vrider sig som en afhuggen mask. Vattnet skummar på betydligt afstånd och förblindar oss; men snart nalkas djurets dödskamp sitt slut, dess rörelser aftaga, dess vridningar af-stanna, och den långa ormkroppen ligger som en orörlig massa på de lugnade vågorna.

Och Ichtyosauren? Har han återvändt till sin under-vattenshåla eller skall ban åter visa sig på vattenytan?

TRETTIOFJEKDE KAPITLET.

Onsdagen den 21 Augusti. — Lyckligtvis har vinden, som blåser hårdt, tillåtit oss att skyndsamt fly från strids-Geysern höjer sig majestätiskt (sid. 205).

teatern. Hans står alltjemt vid rodret. Min onkel, som genom stridens vexlingar blifvit ryckt ur sina tankar, försjunker på nytt i sitt otåliga betraktande af hafvet.

Färden återtager sin vanliga enformighet, som jag icke önskar se afbruten för priset af gårdagens faror.

Torsdagen den 22 Augusti. — Temligen ojemn bris från N.N.O. Temperaturen varm. Vi fördas med en hastighet af tre och en half mil i timmen.

Mot middagen förspörjes ett buller på mycket långt liåll; jag antecknar förhållandet, utan att kunna gifva någon förklaring deröfver; det liknar ett fortsatt rytande.

— Det är någon aflägsen klippa, — säger professorn, — eller någon holme, hvaremot hafvet bryter sig.

Hans svingar sig upp till masttoppen, men upptäcker intet skär; oceanen är jemn ända till horisontens rand.

Tre timmar förflyta. Bullret tyckes förskrifva sig från något aflägset vattenfall, och jag yttrar min tanke härom till onkel, som skakar på hufvudet; jag är emellertid öfvertygad om, att jag icke misstager mig. Närma vi oss då någon katarakt, som skall störta oss i afgrunden? Måhända skulle detta sätt att komma nedåt behaga professorn, emedan det närmar sig den vertikala rigtningen, men för min del . . .

I alla händelser måste några mil längre fram ett bullersamt fenomen ega rum, ty brusandet låter nu höra sig mycket starkt. Kommer det från himlen eller från oceanen?

Jag rigtar mina blickar på de i luften sväfvande ångorna och söker att mäta deras tjocklek. Himlen är klar.

Molnen, som sväfva högst upp i hvalfvet, synas orörliga och förlora sig i ljusets intensiva strålar. Man måste således söka orsaken till fenomenet annorstädes.

Jag granskar då den rena och dimfria horisonten, hvars åsyn icke undergått någon förändring. Men om detta buller kommer från något vattenfall, någon katarakt, om hela denna ocean störtar sig i någon inre bassin, om detta brusande förorsakas af en fallande vattenmassa, så bör strömmens hastighet ökas och dess tilltagande snabbhet kunna gifva mig ett begrepp om den fara, som hotar oss. Jag undersöker förhållandet, men det finnesTKETTIOFJEHDE KAPITLET

ingen ström; en tom butelj, som kastas i vattnet, förblir flytande på samma ställe i lä.

Omkring klockan fyra reser sig Hans, fattar tag i masten och klättrar upp till dess spets, hvarifrån han kan granska den båge, som horisonten bildar framför flotten. Ilans blick stannar på en bestämd punkt. Hans ansigte utvisar ingen öfverraskning, men hans öga är stadigt rigtadt på ett visst föremål.

— Han har sett någonting, — säger min onkel.

— Jag tror det.

Hans kommer åter ned, sträcker ut armen mot söder och säger:

— Der nere!

•— Der nere? — upprepar onkel frågande, hvarpå ban fattar sin kikare och blickar uppmärksamt i den antydda rigtningen under en minuts förlopp, som förekommer mig som ett sekel.

— Ja, ja! — utbrister han.

— Hvad ser ni?

— Liksom en ofantlig kärfve, som höjer sig öfver vågorna.

— Något nytt hafsdjur?

— Kanske.

— Låtom oss då hålla kurs mot vester, ty vi veta hvad vi hafva att vänta af faran att möta dessa antediluvianska monster, — säger jag.

— Låt gå som det går, — svarar min onkel.

Jag ser på Hans, men han håller sitt roder med orubblig hand.

Men om vi på det afstånd, som ännu skiljer oss från detta djur — och detta afstånd måste uppskattas till åtminstone tolf mil — kunna se den vattenkolonn, som utjagas ur dess spruthål, så måste det hafva en öfvernaturlig storlek. Att fly vore att lämpa sig efter klokhetens bud, men vi äro icke hitkomne för att vara förståndiga.204

Vi fortsätta således framåt. Ju närmare vi komma, desto större blir vattenkolonnen. Hvilket vidunder kan väl insupa en sådan qvantitet vatten, och på detta sätt utan uppehåll utspruta den?

Klockan åtta på aftonen äro vi icke två mil derifrån. Dess svartaktiga, ofantliga, berglika kropp utsträcker sig i hafvet som en holme. Är det inbillning? Är det förskräckelse?

Dess längd synes mig vara mer än tusen famnar! Hvilken är då denne cetacé, som hvarken Cuvier eller Blumenbach haft en aning om?

Han ligger orörlig och liksom insomnad, och hafvet tyckes icke förmå höja honom, ehuru vågorna svalla mot hans sidor. Vattenstrålen, som uppkastas till en höjd af femhundra fot, återfaller med ett döfvande buller i form af regn. Vi skynda som galningar mot denna väldiga massa, för hvilken hundra hvalfiskar ej skulle räcka till föda

för en dag.

Förskräckelse intager mig; jag vill icke gå längre! Jag skulle vara i stånd att kapa fallet på seglet! Jag vill göra uppror mot professorn, som icke ens svarar mig.

Plötsligt stiger Hans upp och pekar med fingret på den hotande punkten:

— Holme! — säger han.

— En holme! — utropar min onkel.

— En holme! — säger jag i min ordning, höjande på axlarna.

— Uppenbarligen, — svarar professorn, utbristande i ett skallande skratt.

— Men denna vattenpelare?

— "Geyser", — säger Hans.

— Utan tvifvel, det är en geyser! —infaller onkel, — en geyser, lik den på Island*.

I början vill jag ej medgifva ett så groft misstag

" En mycket ryktbar varm springkälla, belägen vid foten afHekla.TRETTIOFJERDE KAPITLET

som att hafva tagit en holme för ett hafsdjur. Men beviset ligger framför mina ögon, och jag måste omsider erkänna mitt misstag. Det är blott ett naturfenomen.

I samma mån -vi nalkas antager den flytande strålen storartade dimensioner. Holmén liknar på ett förvillande sätt en ofantlig cetacé, hvars hufvud reser sig till tio famnars höjd öfver vågorna. Geysern, hvilket ord af isländarne uttalas "geysir" och betyder "raseri", höjer sig majestätiskt vid dess- ena ända. Då och då höras döfva ljud, och den ofantliga strålen, som blir ännu häftigare, skakar sin ångplym och stiger ända upp till molnens nedersta lager. Den är alldeles ensam; inga rökhvirflar, inga varma källor omgifva den, och hela den vulkaniska kraften är koncentrerad uti densamma. Det elektriska ljusets strålar bryter sig i denna glänsande kärfve, der hvarje droppe skimrar i alla prismats färger.

— Vi skola lägga till, — säger professorn.

Men man måste omsorgsfullt taga sig till vara för denna vattenpelare, som skulle omstörta flotten i ett ögonblick. Hans manövrerar skickligt och för oss till ändan af holmen.

Jag hoppar upp på klippan; onkel följer lätt efter mig, under det jägaren stannar på sin post som en man, hvilken sätter sig öfver en dylik nyfiken förundran.

Vi stå på en bädd af granit, blandad med flintartad tuff; marken är brännande och darrar under våra fötter, liksom väggarna i en ångpanna, fyld med öfverhettad ånga. Vi varseblifva en liten central bassin, hvarifrån geysern uppstiger. Jag nedsänker en termometer i lutande ställning i det kokande vattnet och finner att den utvisar en värme af hundrasextiotre grader.

Således kommer detta vatten från någon glödande punkt, hvilket på ett märkligt sätt strider mot professor Lidenbrocks teorier, jiågot som jag icke kan underlåta att anmärka.206

— Nå, — frågar ban, — hvad bevisar detta mot

min sats?

— Ingenting, — svarar jag kort, då jag finner att jag stöter på en orubblig envishet.

Emellertid nödgas jag tillstå, att vi hittills varit särdeles lyckliga och att denna resa af något för mig obekant skäl verkställes under egendomliga temperaturförhållanden; men det synes mig ganska säkert, att vi en eller annan

dag skola komma till regioner, der den centrala värmen väsendtligt tilltager och öfvergår alla termometergraderingar.

— Vi få väl se, — säger professorn, som efter att hafva gifvit denna vulkaniska holme sin brorsons namn, ger signal att åter gå om bord.

Jag stannar qvar i ännu några minuter, för att betrakta geysern; jag observerar, att dess stråle är ojemn i sina utbrott, att den stundom minskar sin häftighet, och derefter åter uppstiger med fördubblad kraft, hvilket jag tillskrifver det olika trycket af de ångor, som äro hopade i dess inre.

Slutligen begifva vi oss derifrån, kringgående de branta klipporna på holmens södra sida. Hans har begagnat sig af detta uppehåll för att sätta flotten i stånd.

Men innan vi lägga ut från land gör jag några observationer, för att beräkna den väg vi tillryggalagt, och antecknar den i min journal. Vi hafva färdats tvåhundrasjuttio mil från Port-Graüben och äro sexhundratjugu mil från Island, under England.

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Fredagen den 23 Augusti. —»Följande morgon har den praktfulla geysern försvunnit ur vår åsyn. VindenTRETTIOFEMTE KAPITLET

har friskat i och hastigt aflägsnat oss från Axels-holmen; brusandet har småningom bortdött.

Vädret, om man kan uttrycka sig så, kommer inom kort att undergå förändring. Atmosferen fylles med ångor, hvilka laddas med elektricitet, som bildas vid det salthaltiga vattnets afdunstning; molnen sänka sig märkbart och antaga småningom olivfärg; de elektriska strålarna förmå knappt genomtränga' det täta förhänge, som blifvit nedfäldt för den teater, der stormens drama snart kommer att uppföras.

Jag känner mig på ett egendomligt sätt upprörd, såsom hvarje jordisk varelse vid annalkandet af ett stort oväder. De runda, på hvarandra uppstaplade molnen i söder, hafva ett olycksbådande utseende, denna "obevekliga" uppsyn, som jag ofta anmärkt vid stormars utbrott. Luften är tung; hafvet lugnt.

På afstånd likna molnen stora bomullsbalar, uppstaplade på hvarandra i en pittoresk oordning; småningom svälla de upp och förlora i antal hvad de vinna i omfång; deras tyngd är så stor, att de icke förmå lyfta sig från horisonten, men för den tilltagande vinden hopsmälta de småningom, förmörkas och utgöra snart en enda sammanhängande massa af fruktansvärdt utseende; stundom studsar en ännu belyst boll af ångor ned mot den gråa grunden och smälter snart tillhopa med den täta molnbädden.

Atmosferen är uppenbarligen mättad af elektricitet, och jag är helt och hållet genomträngd deraf; håret på mitt hufvud reser sig såsom vid beröringen med en elektricitetsmaskin, och det förekommer mig som om mina kamrater skulle känna en häftig stöt, i fall de i detta ögonblick vidrörde mig.

Lördagen den 24 Augusti. — Klockan tio på morgonen äro förebuden till en annalkande storm ännu mera bestämda; man skulle kunna säga att vinden lägger208

sig för att bättre hemta andan; skyarna likna en ofant-lig säck, hvari vindarna samla sig.

Jag vill ej tro på himlens hotelser, men kan dock icke af hålla mig från att säga:

— Det rustar sig till oväder.

Professorn svarar icke. Han är vid ett afskyvärdt lynne, emedan han ser oceanen ändlöst utsträcka sig framför honom, och rycker blott på axlarna vid minsta ord.

— Vi få storm, — säger jag, utsträckande handen mot horisonten. — Molnen sänka sig mot hafvet, liksom för att

krossa det.

Allmän tystnad. Till och med vinden tiger; naturen liknar en död och drager icke ett andetag. Det slappa seglet faller i tunga veck utefter masten,"* på hvars topp jag redan ser en lätt S:t Elmseld fladdra. Flotten ligger orörlig midt på det fullkomligt lugna vattnet. Men om vi icke komma längre framåt, hvartill tjenar det då att hafva detta segel uppe, som kan medföra vår undergång vid första utbrott af stormen?

— Låtom oss taga ned det, — säger jag, — och tälla masten! Det är det klokaste!

— Nej, för djefvulen! — utbrister min onkel, — hundra gånger nej! Låt vinden fatta oss! Låt stormen bortföra oss, blott jag en gång får se klipporna på någon strand, om än vår flotte skulle krossas deremot i tusen bitar!

Knappt äro dessa ord uttalade, förr än södra delen af horisonten plötsligt förändrar utseende. De hopade ångorna upplösas i vatten, och luften, som häftigt rusar åstad för att fylla det tomrum, kondensationen af detta vatten lemnat efter sig, öfvergår till en storm, som framtränger från jettegrottans mest dolda vrår. Mörkret tilltager, och jag kan knappt göra några ofullständiga anteckningar.

Flotten lyftes upp och ryckes häftigt framåt. Onkel faller raklång omkull, och jag släpar mig fram till honom.TRETTIOFJERDE KAPITLET

20ß

Eldkulan vandrade långsamt framåt (sid. 212).

Han håller sig kraftigt fast vid en kabelända och synes med glädje betrakta de lössläppta elementens raseri.

Hans rör sig icke ur stället. Hans långa hår, som af stormen svepes omkring hans orörliga ansigte, gifver honom ett underligt utseende, ty vid ändan af hvarje

hårstrå sitter en lysande gnista. Hans ansigte är förskräckligt att skåda, som en antedivuliansk menniskas, samtidig med Ichtyosaurer och Megatherier.

Masten står imellertid qvar, ehuru seglet är spändt som en blåsa, färdig att brista. Flotten går med en fart, som jag ej förmår beräkna, men dock mindre fort än vattenpartiklarne omkring och under den, hvilka genom sin hastighet bilda raka och bestämda fåror.

— Seglet! seglet! — ropar jag och gör tecken att taga ned det.

— Nej! — svarar min onkel.

— Nej, — säger Hans och skakar på hufvudet.

Under tiden bildar regnet ett brusande vattenfall

framför denna horisont, mot hvilken vi löpa som vansinniga. Men innan det hinner oss, sönderslites molnslöjan, hafvet kommer i kokning och elektriciteten, som under långa tider samlats i de öfra luftlagren, urladdar sig och blandar sig • i spelet. Ljungeldens glänsande flammor blanda sig med åskans bullrande, otaliga blixtar korsa hvarandra midt under knallarna, vattenångorna synas livitglödgande, hagelkornen blifva lysande, då de träffa metallen på våra verktyg eller våra vapen, de rullande vågorna synas vara lika många eldsprutande kullar, under hvilka en inre eld ligger dold och.hvilkas kammar äro omgifna af lågor.

Mina ögon äro bländade af ljusets styrka, mina öron döfvade af åskans mullrande! Jag nödgas hålla mig fast vid masten, som svigtar lik ett rör under stormens våldsamhet!

(Här blifva mina reseanteckningar högst ofullständiga, och jag har endast kunnat återfinna några strödda iakttagelser, så att säga maskinmessigt upptecknade. Men i all sin korthet, till och med otydlighet, bära de vittnetrettiofemte kapitlet

om den sinnesrörelse, som beherskade mig, och gifva långt bättre än mitt minne ett begrepp om situationen.)

Söndagen den 25 Augusti. — Hvar äro vi? Bortförda med ofantlig hastighet.

Natten liar varit förskräcklig. Stormen lägger sig icke; vi lefva i ett beständigt buller, ett oupphörligt smällande; våra öron blöda; man kan icke tala ett ord.

Blixtarna upphöra icke ett ögonblick; jag ser zig-zaglågor, som efter en hastig stråle återkomma nedifrån ocli uppåt och slå emot granithvalfvet. Om det skulle ramla ned! Andra ljungeldar klyfva sig i tu eller antaga form af eldkulor, hvilka sönderspringa som bomber, utan att det allmänna bullret tyckes derigenom ökas; det har redan öfvergått gränsen för den styrka, som kan uppfattas af menniskoörat, och om alla verldens kruthus på en gång sprunge i luften, skulle vi icke höra mer för det.

Från molnens yta föregår en beständig ljusutström-ning; elektriciteten utvecklar sig oupphörligt ur molnen; otaliga vattenkolonner störta ned genom atmosferen och nedslå i form af skum.

Hvart taga vi vägen? . . . Min onkel ligger raklång vid flottens ena ända.

Värmen fördubblas; jag betraktar termometern, som visar . . . (siffran är utplånad).

Måndagen den 26 Augusti. — Detta tager aldrig något slut! Hvarför skulle icke ett sådant tillstånd i denna täta atmosfer, när det en gång inträdt, blifva beståndande?

Vi äro tillintetgjorda af trötthet; blott Hans är sig lik. Flotten löper oföränderligt mot sydost, och vi hafva tillryggalagt mer än tvåhundra mil från Axels-holmen.

På middagen fördubblas stormens våldsamhet; man

måste stadigt fastsurra allt som hör till vår last, och hvar och en af oss binder sig äfvenledes fast. Vågorna slå öfver våra hufvuden.

I tre dagar är det omöjligt att säga ett enda ord till hvarandra. Vi öppna munnen och röra läpparna, men icke ett ljud låter förnimma sig; man hör icke ens om man ropar i öronen på hvarandra.

Min onkel närmar sig till mig och yttrar några ord; jag tror att han sagt: "vi äro förlorade", men jag är icke säker derpå.

Jag tager mitt parti och skrifver till honom orden: "Låtom oss taga ned seglet".

Genom tecken tillkännagifver han, att han samtycker dertill.

Innan han haft tid att lyfta upp sitt hufvud, synes en eldskifva vid kanten af flotten. Masten och seglet ha på en gång försvunnit, och jag har sett dem flyga upp till en svindlande höjd, liknande urverldens fantastiska fogel Pterodactylus.

Vi* äro stela af förskräckelse. Den halft hvita, halft azurfärgade eldkulan, stor som en tiotums bomb, vandrar långsamt framåt, under det den med förvånande snabbhet vrider sig omkring under stormens gissel. Hon går än hit, än dit, promenerar på en af flottens bjelkar, hoppar upp på säcken med lifsmedlen, stiger åter lätt ned derifrån, tager ett språng och snuddar vid krut-kanistern. O, fasa! Vi springa i luften! Nej! Den glänsande skifvan aflägsnar sig; den närmar sig till Hans, som stadigt betraktar henne; till onkel, som faller ned på knä för att undvika henne; till mig, som är blek och darrande, trots ljuset och värmen; hon dansar bredvid min fot, och jag försöker att draga den tillbaka, men kan icke.

En lukt erinrande om salpetersyra uppfyller luften; den genomtränger strupen och lungorna, så att man storknar.

Hvarför kan jag ej draga tillbaka min fot? Den

är då fastnitad vid flotten? Denna elektriska kula har magnetiserat allt jern ombord; instrumenten, verktygen,

vapnen röra sig och stöta emot hvarandra med ett skarpt klingande; spikarna i mina skodon sitta hårdt fast vid ett i trävirket inslaget jernstycke. Jag kan icke draga min fot tillbaka.

Med en häftig ansträngning rycker jag den slutligen lös, i samma ögonblick som kulan är på väg att indraga den i sin hvirflande rörelse och fatta mig sjelf, om . . .

Ah! hvilket oerhördt sken! Kulan springer sönder! Vi öfverhöljas af eldslågor!

Derpå blir allt mörkt, men jag har dock haft tid att se min onkel utsträckt på flotten, Hans alltjemt vid sitt roder och "spottande eld" under inflytande af den elektricitet, som genomtränger honom!

Hvart gå vi? Hvart taga vi vägen?

Tisdagen den 27 Augusti. — Jag vaknar upp ur en långvarig vanmakt. Stormen fortfar, blixtarna utbryta liksom ett yngel ormar, utsläppta i luften.

Äro vi ännu på hafvet? Ja, och framdrifna med oberäknelig hastighet. Vi hafva passerat under England, under kanalen, Frankrike, bela Europa kanske!

Ett nytt buller låter höra sig! Det är tydligen hafvet, som brytes mot klippan! . . . Men då . . .

TRETTIÖSJETTE KAPITLET.

Här slutar hvad jag kallat "skeppsjournalen", som lyckligtvis räddades från skeppsbrott, och jag återtager nu min berättelse på samma sätt som förut.

Hvad som tilldrog sig, då flotten stötte mot strån-

dens klippor, vet jag icke. Jag kände mig nedslungad i böljorna, och om jag undgick döden, om min kropp ej sönderslogs mot de skarpa klipporna, så kom det sig deraf, att Hans' kraftfulla arm drog mig upp ur djupet.

Den modiga isländaren förde mig utom vågornas område upp på en brännande sand, der jag fann mig sida vid sida med min onkel.

Hans återvände derpå till klipporna, mot hvilka de rasande vågorna bröto sig, för att rädda något vrakgods från skeppsbrottet. Jag kunde icke tala och kände mig tillintetgjord af sinnesrörelse och kroppslig ansträngning; jag behöfde en full timme för att återhemta mig.

En verklig syndaflod af regn fortfor imellertid att nedströmma med denna fördubblade häftighet, som antyder ovädrets slut. Några öfverhängande klippor erbjödo oss ett skydd mot himlens flöden. Hans tillredde födoämnen, som jag icke kunde smaka, och snart föllo vi alla i en plågsam sömn, utmattade af tre nätters vakande.

Följande dagen var vädret härligt; himmel och haf hade liksom på öfverenskommelse återgått till sitt förra lugn. Hvarje spår af stormen hade försvunnit. Vid mitt uppvaknande helsades jag med några muntra ord af professorn, som var vid ett glädtigt lynne.

— Nå, min gosse, — ropade han, — har du sofvit godt?

Skulle man ej kunnat tro, att vi befunno oss hemma vid Königsstrasse, att jag lugnt gick ned för att spisa frukost eller att mitt bröllop med min lilla Graüben skulle stå samma dag?

Ack! Om stormen aldrig så litet kastat vår flotte åt öster, så hade vi passerat under Tyskland, under mitt kära Hamburg, under denna gata, der allt hvad jag älskade här i verlden bodde. Då skulle knappt fyrtio mil skilt mig derifrån! Men det var i verkligheten mer än tusen mil att färdas!

Alla dessa plågsamma tankar flögo hastigt genom min själ, innan jag besvarade min onkels fråga.

— Jaså! — upprepade han, — du vill inte säga, om du sofvit godt?

— Mycket bra, — svarade jag. — Jag känner mig ännu liksom sönderkrossad, men det betyder ingenting. Jag är en smula trött, det är allt. Men ni förekommer mig särdeles glad i dag, onkel.

— Förtjust, min gosse! förtjust! Vi äro fram-komne!

— Till målet för vår expedition?

— Nej, men till ändan af detta haf, som aldrig tycktes vilja taga något slut. Nu skola vi fortsätta vägen till lands och på allvar fördjupa oss i jordens innandömen.

— Onkel, tillåt mig att göra er en fråga.

— Det tillåter jag dig, Axel.

— Återfärden?

— Återfärden! Ah! du tänker på att återvända, då man ännu intet hunnit fram?

— Nej, jag vill blott fråga, hur den skall verkställas.

— På det enklaste sätt i verlden. När vi en gång framkommit till klotets medelpunkt, skola vi antingen finna en ny väg för att åter uppstiga till dess yta, eller också återvända vi helt beskedligt samma väg som vi kommit. Jag vill tro, att den inte skall tillstängas bakom oss.

— Då måste man åter försätta flotten i stånd.

— Det är nödvändigt.

— Men återstår det också tillräckligt med lifsmedel för oss till att uträtta alla dessa storverk?

— Ja, visst. Hans är en skicklig gosse, och jag är öfvertygad om, att han räddat största delen af lasten. Låtom oss för öfrigt förvissa oss derom.

Vi lemnade grottan, som låg öppen för alla vindar. Jag hyste en förhoppning, på samma gång blandad med

fruktan: det föreföll mig alldeles omöjligt, att icke allt, hvad flotten medfört, skulle gått förloradt vid den förfärliga strandningen. Men jag bedrog mig. Då vi kommo ned till stranden, såg jag Hans midt ibland en mängd ordentligt hoplagda saker. Min onkel tryckte hans hand med ett uttryck af liflig tacksamhet; denne man, som visade en öfvermensklig hängifvenhet, hvartill man måhända icke skulle kunna finna någon motsvarighet, hade arbetat medan vi sofvo, och med egen lifsfara räddat de dyrbaraste sakerna.

Visserligen hade vi gjort temligen känbara förluster, och bland annat förlorat våra vapen, men i nödfall kunde vi umbära dem. Krutförrådet var oskadadt, sedan det varit nära att springa i luften under stormen.

— Nå, — utropade professorn, — förlusten af bössorna betyder blott, att vi måste afstå från att jaga.

— Godt, men instrumenten?

— Här är manometern, det nyttigaste af dem alla, och för hvilken jag skulle uppoffrat de öfriga! Med dess tillhjelp kan jag beräkna djupet och veta, när vi uppnått medelpunkten; derförutan skulle vi äfventyra att gå förbi densamma och komma fram på andra sidan af jordklotet.

Denna munterhet var motbjudande för mig.

— Men kompassen? — frågade jag.

— Här ligger den på denna klippa i fullkomligt skick; likaså kronometern och termometrarna. Ack! vår jägare är en präktig karl!

Detta måste erkännas. Af instrumenten saknades intet. Hvad verktygen och redskapen angick, observerade jag stegar, tåg, jern störar, hackor o. s. v. utbredda på sanden.

Men ännu återstod att vinna upplysning i fråga oim lifsmedlen.

— Och provianten? — tillsporde jag onkel..

— Låtom oss se på den,. — svarade han.

Lådorna, i hvilka den förvarades, stodo uppradade på stranden, fullkomligt välbehållna ; hafvet hade respekterat största delen af dem, och man kunde ännu räkna på lifsmedel för fyra månader. Dessa bestodo af skorpor, salt kött, genèver och torr fisk.

— Fyra månader! —utbrast professorn. — Då hafva vi tid både att resa och komma tillbaka, och af hvad som återstår skall jag gifva en stor middag för alla mina embetsbröder vid Johannæum!

Ehuru jag för längesedan bort vara van vid min onkels lynne, väckte likväl denne man beständigt min förvåning.

— Nu, — sade han, — skola vi åter fylla vårt vattenförråd af det regn, som stormarne öst ned'i alla dessa granitbassiner; följaktligen behöfva vi inte frukta för att lida af törst. Hvad flotten beträifar, vill jag tillsäga Hans att reparera den på bästa sätt, ehuru den inte kommer att göra oss tjenst vidare, skulle jag tro.

— Hur så? — inföll jag.

— Jag har min tro för mig, min gosse, och tror inte, att vi komma ut samma väg som vi gingo in.

Jag betraktade professorn med ett visst misstroende och frågade mig, om han ej blifvit vansinnig. Och likväl hade han kanske rätt.

— Låtom oss äta frukost, — sade ban.

Han gaf sina order åt jägaren, hvarefter jag följde honom till en upphöjd udde, der torkadt kött, skorpor och té utgjorde en förträfflig måltid och, jag bör tillägga det, en af de bästa jag njutit i mitt lif. Hungern, friska luften, lugnet efter sinnesrörelserna, allt bidrog till att gifva mig aptit.

Under måltiden gjorde jag min onkel en fråga för att få veta, hvar vi i detta ögonblick befunno oss.

— Den saken, — sade jag, — synes mig svår att beräkna.

— Att noggrant beräkna, ja, — svarade ban. —

Det är till och med omöjligt, efter som jag under dessa tre dagars storm ej kunnat anteckna flottens hastighet och kurs; men vi kunna åtminstone approximativt bestämma vårt läge.

— Sista observationen gjordes på geyserholmen . . .

— På Axels-holmen, min gosse. Afböj inte den äran, att du gifvit ditt namn åt den första ö, som blifvit upptäckt i det inre af jordklotet.

— Må göra! Vid Axels-holmen hade vi färdats ungefär tvåhundrasjuttio mil sjöledes och befunno oss mer än sexhundra mil från Island.

— Godt! Låtom oss då taga den till utgångspunkt och räkna fyra dagars storm, hvarunder vår hastighet inte kunnat vara mindre än åttio mil på tjugufyra timmar.

— Det tror jag, och då vore det trehundra mil, som vi färdats.

— Ja, och Lidenbrocks haf skulle då mäta ungefär sexhundra mil från den ena stranden till den andra. Yet du, Axel, att det kan täfla i storlek med Medelhafvet?

— Ja, isynnerhet om vi endast öfverfarit det på bredden ?

— Hvilket är mycket möjligt!

— Och besynnerligt nog, — tillade jag, —• i fall våra beräkningar äro rigtiga, hafva vi nu detta Medel-liaf öfver våra hufvuden.

— Verkligen!

— Helt säkert, ty vi äro niohundra mil från Rey-kiavik.

— Det är ett gpdt stycke väg, min gosse; men huruvida vi snarare befinna oss under Medelhafvet än under Turkiet eller Atlantiska oceanen, kunna vi endast bestämma, såvida vi ej afvikit ur vår kosa.

— Nej, vinden tycktes vara stadig, och jag tror derför, att denna strand bör ligga sydost om Port-Graüben.

— Godt, det är lätt att förvissa sig derom genom att rådfråga kompassen. Låtom oss undersöka den!

Professorn rigtade sina steg till den klippa, på hvilken Hans hade lagt instrumenten. Han var glad, hurtig, gnuggade händerna och gjorde attityder! Han var rigtigt ungdomlig! Jag följde honom, temligen nyfiken att få veta, om jag ej misstog mig i min beräkning.

Framkommen till klippan fattade min onkel kompassen, placerade den horisontelt och observerade nålen, som oscillerade några ögonblick och derefter stannade i en bestämd riktning under det magnetiska inflytandet.

Onkel betraktade kompassen, gnuggade derpå sina ögon och betraktade den ånyo. Slutligen vände han sig till mig men häpen uppsyn.

— Hvad är det? — frågade jag.

Han uppmanade mig att undersöka instrumentet; ett utrop af öfverraskning undföll mig, ty nålen utvisade norr åt det håll, som vi antogo vara söder. Hon vände sig mot stranden i stället för att peka åt öppna hafvet!

Jag skakade på kompassan och granskade den på nytt; den var i vederbörligt skick. Hvilken ställning man än lät nålen antaga, så återtog hon envist samma oväntade rigtning.

Man kunde således icke längre betvifla, att vinden kastat om under stormen, utan att vi varseblifvit detta, och fört flotten mot den strand, som min onkel trodde, att vi lemnat bakom oss.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Det vore för mig omöjligt att måla den följd af sinnesrörelser, som aflöste hvarandra hos professor Liden-brock, lians bestörtning, hans tvifvel och slutligen lians vrede. Aldrig har jag sett en menniska i början så förbryllad och sedermera så förbittrad. Ufverfartens mödor, alla

de faror, vi utstått — allt detta måste vi nu börja om igen. Vi hade gått baklänges i stället för framåt! Men min onkel återvann snart sin fattning.

— Hm! Odet spelar mig dessa spratt! utbrast han. Elementen sammansvärja sig emot mig! Luft, eld och vatten förena sina krafter för att hindra min färd! Nåväl! De skola lära känna, hvad min vilja förmår. Jag tänker ej gifva vika, ej draga mig en tum tillbaka, och vi få väl se, hvem som rår, menniskan eller naturen!

Stående upprätt på klippan, förbittrad, hotande, tycktes Otto Lidenbrock, liksom den vilde Ajax, trotsa gudarna. Men jag ansåg det vara lämpligt att komma emellan och lägga band på denna vanvettiga vrede.

— Hör mig, — sade jag till honom i bestämd ton; — det fins en gräns för all ärelystnad här på jorden, och man kan inte kämpa mot det omöjliga. Vi äro illa utrustade för en sjöresa. Femhundra mil tillryggalägges ej på några dåligt hopfogade bjelkar, med en filt till segel, en käpp till mast och rakt emot de lössläppta vindarna. Vi kunna inte styra, vi äro en lekboll för stormarna och handla som dårar, om vi ännu en gång försöka att verkställa denna omöjliga öfverfart!

Jag skulle kunnat hålla på i tio minuter för att framlägga bela raden af dessa ovedersägliga skäl, utan att blifva afbruten, men detta kom sig endast af tankspriddheten hos professorn, som icke hörde ett ord af mina argument.

— Till flotten! — utbrast han slutligen.

Detta var bela hans svar. Jag måtte göra, hvad som helst, bönfalla eller blifva ond, så stötte jag mot en vilja, hårdare än graniten.

Hans afslutade i detta ögonblick flottens reparation; man skulle kunnat påstå, att denna besynnerliga varelse anade min onkels planer. Med några stycken surturbrand (brunkol) hade han åter gjort farkosten fullt bruk-

bar; ett segel var redan hissadt, och vinden lekte i dess fladdrande veck.

Professorn yttrade några ord till vägvisaren, som strax derpå började bära ombord våra effekter och göra allt klart till afresa. Luften var temligen ren, och vinden stadigt på nordvest.

Hvad kunde jag väl göra? Ensam motsätta mig två? Omöjligt! Om åtminstone Hans förenat sig med mig, men nej! Isländaren tycktes icke hafva någon egen vilja. Det såg ut som om han aflagt ett löfte om fullständig sjelfförsakelse. Jag kunde ingenting utverka af en tjenare, som var sin herre så undergifven. Man måste gå framåt.

Jag stod sålunda i begrepp att intaga min vanliga plats på flotten, då min onkel hejdade mig med en åtbörd.

— Vi resa inte förr än i morgon, — sade han.

Jag lät honom förstå, att jag underkastade mig allt.

— Man bör inte försumma något, — återtog ban, — och efter som ödet drifvit mig till denna del af kusten, så vill jag inte lemna den utan att hafva undersökt densamma.

Denna anmärkning blir begriplig, då man besinnar, att vi visserligen återkommit till norra stranden, men icke till samma punkt, hvarifrån vi första gången lagt ut. Port-Graüben borde vara belägen längre vester ut. Ingenting borde således vara förnuftigare än att omsorgsfullt undersöka omgifningarna kring denna nya landsträcka.

— Låtom oss gå ut på upptäckter! — sade jag.

Vi gingo och lemnade Hans åt sitt arbete. Landremsan mellan vattenranden ocli foten af bergmurarna var ganska bred, så att man kunde gå en halftimme utan att stöta på klippväggen. Våra fötter krossade otaliga snäckskal af alla former och storlekar, der de första formationernas djur lefvat. Jag upptäckte också ofantliga

sköldpaddskal, hvilkas diameter ofta öfversteg femton fot, och som tillhört dessa gigantiska glyptodonter * från qvartärperioden, af hvilka nutidens sköldpadda blott är en svag efteriiärmning. Bland annat var marken besådd med en stor mängd stenartade skärfvor, ett slags klappersten, som blifvit afrundad af vågorna och ordnad i rader. Jag leddes härigenom till den slutsatsen, att hafvet fordom måtte vattnat denna plats. På de klippor, som nu befunno sig utom deras område, hade vågorna lemnat tydliga spår efter sin inverkan.

Härigenom förklaras i viss mån tillvaron af denna ocean fyrtio mil under jordklotets yta. Men enligt min åsigt borde den flytande massan småningom försvinna i jordens inre, och den härledde sig tydligen från de jordiska oceanernas vatten, som banat sig väg genom någon springa. Dock måste man medgifva, att denna springa för närvarande borde vara tillstängd, emedan bela grottan eller snarare den ofantliga reservoiren i annat fall skulle inom kort blifvit fyld. Måhända hade till och med detta vatten, som haft att kämpa mot den underjordiska elden, delvis blifvit förvandladt till ånga. Derigenom förklarades molnen öfver våra hufvuden och utvecklingen af denna elektricitet, som framkallade stormar i jordens innandöme.

Denna teori angående de fenomen, vi bevittnat, syntes mig tillfredsställande, ty naturens under, huru stora de än

må vara, kunna alltid förklaras af fysiska orsaker.

Vi vandrade således pä ett slags sedimentärt lager, bildadt af vatten liksom all från denna period härstammande mark, som är så rikligt utbredd på jordens yta. Professorn observerade noga hvarje klippremma; om en öppning kunde finnas, var det af vigt för honom att undersöka dess djup.

Vi hade gått omkring en mil utefter stranden af Lidenbrocks haf, då marken plötsligt förändrade utse-

* Sköldpaddlika bältdjur.trettiosjunde kapitlet

ende och syntes omstörtad, söndersliten genom en våldsam uppresning af de underliggande lagren; talrika fördjupningar och upphöjningar buro på många ställen vittnesbörd om en mägtig revolution i jordmassan.

Vi framträngde med svårighet öfver en massa granitblock, blandade med grus och alluvial-lemningar, då ett fält, mer än ett fält, en slätt af ben visade sig för våra blickar. Man skulle kunnat kalla det en omätlig kyrkogård, der tjugu århundradens generationer blandade sitt stoft med hvarandra. Längre bort höjde sig höga kullar af dylika qvarlefvor, hvilkas vågformiga linier kunde följas ända till horisontens rand, där de förlorade sig i en dimma. Der kunde man på måhända tre qvadratmils yta följa hela det animala lifvets historia, som ännu knappt är skrifven i den bebodda, allt för unga verlden.

Vi drefvos emellertid framåt af en otrolig nyfikenhet. Våra fötter krossade kvarlefvor af förhistoriska djur och dessa fossilier, hvilkas sällsynta och intressanta spillror de stora städernas museer göra hvarandra stridiga. Tusen Cuvier's lifstid skulle ej räckt till att hopplocka skeletten efter de organiska varelser, som lågo förvarade i detta ståtliga benhus.

Jag stod slagen med häpnad, och min onkel sträckte sina långa armar mot det tjocka hvalf, som tjenade oss till himmel. Hans mun var vidöppen, hans ögon slungade blixtar bakom glasögonen, hans hufvud vaggade upp och ned, till höger och venster, med ett ord: hela hans figur uttryckte en gränslös förvåning. Han befann sig inför en oskattbar samling af Leptotherier, Mericotherier, Lophodier, Anoplotherier, Megatherier, Mastodonter, Pro-topitheker och Pterodaktyler. Han fann alla antediluvi-anska vidunder sammanhopade till hans personliga tillfredsställelse. Må man föreställa sig en passionerad bok-vurm på en gång förflyttad till det ryktbara biblioteket i Alexandria, som uppbrändes af Omar, om det genom224

ett underverk kunde åter uppstå ur sin aska! Sådan var min onkel professor Lidenbrock i detta ögonblick!

Men ännu större blef lians förtjusning, då han, medan han sprang omkring bland detta organiska stoft, fick fatt i en bar hufvudskål och med darrande röst ropade:

— Axel! Axel! Ett menniskohufvud!

— Ett menniskohufvud, onkel! — svarade jag icke mindre häpen.

— Ja, mitt barn! Ah! Milne Edwards! Ah! de Quatrefages! Hvarför äro ni inte här, der jag, Otto Lidenbrock, är?

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

För att förstå detta min onkels utrop till dessa namnkunniga franska lärda måste man veta, att en palä-ontologisk fråga af yttersta vigt uppstått någon tid före vår afresa.

Några arbetare, som under ledning af Boucher de Perthes verkstälde gräfningar i stenbrotten vid Moulin-Quignon nära Abbeville i franska departementet Somme, funno den 28 Mars 1863 en menniskokäk fjorton fot under jordytan. Det var det första fossila fynd af detta slag, som blifvit framdraget i dagsljuset. Nära derintill påträffades stenyxor och flintknifvar, alla färgade och under tidernas längd öfverdragna med en likformig erg-betäckning.

Ryktet "om denna upptäckt spred sig vida omkring, ej blott inom Frankrike utan äfven i England och Tyskland.

Flera medlemmar af franska institutet, bland andra Milne Edwards och de Quatrefages, egnade åt saken den största uppmärksamhet, bevisade de ifrågavarande benens obestridliga äkthet och uppträdde såsom de ifrigaste för-trettioåttonde kapitlet

Det var en fullkomligt igenkäiilig menuiskokropp (sid. 227).

svararna för denna "käkprocess", såsom engelsmännen kallade den.

Med de förenade konungarikenas geologer, hvilka ansågo saken afgjord, såsom Falconer, Busk, Carpenter

m. fl., förenade sig Tysklands lärde, och bland dessa 1 första ledet den ifrigaste, den mest entusiastiske, min onkel Lidenbrock.

Äktheten af en mensklig qvarlefva från den qvartära formationen syntes således fullkomligt bevisad och medgifven.

Sanningen att säga hade dock detta system haft en ihärdig motståndare i Elie de Beaumont. Denne inom den lärda verlden högt ansedde man påstod, att jorden Vid Moulin-Quignon icke tillhörde "diluvium" utan ett yngre lager, och medgaf icke, derutinnan öfverstämmande med Cuvier, att menniskoslägtet varit samtidigt med den qvartära formationens djur. Onkel Lidenbrock, som tillhörde den stora majoriteten af geologer, hade hållit sig tapper, disputerat och resonnerat, så att Elie de Beaumont stannat nästan ensam i sin åsigt.

Alla dessa detaljer af frågan voro för oss bekanta, men vi visste icke, att saken gjort nya framsteg efter vår afresa. Andra likadana käkar, ehuru tillhörande individer af olika typer och skilda nationer, påträffades inbäddade i kalksten, som framsipprande vatten afsatt i vissa grottor inom Frankrike, Schweiz och Belgien, äfvensom vapen, husgeråd, verktyg, ben efter barn, ynglingar, män och gubbar. Den qvartära menniskans tillvaro bekräftades således mer och mer för hvarje dag.

Men detta var icke allt. Nya lemningar, som blifvit uppgräfda ur den tertiära tidens pliocenformation, hade gifvit ännu djerfvare lärde anledning att tillägga menniskoslägtet en långt högre ålder. Dessa lemningar bestodo icke af menniskoben, det är sant, utan endast af föremål af mensklig industri, planmässigt bearbetade, så att säga skulpterade skenben och lårpipor af fossila djur, lemningar, hvilka endast kunde förklaras såsom utgörande spår af menskligt arbete.

Med ett språng steg menniskan således en hel mängd sekler uppför tidens stege; hon blef äldre än Mastodon-trettioåttonde kapitlet

ten, samtidigt med "Elephas meridionalis"; hon fick hundratusen års tillvaro, alldenstund detta är den tid, som af de mest renommerade geologer tillägges pliocenforinationen.

Sådan var då den paläontologiska vetenskapens ståndpunkt, och livad vi deraf kände var tillräckligt för att bestämma vår åsigt om detta benhus vid Lidenbrocks haf. Man kan deraf fatta min onkels häpnad och glädje, isynnerhet då han tjugu steg längre bort befann sig i närvaro af, man kan gerna säga ansigte mot ansigte med ett exemplar af den qvartära menniskan.

Det var en fullkomligt igenkänlig menniskokropp. Skulle väl en jordart af särskild beskaffenhet, sådan som i kyrkogården S:t Michel i Bordeaux, sålunda bevarat den genom sekler? Jag kan icke yttra mig derom. Men detta kadaver, med spänd och pergamentartad hud och ännu, till utseendet åtminstone, kraftfulla lemmar, med bibehållna tänder, utomordentligt rikt hår, naglar af en förskräckande längd på händer och fötter, visade sig för oss sådant det lefvat.

Jag stod förstummad inför denna syn från en annan tid. Äfven min onkel, som eljest var så talför och vanligen

diskuterade så ifrigt, teg. Vi upplyfte denna kropp och reste upp den. Den betraktade oss med sina tomma ögongropar; vi bultade på dess tomt genljudade bröstkorg.

Efter några ögonblicks tystnad besegrades onkeln af professorn. Hänförd af sitt lynne glömde Otto Liden-brock omständigheterna vid vår resa, platsen, der vi befunno oss, den ofantliga grottan, som inneslöt oss. Utan tvifvel trodde han sig vara på Johannæum, föreläsande för sina elever, ty han antog en docerande ton och började tala till ett inbilladt auditorium:

— Mina herrar, — sade han, — jag har den äran att för er presentera en man från den qvartära formationen. Utmärkta lärda hafva förnekat hans tillvaro, andre inte mindre utmärkta deremot bekräftat densamma. Om tviflarna inom paläontologien vore här, kunde de taga228

på honom med fingret och skulle nödgas erkänna sitt misstag. Jag vet väl, att vetenskapen bör vara på sin vakt mot upptäckter af detta slag. Jag är ingalunda okunnig om huru Bamum och apdra charlataner af samma skrot och korn lurat verlden med fossila menniskor. Jag känner till historien om Ajax' knäskål, om Orestes' kropp, som spartanerna föregåfvo sig hafva återfunnit, och om den 15 fot långa kroppen af Asterius, om hvilken Pausanias talar. Jag har läst rapporterna om det skelett, som upptäcktes vid Trapani under Ludvig XIV:s tidehvarf, och hvari man ville igenkänna Polyfemus, äfvensom historien om jetten, som uppgräfdes under Ludvig XVI:s regering i granskapet af Palermo. Ni känna lika väl som jag, mina herrar, den år 1577 i granskapet af Luzern verkstälda analysen af de stora ben, som den ryktbara läkaren Felix Pläter förklarade tillhöra en jette om nitton fot. Jag har slukat Cassaniones afhandlingar samt alla de memoirer, brochyrer, tal och vederläggningar, som blifvit publicerade rörande skelettet af den cim-briske konungen Teutobochus, hvilken inkräktade Gallien, och uppgräfdes ur en sandgrop i Dauphiné år 1613! I adertonde seklet skulle jag med Pierre Campet hafva be-stridt tillvaron af Scheuchzers præa4amiter! Jag har haft i mina händer en skrift, kallad Gigatis . . .

Här råkade min onkel, som icke offentligt förmådde uttala svåra ord, ut för sin naturliga svaghet.

— En skrift, kallad Gigans . . ., — återtog han.

Längre kunde han ej komma.

— Giganteo . . .

Omöjligt! Det förargliga ordet ville alldeles icke fram! Hvad man skulle hafva skrattat åt honom på Jo-liannæum!

— Gigantosteologi, — lyckades det slutligen professorn att framtvinga efter att par eder.

Derpå fortfor han obehindradt och lifvad af sitt-ämne:

— Ja, mina herrar, allt detta vet jag. Jag vet också, att Cuvier och Blumenbach i dessa ben igenkände simpla lemningar af mammuth- och andra djur från den qvartära perioden. Men här skulle blotta tviflet vara en förolämpning mot vetenskapen! Kadavret finnes här! Ni kunna se det, taga på det! Det är inte ett skelett, utan en oskadad kropp, som blifvit bevarad för ett uteslutande antropologiskt syftemål. Om jag kunde tvätta honom i en lösning af svafvelsyra, skulle jag låta alla dessa jordpartiklar och lysande snäckskal försvinna, som äro inkrusterade i honom. Men det dyrbara lösningsämnet fattas mig. Sådan denna kropp är, skall ban berätta oss sin egen historia.

Här fattade professorn i det fossila kadavret och handterade det med skickligbeten hos en förvisare af kuriosa.

— Ni se honom, — återtog han, — ban är inte sex fot lång, och vi hafva inte att göra med någon af de föregifna jettarna. Hvad angår frågan om den ras, lian tillhör, så är det obestridligen den kaukasiska. Det är den hvita rasen,_ vår egen ras! Hufvudskålen på denna fossila kropp är reguliert äggformig, utan starkt utvecklade kindknotor, utan framskjutande käk. Han visar intet spår af den prognatism, som förändrar ansigts-vinkeln*. Mät

denna vinkel, den är nära nittio grader. Men jag vill gå ännu längre på deduktionens väg, och jag vågar säga, att detta menniskoexemplar tillhör den talrika familj, som är utbredd från Indien ända till vestra Europas gränser. Skratta inte, mina herrar!

Det var ingen som skrattade, men professorn var så van att se ansigtena upplysas af leenden, då ban höll sina lärda föredrag!

— Ja, — fortfor ban med ökad liflighet, — det är en fossil menniska, och samtidig med Mastodonten^,

Prognatiska eller framkäkiga kallas kranier med starkt framskjutande käkbildning.230

hvilkas ben uppfylla denna amfiteater. Men att säga er, på hvilken väg han kommit hit, huru dessa jordlager, i hvilka ban var nedmyllad, kunnat glida ända ned till detta ofantliga tomrum i jordklotet, det är något, hvarom jag inte ämnar utlåta mig. Utan tvifvel inträffade betydande rubbningar i jordskorpan vid den qvartära epoken; jordklotets fortsatta afsvalning åstadkom sprickor, remmor, klyftor, i hvilka sannolikt en del af den öfra jorden nedsjönk. Jag påstår det inte bestämdt, men menniskan är emellertid här, omgifven af sina händers verk, af dessa stenverktyg, som gifvit namn åt stenåldern, och såvida hon inte liksom jag kommit i egenskap af turist, som en vetenskapens förkämpe, så kan jag inte betvifla hennes antika ursprung.

Professorn tystnade, och jag utbröt i enhälliga bravo-rop. För öfrigt hade min onkel rätt, och lärdare personer än hans brorson skulle funnit sig högeligen generade af att vederlägga honom.

Dessutom fans ett annat bevis. Den fossila kroppen var nemligen icke ensam i detta ofantliga benhus; andra kroppar påträffades vid hvarje steg vi togo i detta stoft, och min onkel kunde välja det exemplar, han ansåg bäst för att öfvertyga de otrogna.

Anblicken af alla dessa generationer af menniskor och djur, blandade om hvarandra i denna kyrkogård, erbjöd verkligen ett förvånande skådespel. Men en allvarsam fråga uppstod, som vi icke vågade lösa. Hade dessa en gång lefvande varelser genom någon jordens omskakning störtat ned till stränderna af Lidenbrocks haf, sedan de redan återgått till stoft? Eller hade de snarare lefvat här i denna underjordiska verld, under denna artificiella himmel, börjande och slutande sitt lif såsom invånarna på jorden? Ända hittills hade vi endast sett sjövidunder och fiskar lefvande! Irrade månne ännu någon djupets man på dessa öde stränder?

TRETTIONIONDE KAPITLET,

Ännu i en lialftimmes tid trampade våra fötter på benlagren, och vi vandrade all jemt framåt, drifna af en brinnande nyfikenhet. Hvilka andra under, hvilka skat-r ter för vetenskapen inneslöt väl denna grotta? Min blick väntade nya öfverraskningar, min inbillning nya förvår nande saker.

Hafvets stränder hade länge sedan försvunnit bakom benhusets kullar. Den oförsigtige professorn, som föga oroade sig för att förirra sig, drog mig med sig allt längre bort. Vi framskredo under tystnad, badande i de elektriska vågorna. Genom ett fenomen, som jag icke kan förklara, ooli tack vare sin stora utbredning, belyste ljuset likformigt föremålens olika sidor. Det utgick icke från någon bestämd punkt i rymden och åstadkom ingen skuggeffekt. Man skulle kunnat tro sig vara midt på middagen och midt i sommaren, någonstädes i ekvatorialtrakterna, der solens strålar falla lodräta. Hvarje spår af vattenånga hade försvunnit; klipporna, de aflägsna bergen, den oredіga massan af den på långt håll synliga skogen antogo ett besynnerligt utseende under den likformiga spridningen af det lysande fluidum. Vi liknade den fantastiska figuren hos Hoffman, som förlorat sin egen skugga.

Efter en timmes promenad syntes brynet af en ofantlig skog, men denna gång icke någon af de cham-pignonskogar, som gränsade intill Port-Graüben.

Det var tertiärformationens vegetation i sin fulla prakt. Här växte stora palmer af nu för tiden försvunna arter.

Ståtliga tallar, idegranar, cypresser och thuyor representerade Coniferæ och voro sins emellan förenade genom ett nät af oupplösliga slingväxter. En matta af mossor bildade en mjuk betäckning på marken. Under skugghvalfven, som knappt förtjeuade detta namn, emedan232

de icke erbjödo något skydd, sorlade några bäckar, på hvilkas bräddar frodades kolossala ormbunkar, liknande dem som finnas i den bebodda jordens varma länder. Men dessa träd, dessa buskar och växter; som saknade solens lifgifvande värme, voro utan färg; allt sammanblandades i en enformig, brunaktig och liksom förvissnad färgton. Bladen voro beröfvade sin grönska; till och med blommorna, som under den tertiära epoken, hvilken såg dem födas, voro så talrika, men utan färg och lukt, tycktes vara gjorda af papper, urblekt under luftens inverkan.

Min onkel Lidenbrock vågade sig in i dessa snår, och jag följde honom med en viss betänksamhet. Hvarför skulle icke några fruktansvärda däggdjur påträffas der, efter som naturen erbjöd vegetabilisk föda? På de stora, öppna platserna efter kullfallna och af tiden uppfrätta träd upptäckte jag flera ärtväxter, hallonarter och tusen andra ätbara buskväxter, som så begärligt ätas af alla idislande djur. Vidare syntes träd från de mest skilda trakter på jordens yta sammanblandade ocli lindade om hvarandra, eken växande bredvid palmarter, den australiska Eucalyptus stödjande sig mot den norska silfvergranen, nordens björkar blandande sina grenar med ny-zeeländsk kauris. Der fans nog till att förbrylla de fyndigaste klassifikatörer af den jordiska botanikens alster.

Plötsligt stannade jag och hejdade min onkel med handen.

Det öfverallt diffusa ljuset gjorde det omöjligt att se äfven de minsta föremål långt in i skogen. Jag hade trott, att jag såg . . . Nej! jag såg verkligen med mina ögon ofantliga varelser röra sig under träden! Det var gigantiska djur, en bel hjord af Mastodonten icke längre fossila utan lefvande, och liknande dem, hvilkas qvarlefvor upptäcktes 1801 i Ohios sumpmarker! Jag såg dessa väldiga elefanter, hvilkas snablar rörde sig undertrettionionde kapitlet

23 ‡

Dessa underjordiska trakters Proteus (sid. 234).

träden som en legion af ormar. Jag hörde bullret, som uppkom, då deras långa elfenbensbetar borrade sig in i de gamla stammarna. Grenarna brakade, lofven afsletos i stora massor och försvunno i vidundrens gap.234

Min dröm, i hvilken jag sett hela denna verld från rde förhistoriska tiderna, från den tertiära och qvartära epoken upplefva på nytt, blef då slutligen realiserad! Och vi befunno oss här, allena i jordens innandömen, prisgifna åt dessa vilda inbyggare!

Min onkel betraktade djuren.

— Låtom oss gå, — sadè han plötsligen och fattade mig i armen, — framåt, framåt!

— Nej — ropade jag, — nej! Vi ega ju inte några vapen! Hvad skulle vi göra midt ibland denna hjord af jettelika fyrfotadjur? Kom, onkel, kom! Ingen mensklig varelse kan ostraffadt trotsa dessa monsters vrede.

— Ingen mensklig varelse! — svarade min onkel, sänkande rösten. — Du misstager dig, Axel! Se, se, der borta! Jag tycker mig varseblifva en lefvande varelse, en varelse lik oss! en menniska!

Jag blickade ditåt och ryckte på axlarna, besluten att drifva min misstrogenhet till det yttersta; men detta oaktadt nödgades jag att gifva vika för verkligheten.

På mindre än en qvarts mils afstånd såg jag verkligen en mensklig varelse, stödd mot stammen af en ofantlig kauris, en dessa underjordiska trakters Proteus, en ny Neptuni son, vaktande denna oräkneliga hjord af Mastodonter!

Immanis pecoris custos, immanior ipse!

Ja immanior ipse! Det var icke längre den fossila varelse, hvars kropp vi funnit på benfältet, det var en jette, i stånd att beherska dessa monster. Hans längd öfversteg tolf fot; hufvudet, stort som en buffels, försvann i en skog af ovårdadt hår; man skulle kunna kalla det en verklig man, liknande den på de första tidernas elefanter. I handen svängde han en kolossal gren, en värdig staf åt denne antediluvianska herde.

Vi hade stannat orörliga, slagna af häpnad. Men vi kunde blifva upptäckta; vi måste fly.trettionionde kapitlet

23 ‡

— Kom, kom! — utbrast jag, dragande med mig min onkel, som för första gången lydde ett klokt råd.

En qvarts timme senare voro vi utom denne fruktansvärda fiendes synkrets.

Nu då jag i stillhet drömmer derom, nu då lugnet åter inträdt i min själ, då månader förflutit sedan detta besynnerliga och öfvernaturliga möte, hvad skall jag nu tänka, hvad skall jag tro? Nej! det är omöjligt! Våra sinnen hafva bedragit oss, våra ögon hafva icke sett hvad de sågo! Ingen mensklig varelse existerar i denna underjordiska verld! Ingen menniskogeneration bebor jordklotets ihåligheter, utan en aning om inbyggarna på dess yta, utan förbindelse med dem! Det är vansinnigt, ytterligt vansinnigt!

Jag vill hellre medgifva tillvaron af något djur, hvars byggnad närmar sig menniskans, någon apa från de första geologiska epokerna, någon protopitek, någon mesopitek, liknande den som Lartet upptäckte i benlagret i Sansan! Men denna gick i afseende på sin växt utöfver alla mått, som den moderna paläontologien känner till. Det betyder ingenting! En apa, ja, en apa, hur osannolikt det än må vara! Men en menniska, en lefvande menniska, och på samma gång en bel generation instängd i jordens innandöme! Omöjligt!

Emellertid hade vi lemnat den klara och lysande skogen, stumma af förvåning, öfverväldigade af en häpnad, som gränsade till dumhet. Vi sprungo mot välvilja och erforo ett intryck, liksom då man under sömnen rides af maran. Instinktmessigt återkommo vi till Li-denbrockS haf, och jag vet ej, på hvilka afvägar min själ kunnat förirra sig, om ej en ny tanke återfört mig till mera praktiska iakttagelser.

Ehuru jag var säker om att trampa en jord, som vi ännu icke beträdt, varseblef jag ofta klippmassor, hvilkas form påminde om dem vid Port-Graüben. Detta bekräftade för öfrigt kompassens anvisning och vår ofri-236

villiga återkomst till norra stranden af Lidenbrocks haf. Likheten var stundom förvillande. Bäckar och kaskader nedstörtade i hundratal från branterna, och jag trodde mig återse surturbrandlagret, vår trogne Hans-bäck och grottan, där jag återvaknat till lifvet. Men några steg längre bort uppväckte sluttningarnas beskaffenhet, åsynen af en bäck, den öfverraskande profilen af någon klippa nya tvifvel i min själ.

Jag meddelade onkel min obeslutsamhet, och han tvekade liksom jag; han kunde icke heller känna igen sig i detta enformiga panorama.

— Uppenbarligen "hafva vi inte landat vid vår utgångspunkt, — sade jag till honom, — utan stormen har fört oss något längre ned, och om vi vilja följa stranden, skola vi återfinna Port-Graüben.

— I sådant fall, — svarade min onkel, — är det öfverflödigt att fortsätta denna undersökning, och det bästa är att återvända till flotten. Men bedrager du dig inte, Axel?

— Det är svårt att säga, min onkel, ty alla dessa klippor äro hvarandra så lika. Jag tror mig dock igenkänna den udde, vid hvars fot Hans byggde vår farkost; vi böra vara nära den lilla hamnen, om det inte till och med är just här, — tillade jag, granskande en liten vik, som jag tyckte mig igenkänna.

— Nej, Axel, vi skulle åtminstone återfinna våra egna fjät, och jag ser ingenting . . .

— Men jag ser, jag, — utropade jag och störtade mig öfver ett föremål, som lyste i sanden.

— Hvad är det då?

— Detta, — svarade jag, och visade min onkel en af rost betäckt dolk, som jag nyss upptagit.

— Kors! — sade han, — hade du då tagit detta vapen med dig?

— Jag? Visst inte! Men ni . . .trettionionde kapitlet

23 ‡

— Inte som jag vet, — svarade professorn. Jag har aldrig haft denna pjes i min ego.

— Det var besynnerligt! 4

— Nej, det är tvärtom mycket enkelt, Axel. Is-ländarna begagna ofta sådana vapen, och detta tillhör Hans, som säkert förlorat det . . .

Jag skakade misstroget på hufvudet. Hans hade aldrig egt denna dolk.

— Ar det då någon antediluviansk krigares vapen, — utropade jag, — någon lefvande persons, samtidig med denne jettelika herde? Men nej! Det är inte något verktyg från stenåldern! Inte från bronsåldern! Denna klinga är af stål . . .

Min onkel hejdade mig på den afväg, jag på nytt höll på att följa, och sade med sin allvarliga ton:

— Lugna dig, Axel, och återkom till förnuft. Denna dolk är ett vapen från sextonde århundradet, en verklig dolk, sådan ädlingarna buro i sina bälten, för att gifva fienderna nådestöten. Den är af spanskt ursprung och tillhör hvarken dig eller mig eller jägaren eller andra menskliga varelser, som måhända lefva i joldens inre!

— Vågar ni säga?

— Se, den har inte blifvit bräckt på detta sätt genom att sänkas i menniskostrupar; klingan är betäckt af ett rostlager, som inte daterar sig från en dag eller ett år eller ett sekel tillbaka.

Professorn blef efter vanligheten allt mera upplifvad, då han lät sig hänföras af sin inbillning.

— Axel, återtog han, vi äro på upptäcktens stora väg! Denna klinga har legat öfvergifven på sanden sedan hundra, tvåhundra, trehundra år och blifvit bräckt mot klipporna vid detta underjordiska haf!

— Men hon har inte kommit ensam, — invände jag ifrigt; hon har väl inte brutit af sig sjelf! Någon har Varit här före oss! . . .

— Ja, en man!238

TILTj jordens medelpunkt

— Och denne man?

— Denna man har ristat sitt namn med denna dolk! Denna man har velat ännu en gång med sin hand utmärka vägen till medelpunkten! Låtom oss söka, låtom oss söka!

Och ytterligt intresserade följde vi den höga berg-* muren, undersökande de minsta springor, som kunde utvidgas till ett galleri.

På detta sätt hunno vi till en trakt, der stranden blef smalare. Hafvet nästan badade klippornas fot, lemnande på sin höjd en famnsbred landremsa, och emellan två klipputsprång varseblef man ingången till en mörk tunnel.

På en granitskifva syntes der två hemlighetsfulla, till hälften utplånade bokstäfver, de båda initialerna till den djerfva och fantastiska resandens namn:

— A. S.! — utbrast min onkel. — Arne Saknussemm! Alltid Arne Saknussemm!

Allt ifrån resans början hade jag många gånger haft anledning till att blifva förvånad och borde nu kunnat anse mig vara lugn för flera öfverraskningar, likgiltig för all förundran. Men vid åsynen af dessa båda för trehundra år sedan här inristade bokstäfver intogs jag af en häpnad, gränsande till fånighet. Icke blott den lärda alkemistens signatur lästes på klippan, utan till och med dolken, hvarmed den blifvit inristad, fans i mina händer.

Utan att visa en allt för långt drifven klentrogenliet kunde jag icke längre draga den resandes existens och verkligheten af hans resa i tvifvelsmål.

Under det dessa reflexioner tumlade om i mitt hufvud, hängaf sig professor Lidenbrock åt ett något dityrambiskt loftal öfver Arne Saknussemm!

— Underbara snille! — utbrast han, — du har inte glömt någonting, som kunde för andra dödliga öppna jordskorpans vägar, och dina likar kunna återfinna de spår, dina fötter lemnat för trehundra år sedan på bottnen af dessa mörka, underjordiska hålor! Du har förbehållit betraktandet af dessa underverk åt andra blickar än dina egna! Ditt namn, inristadt på lämpliga ställen, leder den resande, som är nog djerf att följa dig, rakt till målet, och i medelpunkten af vår planet skall det ännu en gång finnas tecknadt med din egen band. Ah, äfven jag skall gå och rista mitt namn på den sista granithällen! Men må från detta ögonblick denna udde, som du sett bredvid detta haf, som du upptäckt, för alltid bära namnet Cap Saknussemm!

Dessa eller ungefär dylika ord hörde jag ocli kände mig intagas af den hänförelse, de andades. En inre eld upplågade i mitt bröst! Jag glömde allt, både resans faror och återfärdens svårigheter. Hvad en annan gjort, ville jag också göra, och ingenting menskligt föreföll mig nu omöjligt!

— Framåt, framåt! — utbrast jag.

Redan skyndade jag mot det mörka galleriet, då professorn hejdade mig och ban, en hänförelsens man, tillrådde mig att vara tålmodig och kallblodig.

— Låtom oss först vända om till Hans, — sade ban, — och föra flotten till detta ställe.

Jag efterkom befallningen icke utan motvilja och smög mig skyndsamt in bland strandens klippor.

— Vet ni, onkel, — sade jag under vägen, — att vi hittills varit särdeles gynnade af omständigheterna!

— Aha! tycker du det, Axel?

— Helt visst, till och med af stormen, som fört oss på rätta vägen. Välsignad vare stormen! Den har återfört oss till denna strand, hvarifrån det vackra vädret aflägsnade oss! Om vi för ett ögonblick antaga, att stäfven på vår lilla flotte hade berört södra stränderna af Lidenbroeks haf, hvad skulle det då blifvit af oss? Saknussemms namn hade inte kommit för våra ögon, och vi skulle i detta ögonblick vara lemnade åt vårt öde.

— Ja, Axel, det var en försynens skickelse, att vi, på väg söderut, återkommo rakt norr ut och till Cap Saknussemm. Jag bör tillstå, att det är mer än förvånande, och det är ett faktum, hvarpå jag alldeles inte kan gifva någon förklaring.

— Nå, hvad betyder det? Man behöfver ej förklara fakta, utan draga nytta af dem!

— Utan tvifvel, min gosse, men . . .

— Men vi skola återvända mot norr, passera under norra delarna af Europa, Sverige, Ryssland, Sibirien, hvad vet jag! i stället för att fördjupa oss under Afrikas öknar eller oceanens vågor, och jag ville inte veta något vidare!

— Ja, Axel, du har rätt, och allt är godt, efter som vi öfvergifva detta horisontela haf, som inte kunde leda oss till något mål. Vi skola stiga nedåt, ännu mera nedåt och ständigt nedåt! Kom ihåg, att det inte är mer än femtonhundra mil att färdas för att komma till jordens medelpunkt!

— Bah! — utbrast jag, — det lönar sannerligen knappt mödan att tala derom! Framåt! framåt!

Detta vansinniga samtal fortfor ännu, då vi åter sammanträffade med jägaren. Allt var i ordning till ögonblicklig afresa; hvar enda colly var om bord. Vi togo plats på flotten, seglet hissades och Hans styrde kosan utefter kusten

Vinden var icke gynsam för en farkost, som ej kunde kryssa, och på många ställen måste vi derför hjelpa oss fram med våra jernskodda käppar. Ofta tvungos vi af klippor, som sköto ut i vattenbrynet, att göra temligen långa omvägar; men efter tre timmars segling, det vill säga omkring klockan sex på aftonen, uppnådde vi slutligen en lämplig landningsplats.

Jag sprang upp på stranden, följd af min onkel och isländaren. Sjöresan hade alldeles icke lugnat mig, tvärtom, Jag föreslog till och med att bränna "våra skepp", för att afskära all reträtt, men min onkel satte sig deremot, och jag fann honom förunderligen liknöjd.

— Låtom oss åtminstone, — sade jag, — resa utan att förlora ett ögonblick.

— Ja, min gosse; men först skola vi undersöka detta nya galleri, för att få veta om vi behöfva göra i ordning våra repstegar.

Min onkel tände sin Ruhmkorffs-apparat; flotten qvarlemnades bunden vid stranden; för öfrigt var tunnelns öppning ej tjugu steg derifrån, och vår lilla trupp begaf sig dit med mig i spetsen.

Öppningen var nästan cirkelrund och höll ungefär fem fot i diameter; den mörka tunneln var borrad i hårda klippan och väl polerad af de eruptiva ämnen, åt hvilka den fordom lemnat väg; dess nedre kant låg jemn-högt med marken, så att man utan någon svårighet kunde . intränga deruti.

Vi följde nästan en horisontel plan, då vårt framträngande efter blott några steg afbröts genom ett väldigt stenblock, som stängde vägen.

— Fördömda klippa! — utbrast jag i vredesmod, då jag plötsligt såg mig hejdad af ett oöfverstigligt hinder.

Vi sökte till höger och venster, öfver och under, men der fans ingen väg, ingen öppning. Jag fann mig högeligen besviken i mina förhoppningar och ville icke

medgifva verkligheten af detta hinder. Jag lutade mig ned och spanade öfver och under klippstycket, men stötte på samma granitbarrier. Hans förde lampskenet öfver hvarje punkt af väggen, men ej heller denna visade det minsta afbrott i sitt fasta sammanhang. Vi måste uppgifva hvarje hopp att komma vidare.

Jag hade satt mig ned på marken; onkel vandrade med stora steg fram-och tillbaka i gången.

— Nå, men Saknussemm då? — inföll jag.

— Ja, — sade onkel, — hejdades äfven ban af denna stenport?

— Nej, nej! — återtog jag lifligt. — Detta klippstycke har plötsligt stängt vägen, till följd af någon jordstöt, något af dessa seismiska fenomen, som skaka jordens öfra lager. Många år hafva förflutit mellan Sak-nussemms återkomst och detta klippstyckes fall. Är det inte klart, att detta galleri fordom utgjort en väg för lavan och att de eruptiva ämnena då cirkulerat obehindradt? Se blott dessa färska remnor, som fåra granit-hvalfvet! Det består af sammanförda block, kolossala stenar, liksom om någon jettes hand arbetat på dess byggande; men en dag blef tryckningen för stor, och detta block gled ned till marken och stängde vägen, lik slutstenen i ett hvalf, som rasar ned. Det är ett tillfälligt hinder, som Saknussemm inte påträffat, och om vi inte kunna undanrödja det, äro vi ovärdige att framtränga till jordens medelpunkt.

Det var jag, som talade på detta sätt; professorns ande hade helt och hållet uppfylt min själ. Begäret efter upptäckter lifvade - mig; jag glömde det förflutna och föraktade det tillkommande. För mig fans numera ingenting till på ytan af detta klot, i hvars sköte jag fördjupat mig, hvarken städer eller landsbygd, hvarken Hamburg, Königsstrasse eller min stackars Graüben/som måste anse mig för alltid förlorad i jordens

•

— Nå, — återtog onkel, — då få vi bana oss väg med jernstüren och hackan! Låtom oss störta omkull denna mur!

— Den är för hård för jernstören, — invände jag.

— Hackan då!

— Han är för lång för hackan!

— Men . . .

— Nå krutet då! En mina! Låtom oss göra en mina och spränga hindret i luften!

— Krutet!

— Ja! det är ju endast fråga om att krossa ett klippstycke!

— Hans, till vei*ket! — ropade min onkel.

Isländaren återvände till flotten och kom snart tillbaka med en jernstör, som han begagnade för att göra ett spränghål. Det var ej något lätt arbete, ty det gälde att göra ett hål stort nog för att rymma femtio skålpund bomullskrut, hvars expansiva kraft är fyra gånger större än det vanliga krutets.

Jag befann mig i en utomordentlig själsspänning. Medan Hans arbetade, hjelpte jag onkel ifrigt med att tillreda en lång lunta, förfärdigad af fuktadt krut och innesluten i en linneslang.

— Vi skola fram! — sade jag.

— Ja, vi skola fram! — upprepade onkel.

Mot midnatten var vårt minarbete fullbordadt, krutladdningen instufvad i hålet, och luntan, som löpte längs galleriet, räckte utanför detsamma.

En gnista var nu tillräcklig för att sätta detta fruktansvärda maskineri i verksamhet.

— I morgon! — sade professorn.

Jag måste således underkasta mig att vänta ännu i sex långa timmar.

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET,

Följande dag, Torsdagen den 29 Augusti, blef en märklig dag i denna underjordiska resa, och jag kan ännu icke erinra mig den utan att förskräckelsen kommit mitt hjerta att klappa fortare. Från detta ögonblick hafva vårt förnuft, vårt omdöme, vår uppfinningsförmåga icke mera någon talan i berättelsen, utan vi blifva full- • komliga lekbollar för naturfenomenen.

Klockan sex voro vi på benen. Ögonblicket nalkades, då vi med krutets tillhjelp skulle bana oss en väg genom graniten.

Jag gjorde anspråk på äran att få antända minan. Då detta var gjordt, skulle jag sammanträffa med mina kamrater på flotten, som icke blifvit aflastad; derefter skulle vi lägga ut från stranden för att undgå faran af explosionen, hvars verkningar måhända icke komme att inskränka sig till det inre af berget.

Luntan borde enligt vår beräkning räcka i tio minuter, innan den antände krutladdningen, och jag hade således god tid på mig för att återkomma till flotten.

Jag beredde mig icke utan någon tvekan på att utföra min roll.

Efter en hastigt intagen måltid gingo min onkel och jägaren om bord, medan jag stannade på stranden, försedd

med en påtänd lykta, hvarmed jag skulle tända eld på luntan.

— Gå, min gosse, — sade onkel till mig, — och kom genast tillbaka till oss!

— Var lugn, — svarade jag; — jag tänker inte roa mig på vägen.

Jag begaf mig genast till galleriets mynning, öppnade min lykta och fattade ändan af luntan.

Professorn höll sin kronometer i handen.

— Är du färdig? — ropade han till mig.

— Ja!

— Godt! Tänd på då, min gosse!

Hastigt tände jag luntan, som sprakade vid beröringen med lågan, och vände derpå springande om till stranden. •

— Kom om bord, — sade min onkel, — och låtom oss lägga ut!

Med en kraftig stöt förde Hans oss åter ut på vattnet. Flotten aflägsnade sig omkring tjugu famnar från land.

Ögonblicket var spännande; professorn följde med ögonen kronometerns visare.

— Ännu fem minuter! — sade han. — Ännu fyra! Tre! — Min puls slog dubbla slag i sekunden.

— Ännu två! En! . . . Remnen, granitberg!

Hvad tilldrog sig? Jag tror inte, att jag hörde

ljudet af explosionen, men klipporna ändrade form inför mina ögon och skilde sig åt som ett förhänge. Jag såg en bottenlös afgrund öppnas på stranden. Hafvet råkade i raseri och utgjorde blott en enda oerhörd våg, på hvars rygg flotten höjde sig lodrätt.

Vi störtade omkull alla tre. På mindre än en se-ikund efterträddes dagsljuset af ett becksvart mörker och derpå kände jag den fasta stödjepunkten försvinna, icke för mina fötter utan för flotten. Jag trodde att den rusade lodrätt ned, men det var ej så; jag ville tala till min onkel, men vattnets brusande skulle hindrat honom att höra mig.

Oaktadt mörkret, bullret, öfverraskningen, sinnesrörelsen insåg jag hvad som händt.

Under klippan, som nyss sprungit i luften, fans ett tomt svalg; explosionen hade åstadkommit ett slags jordbäfning i den af springor genomfårade marken, svalget hade öppnat sig, och det till en ström förvandlade hafvet förde oss med sig. Jag ansåg mig förlorad.

En timme, två timmar — hvad vet jag? — för-

flöto på detta sätt. Yi tryckte oss intill hvarandra och höllo hvarandra i handen, för att icke slungas från flotten, som uthärdade ytterst våldsamma stötar, då den kastades mot klippmuren. Dessa stötar voro dock sällsynta, hvaraf jag drog den slutsatsen, att galleriet vidgade sig betydligt. Det var otvifvelaktigt Saknussemms väg, men i stället för att färdas på den allena, hade vi genom vårt oförstånd dragit ett belt haf med oss.

Dessa tankar framstälde sig, som man kan förstå, på ett obestämdt och otydligt sätt för min själ, och jag förmådde blott med svårighet sammanhålla dem under denna svindlande färd, som liknade ett fall. Att döma af blåsten, som piskade mig i ansigtet, måtte den hafva öfvergått det snabbaste bantåg i hastighet; det var således omöjligt att under sådana omständigheter tända en fackla, och vår sista elektiska apparat hade krossats vid explosionen.

Jag blef derför mycket öfverraskad, då jag plötsligen fick se ett ljussken tätt bredvid mig och Hans' lugna figur upplyst. Den skickliga jägaren hade lyckats att tända lyktan, och ehuru dess låga i hvarje ögonblick hotade att släckas af luftlagret, spred den imellertid något ljus i det förfärliga mörkret.

Galleriet var bredt, såsom jag med skäl antagit, och den otillräckliga belysningen tillät oss icke att på en gång se dess båda sidoväggar. Vattnet, som förde oss med sig, hade större fall än Amerikas ofarbaraste forsar. Dess yta liknade en knippa flytande pilar, af-skjutna med den yttersta kraft; jag finner ingen bättre bild för det intryck, den gjorde på mig. Flotten indrogs stundom i vattenbvirflarna och ilade då framåt under snabba kringsvängningar. Då den närmade sig galleriets väggar, vände jag lyktskenet emot dem och kunde göra mig en föreställning om färdens hastighet, då klippornas ojemnheter förekommo mig såsom sammanhängande band, så att vi tycktes vara inneslutna liksom i ett nät af rörliga

linier. Enligt min uppskattning borde vår hastighet uppgå till trettio mil i timmen.

Onkel och jag stirrade med stela blickar framför oss, stödda mot den återstående stumpen af masten, som i explosionens ögonblick brustit midt utaf. Vi vände ryggen mot luftdraget, för att icke qväfvas genom hastigheten af denna rörelse, som ingen mensklig magt kunde hämma.

Imellertid förgingo timmarne; ställningen förbättrades ej, men en händelse inträffade, som gjorde den ännu mera invecklad.

Under det jag sökte att något ordna lasten, fann jag att största delen af de om bord tagna sakerna försvunnit, då hafvet vid explosionens utbrott så våldsamt ryckte oss med sig. Jag ville bestämdt veta, hvilka resurser vi hade att påräkna, och började mina undersökningar med lyktan i hand. Af våra instrument återstodo endast kompassen och kronometern; stegar och tåg reducerade sig till en omkring masten lindad kabelstump. Ej en hacka, ej en jernstör, ej en hammare, och, det värsta af allt, lifsmedel funnos blott för en dag!

Jag undersökte mellanrummen i flotten, ja de minsta vråar, som bildades af bjelkarna och plankornas fogar. Intet! Hela vårt förråd bestod blott af en bit torrt kött och några skorpor.

Jag var tillintetgjord och ville ej fatta vår belägenhet! Och likväl, för hvilken fara oroade jag mig? Hur skulle vi väl komma ur de afgrunder, dit den oemotståndliga strömmen förde oss, om vi än haft tillräckliga lifsmedel för månader eller år? Hvartill gagnade det att frukta för hungerns qval, då döden redan visade sig under så många andra former? Skulle vi ens få tid att dö af hunger?

Genom någon oförklarlig inbillningens nyck glömde jag imellertid den omedelbara faran för att i stället egna

Kemnen, granitberg! (sid. 245).

mina tankar åt framtidens hotelser, som framträdde för mig i hela sin ryslighet. Måhända kunde vi dock undgå vattnets raseri och återkomma till jordens yta. Men på hvilket sätt? Det vet jag ej. Hvar? Hvad betydde det? En möjlighet bland tusen är dock alltid en möjlighet,

då deremot hungersdöden icke lemnade oss någon den allra minsta förhoppning.

Det föll mig in att omtala hela förhållandet för min onkel, att visa honom hur utblottade vi voro, och noga uträkna hur lång tid vi hade qvar att lefva; men jag hade nog mod att tiga, ty jag ville låta honom behålla sin kallblodighet.

I detta ögonblick började ljuset i vår lykta småningom minskas och slocknade slutligen helt och hållet. Veken var fullkomligt nedbrunnen, och vi kunde ej längre tänka på att skingra det ogenomträngliga mörkret. Ännu återstod väl för oss en fackla, men den kunde icke hållas brinnande i luftdraget. Då tillslöt jag ögonen som ett barn för att icke se mörkret.

Efter en temligen rundlig tids förlopp fördubblades hastigheten af vår färd, efter hvad jag kunde finna af luftens tryckning mot mitt ansigte. Vattnets lutning blef oerhörd, och jag tror verkligen, att vi icke längre flöto, utan

föllo, ty jag erfor en känsla såsom af nästan ett lodrätt fall. Min onkel och Hans hade kraftigt fattat mina armar och fasthöllo mig.

Efter någon tid, hvars längd jag icke förmådde uppskatta, kände jag plötsligt liksom en knuff; flotten hade icke stött emot någon hård kropp, men dock på en gång hejdats i sitt fall. Ett skyfall, en ofantlig vattenpelare nedstörtade öfver den; jag qväfdes . . . jag höll på att dränkas . . .

Men denna plötsliga öfversvämning varade icke länge, och inom några sekunder befann jag mig åter i fria luften, som jag inandades i fulla drag. Min onkel och Hans klämde mina armar, så att de voro på väg att krossas, och ännu en gång bar flotten oss alla tre framåt.

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Jag antager, att klockan då var tio på aftonen. Hörseln var det första af mina sinnen, som åter gjorde tjenst efter det sista anfallet. Jag hörde nästan genast — ty det var en verklig hörsel verksamhet —, jag hörde tystnaden inträda i galleriet och efterträda det rytande, som under flera timmar uppfylt mina öron. Slutligen nådde mig liksom ett mumlande följande ord af min onkel:

— Vi stiga uppåt!

— Hvad menar ni? — ropade jag.

— Ja, vi stiga! vi stiga!

Då jag sträckte ut armen ocli tog på klippmuren, sårades jag i handen; vi stego med utomordentlig hastighet.

— Facklan! Facklan! — ropade professorn.

Med någon svårighet lyckades Hans att tända den, och lågan, hvilken oaktadt den stigande rörelsen höjde sig nedifrån och uppåt, spred tillräckligt ljus för att belysa hela scenen.

— Det är, som jag trodde, — sade min onkel. — Vi befinna oss i en trång brunn af mindre än fyra famnars diameter; vattnet, som hunnit bottnen deraf, återtager nu sin jemvigt och vi följa med uppåt.

— Hvarthän?

— Det vet jag inte, men man måste vara beredd på hvad som helst. Vi stiga med en hastighet, som jag uppskattar till två famnar i sekunden, hvilket gör hundra-tjugu famnar i minuten, eller mer än tre och en half mil i timmen. På detta sätt kan man komma fram i verlden.

— Ja, om ingenting stänger vägen för oss, om denna brunn har någon öppning! Men om den är tillstängd, om luften småningom sammanpressas genom vattenkolonnens påtryckning, om vi skulle bli krossade!

— Axel, — svarade professorn mycket lugnt, — vår belägenhet är nästan förtviflad, men det finnes några utsigter till räddning, och det är dessa jag pröfvar. Om vi i hvarje ögonblick kunna omkomma, så kunna vi också i hvarje ögonblick blifva räddade. Låtom oss således vara redo att begagna oss af de obetydligaste omständigheter.

— Men hvad kunna vi göra?

— Stärka våra krafter genom

citfc äta.

Vid dessa ord betraktade jag min onkel med stela blickar; hvad jag icke velat tillstå, måste jag dock slutligen säga:

— Äta?

— Ja, utan dröjsmål.

Professorn tillade några ord på danska. Hans skakade på hufvudet.

— Hvad? — ropade min onkel, — hafva våra lifsmedel gått förlorade?

— Ja, här är allt, som finnes qvar: en bit torrt kött för oss alla tre!

Min onkel såg på mig och ville icke förstå mina ord.

— Nå, tror ni ännu, att vi kunna räddas?

Jag fick inte något svar på min fråga.

En timme förflöt, och jag började redan erfara en våldsam hunger. Äfven mina kamrater ledo af hunger, men ingen utaf oss vågade röra vid denna ömkliga återstod af födoämnen.

Under tiden fortforo vi oafbrutet att stiga med största hastighet. Stundom betog luften oss andedrägten, liksom då luftseglare uppstiga allt för fort från jorden. Men om dessa senare erfara en relativ köld allt efter som de höja sig i atmosferens rymder, så hade vi alldeles motsatt erfarenhet. Värmen ökades på ett oroande sätt och uppgick säkerligen i detta ögonblick till fyrtio grader.

Hvad betydde denna förändring? Hittills hade verk-

lighet.en bekräftat Davys och Lidenbrocks teorier; hittills hade särskilda omständigheter — eldfasta klippor, elektricitet och magnetism — modifierat naturens allmänna lagar och förskaffat oss en måttlig temperatur, ty läran om en centraleld var fortfarande i mina ögon den enda sanna, den enda förklarliga. Voro vi då nu på väg till en punkt, der dessa fenomen visade sig i all sin styrka och der hettan bragte klipporna i fullkomligt flytande tillstånd? Jag fruktade detta och yttrade till professorn:

— Om vi inte blifva dränkta eller krossade eller dö af hunger, så återstår för oss alltid utsigten att blifva lefvande brända.

Han nöjde sig med att medlidsamt höja på axlarna och försjönk på nytt i sina tankar.

En timme förflöt, och med undantag af en obetydlig förökning af temperaturen inträffade ingen förändring i vår belägenhet. Slutligen bröt min onkel tystnaden.

— Låt se, — sade han, — vi måste fatta ett beslut.

— Fatta ett beslut? — upprepade jag.

— Ja; vi måste stärka våra krafter. Om vi försöka att förlänga våra lif några timmar genom att spara denna återstod af föda, så skola vi blifva utmattade ända till slutet.

— Ja, ända till slutet, som inte skall låta vänta på sig.

— Nå, om någon utsigt till räddning yppar sig, om ett ögonblicks verksamhet blir nödvändig, hvar skola vi då finna kraft att handla, om vi nu försvaga oss genom hunger?

— Men, onkel, hvad återstår oss sedan detta köttstycke blifvit förtärdt?

— Intet, Axel, intet! Men blir du mera mätt genom att sluka det med ögonen? Du talar som en menniska utan vilja, som en varelse utan kraft!

— Misströstar ni då inte? — frågade jag i retlig ton.

— Nej! — svarade professorn bestämdt.

— Hvad! Ni tror ännu på någon utsigt till räddning?

— Ja visst! Och så länge hjertat klappar och pulsen slår, går jag ej in på, att en varelse, begåfvad med fri vilja, lemnar rum i sin själ åt förtviflan.

Hvilka ord! Den, som under dylika omständigheter kunde tala på sådant sätt, var säkerligen en man af föga vanligt slag.

— Nå, hvad ämnar ni då göra? — frågade jag.

— Äta den mat, som finnes qvar ända till sista biten ocli stärka våra medtagna krafter. Denna måltid torde blifva vår sista, må göra! Men vi skola åtminstone inte vara utmattade, utan vid fulla krafter.

— Må göra! Låtom oss då äta! — ropade jag.

Min onkel tog köttstycket och de få skorpor, soin

undgått skeppsbrottet, gjorde deraf tre lika portioner och fördelade dem, då hvar och en fick omkring ett skålpund på sin lott. Professorn åt begärligt, med ett slags feberaktig ifver; jag deremot utan nöje, trots min hunger, nästan med motvilja; Hans åter lugnt, måttligt, tyst tuggande små stycken och sväljande dem med lugnet hos en man, som icke kunde oroas af bekymmer för framtiden. Efter noggrant sökande hade ban hittat en flaska, till hälften fyld med genèver, hvilken ban bjöd oss, och denna välgörande dryck egde förmåga att i någon mån upplifva mig.

— Förträffligt! — sade Hans, då ordningen kom till honom.

— Utmärkt! — instämde min onkel.

Jag hade åter fattat något hopp, men vår sista måltid hade nyss slutats; klockan var då fem på morgonen.

Menniskan är så beskaffad, att hennes helsa är en rent negativ effekt; då behofvet af mat en gång blifvit tillfredsställdt, har man svårt att föreställa sig hungerns fasor: man måste erfara dem för att förstå dem. Efter254

en långvarig fasta kommo oss derför några bitar kött och skorpor att. glömma våra utståndna lidanden.

Efter måltiden öfverlemnade sig emellertid hvar och en åt sina tankar. Hvarpå tänkte väl Hans, denne man från den yttersta vestern, uppfyld af österländingens undergifvenhet för ett oundvikligt öde? För min del upptogs mina tankar blott af minnen, hvilka återförde mig till ytan af detta klot, som jag aldrig bort lemna. Huset vid Königsstrasse, min stackars Graüben, den beskedliga Martha passerade som fantomer förbi min själs ögon, och i det sorgliga dån, som rullade fram genom jordmassan, trodde jag mig höra bullret i städerna der uppe.

Min onkel deremot höll sig alltid till saken och undersökte uppmärksamt, med facklan i hand, jordens beskaffenhet; han sökte att komma till visshet om sin belägenhet genom att granska de på hvarandra hvilande jordlagren. Denna beräkning, eller snarare detta omdöme, kunde endast blifva mycket approximativt, men en lärd är dock alltid en lärd, då han bibehåller sin kallblodighet, och säkert är att professor Lidenbrock egde denna egenskap i en föga vanlig grad.

Jag hörde honom mumla ord, lånade från geologien, jag förstod dem och kände mig mot min vilja intresserad för detta studium i elfte timmen.

— Eruptiv granit! — sade han. — Ännu befinna vi oss inom den första periodens område, men vi stiga! vi stiga! Hvem vet?

Hvem vet? Han hoppades ännu! Han kände med handen på den vertikala väggen och återtog efter några ögonblicks förlopp:

—""Här är gneiss! glimmerskiffer! Godt! snart äro vi vid övergångsperiodens område, och då . . .

Hvad menade ban? Kunde han mäta tjockleken af den jordskorpa, som låg öfver våra hufvuden? Egde han något medel att verkställa en sådan beräkning? Nej,TRETTIOANDRA KAPITLET

manometern var borta, och ingen ungefärlig uppskattning kunde ersätta den.

Temperaturen ökades imellertid mer och mer, och jag kände mig bada i svett i en brännande atmosfer. Jag kunde icke jemföra den med något annat än den värme, som utstrålar från en smältugn, i det ögonblick gjutningen försiggår. Småningom hade både Hans, onkel och jag måst aflägga våra rockar och* västar; det obetydligaste plagg blef en orsak till obehag, för att icke säga plåga.

— Stiga vi då upp till en hvitglödande region? — utropade jag i ett ögonblick, då hettan fördubblades.

— Nej, — svarade min onkel, — det är omöjligt! Det är omöjligt!

— Men muren är het, — sade jag i det jag kände på klippan.

Och då jag i detsamma snuddade med min hand vid vattnet, måste jag hastigt rycka den tillbaka.

— Vattnet är kokhett! — ropade jag.

Denna gång svarade professorn blott med en vredgad åtbörd.

Min själ intogs då af en oöfvervinnelig förskräckelse, som icke mera lemnade den; jag hade en förkänsla af någon nära förestående katastrof, sådan icke ens den djerfvaste fantasi någonsin kunnat skapa. En i början sväfvande, obestämd tanke öfvergick till visshet i min själ; jag stötte den ifrån mig, men den kom envist tillbaka. Jag vågade icke kläda den i ord, men några ofrivilliga iakttagelser stadgade min öfvertygelse. Vid facklans dunkla sken märkte jag oroliga rörelser i granitmassorna; något fenomen var tydligen på väg att inträffa, hvaruti elektriciteten spelade en roll; och dertill denna utomordentliga hetta, detta kokande vatten! . . . Jag ville rådfråga kompassen.

Den var kollrig!

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Ja, kollrig! Nålen hoppade från ena polen till den andra med tvära stötar, genomlopp alla väderstreck och svängde åter tillbaka, liksom den varit fattad af yrsel.

Jag visste mycket väl, att jordens mineraliska yttre lager, enligt de mest godkända teorier, aldrig äro i ett tillstånd af fullkomlig hvila; de förändringar, som inträffa till följd af de inre ämnenas upplösning, den skakning, som frambringas genom de stora, flytande strömmarna och magnetismens inverkan sträfva oupphörligt att rubba dem, äfven då de på dess yta spridda varelserna icke känna dess rörelse. Detta fenomen borde således icke hafva skrämt mig eller åtminstone icke låtit en så förfärande tanke uppstå i min själ.

Men det fanns några andra fakta, vissa egendomliga omständigheter på hvilka jag icke längre kunde misstaga mig. Det starka bullret mångfaldigades med förfärande styrka, och jag kunde icke jemföra det med något annat än skramlandet af en stor mängd åkdon, som hastigt framrulla på en stengata. Det var en oafbruten åska.

Den missvisande, af de elektriska fenomenen rubbade kompassen styrkte mig äfven i min åsigt. Jordens fasta skorpa hotade att brista, granitväggarna att störta samman, klippremnan att sammanfogas, tomrummet att fyllas, och vi stackars atomer, vi skulle krossas af denna fruktansvärda omfamning.

— Onkel, onkel! — ropade jag, — vi äro förlorade.

— Hvad kommer det nu för en ny rädsla på dig? — svarade han med öfverraskande lugn. — Hvad är det?

— Hvad det är! Se hur dessa murar vackla, hur berget rör sig! Och denna brännande hetta, detta kokande vatten, dessa ångor, denna kollriga magnetnål, allt är tecken till en jordbäfning!

Min onkel skakade sakta på hufvudet.

— En jordbäfning? — upprepade ban.

— Ja!

— Min gosse, jag tror, att du misstager dig.

— Hvad! Känner ni inte igen dessa symptom? . . .

— Till en jordbäfning? Nej! Jag väntar något bättre än så!

— Hvad menar ni?

— En eruption, Axel.

-— En eruption! — sade jag. — Yi befinna oss i kratern af ett eldsprutande berg!

— Jag tror det, — svarade professorn småleende, — och det är det lyckligaste, som kan hända oss!

Det lyckligaste! Hade min onkel blifvit tokig? Hvad betydde dessa ord? Hvarför detta lugn och detta småleende?

— Hvad? — utbrast jag, — vi äro indragna i ett vulkaniskt utbrott? Odet har kastat oss in på den glödande lavans, de brinnande klippornas, det kokheta vattnets, alla eruptiva ämnens väg! Vi skola blifva åter-uppkastade på jorden, utspydda, uppslungade i luften i sällskap med klippstycken, i ett regn af aska och slagg, i en hvirfvel af lågor, och detta är det lyckligaste, som kan hända oss!

— Ja, — svarade professorn, blickande på mig öfver glasögonen, — ty det är den enda utsigt, vi ega att åter komma upp på jordens yta!

Jag förbigår hastigt de tusen tankar, som korsade hvarandra i min hjerna. Min onkel hade rätt, absolut rätt, och aldrig förekom han mig mera djerf eller mera förtröstansfull än i detta ögonblick, då ban afvaktade och lugnt beräknade möjligheten af en eruption.

Vi fortforo att stiga uppåt; natten förflöt på samma sätt. Det omgifvande bullret fördubblades; jag var nästan qväfd, jag trodde min sista stund vara inne, och likväl är fantasien så besynnerlig, att jag hängaf mig åt en

verkligt barnslig undersökning. Men jag följde strömmen af mina tankar ocb beherskade dem icke!

Det var tydligt, att vi drefvos framåt af en erup-tiv rörelse; under flotten flöt kokhett vatten och under vattnet ett belt lavaflöde, ett aggregat af stenar, som vid kraterns spets skulle spridas i alla rigtningar. Yi voro således i öppningen till en vulkan. Intet tvifvel derom.

Men i stället för den utslocknade vulkanen Sneffels var det nu fråga om en vulkan i full verksamhet. Jag undrade derför, hvilket detta berg kunde vara och på hvilken punkt af jorden vi skulle blifva uppkastade.

I de nordliga regionerna, derom kunde ej vara något tvifvel. Före missvisningen hade kompassen aldrig afvikit från sin rigtning. Anda från Cap Saknussemm hade vi blifvit förda hundratals mil rakt i norr. Hade vi kanske återkommit till Island? Skulle vi åter upp-slungas genom Heklas krater eller något af de andra sju eldsprutande bergen på ön? På en sträcka af femhundra mil vesterut fann jag under denna breddgrad inga andra än de föga kända vulkanerna på nordvestra kusten af Amerika. I öster fans en enda, på åttionde latitudsgraden, nemligen Beerenberg på ön Jan Mayen i granskapet af Spetsbergen! Kratrar saknades således visst icke, och de voro tillräckligt rymliga för att utspruta hela arméer! Men genom hvilken utaf dem vi skulle utgå, var just hvad jag sökte gissa.

Mot morgonen ökades den uppstigande rörelsen. Om hettan tilltoge i stället för att minskas vid närmandet till jordytan, så måste orsaken dertill vara, att den härledde sig från ett vulkaniskt inflytande och var helt och hållet lokal. Rörande vårt fortkomstsätt återstod intet tvifvel för mig. En ofantlig kraft af flere hundra atmosferer, frambragt genom de i jordens sköte hopade ångorna, dref oss oemotståndligt framåt. Men för hvilka oräkneliga

faror utsatte den oss icke!

Snart inträngde ett blekgult sken i det vertikala galleriet, som mer och mer vidgades; till höger och venster märkte jag djupa gångar, liknande ofantliga tunlar, ur hvilka tjocka ångor framträngde; sprakande eldtungor slickade väggarna.

— Se! Se, onkel! — ropade jag.

— Ja! det är svafvellågor. Ingenting är mer naturligt vid en eruption.

— Men om de innesluta oss?

— Det göra de inte.

— Men om de qväfva oss?

— De qväfva oss inte. Galleriet vidgas, och om det blir nödvändigt, skola vi öfvergifva flotten och söka skydd i någon bergskrefva.

— Och vattnet, det stigande vattnet?

— Det finnes inte längre något vatten, Axel, utan en slags lavadeg, som förer oss med sig upp till kraterns mynning.

Vattenpelaren hade i sjelfva verket försvunnit och lemnat rum för temligen täta, ehuru kokande eruptiva ämnen. Temperaturen blef outhärdlig, och en termometer, utsatt för denna atmosfer, skulle ha visat mer än sjuttio grader! Svetten rann af mig, och om vi ej stigit så hastigt uppåt, hade vi säkerligen blifvit qväfda.

Emellertid yrkade professorn ej på utförandet af sitt förslag att öfvergifva flotten, och han gjorde rätt deruti. De illa hopfogade bjelkarne erbjödo oss dock en fast yta, en stödjepunkt, som vi öfverallt annorstädes skulle saknat.

Omkring klockan åtta på morgonen inträffade någonting nytt för första gången. Den stigande rörelsen upphörde plötsligen; flotten stod alldeles orörlig.

— Hvad är det? — frågade jag, vacklande vid detta plötsliga afstannande, liksom af en stöt.

— Ett uppehåll, — svarade min onkel.

— Lugnar sig eruptionen?

— Jag vill inte tro det.

Jag steg upp och försökte att se mig omkring. Kanske hade flotten blifvit hejdad af något klipputsprång och gjorde ett ögonblick motstånd mot den eruptiva massan. I sådant fall måste man skynda att lösgöra henne så fort som möjligt.

Men det var icke så; sjelfva den eruptiva kolonnen af aska, slagg och stenskärfvor hade upphört att höja sig.

— Månne eruptionen afstannar? — utbrast jag.

— Aha! — svarade min onkel med hopbitna tänder, — fruktar du det, min gosse? Men var trygg; detta ögonblicks lugn kommer inte att räcka länge; det har redan varat i fem minuter, och inom kort fortsätta vi vårt uppstigande till kraterns mynning.

Medan professorn talade sålunda, upphörde han ej att rådfråga sin kronometer, och ännu en gång skulle han få rätt i sina förutsägelser. Snart fattades flotten åter af en hastig och oregelbunden rörelse, som räckte ungefär två minuter, hvarefter den stannade på nytt.

— Godt, — sade min onkel med ögat på klockan, — om tio minuter beger ban sig åter på väg.

— Tio minuter?

— Ja, vi hafva att göra med en vulkan med intermittenta eruptioner. Han låter oss hemta andan på samma gång som han sjelf.

Det var fullkomligt sant. På bestämd tid framslungades vi på nytt med utomordentlig hastighet. Yi måste haka oss fast vid bjelkarna, för att icke kastas utom flotten. Åter saktade sig rörelsen.

Jag har sedermera reflekterat öfver detta besynnerliga fenomen, utan att finna någon tillfredsställande förklaring derpå. Emellertid föreföll det mig tydligt, att vi icke voro uti vulkanens hufvudrör, utan i en sidogång.

Huru många gånger denna manöver upprepades, kau jag ej säga. Allt hvad jag kan försäkra är, att vi vid

hvarje ny ansats framdrefvos med förökad kraft och framslungades liksom en projektil. Under uppehållen höll man på att qväfvas; under framryckandet betog oss den brännande luften andedrägten. Jag tänkte ett ögonblick på, hvilken vällust det skulle vara att plötsligt åter befinna sig i de hyperboreiska trakterna, i en köld af trettio grader under fryspunkten. I min öfverretade inbillning vandrade jag på de arktiska regionernas snöfält, och jag längtade efter det ögonblick, då jag skulle få rulla mig på polens istäcken! För öfrigt förvirrades småningom mitt hufvud af de upprepade stötarna. Utan Hans skulle jag mer än en gång hafva krossat hufvudet mot granitväggen.

Jag eger således icke något säkert minne qvar utaf hvad som tilldrog sig under de följande timmarne, blott en oredig hågkomst af sammanhängande dunder, af bergets skakning och en hvirflande rörelse, hvaraf flotten fattades. Den vaggade på lavaströmmen, midt i ett regn af aska, omgifven af fräsande lågor. En stormvind, som man skulle trott vara framdrifven ur någon ofantlig bläster, underhöll den underjordiska elden. Ännu en sista gång såg jag Hans' ansigte i ett rödaktigt sken, sedan erfor jag endast samma gräsliga förskräckelse som den arme syndare, hvilken är fastbunden vid en kanonmynning, bör känna i det ögonblick skottet brinner af och skingrar hans lemmar i luften.

FYRTIOFJERDE KAPITLET.

Då jag åter öppnade ögonen, kände jag mig kraftigt fasthållen vid bältet af vägvisarens ena hand; med den andra understödde ban min onkel. Jag var icke svårt sårad, utan snarare mörbultad genom en svårare

kullerbytta; jag fann mig liggande på sluttningen af ett berg, två steg från ett bråddjup,' hvaruti den minsta rörelse skulle hafva nedstörtat mig. Hans hade räddat mig från döden, medan jag rullade utför kraterns sida.

— Hvar äro vi? — frågade min onkel, som syntes mig mycket förtretad öfver att åter befinna sig på jorden.

Jägaren ryckte på axlarna till tecken af okunnighet.

— På Island, — sade jag.

— Nej! svarade Hans.

— Nej! — inföll professorn.

— Han misstager sig, — sade jag, — i det jag reste mig upp.

Ännu en öfverraskning var oss förbehållen till de många, vi redan förut erfarit under denna resa. Jag väntade att få se en bergspets, betäckt af evig snö, i de nordliga regionernas ofruktbara öknar, under polarhim-lens bleka strålar, ofvanom de högsta kända latituder; men tvärt emot dessa aningar lågo min onkel, isländaren och jag beqvämt utsträckta på ett berg, förvittradt genom hettan från en sol, som förtärde oss med sin glöd.

Jag ville icke tro mina ögon, men den kokning min kropp undergick, medgaf icke något tvifvel. Yi hade kommit halfnakna utur kratern, och den lysande solen, som vi icke sett på två månader, men som nu visade sig för våra

ögon, slösande med ljus och värme, öfvergöt oss med bela floder af bländande strålar.

Då mina ögon hunnit vänja si'g vid denna ovanliga glans, använde jag dem för att berigtiga min inbillnings misstag. Jag ville åtminstone befinna mig på Spetsbergen och var icke hågad att utan invändningar frångå denna föreställning.

Professorn tog först till ordet och sade:

— Detta liknar verkligen inte Island.

— Men ön Jan Mayen, — svarade jag.

— Inte heller det, min gosse. Det här är ingen nordisk vulkan med dess glacierer och dess snötäckta hjessa.

"" — Men . . .

— Se, Axel, se dit!

Högst femhundra fot öfver våra hufvuden öppnade sig kratern af en vulkan, hvarifrån en hög eldpelare, blandad med pimsten, aska och lava, uppsteg med starkt dunder ungefär hvarje qvarts timme. Jag kände skakningarna i berget, hvilket andades som en hvalfisk och tid efter annan utsprutade eld och luft genom sina ofantliga spruthål. Nedanför och med en temligen brant sluttning utbredde sig samlingar af eruptiva änmen till ett djup af tvåhundra till tvåhundrafemtio meter, hvilket dock icke var tillräckligt att åt vulkanen gifva en större totalhöjd än sexhundra meter. Dess bas försvann i en verklig krans af grönskande träd, bland hvilka jag upptäckte oliver, fikon och vinrankor, betäckta med högröda drufvor.

Man måste medgifva, att detta icke var någon tafla från de arktiska regionerna.

Då blicken sträckte sig bortom denna grönskande gördel, sänkte den sig hastigt i vågorna på ett underskönt haf eller en sjö, som förvandlade detta förtrollade land till en knappt några mil lång ö. Österut syntes en liten hamn, omgifven af några hus, och hvaruti fartyg af egendomlig form vaggade på det azurfärgade vattnet. På afstånd höjde sig grupper af öar öfver vattenytan till sådant antal, att de liknade en ofantlig myrstack. Mot vester rundade sig aflägsna kuster mot horisonten ; på en af dessa aftecknade sig blåaktiga berg af harmonisk skönhet; på den andra, mer aflägsna syntes en ofantlig, hög bergstopp, på hvars spets en rökplym svajade. Norrut glänste en omätlig vattenspegel i solens strålar, här och der afbruten af en masttopp eller ett för vinden svällande segel.

Det oförmodade i detta skådespel förökade hundrafalt dess underbara skönhet.

— Hvar äro vi? hvar äro vi? — frågade jag halfhögt.

Flotten vaggade pä lavaströmmen (2G1).

Hans tillslöt ögonen likgiltigt, och min onkel såg sig omkring utan att begripa något.

— Hvad det än må vara för ett berg, — sade han slutligen, — så är det något varmt; explosionerna upphöra

Utsigt från Stromboli (sid. 263).

inte, och det vore verkligen inte mödan vardt att undkomma en eruption för att få ett klippstycke på hufvudet. Låtom oss gå ned, så få vi veta, hvad vi hafva att rätta oss efter. För öfrigt dör jag af hunger och törst.

Professorn var bestämdt ej af någon komtemplativ natur. För min del glömde jag både mödor och behof och

skulle kunnat qvarstanna ännu flere timmar på denna plats, men jag måste följa mina kamrater.

Vulkanens sidor företedde ganska tvära branter, och vi sjönko ned i verkliga askgropar, då vi ville undvika lavaströmmarna, som slingrade sig likt ormar af eld. Under nedstigandet talade jag ifrigt, ty min fantasi var allt för upplifvad att icke utgjuta sig i ord.

— Vi äro i Asien, — utbrast jag, — på Indiens kuster, midt ibland Söderhafsöarna! Vi hafva färdats genom halfva jordklotet och kommit fram på dess andra sida, midt emot Europa.

— Men kompassen? — invände min onkel.

— Ja, kompassen! — svarade jag med förvirrad uppsyn. Om vi skola tro på den, så hafva vi hela tiden gått åt norr.

— Den har då visat orätt?

— Ja, det är säkert!

— Så framt detta inte är Nordpolen!

— Polen! nej, men . . .

Det var en oförklarlig punkt, och jag visste inte hvad jag skulle tro.

Emellertid närmade vi oss denna grönska, som gjorde ögat godt att se. Hungern plågade mig och törsten likaså. Efter två timmars gång öppnade sig lyckligtvis ett leende fält för våra blickar, helt och hållet betäckt af oliv- och granatträd samt vinrankor, som tycktes tillhöra den förstkommande. I vår utblottade belägenhet gjorde vi dessutom icke allt för många omständigheter. Hvilken njutning var det icke att trycka dessa saftiga frukter till våra läppar och sluka hela klasar af dessa högröda drufvor! Ej långt derifrån i gräset, i den behagliga skuggan från träden, upptäckte jag en källa med friskt vatten, hvaruti vi vällustigt doppade både ansigte och händer.

Under det vi sålunda öfverlemnade oss åt hvilans behag, syntes ett barn mellan tvenne olivdungar.

— Se der, — utbrast jag, — hafva vi en invånare i detta lyckliga land!

Det var en liten stackare, mycket dåligt klädd, med temligen lidande uppsyn och som tycktes blifva högeligen förskräckt vid vår åsyn; halfnakne och med ovårdadt skägg hade vi i sjelfva verket ett ganska motbjudande utseende, och så framt det ej var ett land för tjufvar, så voro vi just egnade att skrämma dess invånare.

I det ögonblick gossen ämnade taga till flykten, sprang Hans efter och tog fatt på honom, trots hans skrikande och sparkande.

Min onkel började att efter bästa förmåga lugna honom och frågade honom på god tyska:

— Hvad heter detta berg, min lille vän?

Barnet svarade icke.

— Godt, — sade min onkel, — vi äro icke i Tyskland.

Han upprepade samma fråga på engelska.

Barnet svarade icke mer då; jag stod som på nålar.

— Är han då stum? — utbrast professorn, som stolt öfver sin språkkunskap upprepade sin fråga på franska.

Samma tystnad hos barnet.

— Låtom oss då försöka med italienska, — återtog min onkel och yttrade på detta språk:

— Dove tio i sia mo?

— Ja, hvar äro vi? — eftersade jag otåligt.

Barnet teg.

— Hvad nu! Vill du svara? — skrek professorn, som började intagas af vrede och ruskade barnet i öronen. — Cotne si norna questa isola?

— Stromboli! — svarade den lille herden, som gled ur händerna på Hans och ilade rakt bort öfver fältet.

Vi tänkte icke på att qvarhålla honom. Stromboli!268

Hvilken verkan frambragte ej detta oväntade namn på min inbillning! Vi befunno oss midt i Medelhafvet, i den mytologiskt minnesvärda aioliska archipelagen, på det gamla Strongylum, der Æolus höll vindarna och stormarna fängslade med kedjor. Och dessa blåa berg, som rundade sig i öster, voro Calabriens berg! Och denna vulkan, som reste sig söderut vid horisonten, var Ætna, sjelfva det vilda Ætna.

— Stromboli! Stromboli! — upprepade jag.

Min onkel gestikulerade och talade liksom jag; man skulle kunnat tro, att vi uppstämde en lofsång!

Ack, hvilken resa! hvilken märkvärdig resa! Ingångna genom en vulkan, hade vi gått ut genom en annan, och denna andra var belägen mer än tolfhundra mil ifrån Sneffels, från detta ödsliga, till verldens yttersta kant bortslungade Island! Slumpen hade fört oss till de härligaste trakter på jorden. Vi hade öfvergifvit den eviga snöns region för den eviga grönskans och lemnat öfver våra hufvuden den kalla zonens gråaktiga dimma för att återkomma till Siciliens azurfärgade himmel.

Efter en delikat måltid, bestående af frukter och friskt vatten, begåfvo vi oss åter på väg för att uppnå Strombolis hamn. Att omtala på hvad sätt vi kommit till ön, syntes oss icke försigtigt; italienarna med sin vidskeplighet skulle troligtvis ansett oss för demoner, uppkastade ur underjordens sköte, och vi måste således besluta oss för att passera för fattiga skeppsbrutna. Det var mindre ärofullt, men mera säkert.

Under vägen började min onkel mumla:

— Men kompassen! kompassen, som visade åt norr! Hur skall jag förklara detta faktum?

— Kors! — sade jag med en ton af djupt förakt, det kan inte förklaras, det är mycket enkelt!

— Jo, det vore vackert! En professor vid Johan-næum, som inte kunde förklara orsaken till ett kosmiskt fenomen, det vore skam!TRETTIOFEMTE KAPITLET 269

Med dessa ord satte min onkel glasögonen tillrätta på näsan och blef åter den förfärlige professorn i mineralogi, der han stod halfnaken och med lädergördlar om sina höfter.

En timme efter det vi lemnat olivskogen, kommo vi till hamnen San-Vicenzo, der Hans fordrade betalningen för sin trettionde tjenstevecka, som uppräknades åt honom med hjertliga handtryckningar.

Om han icke delade vår helt naturliga sinnesrörelse, så gaf han dock i detta ögonblick prof på en ovanlig hjertlighet.

Han tryckte lätt våra händer med yttersta ändan af sina fingrar och log.

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Här följer nu slutet på en berättelse, till hvilken äfven de, som äro vana att icke förundra sig öfver någonting, skola vägra att sätta tro. Men jag är på förhand beredd på menniskornas klentrogenhet.

Fiskarena på Stromboli emottogo oss med all den vänlighet skeppsbrutna kunde begära, samt skänkte oss kläder och mat. Efter fyrtioåtta timmars väntan förde oss en liten maltesisk slup den 2 September till Messina, der några dagars hvila återstälde oss från alla våra mödor.

Fredagen den 6 September gingo vi ombord på kejserliga franska paketpostångaren Volturno, och tre dagar senare landstego vi i Marseille med blott eri enda tanke i hufvudet, nemligen den fördömda kompassen; denna oförklarliga händelse upphörde icke att allvarsamt oroa mig. Den 11 September på aftonen anlände vi till Hamburg.

Jag afstår från att beskrifva Marthas häpnad och Graübens glädje.

— Nu, då du är en hjelte, — sade min älskade fästmö, behöfver du inte mer lemna mig, Axel!

Jag såg på henne; hon grät på samma gång som hon log.

Man kan tänka sig, hvilket uppseende professor Li-denbrocks återkomst väckte i Hamburg. Tack vare Marthas pratsamhet hade nyheten om hans afresa till jordens medelpunkt blifvit spridd öfver hela verlden. Man ville icke tro derpå, och då man nu återsåg honom, trodde man icke mer än förut.

Men Hans' närvaro och åtskilliga meddelanden från Island omstämde småningom den allmänna opinionen.

Min onkel blef då en stor man, och jag en stor mans brorson, hvilket redan alltid är något. Hamburg gaf en fest till vår ära. En offentlig sammankomst egde rum på Johannæum, der professorn talade om sin expedition, endast förbigående hvad som egde sammanhang med kompassen. Samma dag deponerade han Saknus-semms dokument i stadens arkiv och uttryckte sin lifliga saknad deröfver, att omständigheter mägtigare än hans vilja icke tillåtit honom att följa den isländske resandens spår ända till jordens medelpunkt. Han var blygsam i sin ära, och hans anseende växte därigenom ännu mera.

Så mycken ära skulle ovilkorligen skaffa honom afundsmän. Sådana erhöll han äfven, och då hans teorier, som stödde sig på bestämda fakta, motsade vetenskapens system i fråga om den centrala elden, så förde han med penna och mun märkliga diskussioner med alla länders lärde.

För min del kan jag icke gå in på hans teori om afsvalningen; trots allt hvad jag sett, tror jag och skall alltid tro på den centrala elden, men jag tillstår, att vissa ännu illa förklarade omständigheter kunna tvinga oss att modifiera denna teori.

Just då dessa frågor voro som mest brinnande, erfor min onkeln en verklig sorg. Oaktadt hans böner hade Hans lemnat Hamburg; mannen, som vi hade att tacka för allt, ville icke låta oss betala vår skuld. Han greps af hemlängtan till Island.

— Farväl, — sade han en dag, och med detta enkla afskedsord reste ban till Reykiavik, dit han lyckligt anlände.

Vi voro mycket fästade vid vår hederlige ejderjägare; hans frånvaro skall icke utplåna minnet af honom hos dem, hvilkas lif ban räddat, och jag kommer säkerligen icke att dö utan att ännu en gång hafva återsett honom.

Slutligen bör jag tillägga, att denna resa till jordens medelpunkt väckte oerhördt uppseende i verlden. Den blef tryckt och öfversatt på många språk; de anseddaste tidningar aftryckte de förnämsta episoderna deraf, som kommenterades, diskuterades, angrepos och försvarades med samma ifver i de troendes och de tviflandes läger. Sällsynt nog fick min onkel under sin lifstid njuta hela den ära ban förvärfvat, och mr Bamum föreslog honom till och med att mot ett mycket högt pris låta visa sig i Unionens stater.

Men en ledsamhet, för att icke säg plåga, insmög sig dock i all denna ära; en sak förblef oförklarlig, nemligen frågan om kompassen, och för en lärd blir ett dylikt oförklaradt fenomen en moralisk plåga. Men himlen förbehöll min onkel en oblandad lycka.

En dag, då jag höll på att ordna en samling mineralier i hans arbetsrum, varseblef jag den märkvärdiga kompassen och företog mig att undersöka den.

I sex månader hade den stått der i sin vrå, utan att drömma om all den förtret, den förorsakat oss.

Huru häpen blef jag ej i en hast! Jag uppgaf ett rop, och professorn skyndade till mig.

— Hvad är det? — frågade han.

— Kompassen! . . .272

Han stod der halfnaken och med lädergördlar om aina höfter (sid. 209).

— Nå?

— Nålen visar söder och inte norr!

— Hvad säger du?

— Se sjelf! polerna äro förbytta.

— Förbytta!TRETTIOFEMTE KAPITLET

Min onkel betraktade, jemförde och gjorde slutligen ett väldigt hopp, som kom huset att darra.

Ett ljus uppgick på samma gång för honom och mig!

— Således, — ropade han, så fort han åter kunde tala, visade denna fördömda nål söder i stället för norr allt ifrån vår ankomst till Cap Saknussemm?

— Det ser så ut.

— Då är vårt misstag förklaradt. Men hvilket fenomen kunde då åstadkomma denna missvisning?

— Ingenting är enklare.

— Förklara dig, min gosse!

— Den der eldkulan, som under stormen på Liden-brocks haf magnetiserade jernet i ilotten, inverkade belt enkelt på vår komp'ass!

— Aha! — utbrast professorn skrattande, — det var således ett spratt af elektriciteten ?

Från denna dag blef min onkel den lyckligaste bland lärde och jag den lyckligaste bland äkta män, ty min vackra vierländska afsade sig sin ställning såsom myndling och intog rang i huset vid Königsstrasse i den dubbla egenskapen af brorsdotter och maka. Jag behöfver ej tillägga, att hennes onkel var den ryktbare professor Otto Lidenbrock, korresponderande ledamot i alla lärda geografiska och mineralogiska sällskap i alla fem verldsdelarna.

Jules Verne. Titi jordens medelpunkt.